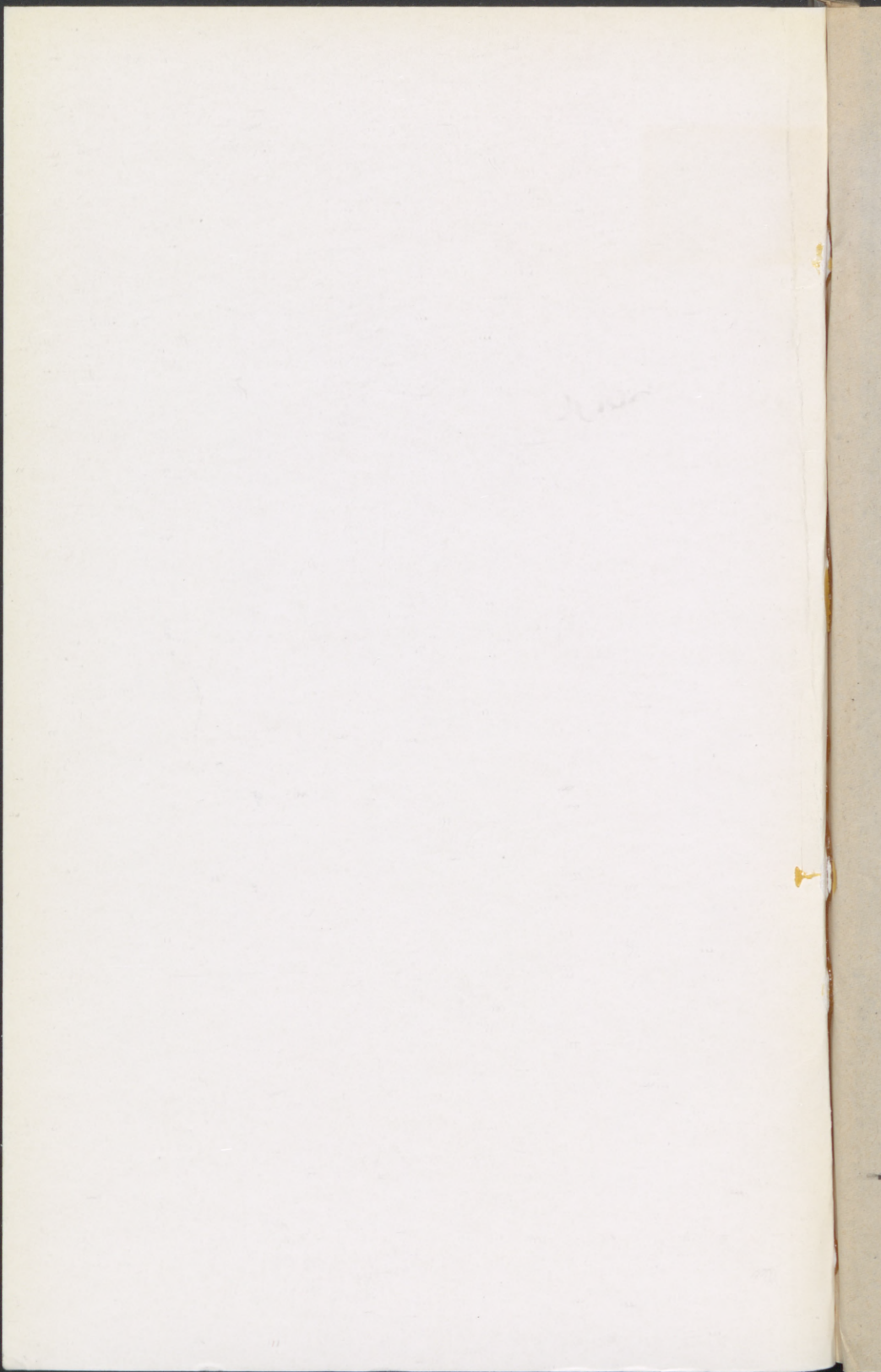

Gazsó-Zelei

MC
110.096

Dübörög a senki földje

HADITUDÓSÍTÁSOK A BÉKEFRONTRÓL

GAZSÓ – ZELEY

DÜBÖRÖG A SENKI FÖLDJE

(Haditudósítások a békefrontról)

A könyv a Soros Alapítvány dologi támogatásával készült.

MC110.096

1990

ISBN 9630282062
Szerkesztő: Parti Nagy Lajos
Borítóterv: Mohi Zsolt
Megjelent az INNOMARK kiadásában
Felelős kiadó: Szamos Miklós igazgató
Készült az EUOPRESS Nyomdaipari Kft. gondozásában.
Felelős vezető: Szabó László igazgató. 1990.

„Az újság az oka mindennek”

F

N

l

E

r

P

l

N

é

c

T

P

r

k

E

V

r

v

r

N

s

I

C

s

a

l

l

a

POKOLI ÚTJAINKRÓL

Nem lönek géppisztollyal a békefronton. Mégis tele vagyunk sértettekkel és halottakkal is. A mi békénk szedi az áldozatokat. Az 1985–1990 közötti áldozatos öt év tanúja ez a kötet. Beszorultunk Bács-Kiskunba, ez a könyv színhelye.

Épp úgy összefércelt megye Bács-Kiskun is, mint a többi tizen-nyolc. Mikor Lázár György nyugdíjas miniszterelnök, a magyar pangás évtizedének vezéralakja megszületett ezen a tájon, Pest–Pilis–Solt–Kiskun vármegyének hívták. Valamikor, a Jászkun és a Nagykun kerületben, természetesebb közigazgatási határok között élt e vidék. A néphatalmasoknak miért épp ez lett volna jó? A fordulat éve után megalkották Bács-Kiskun megyét. A két táj két világ. Természeti, etnikai, gazdasági és kulturális határ húzódik köztük. Észak-Bácska Magyarországon felejtett csücske máig idegen test a megye szervezetében.

A székhelynek kijelölt Kecskemét sem gondolta komolyan a különös házasságot. Meg is látszik, ha az ember végigsétál a Sugovica partján, Baja városában. És miközben „Kecskemét is kiállítja nyalka verbunkját”, épül, szépül, terebélyesedik a központ, a tizemeletes megyeházáról nézve is legfeljebb az éves jelentések szerint fejlődik vele arányosan a megye. Ebben az utolsó öt évben már a bűvös számokban sem. Fényes cilinder a kobakon, tátottszájú cipő a végeken. Nincs különbség. Ugyanezt találni Zalában, Nógrádban vagy éppen a szomszédos Szolnokban.

Öt éven át jártuk Bács-Kiskunt, a mintamegyét, amelyről az agit-propoz korszak híreiből annyit tudhattunk meg, hogy mosolygós őszibarackokkal tekint a világra és önmagára. Beleharaptunk a mosolygósokba és majd mindegyikben kukacra leltünk. Rázendített a kukackórus: „Két hajhász! Az ilyenek miatt nem rághatjuk békésen barackjaink belsejét. Maguk őszibarack ellenesek!”

Boldog révületben éltek a nép nem választott képviselői a tanács-házakon és a pártházakban: szélvédett a megye, hozzánk miniszteri bársonyszékből érkezett a pártelsőtítkárr! Megvéd, kijár mindent, néha a fejünkre koppint, de ha nem rosszkodunk, ha nem mondunk ellent neki, hanem szépen hátratett kézzel ülünk és nem fecsegünk, akkor nincsen dádá. Csokit kapunk, kockacukrot. („Szolgálj szépen!”) *Rományia, fővárosa Recskemét.*

Ott lenn a mélyben ennél brutálisabb volt a megítélés. Pol Pot megyének hívták a benneélők. Persze csak halkán, egymás közt, mert már így is éberen füleltek a rendcsinálók. Lakitelek, Kiskunmajsza – gyanús ellenzéki központok. Föntről, Pestről jött az ukáz: Bács-Kiskunt meg kell tisztítani. De már nem ment. Lehanyaglott a vasököl. Lezsák Sándort nem tudták kiűzni a megyéből, Lakitelket megismerte az egész világ.

A fonalat Kiskunmajsán vettük föl 1985 telén, amikor vadászpuskás mezőőrök támadtak az ellenzéki fészeknek kikiáltott majsai

helytörténeti gyűjteményre. Ez a könyv nem is kezdődhetne másutt mint Kiskunmajsán, 1990 márciusában, a felszabadított választásokon. Elindulunk az – alighanem történelmi – öt évben visszafelé, a futóhomokon.

Az államélet útjának felén egy nagy sötétlő erdőbe jutottunk. Telekpanamák, téeszterror, hatalom- és vagyonátmentés, a fejlődő Rém... Nem leleplezni akartunk, de kellett, mert egy idő után a nekibátorodó nép Vergiliusként vezetett bennünket. Küldték a dokumentumokat, a szemtanúkat és a biztatást.

Mi akkor arra vállalkoztunk, hogy megmutatjuk, nem tisztul az életünk. Nem hittük volna, hogy öt év elteltével olyan könyvet adhatunk át az olvasónak pokoli útjainkról, melyet azzal ajánlunk figyelmébe, hogy ez volt a rendszer végjátéka.

Gazsó – Zelei

(I/27)

RENDSZERZÁRÓ RIPORT

Az átmenet békéje lengi be a vasárnapot. A feladat heroikus: ötvenhárom párt és megannyi független jelölt közül kell kiválasztani azokat, akik az alagútban nemcsak a sötétet látják. A sülylesztőből feltornázták magukat a régi-új emberek, s nyomulnak a megújulók, akik ezen a tavaszon is kibontakoznak, mint évtizedeken át annyiszor. Porondon a derűs diktatúra hetvenes, nyolcvanas éveinek üldözöttjei – és az ártatlanok. A huszonévesek.

Fölebredtünk, és egy órával előbbre állítottuk az időt. 1990. március 25-e, a nyári időszámítás első napja. Kilencet harangoznak, amikor Kozma Huba családjával elindul otthonról. A tanár úr ünneplőjében feszeng, a Dózsa Gimnáziumba tart, tíz évig tanította ott a történelmet. Belép majd a szavazófülkébe, ahol egyedül lesz a sűrűn szedett névsorokkal. Pártjának, a Magyar Demokrata Fórumnak a megyei listája az ő nevével kezdődik. Mellékesen jegyzi meg:

– Még soha életemben nem szavaztam.

A választás napján inkább elment otthonról, mert ha bezárkózik, már délben dörömbölnék a népfrontos szavazatszámálók: tessék jönni a fülkébe! Vagy inkább oda se, mert évtizedeken át az volt a választási sikk, hogy a hazafi a fülkébe be se lép. Nincs takargatnivalója, azzal is voksol, hogy a bizottság szeme láttára helyezi borítékba a céduláját, majd szavazatát az urnába dobja. Így ment ez a fordulat évétől az 1985-ös látszatfordulatig, amikor bevezették végre a többes jelölést, az egypártrendszerben.

A szavazóhelyiségben egy percig tart a ceremónia, s Kozma Huba is átesik, 47 éves korára, élete első parlamenti választásán.

– *Képviselőjelölt úr, mielőtt belépne a politikába, hiszen az MDF megyei listavezetője, tartsunk vagyonszámolást! Mi mindentől esett el az ellenzéki években?*

– Nekem 83-ban komorodott el a világ. A Jonathán Téesz helytörténeti gyűjteményét vezettem, ám ekkor már nem kaptam fizetésemelést. Azt a pénzt kerestem a bölcsészdiplomámmal, amit egy udvaros a szövetkezetben. 86 júniusától annyit se, mert kidobtak, s megszűnt a fizetés. Lassan elfogyott a levegő körülöttem. A nevemmel példálóztak az engedetleneknek: úgy fogsz járni te is, mint Kozma Huba. Biztosra vették, hogy megélhetés híján elköltözöm a falumból. A Soros mentett meg, mikorra minden tartalékunkat, családi támogatást föléltünk. Kaptam havi hatezer forintot két éven át. Mikor látták a majsaiak, hogy mégsem sikerült elüldözni, kicsit fölengedett a fagy. Álláshoz is jutottam nyolcvanhét őszén a szomszédos Szankon, az általános iskolában, ahol tavaly tavasszal kilencezer forint bruttóra emelték a fizetésemet. Hiába kértem, hogy a doktori címmel szinte automatikusan járó, havi ötszáz forintot nekem is adják meg. A megye pedagógusai közül egyedül én nem kaptam. A csöndes forradalommal változott meg a hely-

zetem. Kecskeméten független lap indult, a Bácskapocs, meghívtak belső munkatársnak és nemsokára elégtételt kaptam, 1989 őszén visszamehettem a múzeumba. Végül is nem estem el az ellenzékiesség éveiben, amit a mostanában sokat pocskondiázott sajtónak is köszönhetek. Tudtak rólam, ezért nem lettem a diktatúra utolsó rúgásainak áldozata.

Kezdődik a vasárnapi nagymise, tele a templom. A várossá nyilvánított Kikunmajsja őrzi falusi szokásait. Külön padosorban imádkoznak a nők, s külön szállnak az Úrhoz a férfiak.

– Dicséretessék – súgja oda *Udvardi Illés*, a Kereszténydemokrata Néppárt országgyűlési képviselőjelöltje. Régi ismerősünk, így tudjuk, hogy korábban KISZ-titkár volt.

– *Szabadság* – susognánk vissza, ha nem az Úr házában álldo-gálnánk.

A templomba is eljutottak az átalakulás hírnökei. A persely mellett stócban katolikus lapok, az Igen, a Zászlónk. *Farkas László* esperes úr nem a szószékről prédikál, hanem velünk egy szinten állva igyekszik fölemelni lelkeinket, és hirdeti, hogy a földön minden rossz a bűn következménye.

– Ki a felelős azért, hogy két generáció nőtt fel hitoktatás nélkül? Ki a felelős – kérdezi ezen a felelősségteljes délelőttön –, hogy a faluban senki nem vállalja a cserkészvezetést, miközben az iskolában újra az úttörőcsapatot toborozzák?

A miséről mi is átbállagunk a kocsmába. Sörözik a bortermelő falu. Belefülelünk a beszélgetésekbe, politikáról alig esik szó. A férfiak már leszavaztak, nem titkolják, ki mire voksolt, de van fontosabb. Az eső. Fél éve nem esett ezen a tájon, s most szemerkélni kezd, a helybeliek úgy mondják: *lajhóg*.

Esernyővel megyünk a termálfürdőbe. A feszített gyógyvíztükör partján már többet hallani pártoskodásról. *Grósz Károly* neve loccsan a fülünkbe.

– Én már csak rá szavazok – szól egy néni a langyos vízben – ő legalább azért akar bejutni, hogy segítsen.

Az MSZMP korábban erős volt a faluban. Mostanában nem sokat tud róla a nép. Beszéli, hogy az utolsó párttitkár Kecskeméten kocsikísérő. Tavaly elkészült a szolgálati háza, azóta se költözött bele senki. Üres a pártbizottság épülete is, ha igaz, a virágzó helybeli cipőipar veszi birtokba. Az MSZP fönntart még egy szobát – tíz tagjuk ha van Majsán – a falon plakát: „*Szabadságot Louis Corvqlan elvtársnak!*”

A mezővárosnak nincs Fidesze, szabaddemokratái is csak mutatóba, mert az SZDSZ-t egy hónappal a választások előtt, február 23-án hívták életre.

– Először az MDF alakult meg Kiskunmajsán, úgy gondoltuk, nem kötelező belépni oda – magyarázza *Pimbor László* szobafestő, az SZDSZ-csoport feje. – Vártuk azt a pártot, amelyik majd nekünk tetszik. Különbén nem az dönt el mindent, hogy van-e helyben párt-

szervezet vagy sem. Például mifelénk sokan rokonszenveznek a Fideszsel.

Röpke vita támad a szabaddemokrata-tag és a demokratafórum-tag között. Merthogy a tűzoltószertár kapuján a választás napján is kinn vannak az SZDSZ plakátjai, holott ötven méteren belül szavazóhelyiség működik. Ez szabálytalan. Az ifjú szobafestő visszavág:

– Nem igaz! Leléptük, pontosan hatvan méterre van. – Majd hozzánk fordul. – Szeretném, ha korrekt cikket írnának, mert emdéfeselek társaságában láttam önöket délelőtt.

Megnyugtattuk, nincs mitől tartania ezen a vasárnapon. Beballag a Jonathán Téesz irodaházában levő szavazóhelyiségbe. A Jonathán nem is oly régen még a falu földesura volt. Olyan falué, ahol a régi világban se volt nagybirtokos. Maga gazdája parasztok birkóztak a homokkal. Kollektív nemes volt ez a falu – a kollektívizálásig. A kisgazdapárt helyi vezetője – vigyázat, nem a nemzeti kisgazdáké, hanem a függetleneké – pár éve még a Jonathán Téesz elnökhelyettese volt. Ők is csak a választások közeledtével kaptak lábra, február 20-án alakultak meg.

– Mifelénk komolyak a kisgazdapárti hagyományok – meséli Gyöngyösi Péter. – Halason a Nagy-Szedes István-féle párt 47-ben abszolút többséget szerzett, és itt, Majsán is ők végeztek az élen. Egyelőre ötven tagunk van, de sok a szimpatizáns. Egyébként nálunk sem mások az arányok, mint általában az országban. Kiskunmajsja lélekszáma 12 ezer, közülük 5600-a választópolgár. Májig talán kettőezret érintett meg a politika.

Nagy a tanyavilág, kiterjedt a Bács-Kiskun megye 5-ik számú egyéni választókerülete. Kiskunfélegyházától Majsán át Kömpöcig hat település tartja el a leendő képviselőt. A címre nyolcan pályáznak. A Hazafias Választási Koalíció két jelöltet is állított, az MSZP is indít versenyzőt, és egyet-egyét az MDF, a független kisgazdák, a szabaddemokraták, a vállalkozók és a Kereszténydemokrata Néppárt. Ebben a forgatagban aligha úszható meg a második forduló.

A félemlítők Kozma Huba előtt *Turi Mihállyal* riogatták a majsai népet. Tizenöt évet ült ötvenhatért. Róla nem tudott senki, ezért nem emelt szót érte a világ. Amikor az 1963-as amnesztia után elhittük, mert mondták, hogy tényleg nincsenek politikai elítéltek a börtöneinkben, Turi Mihálynak még tíz éve volt hátra.

Ezen a vasárnapon a kömpöci klubkönyvtárban levő szavazóhelyiségben őrzi a választások tisztaságát.

– Huszonhat éves voltam, mikor becsuktak. Negyvenegy, mikorra kiengedtek. A falu mindig is tudta, hogy büntelen vagyok. Vásárra mentem Majsára, ahol négynapos késéssel, 1956. október 27-én tört ki a forradalom. Agyonverték a Négust, a falu rettegett végrehajtóját. Én is ott voltam, a túloldalról láttam, hogy ütik. Kaptam is két pofont, mert szóvá tettem a tömegben, hogy nem kéne tán önbíráskodni. A Négus, *Neményi József* özvegye azt vallotta, hogy szülőkaróval vertem és megtapostam a férjét. Három embert

akasztottak föl ebben az ügyben, a valódi tettesek Ausztráliába szöktek. Hetvenkilenc tanút hallgatott ki a bíróság, egyedül az özvegy vallott ellenem. A Gyűjtőben ültem Pesten, kitanultam az asztalosmunkát. Negyvenháromszor fenytettek a büntetésem letöltése alatt, mert nem voltam hajlandó együttműködni a foglárokkal. Én jónak ítételem a demokrácia esélyeit Magyarországon. De az átmenet hosszú lesz.

Kétezer gyümölcsfával akarja körbeültetni Majsát az MDF. Már megvannak a fák Szarvason, csak arra várnak, hogy vége legyen a választásoknak, s kezdődhet a munka. Sokfelé az országban makacsul tartja magát a mondás, hogy rendes ember nem politizál. Mert hiába a sok párt, a kikiáltott szabadság, a régi emberek foglalják a vezető helyeket. Kiskunmajsra láthatta az elmúlt két évben, hogyan változik a világ. Visszahívták a tanácselnököt, pályát módosított a népfronttitkár és elpályázott az egypárt három titkára is.

Esteledik a vasárnap, Kozma Hubát Budapestre várják a pártja választási központjába. Indulunk a fővárosba. Az MDF elnökségi tagja nem szívesen beszél róla, de tudja, érzi, órákon belül nagyot fordulhat az élete: szenátor lesz egy új parlamentben.

– *Kós Károly* szavaival: a falvak dolgozó népét akarom szolgálni. Különösen a tanyai embereket. Ez a mi fáradt forradalmunk akkor hozza meg a gyümölcsét, amikor minden faluban, városban megalakulnak az önkormányzatok. Méghozzá nem egy kaptafára, hanem a helyi hagyományok szerint. Mi Kiskunmajsán főbíró szetrenénk. Félfizetésért, társadalmi munkában, hogy ne szakadjon el az élettől, ne legyen aparátcsik belőle. A főbíró közvetlenül, népszavazással válassza meg magának a falu. Tíz részre osztanánk a települést, ahogyan azelőtt is volt, és a tizedbírók a cigánybíróval, meg a pusztabírókkal együtt alkotnák a vezetést, a pártok által delegált szakértők szakmai közreműködésével. Ez a falusi szenátus gazdálkodna a szellemi és anyagi javakkal. Például lehet, hogy megmaradnak a téeszek, de akkor a 14 ezer holdunkért fizessenek bérleti díjat.

Hétfő van már, hajnalodik. Budán, a Duna-parton hajtunk az MDF központjába, ahol dr. Kozma Hubával együtt várjuk az eredményeket. Az az egy biztos, hogy az első fordulóban alig-alig lesznek abszolút győztesek. De bárki nyerjen is, az már látható az ország második fordulója előtt, hogy rendszerváltás zajlik.

Az MDF székháza előtt rendőrautó cirkál. Órzi az új hatalmi központot.

(Képes 7., 1990. márc. 31.)

(VII/14)

KITÖRTÜNK A KÉCSKEI TANÁCSHÁZARÓL

A kékfestő színeváltozása

Delet harangoztak, amikor betoppantunk a tiszakécskei tanács-házára. Nem a legjobb időpont: ebédezik az apparátus. Amúgy se könnyű ma Kécskén nyilatkozó száját találni. A nyilvánosság dolgozót megrökönyödéssel fogadja a tanácsi hivatalnoknép. Bárkitől bármit kérdezzünk, ugyanaz a felelet: „Az illetékes nincs itt.”

Kovács Miklós a helyén van. Ő kékfestő, a népművészet mestere. Mióta nincs tanácselnöke, vb-titkára, hatósági osztályvezetője, azóta Miklós bácsija van a faluvárosnak. Hozzá, a társadalmi tanácselnök-helyetteshez fordulhatunk: mikor lesz már tanácselnöke, vb-titkára, hatósági osztályvezetője és legfőképpen rendje a 13 ezer lakost szolgáló városi tanácsnak.

Váratlanul érkezünk, a népművész hamarosan értekezni kezd, jöj-jünk vissza délután ötre. Megérdeklődjük, hogy amíg tanácskoznak, betekinthetnénk-e a február 19-i nyilvános tanácsülés jegyzőkönyvébe. Azt beszéljük, hogy érdekes. Nem tekinthetünk bele. A népművész tájékoztatása szerint Tiszaalpáron van a jegyzőkönyv, Biczók Mihály alpári tanácselnöknél, aki tavaly nyár óta átjár Kécskére vebéttikárkodni, hogy segítse az ügymenetet. Nála megnézhetjük.

Átutózzunk a festői Tiszazugba. Pár héttel a választások előtt az alpári tanács ablakára két plakátot ragasztottak belülről: „Szervezd a Magyar Szocialista Pártot!” A másikon ezt kiáltják a betűk: „Munkások! Köztünk a helyetek! Magyar Szocialista Párt.”

Odabenn Biczók Mihály elcsodálkozik. A február 19-i jegyzőkönyv nincs itt. Nem is volt. Különben is, a kécskei tanácsnál szövegszerkesztő gépet tartanak, a jegyzőkönyv bármikor lehívható. Február 19-e óta Biczók Mihály egyébként se jár Kécskére vebézní. Csodálja, hogy Miklós bácsi hozzá futtatott bennünket. Úgyhogy öt órára ott vagyunk megint Kovács Miklós előszobájában.

Az értekezlet még mindig tart. Ügyfélnek érezhetjük magunkat. Az ügyfél ül, miután megjárja a másik hivatalt, ahonnan visszaküldték. Eltelik tíz perc, aztán még tíz, a folyosóról beárad a fertőtlenítő szaga, felmosnak. Végre kitárul az elnöki szoba ajtaja, hazatér az értekezlet. Miklós bácsi szűken ránk mosolyog: „Siessünk! Hatkor kezdődik az MDF ülése, úgy dobom ki önöket akkor, hogy a lábuk sem éri a földet.” És szól, hogy kikíséri a vendégeit. Így illik. Megadja a módját, húsz percig tartott az elköszönés. Fél hat, ha komolyan vesszük a suta tréfát, harminc perc marad az interjúra.

Szíves tudomására hozzuk a társadalmi elnökhelyettesnek, hogy nem Alpáron van a jegyzőkönyv, hanem itt. Gombnyomásra előjön a szövegszerkesztőből. Előkerül a magnó, Tiszakécske város elsőszámú

felelős személye már abba sóhajtja bele: az bizony baj, mert már hazament a szakember, aki a gombot nyomja. Ő ehhez különben sem ért. Nem is ez a dolga. Szépen kérjük, avasson be bennünket a február 19-i tanácsülés eseményeibe. Nem avat be, merthogy nincs jelen a jogi tanácsadója.

– En kékfestő vagyok! A népművészet mestere! Az ilyesmihez nem értek!

– Abban a székben, amelyben ül, ön nem kékfestő, nem is népművész, hanem választott tisztségviselő, tanácselnök-helyettes. Kérjük, hogy adjon tájékoztatást!

– Nem. Délután fél hat múlt, vége a hivatalos időnek. Nem adok semmit!

– Felhívjuk a figyelmét, Kovács úr arra, hogy ez törvénytértés. Úgy gondoljuk, önnek három lehetősége van. Ha ilyen fokon járatlan a jogban és a kötelezettségeiben, akkor mondjon le és térjen vissza alaptevékenységéhez, a kékfestéshez.

– Nem mondok le!

– Ha nem mond le, akkor vagy vállalja a nyilvánosság előtt, hogy megszegte a tájékoztatási kötelezettségét, vagy felel a kérdéseinkre. Mi a válasza?

– Ez a válaszom! – kiáltotta a hatalom embere, hivatali székéből felugrott, megmarkolta Sony típusú diktafonunkat és dolgos kezével teljes erőből az iratszékényhez csapta. A magnó darabokra tört, kiesett belőle a kazetta, amit gyorsan zsebre vágott, a többit pedig felmarkolta és a papírkosárba dobta. – Most pedig ki innen!

A hangrögzítő után a másik dokumentációs szerszám következett volna, a fényképezőgép, ami a skandalum alatt buzgón kattogott Varga Zsolt fotóriporter kezében.

– Ide vele, mert összetöröm azt is! Azonnal adja ide a filmet!

Eközben egyikünk már a titkárságról próbálja hívni a kecskeméti rendőrséget. A kékfestő ott terem, rámancsol a telefonokra, majd kirántja a két zsinórt a falból. Úgy látszott, a magnó után mi következünk. Ezért iszkoltunk a szobából kifelé. És hogy növeljük a köztünk lévő távolságot a felindult kelmefestőre fordítottuk a kulcsot, amit azonnal az ajtó előtt döbbenet álló személyzeti osztályvezető kezébe nyomtunk.

A kapuig jutottunk. Zárva. Hol a kulcs? A lépcsőházból rémülten tekintgető tisztviselőnk szétrebbenek, kulcs sehol. Megfordulunk és halljuk a kékfestő emelkedett hangját. Bedugta a dugót, bőszen telefonál. Nála lehet a helyzet kulcsa. Ezt nem várjuk meg. Vissza a kijáráshoz, két-három perc alatt sikerül az alsó, felső reteszeket ki-mozdítani, nekifeszülünk az ajtónak és feltépjük. Megmenekültünk a tiszakécskei városi tanács épületéből!?

Olvassuk ezután a Mai Napban Heltai Nándornak, a kecskeméti Petőfi Népe munkatársának a tudósítását. Emlékszünk Heltai Nándorra. Néhány évvel ezelőtt nem is válaszolt azoknak a kígyópusztai tanyai alsó tagozatos gyerekeknek a levelére, akik hozzá fordultak

segítségért. Megírtuk ezt akkoriban, Heltai Nándor arra sem válaszolt.

Ezúttal azonban már a kelmefestő kirobbanásának másnapján meghallgatja a hatalom emberét és tudatja a közvéleménnyel: a kécskei polgármestert már az felbosszantotta, hogy várakozás közben a pesti újságírók telefüstölték a szobáját.

Üzenjük, nem azért jártunk Tiszakécskén, hogy jelenlétünkkel izgalomba hozzuk a népszerű mestert és társait. Hogy miért, az sem marad titokban. Nincs kizárva, hogy Kovács úrnak és hivatali körének elkél majd a jogi szakértelem.

Egyébként a szerzőpáros nem dohányzik.

(VII/13)

DÜBÖRÖG A SENKI FÖLDJE

Nincs piros-tilos, nincs várj-ha-sárga, s mehetsz, hogyha zöld a lámpa. Más idöket élünk. Sárgán villog a jelző, látszatra mindenki maga döntheti el, merre menjen. Száguld a bator, utánam, magyarok! A szerencsés követők azonban még a keresztvezetés előtt rájönnek, hogy a közlekedés elemi szabályait sem ismerik.

Tiszakécske egy esztendeje apátlan. Tavaly február 1-én öngyilkos lett Miskó István tanácselnök, a Bács-Kiskun megyei képviselőcsoport vezetője. Féléve vb-titkára és hatósági osztályvezetője sincs a 13 ezer kécskeinek.

1989. december 20. délután három óra.

Nincs együtt a tanács az MSZP székház emeleti nagytermében. Számolgatják a kécskei szenátorok, szavazóképes-e az összajvetel? Fontos, hogy szavazhassanak ezen a napon! Most dől el, hogy ki nyeri a pályázatot? A nyertes lesz Tiszakécske vb-titkára. Bizonytalan a tanács: azért jöttek-e, hogy megerősítsenek egy felső döntést, úgy mint mindig. Ahogy szokták.

– A megye nem avatkozik bele, hogy mit határoznak – emelkedik föl dr. Simon Jenő, a Bács-Kiskun megyei tanácsból. – Mi csak jelölünk. Ez annyit jelent, hogy megvizsgáljuk, megvan-e a pályázók képesítése az állás betöltéséhez. Dr. Kőrösi Imre a jelölt, de hogy ő lesz-e vb-titkár vagy más, azt a város tanácsa, vagyis önök döntenek el.

Bandi bácsi régi ismerősünk, ő otthon van itt, az MSZMP házában. Munkásörparancsnok volt, s most, táblacsere után, az új zászló alatt, az MSZP társadalmi titkára. Bandi bácsit a 14-es választókerület küldte a tanácsba. A Szolnoki úttól az Erkel fasorig övé a Szabolcska Mihály utca. Föláll, körülnéz, keres valakit:

– Tisztelettel érdeklődöm, hogy dr. Kőrösi és felesége itt tartózkodik-e a teremben?

Nagy diplomata a kécskei Bandi bácsi. Bátran szegi a kérdést az elnöki asztalnak, mintha nem látná az előtte lévő sorban a jelölt, dr. Kőrösi hátát.

– Akkor az a kérésünk, hogy mindketten hagyják el a termet, akár az épületet is.

Izeg-mozog a testület. De egy-két embert nem lehet kiküldeni. Vagy megszavazzák a zárt ülést, s akkor távozik minden érdeklődő vagy bent marad a Kőrösi házaspár is. Ez a változat, amit a jog előír, higgadságra inti Bandi bácsit is. Lehet, hogy ő már tudja, ha zárt ülés lenne, nem hallhatnák a döntéshozók dr. Pál József nyugállományú lakos előadásában, hogy mifélek ezek a Kőrösiék!

Bekiabálások, remegő hangok, elszabaduló indulatok. Hiszen ezt már láttuk, hallottuk egyszer Tiszakécskén. Akkor Bandi bácsi és társai Miskóért kiáltottak. Az emlékezetes érdemjegybotrány miatt lemondott elnöküket tisztségében visszatartották és megerősítették a beléhelyezett bizalmat.

1988. szeptember 8., délután két óra.

Mind eljött vadászni, mind meglövi, haza viszi és az az icike-picike mind megeszi. Kerekecske, Tiszakécske, hol a városi tanács és a Hazafias Népfront helyi bizottsága közös ülés tart. Folyamatos jelen. Semmi *egyéb* még nem hozta úgy lábba a kisvárosatyákat – anyákat, mint az e napra rendelt. A finom falat utoljára marad. Előbb ki kell kanalizni a napirendből Tiszakécske közrendjének és közbiztonságának, aztán a lakosság áruellátásának helyzetét, s csak ezután jöhet az *egyéb*: Miskó István tanácselnök marasztalása.

A nyári vakáció előtt a szülők egy része országszerte harci ösvényeket keres, hogy még utoljára nyomjon egyet az érdemjegyen. Az egyikből botrány lett. Tajti Erzsébet tiszakécskei gimnáziumi magyartanáró nevével megismerték az előfizetők. Maga se tudta, mit indít el, mikor egykori kolléganőjének, a megyei lap munkatársának elháborigta az elnöki utasítást: billentse fölfelé több felvételre készülő negyedikes osztályzatát. A megyei nyilvánosság után az érdemtelen érdemjegyek mócsingján elrágódott az újságírók nagy családjának tetemes hányada. Szám szerint tizenhat sajtóközlemény harapott a kis cupákba.

Kürti bácsi, botjára támaszkodva, elfúló hangon süvölti népfrontos egységbe tömörült tanácstagtársainak: „valamikor sztarolta ezt a települést a sajtó. Az a sajtó most a sárba tapos bennünket.” De ezt majd csak úgy délután hat felé, most még szokott ülését keresi a teremben.

A dunántúliai hétköznapjait is megédesítette a Tiszán inneni iskolaügy. Az elnöknek Veszprémből postázták, remélik, hogy eztán, lehajtott fejjel jár a városban. Vizsgálat indult, kampány tartott, következett a lemondás, Miskó István a megyeszékhelyen rendezett sajtótájékoztatón bejelentette, hogy kifogástalan erőállapota ellenére nem új munkahelyet keres, hanem kordedvezményes nyugdíjaztatását kéri, a tisztségéről lemond. Az eseményt 1988. augusztus 3-án valamennyi sajtószerv közölte. Az MTI arról is tudósított, hogy a kécskei párttitkárnő, Szürszabó Lászlóné fiának ügyében a megyei pártvizsgálat még tart. Azt azonban előrebocsátják, hogy a „párttitkárnő sohasem kért fia számára megkülönböztetett bánásmódot.”

Izgulunk, mi lesz? A tévé operatőre néha az arcokba világít. Unalomban fölvesz egy-két snittet. Hallgatjuk a rendőrszázados testes beszámolóját arról, hogy a kerékpárok kivilágítása elől-hátul kívánnivalókat hagy maga után. De mért is izgulunk? Hiszen a helyi nyilvánosság fóruma, a Kécske és társközösségei című lap már jóval az ülés előtt mindent tud. A delfi jósda – társközösségeivel együtt – jövődőléstechnikai tanfolyamra járhatna az árnyas Tisza-partra. A tanácsnépfront ülés *előtt napokkal megjelent* jóslap ötödik oldalán közli Miskó István lemondását. A harmadik oldalon keretes közleményben hívja meg a népet, hogy nyugalma érdekében szeptember 20-án tekintse meg a polgári védelmi kiállítás megnyitóját. Délután fél ötkor

megnyitó beszédet mond Miskó István tanácselnök, a polgári védelem városparancsnoka.

Itt, a közös ülés tethelyén, most 1988. szeptember 8-ika van. A rendőrszázados teljesítette beszámolóját. Suksük. Tessék vitázni. A vitavezető Miskó István. Elnököl, megadja a szót, válaszol Bandi bácsinak, javasol, szavaztat, látjuk rajta, nem fogja elfogadni saját lemondását. A színen dr. Petrezselyem László vb-titkár, a keresztelés reszortosa. (Ekkor még nem sejtí, hogy 1989 nyarán a kécskei telekpanama egyik vádlottja lesz, nem pedig vb-titkár.) Azt javasolja dr. Petrezselyem, hogy kapjon a művelődési, egészségügyi, ifjúsági és sportosztály a választópolgárok által egyszuszra kimondható nevet: ezentúl hívják társadalompolitikai osztálynak. Egyhangú igen. A kécskei jós ezt is előre tudta. A tanácsülés reggelén már kinn az új tábla a régi cég ajtaján, aranybetűkkel hirdeti: ez az osztály társadalompolitikai. Az apparátus megelőlegezte a bizalmat a testületnek.

Zajlik a második napirendi pont: a lakosság áruellátása. Elkalandozik a tekintetünk. A főfalon a város címerében lángnyelvek nyaldossák körül a kécskei oroslánt. Dupla farka függöny húzószinórját mintázza, mancsaiban azonosíthatatlan tárgyakkal, valószínűleg buzogányokkal zsonglörködik. Drukkolunk, mert ha elvétí, s az egyik buzogány leesik, betöri az elnöki asztalt. Alatta halacska, kettő is. Stilizált ragadozók. Odafönn, hol a lángok összeérnek, középkori kalandregények páncélsisakja, leeresztett rostéllal. A forgón vörös tollazat. A címer, akárcsak a város, legújabb korunk terméke. Csillag vöröslík rajta leáldozóban, mint az áfész csillaga.

Az országban nincs még egy olyan tanács – mondják a tagok –, amely az elmúlt 7–8 szűk esztendő alatt tízmillióval támogatta volna az áfészát. A kécskei ilyen. Hova tűntek a milliók? Nem tudja senki. Az áfész helyettes vezetője csak azt tudja, hogy ráfizetéses a papírbolt, az ábécé, a ruhaüzlet, a gáztelep, de még a kedvezményes étkeztetés is. Képzeliük el, sorra szűnnek meg a veszteséges boltok, a turnusok az ebédlőben, s magára marad az áfész. Tiszta nyereség.

Az elnök nem képezeleg. Két lábbal áll a realitás talaján. Üzleti ajánlattal kínálja meg a testületét. Ha marad a kedvezményes étkeztetés, a tanács elengedi az áfésznek az egyik üzlethelyiség bérleti díját. Kétszeres veszteség, hogy mindenki jóljárjon. Megint egyhangú az igen. Miskó István tréfásan fenyegetőzik: „vigyázzatok, mert ti ültök az áfész vezetőségében is. Ha odakerül a döntés, nehogy magatok ellen szavazzatok!”

Erzsike néni nagyon aktív ezen a délutánon. A bolt bérleti díjának elengedése dolgában is ő volt a hangulati elem, most meg telefont követel az egyik dülő minden lakosának. Bevallja, hogy ott lakik a lánya is. Nyolc éves az igény, maga az elnök írta alá a soronkíüli bekötést. Mégsincs telefon. Az interpellációra megint a legilletékesebb, Miskó István felel: „A telefonügyre nem tudok vála-

szolni. Én mindenkinek adtam papírt aki csak kért. Több száznak, így egyik sem ér semmit.”

Megreked a közös ülés. Esteledik már, most jön az egyéb. Miskó István kilép az elnökségből, ki a teremből. Visszafelé vastaps kíséri majd, fellámpázott kamera követi, vonul a fényben, nem néz senkire. Odaképzeltük a diadalívet, a virágésőt, a fehérruhás szüzeket, a babérkoszorút. Nem, dr. Petrezselyem László megy ki érte, bevezeti a terembe. Arca olajos mosolyban fürdik, ő hozta vissza, Miskó István velünk marad.

De hol van az még a forgatókönyv szerint? Előbb az elnök másfél órát ücsörög a földszinti előcsarnokban. Cigarettazik, diskurál. Hallgatja a lezúduló tapsokat. Köztük szünet, a beszédek helye.

Először az állami vonal egyfelől-másfelőljét halljuk, aztán a megyei pártbizottság munkatársa Tiszakécskére vetítve országos képet ad: a párt és a tanács közti munkamegosztás nincs szabályozva. Mindkettőben a régi vezetési reflexek uralkodnak. Bírálják Miskó Istvánt a direkt intézkedésért, amellyel megsértette az intézményi önállóságot.

A lantosok lépnek elő. Megéneklünk Miskó István. Száz év múlva ők lesznek az ősök, akikre így hivatkoznak majd: elődeink hagyták ránk. Mit?

Első ének: Az időarányos munkasikerek. Baji Mihály testületi lantos ajkán virágzik a szó. Két évtized eredményei szállnak a magasba. Hatvankilencben gimnázium, hetvenben nagyközségi, nyolcvannegyben városi jogú nagyközségi rang, telefonok, Móricz Zsigmond szobor. Nyolcvanhatban végre város Tiszakécske. Miskó Istvának szocialista Magyarorszáért kitüntetés 1988. április 4-én.

Kézzel-lábbal tapsol a köz. A telefonos Erzsike néni két marokkal szorítja az asztalt, szája széle remeg, „mert van hitünk... nekünk még van... és nem adjuk a hitünket!” Dübörgés. Lehallatszik. A nagyteremben nyereg alatt puhul a demokrácia. Hatvan-nyolc, a remény, a reményvesztés éve. Tóth Sándor községi MSZMP titkár – az ülés napján városi első titkár – hívja meg tanácselnöknek. A választás sikeres. Ötletgazdag az új elnök. Álmatlan éjszakákon át vakon sakkozza, ki halászik, ki vadászik, ki gyűjtögetne. Paleolit-szocializmus.

Mert már a szerzési vágy olyan méreteket kezdett ölteni a palotában, olyan rohamokat indítottak a pénzes zsák ellen, hogy ha valaki nem kedvelte is a vagyont, a többiek rábeszéltek, feltűzelték, és olyan nyomást gyakoroltak rá, hogy a végén a békesség kedvéért ő is zsebre tett valamit... Minden fejtetőre állt, illő volt elfogadni és becstelenség volt nem elfogadni, ha valaki nem kért, abban gyengeséget, mulyaságot, gyászos és sajnálatraméltó impotenciát láttak. Aki pedig már megszédte magát, olyan arccal járt-kelt, mintha csak a nemi szervével dicsekedett volna, és szinte magabiztosan kiáltotta: térdre, asszonynépség! (Ez a bekezdés nem a mienk. Ryszard Kapuscinski írta az etióp császár udvaráról.)

Negyedik ének: Fölmentünk a milliókért. Örömóda a KIOSZ titkártól. És akkor Pista bátyámmal fogtuk magunkat, és fölutaztunk Budapestre, Méhes elvtárs akkor épp ipari miniszter volt. Pénzt kértünk a gázprogramhoz. Kidobtak az ajtón, visszamentünk a tapétaajtón. De csak hazahoztuk a milliókat Kécskének!

Ötödik ének: a pangás motorja. Kürti bácsi, nyugállományú szoc. foglalkoztató elregöli, hogy volt egy csapat. Ha ez a csapat nem lett volna, Kécske ma megnézhetné magát. Miskó István a csapat motorja. Ő mozgásba hozza, ami mozdítható. De soha nem magáért! A közösségért, a másikért.

Dühöng a szeretet. Feszíti a falakat. Lenn az előcsarnokban az elnökök gratulációkat fogad.

Adásban vagyunk, ha nem is egyenesban. Állva vastapsol Erzsike néni, Kürti bácsi, Bandi meg a többiek. Másnap este majd viszontlátják ezt a percet a híradóban. A közakaratumk közhírré tétetik. Fél-órája, hogy a gimnázium igazgatója, Angyal János az utolsó énekben 13 ezer kécskeire hivatkozva kipengette – ha letekin, jól látja, megindult helyben az alulról építkező demokratizmus. Másnap este bemondja a tévé: a 13 ezer kécskei népszavazással akart dönteni az elnökről.

A sajtó ugat, a karaván halad. Éljen a sajtószabadoság? A harmadik énekben még Bandi bácsi óva intett: „Tegyünk különbséget sajtószabadoság és szabadoság között!” De hogy ezen mit ért, csak tippelni lehet abból, ahogyan ő és a kórus sajtón rúgja a nyilvános-ságot. „Ne a holtfáradtan hazafelé bicikliző választót kérdezzék, hanem azokat, akik Miskó Istvánnal dolgoznak együtt!” Mert a fáradt választók szabadosága sérti a választottak szabadoságát.

A visszatartott elnök áll a tapsviharban, fejét lehajtja, talán számol magában. Huszonhét, huszonnyolc, huszonkilenc, hopp, vigyázzunk az arányokra, mostmár elég lesz. Egyet int, elcsöndesül a terem. Papír nélkül mondja kivételes alkalmakra tartogatott ünneplő beszédét. Hogyaszongya, nem érdemlem meg a tapsot. Világhírűvé tettem Kécskét. Úgy fognak emlegetni, mint aki drasztikusan beleavatkozott a gimnáziumi jegyekbe. Akik ismernek, tudják rólam, én szeretek mindent barátian elintézni. Be kell tartani a szolgálati utat, nekem ez életre szóló tanulság. De ha viaduktot robbantottam volna, akkor se írnat össze ennyit rólam.

Kis hatásszünet, kedves hiveim. Lássam a hűséges kutyatekinteket. Így, ni. Az utolsó velőcsontok a tálon, míg én itt vagyok, a tiétek. Hamarosan záróra, kiürül a tál. Velem szűnik meg a jövővilág. Elfogy az ellopnivaló, összedől a diktatúra. Akkor átadjuk a helyünket, kordedvezményesen. Tiszta lappal, üres tállal indulhattok.

Egészségeset szippant az áporodott levegőből, s mostmár a régi, határozott hangján folytatja. Hogyaszongya, hálátlan lennék, ha ragaszkodnék ahhoz, hogy 1989. február elsejével nyugdíjba menjek. Köszönöm, hogy voltak, akik hittek bennem. Szeretett Gajdócsi elvtársunk mondta, na Pista, most lesz nehéz, ha bizalmat kapsz.

En ezt a napot nem rendeztem, a népfront és a tanács kérte, hogy vessem alá magam a szavazásnak. Mindenkinek köszönöm a jóságát. Zárom az ülést.

A tanács a tagjaiban érzi, hogy szünet nélkül négy óra hosszat ültünk helyben. A kitaratóak az elnökig tolnak. Kézrázás, puszi jobbról, puszi balról. Pista bácsi, elnök elvtárs, Pistám, hát együtt maradtunk. Mi a következő lépés? Megtorlás? Más időket élünk.

A magyar ugar nagy változása, hogy senkiföldje lett belőle.

1989. december 20., délután négy óra

Fölolvasták már az izgatott tanácsnak a 29 szakszervezeti tag levelét, amiben kérik, hogy dr. Kőrösi Imrét, a jelöltet ne fogadják el vb-titkárnak. „Véleményüket arra alapozták – írják –, hogy ismerve korábbi ténykedéseit, mint magánemberről és mint munkahelyi vezetőről, jó példát venni nem tudunk . . .” Szokás szerint nem mondják meg, hogy mik azok a „korábbi ténykedések”, mi a bajuk Kőrösivel.

Következik a pletykagyűjtemény, Bandi bácsi előadásában:

– Most már fölteszem a kérdésejmet! A jelölt felesége a múlt héten megfenyegette dr. Pál Józsefet. Így volt?

– Így! – kiabál be dr. Pál József.

– Azt beszélik, hogy bizonyos tanácsstagok a mai ülés előtt belettek invitálva elbeszélgetésre a tanácsházára. Így volt?

Néma csönd. Anélkül, hogy szót kapott volna, felugrik dr. Pál József nemtanácsstag és rázendít:

– Itt se mondom meg, még a feleségem se tudja, mivel fenyegetett meg. Kőrösiné! A belügy dolga lesz, hogy kinyomozza! Hát demokrácia lesz Tiszakécskén vagy diktatúra?! Van itt jelölt, dr. Nagy Olga Piroska. Kolozsváron született 1951-ben, ott végezte a jogot. Nemrég települt át, még nem magyar állampolgár, de az lesz.

Pál József most már üvölt, papírokat lobogtat, az elnöki asztalhoz szalad velük, s a szünetben a markunkba nyomja a „bizonyítékait”. Dr. Kőrösi neve nem is szerepel rajtuk. A nagy leleplezés dokumentuma, valami kölcsönügylet, 160 ezer forint felvételéről szóló elismervény. Kőrösinek ehhez sincs semmi köze. Még a tanúk közt sem találjuk a nevét. (A hadicsel lényege azonban: a látszat úgy működik, mint a valóság.)

Közjáték a szünetben. Félrehív bennünket Idős Kozák Gyula, Szabolcska utca 4-ben élő nemtanácsstag. Vele tart Dékány Imre, aki nem szól, csak sűrűn bólogat Idős Kozák szavaira:

– Régóta ismerem Pál Józsefet. Nekem október 20-án elárulta, hogy van egy megbízatása. Minden gyűlésen kompromittálnia kell egy bizonyos személyt. Nevet nem mondott, de azóta ahol csak teheti, megpróbálja lejáratni Kőrösit.

A vb-titkár jelölt, a megvádolt dr. Kőrösi Imre megkapja az utolsó szó jogát:

– Nem lépek vissza! Ebben az országban évtizedeken át bevett módszer volt, hogy a hatalom bitorlói a nekik nem tetsző emberekről azt terjesztették, amit ők maguk követtek el, ahogyan ők élnek.

– Én megbízóim nevében is ellenzem, hogy ez az ember legyen a vb-titkár nálunk! – zárja a nyílt ülést az újra fölénk emelkedő Bandi bácsi.

Az érdeklődő nyilvánosságot kiküldik, vajúdik a tanács. Egy órányi vita, utána kihirdetik az eredményt: „A vb-titkári állás pályázata nem töltötte be szerepét.” Új pályázatot írnak ki, indulhat rajta dr. Kőrösi Imre is.

Este elmegyünk Bandi bácsi választókerületébe, a Szabolcska utcába, mert azt hisszük, hogy a rutinos tanácsstag megbízóit emlegetve a választóra hivatkozott. Szikszai Dénesék, a Szabolcska utca 3-ban, tőlünk hallanak először arról, hogy aznap délután tanácsülés volt. A vb-titkár jelölről is mi világosítjuk fel őket. Néhány házzal arrébb Vonnák Gáborék azt sem tudták, hogy ki a tanácsstag az utcában. Bodrogváry Jánosnének, a 29-ben fogalma sincs arról, hogy bármilyen megbizatással küldték volna Bandi bácsit a tanácsba.

Persze már megint a holtfáradtan bicikliző választókat kérdeztük, nem pedig azokat, akik együtt dolgoznak Bandi bácsival. Tényleg, kik az ő megbízói?

(Képes 7, 1989. dec. 20.)

(X/4)

Nyomoznak Helvécián

FOLYIK AZ ADOK-KAPOK

Harmadik hete nyomozzák dr. Mészáros István igazgató viselt dolgait a Helvéciái Állami Gazdaságban. Augusztusban kétrészes riportban írtuk meg, hogy a lehetőségek elherdálásával hogyan ment tönkre a jobb sorsra érdemes gazdaság. Mészáros és köre vigadva vezette a szakadék szélére az ezer embernek kenyeret adó céget. Félpénzen vett szolgálati lakások, magánkézbe selejtezett autók, a saját tanyában szolgáló gázvezetékek, és vadásztivornyák jelzik a vidám fiúk jelenbe vezető útját. Aki csak szót emelt, hogy legalább szanalás idején csöndesebben vigadjanak, azt Helvécia őrgrófja kicsapatta az udvarból. Bosszút áll, fenyeget és jutalmaz azóta is. A jövőjét szervezi.

A vállalati tanácsban, amiért nem engedelmeskedtek, addig csejélgette a tagokat, míg megszépítő minősítését harmadjára meg nem szavazták. Ő hát most a demokratikus vezető a gáton. Fényesen igazolva, ami országosan bebizonyosodott, hogy a vállalati tanácsok puhafából vaskarikák a demokrácia orrában. Már hogyne lennének azok, mikor az igazgatót minősítő testület pünkösdi felelőssége a vt-ülések végén lecseng, és a következő ülésig újra az igazgató bácsi beosztottjává válnak a széles mellkasú vt-tagok.

Már aki megéri közülük a következő ülést. Helvécián, mire legközelebb vétére kellett menni, Szolarov Emil igazgatóhelyettes ki volt rúgva. Nemcsak az áldemokrácia helyi fórumából ebrudalták ki, hanem az állásából is. Mehetett a munkaügyi döntőbizottságra, a forma kedvéért, mert ott is Mészáros igazgat. Ment hát tovább, a bíróságra. Augusztus 28-án, hétfőn Kecskeméten, a tekintetes munkaügyi bíróság kizárta a nyilvánosságot, majd megtárgyalta a mindenkit érdeklő ügyet. A bíró gondolkodási időt kért, és augusztus 30-án, szerdán ítéletet mondott. Szolarov Emilt visszahelyezte igazgatóhelyettesi állásába. Másnap Szolarov munkára jelentkezett. Mészáros doktor azonban elküldte, mondván, hogy nincs még ott a legépelt ítélet. Erre számított a szívós Szolarov is, hiszen ismeri jól a harcmodort: ha nem jelentkezik munkára, akkor ezért fűrészelik el.

Kényszerpihenőjét tölti Takács József üzemágvezető is. Őt is, mint az ellenszegülők egyikét, kidobta az igazgató. A földmúás indoklása színes, és hosszadalmas. Azt mondta írógépbe például Mészáros, hogy sorozatosan szabálytalanul kiállított bizonylatokkal, utalványozás nélkül értékesítettek álló- és fogyóeszközöket. De meg nem tudható az iratból, hogy milyen bizonylatokat állítottak ki szabálytalanul, és mit értékesítettek utalványozás nélkül... Takács szemére lobbantja az őrgróf, hogy a hozzátartozó

egységeknél leltáreltérések voltak. De, hogy melyik egységeknél, milyen eltérések, arról megint csak nem esik szó.

Körbevezette Takács a szigorúan titkos baracktermesztési objektumon a Magyar Hírlap két munkatársát személyeinket, engedély nélkül. Egyelőre nem tudni, hogy milyen termesztési titkok szivárogtak ki, de a CIA és a KGB állítólag már a fűtülős barack előállításával kísérletezik. Ha ez valóban így van, Takács méltán számíthat a legsúlyosabb büntetésre.

(Magyar Hírlap, 1989. szept. 7.)

(VII/12)

Megint a kécskei dosszié

KATÓ ERNŐ NEM!

Dokumentumokkal fölszerelt levelet küldött Kató Ernő Szolnokról, Gömbölyödik a kécskei névsor című cikkünk kapcsán. Elnézést kérünk Kató Ernőtől, akit – hogy a hiba még nagyobb legyen! – Kató Jenő néven emlegettünk augusztus 18-án megjelent írásunkban. Kató Ernő nem illik bele a kécskei névsorba! Kató Ernő nem megvette, csak tartós használatba vette a kécskei telket a szőke Tisza partján. Akkor ez a telek még nem volt közművesítve, tehát a kifizetett 8776 Ft a 255. négyzetméter valódi ára volt, amint azt megbántott olvasónk levelében írta. A parcellát saját keze munkájával tette rendbe. Ő nem tartozott azok közé, akik tudták, hogy a kécskei Tisza-part nem is olyan soká országos üdülőhelyé nővi ki magát, tehát fölmege az értéke majd az ottani telkeknek. Kató Ernő ugyanis, s ez talán legnagyobb tévedésünk, sose volt a Közép-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság igazgatója. Az intézmény környezetvédelmi osztályát vezeti.

Igaza van Kató Ernőnek, amikor ezt írja: „A kétes információkra alapozott féligazságok, a „jólétesült” informátorokra építő, nem kontrollált tudósítások könnyen ölthetnek koncepciójelleget és becsületes emberek felesleges meghurcolásához vezethetnek.” Azzal egészítenénk ki a mondatot, hogy egy ilyen szövevényes ügyben, mint amilyen a kécskei, olykor az alapos ellenőrzés is rossz eredményre vezethet. Rossz szándék nélkül is. Ez persze nem menti a „kontrollálókat”, akik olyan ügyben „nyomoznak” a sajtó hasábjain, melyek igazi tetteseit még ma is csak sejteni lehet. Reméljük, hogy ez nem sokáig marad így, s köszönjük, hogy Kató Ernő (is) sok sikert kíván nekünk ehhez a munkához.

(Magyar Hírlap, 1989. aug. 28.)

(VII/11)

A korrupció vörös fonala

GÖMBÖLYÖDIK A KÉCSKEI NÉVSOR

Odamegy a lista is, ahol már van belőle. Megint hozzánk jött, és megint Tiszakécskéről. A hetvenes évek végén, a nyolcvanasok elején gömbölyödött ki a névsor, amikor delelőn állt a Miskó-korszak napja, kövér füvet haraptak a gulyák, és senki se tudta még, hogy az ország fejostehene már meddő. Aki mégis tudta és meg is mondta volna, azt elzavarták. Nem a pusztába, hanem Párizsba, Új-Zélandba, Ausztriába, Amerikába, ösztöndíjjal, vagy anélkül – minél messzebb, annál jobb.

És a hetvenes évek vége, szélárnyék. Gyarapodunk. A korrupció vörös fonálával újra mérik a földeket. A termőföld már filléreket ér, az üdülőtelek ára az égbe megy. Telke bárkinek lehet. De üdülőtelek, termőföld áron, csak az új osztálynak jár.

Gódor József Kecskemét tanácselnöke volt, aztán a városföldi állami gazdaság igazgatója. A kécskei Tisza-parton 281 közművesített négyzetméterhez jutott, 9367 forintért, 1978-ban. Gillinger László, a kecskeméti Agrikon gazdasági igazgatója 346 négyzetméterert hasított ki, 13 480 forintért, ugyanabban az esztendőben, Czéh Gábor BM-dolgozó, a Bács-Kiskun Megyei Rendőrfőkapitány-ságtól 399 négyzetméterért 15 960 forintot fizetett. Testvére, László, a kecskeméti rendőrségtől 251 négyzetméterert vihetett haza, 8400 forint fejében. Ugyancsak 1979-ben Demeter Sándor, a kécskei tanács költségvetési üzemének művezetője 193 négyzetméterert köszönhetett az elnöki kegynek, mindössze 3291 forintért. Kató Jenő, a szomszédos Szolnok vármegye vízügyeinek igazgatója akkoriban még osztályvezető volt, de látszott, hogy több van benne. Másképp aligha vehetett volna át 255 nm-t 8520 forintért.

A népi demokrácia ekkor már olyan szinten ért el, hogy eltűnt a származás szerinti megkülönböztetés, sőt, a földhivatalok nyilvántartásából a foglalkozás, s ami esetünkben ennél is fontosabb, a pozíció szerinti is. A felsorolt személyek kartonján teljes az egyenlőség. Szellemi foglalkozású a BM-dolgozó éppúgy, mint a tanácselnök, a művezető éppúgy, mint a gazdasági igazgató. Csak az nem derül ki, hogy e sok szellem közül ki, hol kísért. Már bejárták alaposan Európát, s most a kécskei Tisza-partra járnak megpihenni.

A szívünkhöz közel álló képzavarral élve: azóta elszállt az idő vasfoga. Hol volt, hol nem volt szabálytalanságok, visszaélések, öt-éves ciklusokban elévültek már. A folytonosságot a módszerben találjuk meg.

Csics György ugyancsak igazgató. Ő Budapesten lakik, és ott is dolgozik. A Remix fővárosi központjában gazdasági igazgató. Kécskére azért jár, hogy egy kicsit kifújja magát ebben a szörnyű hajtásban. Ha pecázik, akkor ez egy biztos ponty az életében. Neki 288

négyszázötven forintért. Nézzük csak, mi szépet, jót írt Csicsnek 1987-ben Miskó elnök.

Kedves Csics elvtárs!

Ezúton tájékoztatlak, hogy az üdülőtök és a kisvasút pályája közti területen a tartós használatot megszüntettük. Kérésednek megfelelően intézkedtem, hogy a fenti területen a jövőben építkezésre ne kerüljön sor. A számotokra zavaró körülmények csak azért merülhettek fel, mert munkatársaim elmulasztották a velem való konzultációt. Szerencsére téled időben jelzést kaptam, így sikerült a félreértésből kialakult helyzetet fölszámolni. Amennyiben a jövőben a tiszakécskei tartózkodással kapcsolatban bármilyen jellegű gondod, vagy problémád akadna, kérlek, fordulj hozzám bizalommal, annak elhárításában készséggel közre fogok működni. A fentiekben túlmenően tisztelettel kérlek, hogy a Remix és a városi tanács között fennálló gazdasági megállapodás alapján, 1990-re esedékes összegből 2 millió forint ez évi átutalásának lehetőségét szíveskedj megvizsgálni, tekintettel tanácsunk többszörösen megnyírbált költségvetésének ingatag helyzetére. Amennyiben kérésem teljesítését a vállalat pénzügyi helyzete lehetővé teszi, kérem szíves intézkedésedet. Megértésed, segítőkészségedet előre is köszönöm.

Tiszakécske, 1987. december 9.

Tisztelettel üdvözöl
Miskó István
tanácselnök

Röpül az idő. Még két szűk esztendő, s ez a levél is elévül. Ha bűn ...
(Magyar Hírlap, 1989. aug. 18.)

(X/3)

Helvécia: savanyú a vívmány

KAC SALÁBON FORGÓ CSŐD

Jönnek elő a bábuk. Ugyanaz az órajáték. Idő van, most már egész nap óraütés. Elromlott a szerkezet. Percenként felbukkan az őrgrof. Más ruhát festettek, más arcot kreáltak neki. De azért ő mindig ugyanaz. Őrzi a rendszert, amiben gróf lehet.

Helvécia őrgrofját 1989-ben dr. Mészáros Istvánnak hívják. Kecskeméten lakik, a Jégvirág utca 4-ben. Az egytetű ikerházba üveg-tetőn át bocsátkozik be a napsugár. Szép ház! Hús-huszonkétezer forint itt a lakhatóság négyzetmétere. Nem olcsó, különösen, ha valakinek kétszintes, 130 négyzetméteres a vára. A Helvéciai Állami Gazdaság igazgatójának, dr. Mészárosnak ekkora van. Ki lehet számítani, mennyit ér. Sokat ér, sokat ér. Csak nem annyiba kerül.

Mészáros négyzetmétereit 15 ezerre taksálta az ikává. Tavaly, a stabilizáció első évének decemberében, ha hazánk nem is, Mészáros megszilárdította magát. Öt perccel a hosszúlejárati kamatterhek drasztikus fölemelése előtt, megvásárolta családi fészket. A hitelt még a régi jó, három százalékos kamatra kapta.

Megvenni nem tilos!

A hetvenes évek végén – visszasírjuk-e, nem-e? – a Mészáros család is lendített a lakáskörülményein. Beköltöztek a Jégvirág utcai vállalati bérlakásba, melyhez azért juttatta a Helvéciai ÁG-t a MÉM, mert sikerrel besorolta őket a kedvezőtlen termőadottságúak közé.

A termőadottság ugyanis bárhol kedvezőtlen lehet. Ha a békési feketeföldön halat akarok mindenáron tenyészteni, silány lesz a végeredmény, s a fejtől fog bűzleni. A hálnak ugyanis víz nélkül kedvezőtlenek az adottságok. Akik a múlt század vége óta bebizonyították, hogy a homok milyen kiváló eredményeket hoz – ha gyümölcsöt, szőlőt telepítenek bele –, bizony, nem gondolták, hogy jönnek majd oly idők, amikor répa földre fogják átszámítani, s így a legjobb őszibarackos is kedvezőtlen adottságú termőterületté nemesedik. A föld értékére az aranykoronát a főhatóság tollvonása tette föl: hátrányos helyzete miatt kapott a helvéciai gazdaság lehetőséget arra, hogy vezetőinek ikerházat tartson a közeli megyeszékhelyen. Egy, csak egy feltétele volt a MÉM-nek: 25 évig tilos a házat eladni.

Helvécia őrgrofja azonban abból indult ki, hogy megvenni nem tilos. Ilyen szabályt nem hoztak. Kijárta hát a mentességet, hogy ne kelljen 2005-ig várnia. Az ország és a gazdaság csődeljárásának kellős közepén, tavaly karácsonyra ott volt a fa alatt a ház. Most már az övé. Egy évvel korábban viszont, a jó gazda gondosságával, meg az állami gazdaság építómunkásai révén – kibővítette, és fel-

újíttatta. Az alábecsülve is kétmillió ingatlanért 130 ezer forintot pengetett ki az igazgató úr. A többi havi négyezres részletekben főrpül a pénzromlásban.

Szegény középvezetőre mindig rájár a rúd. Mészáros bukott a bolton 33 ezer forintot. Ennyit kellett befizetnie egyszeri használatbavételi díjként a beköltözéskor, és most kérte volna: tisztelt vállalati tanács, édes elvtársak! Adják vissza nekem ezt a pénzt, hiszen az a lakás már nem a gazdaságé. Akkor pedig a használatbavételi díja is engem illet.

Hetvenmillió galacsin

Fölhördült a vété: ne csiklandozz, Pista! – kiáltották, kellő tisztelettel. A gazdaság omlik össze, a mi igazgatónk pedig életszínvonal-programjából még ezt a 33 ezret sem hagyja ki?! Leszavatták. Erre már az őrgrof is megmutatta, ki a kegyúr a háznál. Ikerházsomszédjának, Mucsi Ferenc, volt igazgatóhelyettesnek saját hatáskörében visszaadományozta az ő 33 ezrét, holott Mucsi nem is kérte.

Rögös út vezet az összeomlásig. Helvécia 1986-ban kezdte görgetni a maga galacsinját, mint az egyiptomi szent bogár. Jó évet zárt a szocialista nagyüzem, 66 millió forint nyereséget mutatott a számláló. Ennyi volt az órában. Csakhogy az órát fölpumpálták! Méghozzá több, mint negyvenmillióval. Ennyit ért a fagykár Helvécián abban a kiemelkedő évben. A pumpát a minisztériumban nyomták. (Nyomnák ma is, de elfogyott a levegőjük.) Higgyük azt, gyerekek, hogy melegünk volt baracknyílás idején, és akkor három kicsi részre osztjuk a nagy fagyot. Három év alatt majdcsak elolvad a negyvenmillió.

Majd ha fagy. Nem kellett sokáig várni, mert a következő évben megint fagyott, legalább harmincmillió jegesedett el. Ettől kezdve a sikerágazat sikerüzeme hetvenmillió veszteséget görgetett maga előtt, hegymenetben. Sokáig bírták; 1988-ban azonban terhük elindult lefelé, végigördült rajtuk, szétplaccsant a mélyben. Szanalni kellett Helvéciát.

Két kemény év után az idei végre meghozta a rég esedékes hat-ezer forintos fizetésemelést dr. Mészáros Istvánnak. A helvéciái Marco Polo, havi 42 ezer bruttóért járja az országot, de inkább a világot. Tolmáccsal. Amerika, Hollandia, Franciaország, NSZK, Svájc, s a boldog Ausztria volt az útvonal az elgyöngülés éveiben. Útba esik jövet-menet a Szovjetunió is, a legnagyobb kereskedelmi partner. A Helvécia-vermutot kilencven kopekért vesztegetik, a Rubin-likórt rubel tízért mérik a mindenivóknak. Még így is megéri, mert ha itthon adják el, annyiféle adót szív fel a költségvetés szivacsra, hogy elhaszontalankodik a Rubin is, más is.

Nem a koma, hanem a sógor

Nagaszaki után a nippon nép kirajzott. Maga szaki, Európát lopja el nekünk, maga Amerikában koppint. Begyűjtenek mindent, s onnan indulunk ahová a fejlett világ eljutott. Kirajzottak Helvécia őrgrofságának hű jobbágyai is. A két Mócza Párizsban lépett fel tanulmányúton – jutalomból. Mócza I. ácsnak pallérozódott az inasiskolában. Ebből következik, hogy ő vezette a gazdaság mintaboltját. Fivére, Mócza II. hentes és mészáros, a piaci hússzékét igazgatja. A brit számítástechnikát Kovács Mihály gondnok tanulmányozta a helyszínen, mind a nyolc elemijével. Rácز Géza számítógépes üzemmérnököt – ezt ő már biztosan úgy is tudja! – legfeljebb Köncsögpusztára küldözgették. Így maradtak a Móczák is, Kovács is tisztakezűek. Nem loptak ők semmit – idegenben.

Hajtassunk végig az őrgrofságon. Kacsalábon forgó csőd. A köncsögi vadászházhoz földkábelen költöztették ki a fényt, hogy világosan lássuk, kinn van már a gázvezeték is. A csatlakozása ott kapaszkodik a falon. Csak éppen a gáz nincs bent a házban. A pórok a tivornyatelepre csak engedéllyel tehetik be a lábukat. Kövessük a csaknem négy kilométeres gerincvezetékét, s a gáz nyomán eljutunk a köncsögi melegedőig. 1987-ben, mikor 3 millió volt a milliárdos állami gazdaság teljes nyeresége, kétmilliót költöttek rá. A nádfedeles színek nyelték a pénzt. Kitévedt néhány léghondis busz, szétrázva a nyugati turistát, hogy aztán soha többet ne jöjjön e tájra.

Mire lehet löni? Szinte semmire. Ezért a vadászházhoz fácánnevelő telepet rendelt az őrgrof. A juhászat takarmányköltségén folyt a fácánok nevelése és a téli vadetetés. Nemcsak fácánt, szakembert is akartak nevelni. Ballószögön áll a Szabó Iván-kastély, abból az időből, amikor mindenkinek volt egy oktatási központja. A benne lakóknak annak idején lakást szerzett a gazdaság és fölépítette Ballószög faluban az egyszemélyes rendőrséget: a körzeti megbízott lakását és hivatalát. Az oktatási központ mennyezete a csillagos ég, ecetfa nő a szeminárium termében, ablak és ajtó ki tudja, hová vándorolt. Ezt az oktatási kísérletet hárommillió forint bánja. A romokba valami szépet álmodhatott bele egy művész, s az egészet elvitte jelképesen százezerért.

Sok ingatlan van. Róluk kizárólag az igazgató, dr. Mészáros István dönthet. Vele nem bánt olyan szigorúan a Szanaló Szervezet, ahogy az alföldi tanyákkal bántak az ország-szanalók a hetvenes évek elején. Megszüntették a tanyai iskolákat, hogy a gyerek után a szülő is bekényszerüljön a szigorúan ellenőrzött központokba. Így került a Korhánközi iskola tanácsi segédlettel az állami gazdaság kezei közé. Munkásszállót képzelt bele a Mészáros-csapat. Az idő vasfoga ezt a tervet is, szétrágtá. Az iskolát ugyancsak az IKV becsülte le: 450 ezret ér, mondták. Nem a koma vette meg. Hanem a sógor. Mészáros sógora. Nem lakja, nem használja: a hasznát szedi. Asztalosoknak adta bérbe.

Aki beszél, röpül

Rögös út vezet az összeomlásig. Ám a jobb sorsra érdemes Helvéciai Állami Gazdaság vagyonának, s lehetőségeinek az elherdálásával az összeomlás testközelbe került csaknem ezer ember számára, kiknek a gazdaság a kenyeret adja. Helvéciát szanálni kell. S közben suhog az őrgróf pallosa.

Helvécia őrgrófja családszerető. Ezért Helvécia támogatja az állami építőipar Duna–Tisza-közi erősségét a Dutépet. Annak is a sportkörét, közelebbről a Calderoni gokart-klubot, ahol az igazgató nagylánya, Mészáros Adrienne nyomja a pedált. Azt írja róla a Calderoni műsorfüzet, hogy „végre szeretne a nemzetközi mezőnyben is elcsípni egy jó helyezést . . . Újabban a száguldás kétkerekű változatát kedveli, ezt a hóbortját egy ötszázas Kawasaki bánja. Egyébként úgy érzi, hogy egyéniségéhez egy fekete Porsche 911-es autó illene a legjobban.” Nem csoda, hogy a fuldokló Helvécia tavaly éppen a kecskeméti gokart világbajnokságot támogatta. Korábban bevásároltak néhány gokartot, ami aztán átvándorolt a Calderoniba.

Ma már a technikai sport a szerelem. Úrfi korában az igazgatót még a Kecskeméti SC focicsapatának középpályásaként ismerték. A KSC-hez sokáig gurultak a nosztalgiaforintok, autóbusz, miegymás. Egy-egy miegymás elég drága. Például, mikor a cselgáncsozók a testvéri Kubába látogattak, küldöttségükben potyáztak a helvéci sportbarátok, mint Moravec József. A kosarasokat pedig maga a főrsztlédi, Mészárosné kísérte.

Mészáros doktor sportpályafutása a helvéciai MEDOSZ-nál fejeződött be. Ez is sportállásokat, százezres támogatást eredményezett a gazdaság életében. Két éve még benne tisztelhattuk a kecskeméti teniszklub elnökét is.

Parlagon a remény

Őrgrófunkt hitvesével, Mészárosnéval a családi tanyakerítésnél futottunk össze. Hozzá azon a délutánon egy AS 46–24 rendszámú furgon illett. A borászati ágazat szállítókoscsija munkaidőben forgolódott a tanya udvarán. A homlokzaton rideg-marha trófea, a házi focipálya gypeszönyege gondozott, csak a teniszpálya gazos, a mérkőzésvezető széke, árnyék nélkül, jobb jövőre várva rozsdásodik. Korszerű tanya, nemcsak a tenisz miatt, de kinn a villany, a víz és a gáz is.

Ballószögön és környékén több száz lakásba jutott el a vezetékes gáz, hála a Helvéciának. Az igazgató ezzel magyarázza a nagyszabású gázprogramot. A kohánközi úti szárnyvezeték kétmillióba került, s akkor még a hatszázezret érő gépi munkát nem számoltuk. Ezt a szárnypróbálgatást azzal indokolja Mészáros doktor, hogy beleillik a nagy ívű idegenforgalmi tervekbe, hiszen a gáznak el kell érnie a

köncsögi turistaparadicsomig. A vadászházba és a közeli melegedőbe azóta sem vezették be a gázt, a szárny végén viszont a Mészáros portára igen.

Oda igyekezve, nagy parlagföldek között porolt az út, számarkóró, királydinnye, mint a Petőfi versben. Bérleti díjat terem majd ez a szűzhomok – mosolygott ránk az igazgató, mikor fölkerestük. Azzal, hogy keresztül szárnyal rajtuk a gáz, ezeknek a földeknek az értéke megtízszereződik. Ki fogják bérelni őket. Másfél éven belül 7–10 milliót fialnak Helvéciának.

Életnek nyoma sincs, alighanem egy parlagon maradó reménnyel gazdagodnak már megint. Lakatlan vidék. Azaz, van itt élet, DJ-s Daciáján Moravec József – a párttitkárból szem. szoc. igazgatóvá, majd a vállalati tanács elnökévé átlényegülő ágazatvezető – porzik el mellettünk. Alighanem végig követte szemlénket romtól romig. Abból következtetünk erre, hogy az örgrófi pallos látogatásunk nyomán is lesújtott.

Föllázdát az udvartartás

Bot és csoki. Mindenféle diktatúra két bevált fegyvelmező eszköze. Aki a csokiból nem kér, botot kap. De lehet fordítva is. Hiszen Ő pártolja a művészeteket is. Vezsenyi Gyula kolléga lakására ezért helyeztet ki a Helvéciái Állami Gazdaság néhány éve egy elektromos orgonát, hetvenezer forint értékben. Harmonikát is kapott a muzikális munkaerő, az csak öt és félezer forint. A mecénás keze maga felé is hajlott, benne egy darab videomagnóval, amit aztán meg is vásárolt. Elidegenítési tilalom sem terhelte, mint a lakását.

Moravec kolléga karambolos Daciához jutott, meg szippantó pótkocsinhoz, traktorhoz. Hosszú a névsor, rövid az élet, úgyhogy nem adjuk közre a szolgálati élvezetre kiadott használati cikkek listáját.

Föllázdát az udvartartás. A gazdaság kárára hozott téves igazgatói döntések pár év alatt 15–20 millióra gömbölyödtek. Mészáros doktor a tilalom alól kivásárolta a házát. Utaztatott, támogatott, ajándékozott: milliókat ragasztott a pangás homlokára. Ácsi! A hat-ezer forintos fizetésemelést még lenyelte a vállalati tanács – munkáltatója, s egyben jobbágysága. De hogy mindezekért főfőhérré minősítést kapjon, az már udvartartásának is a torkán akadt.

1989. május 30-án a megszépítő minősítést a huszonnégy tagú vállalati tanácsból csak ketten szavazták meg: dr. Mészáros István, aki nem rejtette véka alá, hogy nagy tisztelője dr. Mészáros Istváfnak és hű fegyverhordozója: a DJ-s rendszámú Moravec. Aki abban az időben a vállalati tanács elnöke volt, s akit annyira megrendített a parasztlázadás, hogy visszaadta a beléhelyezett bizalmat.

Azon a zivataros vétén beolvasott Szolarov Emil általános igazgatóhelyettes. A hetedik napon jött a válasz. Örgrófsága visszahívta a vállalati tanácsból, s egy lendületből kirúgta: „Felmentése azért

vált szükségessé, hogy megállapítottam, hogy... az ön által előadott – részemre június 6-án átadott – felszólalás a vezetés hibáinak feltárása mellett, jelentős szubjektív elemeket is tartalmaz, némely esetben kimerítve a rágalmazás kategóriáját... amellett, hogy megosztotta és zavarta a dolgozó kollektívákat, jelentős munkafegyelmi helyzetromlást előidézve vezethetett oda, hogy ön több esetben nem tett eleget munkaköri kötelezettségének.” (Szöveg-elemző kerestetik – a szerk.)

Bizottság alakult. Kivizsgálták a vállalati tanács közhangulatát. Mire legközelebb megint vétére kellett menni, elkészült a jelentés: az igazgató általános erkölcsi gyengesége miatt kiszuperálandó.

Mészáros ögróf közben osztott, botból és csokiból egyaránt. Személyátömlésztést kapott a vété, így a következő tanácskozáson hiába szavaztak négyszer is, ahogy lenni szokott, se igen, se nem. Patt. Ebben talán már közrejátzott, hogy július 1-jétől életbe lépett a törvény, mely kimondja, hogy a vállalati tanács tagját ugyanaz a védelem illeti meg, mint a szakszervezeti tisztségviselőt.

Következik Butsi István, munkaügyi vezető. Harminckét évét ölte Helvéciába. Ő már nem szózatot intézett az ögróf megfélemlített népéhez, hanem sorolta az összeomlás tételeit. Így összegzett: „Megvédolom az igazgatót anyagi haszonszerzéssel és saját érdekeinek előtérbe helyezésével, az állami tulajdon elherdálásával... Felszólítom dr. Mészáros Istvánt, hogy saját elhatározásából önként mondjon le igazgatói beosztásáról, és kérjen maga ellen átfogó felügyeleti vizsgálatot.

Tovább tisztogatott

Nem mondott le, nem kért. Helyette szigorú megrovást, fegyelmi büntetést adományozott Butsi Istvánnak. A főkönyvelőt pedig tervszerű, megelőző figyelmeztetésben részesítette írásban, mert ezen a napon – július 7-én – döbbsent rá, hogy két vezető munkatársa, Butsi és Kiss Jenőné főkönyvelő szabálytalanságokat követett el a fénymásoló géppel.

Nem állt meg, tisztogatott tovább. Pallosával odavágott a minősítő bizottságnak. Eltalálta Takács József üzemágvezetőt. Fegyelmit indított ellene, amit a július 14-i vétén jelentett be. Azóta felfüggesztette állásából, többek közt arra hivatkozva, hogy a Magyar Hírlap újságíróit kísérgette az ögrófságban. (Ne feledjük a DJ-s Moravecet!) A minősítő bizottság másik tagját, dr. Almási János erdészeti üzemágvezetőt felszólította az ez idáig minősíthetetlen igazgató, hogy mondjon le, és nagylelkűen új állást kínál neki egy nemlétező vegyes vállalatnál. Balai István bizottsági tag pedig kiröppent a vétéből. És mások is. Mert a május 30-hoz képest a vállalati tanácsban hét ember cserélődött ki.

Hatvani főszerkesztő úr gondolata mintasorként hirdeti a töretlen ívű fejlődés számoszlopai közt, a helvéciai igazgató folyosóján: „A félelem és a vakság tikkasztó mocsarát kell már a tettekről lecsapolni, jelt adva az időnek, hogy mi is készek vagyunk a tudatos alkotásra!”

A vezérlő gondolat megtalálta emberét.

(Magyar Hírlap, 1988. aug. 4–5.)

(X/2)

A MAGYAR HÍRLAP POSTÁJA

Augusztus 4-én és 5-én megjelent, a Helvéciai Állami Gazdasággal kapcsolatos cikkükhöz a következőket kívánjuk megjegyezni.

A nyilvánosságra szükség van, de akiknek ez az éles fegyver a kezükben van, bánjanak vele lelkiismeretesen. Bízunk benne, hogy rövidesen megteremtődnek annak a feltételei, hogy a valótlán állításokért keményen fizetni kell, így lesz teljes a kép.

Megkérdeznénk a cikk szerzőit, hogy ha már merő óvatosságból úgy-ahogy megkérdezték a másik fele(ke)t is, akkor miért sugalmaznak megkérdőjelezhetetlen vádló „igazságokat” az olvasóknak. Miért nem elégednek meg a névre szóló rágalmozásokkal. Ha agódnak – mint írták – a többi kilenc-egynéhánszáz tisztességes dolgozóért, akkor nem kellett volna legalább a vállalat lejárátását is célzó gondolatokat mellőzni?

Miért nem jutott egy kis hely a terjedelmes cikkben annak közlésére, hogy a belharcok ellenére az állami gazdaság jelentős nyereséggel fogja zárni az 1989-es évet? Reméljük, hogy ez csak feledékenység.

Tudjuk, ma az újságírói élet sem könnyű a konkurenciaharc miatt, ugyanis robbanásszerűen megnövekedett az igazlátók és -írók száma. Voltak és vannak újságírók, akik ennél nehezebb időkben is megtették ezt. Bevalljuk: azoknak az újságíróknak nagyobb hitele van nálunk.

Segédletként véleményünk értelmezéséhez hadd ajánljuk lapjuk július 28-i számában, a 11. oldalon közölt publikációt az újságírói etikáról.

Az érintettek:

Moravec József,

(és még öt aláíró)

(Magyar Hírlap 1989. aug. 23.)

(X/1)

Az igazgató dicséri az igazgatót

NYOMOZÁS INDULT HELVÉCIÁN

„Tetszetős, hatásos, jó stílusban megírt publikáció.” E szavakkal méltatta a Magyar Hírlap helvéciai riportját Skultéti Árpád rendőr százados. A Bács-Kiskun Megyei Rendőrfőkapitányság fővizsgálója nyomoz már a Helvéciai Állami Gazdaságban, az igazgató, dr. Mészáros István ellen. Cipődoboz mennyiségű dokumentummal mi is szolgálhatunk. A Bács-kapocs című kecskeméti hetilapban a rendőr százados bejelentette, hogy hatvan napot kapott erre a munkára. Hűtlen kezelés alapos gyanúja miatt indult a vizsgálat.

Hiába igyekeztünk, hogy tetszetősek, hatásosak, jó stílusúak legyünk, sajnos mégse tetszettünk mindenkinek. Dr. Mészáros természetesen nem ért egyet írásunkkal. Terjedelmes levelet írt, melyben a kétrészes riport egyetlen állítását sem cáfolja. Fölidézi viszont azt a nehezen feledhető gyakorlatot, miszerint különböző rendű-rangú vezetőkről csak olyan írás jelenhetett meg, amit ők, vagy tekintetes sajtóosztályuk előzetesen jóváhagyott. A helvéciai igazgató ezt írja levelében: „a cikk szerzői megjelentetés előtt, megegyezésünk ellenére, nem mutatták be írásukat”. Nem egyeztünk meg. Ahhoz mindenkinek joga van, hogy visszavonja. Ám ahhoz, hogy újságcikkek kéziratát berendelje, nincs jogá. Mészáros úrtól – bár hosszan hallgattuk őt – egyetlen mondat sem hangzik el. Mit reklamál?

Riportunkban dr. Mészáros István nem rejtette véka alá, hogy nagy tisztelője dr. Mészáros Istvánnak. Hozzánk intézett levelében újra önmagába helyezi a bizalmat, ezúttal mint a dolgozók letéteményese: „a dolgozói közvélemény az eredményes munkát szorgalmazza és döntően az igazgató mellett voksol – írja az igazgató –, aki tízéves vezetői munkájával bizonyította, hogy alkalmas a vezetésre. Egyedül benne látják a kedvezőtlen helyzetből történt kivezetést.” Eddig ez az egyetlen olvasói észrevétel, amely dicséri dr. Mészáros munkásságát.

Tegnap délutánig. Ám ekkor érkezett még egy levél hat helvéciai aláírással. Többek között ezt írják: „Miért nem jutott egy kis hely a terjedelmes cikkben annak közlésére, hogy a belharcok ellenére az Állami Gazdaság jelentős nyereséggel fogja az 1988-as évet zárni?” Mihez képest jelentős a várható haszon? Helvécia lehetőségeihez képest aligha.

A hat aláíró így folytatja: „Ha aggódnak – mint írták – a többi kilencegynéhány száz tisztességes dolgozóért, akkor nem kellett volna legalább a vállalat lejárátását is célzó gondolatokat mellőzni?” Mi nem gondolunk semmit. A tényeket írjuk, legfeljebb a levélírók gondolják, hogy ezek a tények lejárátják a gazdaságot. Ebben nincs vita köztünk.

Hírt kaptunk, hogy pénteken ismét tanácskozik a vt. Nehéz ülés előtt a vállalati tanács. Május óta többszöri nekifutásra sem sikerült az igazgatót minősíteni. Azóta Mészáros úr tisztogat rendületlenül, ellenfeleinek felmond, felfüggeszti őket állásukból, fegyelmi büntetéseket osztogat, vagy éppen fizetésemelést. Átalakult a vt is. Amire holnap menni kell. Hét új arc szorong a testületben: mit visz a holnap? (Magyar Hírlap, 1989. aug. 17.)

(I/26)

Magyar Hírlap Főszerkesztőjének
Budapest

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Ezúton szeretnék a sorozatos egyoldalúan meghallgatott, és leírt cikkekre válaszolni, kiemelten az 1989. júl. 18-iki, az Ön által főszerkesztett Magyar Hírlapban megjelent „Fordulat a Kiskun krimiben” című Zelei Miklós által írt cikkhez.

A cikk szerzője és az előbbi cikkek szerzője is igyekeznek azt a látszatot kelteni mintha pontos nyomozói munka eredményéről tájékoztatnák az olvasót. A maguk választotta műfaj szabályait követve újabb és újabb szenzációs fordulatról számolnak be. Így aztán a krimikedvelő olvasó joggal hiheti, hogy az igazságról vannak tájékoztatva, mivel nincsenek abban a helyzetben, hogy maguk is helyszíneljenek, vagy ismerjék a szereplőket, így képviselőivé válnak az újságírói megtévesztésnek (ez Sajnos az utóbbi időben gyakorivá vált). Az 1989. júl. 18-iki cikknek „Kozma Huba mártíromsága” címet is lehetne adni. Magánügy, hogy ki mennyit tesz meg a barátjaiért és közügy az olvasó pontos tájékoztatása. Az utóbbi esetben már nem teheti meg az újságíró, hogy nagyvonalúan elhallgatja, vagy megmásítja a tényeket. E cikkben pedig ezt tette a szerző.

Kiskunmajsán köztudott, hogy a múzeumban helytörténeti, képzőművészeti szempontból rendkívül jelentős gyűjteményt, több éves Kozma Hubán kívüli küzdők munkálkodása után karolta fel az akkor jelentős anyagiakkal rendelkező Jonathán T.Sz. Az alapgyűjteményhez, majd más gyűjtők és alkotók munkáinak befogadásához megörökítés céljából adta át székházát. Azon túl vállalta a három évig való fenntartását, majd ezt kiegészítette két évvel, így összesen öt évig 1985. dec. 31-ig. A megyei a helyi tanács és a T.Sz. közös megegyezése alapján. Már alapításakor 1980. ápr. 17-én is természetesen volt, hogy a termelőszövetkezet csak mecénása a gyűjtemény megőrzésének és gyarapításának, de a szakmai gazda csak az állami múzeumi szervezet lehet. Ennek megfelelően a megyei múzeumi igazgatóság útmutatásai szerint alakították át a szövetkezet által biztosított helységeket. Kozma Huba neve még ekkor fel sem

értelmes ember elláthat. Ha ott alkalmasságát bizonyította volna, ma már elnök, vagy elnökhelyettes lehetne. Ő a más munkát nem vállalta, felmondott, de felmondása után a Tsz. munka nélkül a teljes fizetését folyósította 7 hónapon át. Csak a krimi író fantáziájában született meg, hogy „napszámosként kereste kenyerét”. Ha dolgozik, ma is a T.sz. vezetője lehetne. Az újságcikk alapján az olvasó meghatódottsága természetes, de velük nem közölte az újságíró, hogy Kozma Huba a fizetését és így a kenyerét akkor sem nem kereste, hanem kapta.

A cikk szerint „a Soros-ösztöndíj mentette meg, s csak jóval később tudott elhelyezkedni a szanki iskolában.” Utólag is megtisztelő számomra, hogy ezek szerint eredményesen működünk együtt Soros úrral, mégha ezt akkor nem is tudtuk. Persze az is igaz, hogy Szank előtt Kiskunfélegyházán is tanított Kozma úr. Vajon a városi iskolát miért kellett a falusival felcserélnie? Legalább Zelei Miklósnak elmondhatta volna.

Sajnálatosnak és szomorúnak tartom, hogy Zelei Miklós oly me-reven ragaszkodik az általa képviselt műfaj előírásaihoz. Kiss Zoltán (barátom) tragédiáját, fájdalmas elvesztését is kár feláldoznia a krimije oltárán. Viszont megértem, neki semmi sem drága, hogy a várt hatást elérje. Mégis úgy gondolom semmivel sem igazolható az az eljárás, amelyik előt, holtat egyaránt befeketít, csakhogy valaki a kiemelt főszereplő annál makulátlanabbnak láttassék.

Egyébként ha a Magyar Hírlap, akár Zelei Miklós a rehabilitációról és Kiskunmajsáról kíván írni, lenne mit írniuk. Írhatnának a börtönbevetettekről, interáló-táborba zártakról, akik a beszolgáltatást nem tudták teljesíteni. A törvényes rendeletek alapján elvett föld, kisiparosok, kiskereskedők meghurcoltatásáról, akik munka és megélhetés nélkül maradtak, akik 8–10 éven át irányvonatokon merült még mint munkatárs sem. Ő a munkálatok idején a helyi gimnáziumban tanított.

Az iskolai év megnyitása előtt jelentkezett, amikor megtudta, hogy a gimnázium nem óhajtja tovább foglalkoztatni, Ő és a Majsaiak tudják, hogy miért. Én mint T.sz. elnök barátja javaslatára segítettem a magyar-történelem szakos tanárt munkához, akinek később biztosítottuk a doktorrá válás lehetőségét. Alkalmazását általam biztosította a Tsz. 1980. szept. 1-től, konkrétan leszögezve alkalmaztatását a helytörténeti gyűjtemény állami múzeumi hálózatba helyezéséig. Önéletrajzában is leírva saját kezűleg, – idézve – „vállaltam el 1980. szeptember elsejétől a kiskunmajsai helytörténeti gyűjtemény vezetését a helytörténeti gyűjtemény megyei múzeumi hálózatba helyezéséig – Kiskunmajsa Jonathán Tsz. alkalmazásában állok” Kiskunmajsa 1980. X. 6-án Kozma Huba. Tehát, hogy alkalmazása az átszervezésig szólt, maga is tudta, mégis miután a megyei múzeum 1985. dec. 31-ével átvette az intézményt dr. Kozma Huba részére a Tsz. új munkakört ajánlott fel fizetése meghagyása mellett. A felajánlás szellemi munkakör volt (belső ellenőr) amit egy

utaztak a városokba, hogy ágybérleten és barakkokban lakva, hétvégeken hozhassák haza a városban kapott kenyeret családjuknak.

Írhatnának a mai gondokról is, mert még dr. Kozma Hubának magyar-történelem szakos tanárnak korlátlan munkalehetősége van, addig a mostanában elbocsájtott 300 főnyi dolgozónak viszont nincs. Mi lesz ezek sorsa? Megírhatnák hogyan lehetne kb. 1600 tannyában élők gondjain segíteni, akik közlekedés, orvos, bolt hiányában a húsz kilométer hosszú településen szétszórta élnek, ahol még 50%-ban nincs villany, ivóvíz stb.

Más oldalról írhatnának arról is, hogy a múzeum alapító Tsz. nemcsak a három fős múzeumi dolgozót foglalkoztatta, hanem ma is mint Zelei Miklós szerint csődtömeg, 1300 dolgozót foglalkoztat fő állásban, több mint ezer kistermelőt integrál kertészetben, szőlészetben, állattenyésztésben. Arra már számítani sem lehet, hogy a Kozma Huba ügyben pocskondiázott volt elnök szervezésében kb. 1000 főt foglalkoztató új ipari jellegű munkahelyek létesültek, komoly üzemekkel, hogy európai színvonalú termék gyógyfürdő kezdeményezője volt, amit egészében a Tsz. finanszírozott, hogy az évben 30–40 ezer tőkés országból való turistát várnak.

Arról is írhatna, hogyan valósította meg a Tsz a 80 ágyas motelt, kempinget, a vadaskertet, csónakázótavat stb. De nem ezek a kiskunmajsai témák fontosak az újságíró uraknak. Fontos a történelem–magyar szakos tanár minden alap nélküli rehabilitációja más emberek megtaposása árán is, akik már az asztalra tették életük munkájának gyümölcsét.

Kiskunmajsa, 1989. júl. 31.

dr. Vedres Ferenc sk.
nyugdíjas tsz elnök

(I/25)

Végjáték helyett

FORDULAT A KISKUN KRIMIBEN

Egy ember meghalt, három pedig elveszítette az állását a kiskun krimiben. De mindez nem most történt. 1985. december 2-án, 3-án és 4-én az események forró nyomán haladva tudósítottunk a kiskunmajsai boszorkányüldözésről.

Négy évvel ezelőtt, 1985. november 29-én pénteken délelőtt tíz órakor Kiss Zoltán a Jonathán Mgtsz. ágazatvezetője, egy belső ellenőr és három vadászpuskás mezőőr az őszi ködben összehangolt csapatmozgással megközelítette, majd váratlan rohammal elfoglalta a tsz helytörténeti gyűjteményét. Az ott lévő restaurátort és teremőrt kizavarták, az ajtót bezárták, lepecsételték. A múzeum három dolgozóját, dr. Kozma Huba igazgatót és két munkatársát azután elbocsátották állásából. Dr. Kozma a szomszédos Csongrád megyében sem kapott végzettségének megfelelő állást. Kombájnellenőrként, napszámosként kereste kenyerét. El akarták űzni a szülőfalujából. A Soros-ösztöndíj mentette meg, s csak jóval később tudott elhelyezkedni a szanki általános iskolában.

Kiss Zoltán ágazatvezető végrehajtotta a parancsot, és csak utána kezdett azon gondolkodni, hogy mit csinált. Néhány nap múlva, 1985. december 3-án, Ferenc napjának hajnalán szívkoszorúér elzáródásban, úgynevezett előinfarktusban meghalt. Az ágazatvezető tragédiájáról beszámolva kérdeztük a Magyar Hírlapban annak idején: „tulajdonképpen mi történik és miért?” Azóta kiderült.

Dr. Nagy Lajos kiskunhalasi ügyvéd és Lezsák Sándor a Magyar Demokrata Fórum elnökségének tagja idén márciusban levelet írt dr. Szabó Miklósnak, az MSZMP Bács-Kiskun megyei első titkárának. Megírták, hogy 1985 őszén az akkori első titkár, dr. Romány Pál azt az instrukciót kapta Németh Károlytól, aki akkor KB-titkár volt, hogy ideje lenne már fölszámolni azt a két ellenzéki fészket Bács-Kiskunban. Lakitelket és Kiskunmajsát.

Az akkoriban Recskemétnek becézett Kecskeméten Románia fővárosában hamarosan meg is születtek a döntések. Futóhomokszerte közismert volt, hogy Romány doktor már rég fel akarja cserélni az első titkárságot, valami pesti stallummal. Igen óhajtozott hát, hogy egy nap piros pont kerüljön az ellenőrzőjébe, Sietve tisztogatáshoz látott, s ahogy az lenni szokott: mire az instrukció a magasságból a terepre szállott alá, puskává változott. Fölszámolták a lakitelki könyvklubot, a majsai múzeumból kidobták dr. Kozmát, mivel – a hivatalos indok szerint! – a magyar-történelem szakos bölcseszdoktornak nem volt megfelelő szakképzettsége. És Majsán is szétzavarták a könyvbarátok körét. A falu másodpárttitkára, Péter Szabó János végre elégtételt vehetett dr. Kozmán, amiért az esti gimnáziumban történelemből megbuktatta.

Dr. Szabó Miklós a válasszal nem várakoztatta meg a feladókat. Megírta Lezsáknak és a halasi ügyvédnek, hogy az MSZMP ezúttal nem akarja ugyanazt a hibát elkövetni, amit korábban. Nem avatkoznak be, de felhívják a művelődésiek figyelmét, hogy a '85-ös áldozatokat rehabilitálni kell. És szolgálati útra indult Papesch László, a megyei művelődési osztály vezetője. Két munkatársa kíséretében hamarosan meg is érkezett a közeli városban, Kiskunmajsára. Semleges területen, a Népfront helyiségében ültek le Kozma Hubával, s megbeszélték, hogy a múzeumban visszaállítják az eredeti állapotot.

Vállalja-e dr. Kozma a vezetést? Igen.

Csak hogy a Jonatán Mgtsz ma már csődtömeg. A helytörténeti gyűjtemény '85-ös elfoglalását később utasításra gondolkodás nélkül elrendelő elnökök, dr. Vedres Péter előzékenyen a falura hagyta, jómagát meg nyugdíjba küldte. A Jonatán ma már nem tudja vállalni a gyűjtemény fenntartását, ezért az továbbra is a megye múzeum hálozatában maradna.

Csik Antal a gyűjtemény új vezetője. Csik Antal nem doktor, nem magyar-történelem szakos és nem középiskolai tanár. Egyszerű munkásember, mindenféle felsőfokú képzettség nélkül. Dr. Kozmával szemben mégis pályaalalmasnak találtatott. Csik amatőr helytörténész, főállásban vasas bőrszőknél, vagyis a helybeli cipőipari ktszben irányítja a tervszerű megelőző karbantartást. Amikor elvállalta a gyűjtemény vezetését, rossz ügyszó ministrált. Most itt lett volna a pillanat, hogy helyre téve a dolgot, szépen visszavonuljon, s nem túl nagy illetményének meghagyása mellett, megelégedjen a másodállású gyűjtő szerényebb státusával, a falu kulturális fórumának vezetői helyét udvariasan átengedve az arra méltónak. Hisz a vasas-bőrös Csik a helyi kultúraszervező feladatoknak akkor sem tudna megfelelni, ha akarna. Képességei ahhoz szerények, műveltsége csekély. De úgy látszik, elveszítette mértékét, s ahelyett, hogy elhúzná a csíkot, ragaszkodik orvul szerzett állásához. És a megyei múzeumi vezérkar segédkezik Csiknak.

A megyei múzeumigazgató, dr. Bánszky Pál Kozma Hubának legutóbb már nem a teljes jóvátételt ajánlotta föl, hanem csak annyit, hogy legyen tudományos munkatárs, esetleg főmunkatárs a vasas-bőrös szárnyak alatt. Hiszen Csik ténykedése ellen az elmúlt időszakban semmiféle kifogás nem merült föl. És belőle nem lehet tudományos munkatársat csinálni. Megfelelő képzettség híján Csik Antal legfeljebb csak vezető lehet.

Kozma Huba most gondolkodási időt kapott, elfogadja-e az ajánlatot. Töpreng is eleget. Többek között azon, hogy a teljes rehabilitáció, amit az MSZMP megyei vezetői ígértek, mit ér?

(Magyar Hírlap, 1989. júl. 18.)

(I/24)

Magyar Hírlap
Bajnok Zsolt Főszerkesztőnek

Budapest
Lenin krt. 9–11.
1906

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

A Magyar Hírlap 1989. július 18-i számában Zelei Miklós újságíró „Végjáték helyett fordulat a Kiskun krimiben” címmel megjelent írása – vélem szándékosan –, több pontatlanságot tartalmaz.

Ilyennek tartom az alábbi megfogalmazást:

„A falu másodtitkára, Péter Szabó János végre elégtételt vehetett Dr. Kozmán, amiért az esti gimnáziumban történelemből megbuktatta.”

Meggyőződésem, hogy egy hiteles újság, – mint a Magyar Hírlap – állítólag hiteles újságírója, nem engedheti meg magának az ilyenfajta pontatlan, lejárató, rágalmozó, olykor a becsületsértés határát közelítő megfogalmazások nyilvános megjelentetését, különösen akkor, ha állítására nem rendelkezik kellő bizonyítékokkal.

Ezek után magam sem tudom, hogy a kezemben levő középiskolai bizonyítványom mennyire hiteles, mert a szóban forgó történelem bukás ebben nem szerepel (fénymásolata mellékelve). Tekintettel arra, hogy Zelei Miklós újságíró nem hiteles információja ilyen beállításban személyemet sértő és lejárató, kérem a Főszerkesztő Urat, hogy nevezett újságíró nyilvánosság előtti elégtételre, helyreigazításra kötelezze.

Kiskunmajsa, 1989. július 25.

Köszönettel:
Péter Szabó János
Kiskunmajsa, Bartók B. 42.
6120

VÁLASZ EGY REHABILITÁLT ÉRTELMISÉGINEK

A Petőfi Népe 1989. június 15-i számában Egy rehabilitált értelmi-ségi címen megjelent írása indított a válaszadásra, és hogy az olvasók is tisztán lássanak az évek óta tartó múzeumügyben, a volt igazgató személyes problémájában. Talán soha nem lett volna múzeumigazgatói állása Kozma úrnak, ha hat évig nem harcolok egy gyűjtés elhelyezéséért.

A gyűjtést sok év fáradozással Csik Antal végezte, Kiskunmajsára vonatkozóan. Az utolsó időszak volt ez, amikor a megmentésre gondolhattunk. Sajnos, 1973-tól hét éven át hiába kilincseltem a helyi szerveknél, a járásnál, a megyénél és az országos szerveknél, csak elvi egyetértést kaptam a múzeum megalakítására.

1980-ban a Jonatán Tsz irodát cserélt, a megüresedett helyiséget Csik Antal gyűjteményének megismerése után a tsz felajánlotta a múzeumnak. Ez év áprilisában a tsz és a tanács vezetősége bizottságot hívott össze, e bizottságba meghívtuk Kozma Hubát is. Itt én feltártam a meglévő muzeális anyag megmentésére a tervet, majd a tsz elnöke felajánlást tett a helyiség átadására és ígéretet három évig tartó fenntartására, melyet később, 1982-ben, összesen öt évre egészített ki, tehát 1985 decemberig.

Nős, ekkor még Kozma úr neve fel sem merült, sem mint vezetőé, sem mint munkatársé. Megkezdődtek az átalakítások a megyei múzeum igazgatósága alatt és annak útmutatása szerint, Csik Antal vezetése mellett. Az iskolai év megnyitása előtt jelentkezett Kozma úr, amikor megtudta, hogy a gimnázium nem óhajtja tovább foglalkoztatni, azt Ő ma is tudja, hogy miért. A tsz elnök felvette, mint történelem-tanárt. Önéletrajzát 1980. október 6-án küldte be, melyben saját kezűleg írt szövegben is megerősíti a tény, hogy a tsz alkalmazza 1980. szeptember 1-től. Idézve a leírt szövegből „vállaltam 1980. szeptember elsejétől a kiskunmajsai helytörténeti gyűjtemény vezetését. A helytörténeti gyűjtemény megyei múzeumi hálózatba helyezéseiig – Kiskunmajsai tsz alkalmazásában állok.”

Tehát Kozma Hubának tudnia kellett, hogy mennyi időre kapott vezetői megbízást, hisz ez a dátum több jegyzőkönyvben is szerepel. Őt a tsz az átadás után is alkalmazni akarta, fizetése meghagyása mellett, mely a megyén belül kiemelendő volt a múzeumi dolgozók körében. Más munkát nem vállalt, de elhelyezkedéséig a tsz hat hónapon át teljes fizetését folyósította munka nélkül. Kiskunfélegyházára került tanárként, majd Szankra.

A megnyitás után a múzeumi anyagok további gyűjtésében kb. 70%-os részem volt. Így kerültek oda Konencsni György, Járitz Józsa, dr. Balyovszky Gyula, Zsidó Péter, Benedek István anyagiakban ki nem fejezhető értékű hagyatékaik. Egyéb múzeumi anyagokat a tsz gyűjtött be, főként tagoktól származnak Kozma Huba akkor

tisztességes fizetésért az előírt múzeumi munkálatokat folytatta (gyűjtött anyagok leltározása, raktározása, adminisztráció, anyagok bemutatása a nagyközönségnek). 1981-től az évente szervezett 4–6 napos rendezvénysorozat alkalmával különböző kiállításokat, rendezvényeket segítettem szervezni a múzeumban is, így került sor anyám kiállítására, amikor már országos első díjat nyert festményeivel Karcagon. Körülbelül tíz kiállításon vett részt több megyei lap foglalkozott festményeivel és országos lapok is, 1988-ban Kecskeméten volt önálló kiállítása, nagy sikerrel, ez évben a jövő évre is már hivatalos kiállítani. Tehát Kozma úr csak megköszönheti, hogy az ő vezetése alatt a múzeumban is megrendezhette Siposné Kulcsár Mária kiállítását. Egyébként Ő kérte a rendezés lehetőségét.

A fiam verseit Kozma úr ugyan hol helyezhette volna el? Fiam ezt soha nem is kérte tőle. Fiam a verseit elhelyezhette volna író, költő barátainkon keresztül, hisz húsz éven át sokan megfordultak nálunk, de őket sem kérte erre. A gúnyosan említett szakmai felügyelet hozatta létre a múzeumon túl a tájházat, a könyvesboltot, a természetvédelmi területet. Mind, mind külön harcba került, újságok hasábjain lehetett olvasni akkoriban. A névadással kapcsolatban a leírt beszélgetésre nem emlékszem, egy hosszú autóúton sok mindent beszélget az ember, de ha mondtam is, volt alapja. Általában az alapítókról nevezik el az intézményeket. Én mindenképpen előtérbe helyezném Csik Antal, Konecsni György, Járítz Józsa nevét. Mindenesetre szavazással dönteném el a nevet, ha erre egyáltalán szükség lenne.

A fényképekre vonatkozóan a következőket tudom írni. A maj-sai emberekről, régi házakról, üzletekről sok képet sikerült begyűjteni, melyek kiállítva is lettek, ezek között, igaz uram bocsá', megtalálható a férjemé is, az enyém csak azért nem, mivel nem volt gyermekkori fényképem. A múlt bemutatására egy múzeumban a képek is fontosak, nem szeretném, ha Kozma úr rehabilitációja után a múzeumból ezek elvesznének. 1982. október 6-i Népszavában Kovács Júlia cikkében már Kozma Huba úgy szerepeltette magát, mint múzeumalapító. „A modern hős” címmel. Csak azért nem reagáltunk rá, mert mindenki tudta, hogy nem igaz, neki tennie kellett a rábízott feladatot, melyet meghatározott a múzeumok munkaügyi rendtartása. Ezek után kérem, tegyék közzé, hogy nagyon sajnálom a múzeumért vívott harcom, de csak Kozma úr és barátai miatt, akik a jó ügyet szolgáló emberek letaposását tűzték ki célul. Demokratikus újságírás is csak akkor lehetséges, ha mindkét felet meghallgatva, bizonyítékkal alátámasztva közlik a cikkeket. Legyen vége, hogy rögeszméket hozunk nyilvánosságra.

Dr. Vedres Ferencné
Kiskunmajsa
(Petőfi Népe, 1989. július 5.)

(VI/3)

Perelik a bajai polüdülőt

ÜZLETI TITOK A JÖVŐ?

Most, hogy szorul a hurok, nyilvánosak a mozgalm „belügyei”

A bíró feje fölött a népköztársaság vitatott címere. Baján a városi bíróság panelházában tart a próbaper. Schäffer Mária honleány, a Magyar Demokrata Fórum tagja négyszázad magával megtámadta a központi KISZ-t, és a Bács-kiszt, melyek végelgyengülésük estéjén, vagyis újjászületésük hajnalán svájci bankba nem tehettek a vagyonukat. Ahhoz nagyocska a Vágó Béla politikai képzési üdülő a Petőfi szigeten, a Sugovica partján.

A bajaiak kirobantották a némaságból a mozgalmi vállalkozást: a Bácskisz, a polüdülő kezelője száz forintért el akarja adni az állami tulajdont a saját központjának. Márciusban még úgy tudtuk, ötvenmilliót ér a „Vágó Béla”, múlt héten kiderült, hogy 75 milliót.

A KISZ már a múlté, a jogutód a jövőbe veti horgát. Fölhagy a korszerűtlen nonprofit politizálással, vállalkozói típusú mozgalommá fejlődik tovább. Kell a bajai polüdülő a Demisznek, a KISZ KB jogutódjának. De kell-e a Bácskisz nyomába lépő Bács-Kiskun Megyei Ifjúsági Szervezetek Szövetségének is?

Elfogult az egész megye?

A perbe vont ifjúkommunisták a mosókonyha méretű tárgyalóterem első sorát töltik meg. Ügyvédjük elfogultsági indítványa a puhafa pulpituson. Bács megye területén sajtókampány indult az adásvétel ellen. Hangolják a közvéleményt. A földhivatal azonban se első, se másodfokon nem jegyezte be a tulajdonosváltozást. A KISZ-eseknek kedvezően foglalt állást még a télen a Legfőbb Ügyészség, ám ennek ellenére folyik a per. Már a pusztta tény is, hogy a keresetet négyszáz személy nevében indították, oly mértékű nyomást jelent, ami kizárja, hogy Baján vagy a megyében bárhol elfogulatlan ítélet szülessen.

A fiatalok ügyvédje, dr. Horváth József, a budapesti 27. számú ünk.-ből. Leveszi olvasó szemüvegét és felteszi a távolba látót. Érvekkel egészíti ki a beadványt: Baja város tanácsának államigazgatási eljárása is napnál világosabbá teszi az elfogultságot.

Amíg a jogutódok békésen készültek a perre, a tárgyalás előtti napon a városi tanács megvonta a kezelői jogot a Bácskisztól, helyadva ezzel a helybéli III. Béla Gimnázium kérelmének. Idén szeptember 1-jétől, legfeljebb öt évre a Magyar Állam tulajdonjogának érintetlenül hagyásával mindenestől odaadják a gimnáziumnak a polüdülőt, hogy kollégium legyen belőle.

Melletünk ül dr. Völgyei László, a tanács képviseletében, míg az iratismertetés tart, elsumtozza az indoklást.

— A gimnázium régi gondja, hogy nincs hol elhelyeznie a diákjait. A középiskolás korosztályt elérte a demográfiai hullám. Ebben az évben hetven gyereket nem vehettek fel az iskolák kollégiumi férőhelyhiány miatt. Az albérlet a legtöbb családnak megfizethetetlen. Különben is az utóbbi időben a politikai képzési központot a kezelő jobbára idegenforgalmi és turisztikai célokra használta, amihez nem kért engedélyt tőlünk.

Elfogult a város, a megye, mert cikkeznek az ügyről? Talán az egész ország elfogult, hisz a fővárosi lapok többet és élesebben írtak róla. Dr. Harkai Gergely, a felperes bajaiak ügyvédje vitázik. Ha elfogadjuk ezt a logikát az elfogultságról, nem lesz egy talpalattnyi független bíróság keskeny e hazában, ahol ítélezhetnek.

Lekiszették a Demiszt

Egyik oldalon a négyszáz aláíró, az MDF és most már a tanács, ám a túlparton sincsenek egyedül. Érdekükben három nappal a tárgyalás előtt indítványozott és fellépett dr. Beke Lajos bajai vezető ügyész: „Indítványozom, hogy a Városi Bíróság, a Bács-Kiskun Megyei Földhivatal 1989. április 11. napján kelt 471/1989. sz. határozatát változtassa meg, és rendelje el a bajai 5984 sz. tulajdoni lapon 5320/1 hrsz. alatt felvett 1 ha 2029 m² területű belterületi üdülőépület és udvar megjelölésű ingatlan tulajdonjogának a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága javára való bejegyzését.”

Halk kérdés: mit szól ehhez a Demisz, hogy lekiszették május 16-án? Van másik indítványa is a vezető ügyésznek, méghozzá ugyanarról a napról. A per megszüntetését javasolja, hivatkozva arra, hogy a bíróságnak a keresetet idézés nélkül el kellett volna utasítania, mert — úgymond — „a felperesnek nincs aktoritása.” Vagyis magyarra fordítva, négyszáz bajai állampolgár akarategyilatkozata a törvényesség öre szerint nem elég egy perhez. Nem lehetnek az ügy szereplői. „A jelen per felperesei pedig — írja az ügyész — materiális félnek nem tekinthetők . . . A KISZ Központi Bizottsága és a KISZ Bács-Kiskun Megyei Bizottsága között létrejött szerződésben nem lehet az ország egész lakosságát — közöttük a keresetet benyújtó állampolgárokat sem — érdekelt feleknek tekinteni . . .” Jobb, ha a fejük fölött történik minden?

Nem érdekelt a nép

A fiatalok ügyvédje, Horváth doktor újfent megcseréli szemüvegét, a sorok közé tekint. Fölfedezi szerénységünk Siemens RC 609 típusú kézikidiktafonját. S máris kéri jegyzőkönyvbe vétetni, hogy a bíró engedélye nélkül az egész eljárásról magnófelvétel készül.

– Az valóban magnetofon? – kérdi a bíró.

– Igen, ez egy magnó.

Egyikünket megörökíti a jegyzőkönyv, a nyilvános tárgyalás folytatódik tovább. Csűrés, kontra csavarás. Arról, hogy a polgári perrendtartásban mint jelent a „rendszerint”. Mármint, hogy rendszerint az érintett felek jogosultak keresetet indítani. A bajaiak ügyvédje amellet kardoskodik, hogy ebbe a rendszerintbe belefér a nép. Horváth doktor szerint a vitában a nép nem érdekelt.

Percek múlva a bíró, aki következetesen tetszekezi a fiatalok jogértelmezésben megőszült ügyvédjét, elhalasztja a tárgyalást. Bejelent, hogy a Legfelsőbb Bíróság fog elfogulatlanul állást foglalni az elfogultságról.

Utoléljük a folyosón Molnár Mihályt, a Bács-Kiskun Megyei Ifjúsági Szervezetek Szövetségének – miét is? Zavarban vagyunk a titulussal, mert épp most alakulnak. Eleddig Molnár Misi „kisz-elsőtítkárr” volt a megyében. Barátságosan áthív bennünket a Vágó Bélába, hogy elmondja a lényegét. Ők ezt annak idején úgy képzelték, hogy eszmei áron eladják a Központnak a képzési központot a Sugovica partján. S a Központ azonnal visszaadja nekik. Így maradna meg a polüdüdő, így szállna rájuk a tulajdonjog.

Világos beszéd. De miért most, május végén értesíthetjük erről az elfogult közvéleményt? Miért nem március elején, mikor a Vágó Béla vezetője „előadta a konstrukciót” nekünk: „Ez az intézmény nem lehet az ifjúság egyetlen szervezetéé. Bárki belép a házba, KISZ, MDF, keresztény legényegylet vagy a FIDESZ, ugyanannyit fizet... a KISZ KB a vagyónával beszáll majd a MISZOT-ba, így társadalmasodik a vagyon.”

Ezek szerint március elején szó sem volt még arról, hogy az üdüdő a mozgalomnak jut, de a megyének marad. Vagy a régi módon annyira kizárták a nyilvánosságot a megüjülésből, hogy a polüdüdő vezetője előtt is üzleti titok volt a jövő? Egyébként a FIDESZ május 20-án kilépett a MISZOT-ból.

Mindjárt kicsöngetnek

– Mi is örülünk a demográfiai hullámnak – mondja Molnár Mihály – épp ezért nem értjük a városi tanácsot. Hiszen érvényes szerződésünk van velük, hogy a következő tanévtől hatvan középiskolás és két nevelőtanár önköltségi áron itt lakhat a házban. Mit akar a városi tanács? Nyilván tekintélyt, mert közelegnek a válasz-

tások, nem mindegy, hogy fölmutathatnak-e vagy sem egy hetvenöt-milliós objektumot: bajaiak, ezt nektek szereztük. Ennek az objektumnak az éves fenntartása tízmillió forint. Miből tartja mindezt fenn a város, ha övé lesz?

Nem a koleszosok bőrére megy hát a jogvita. De ki hiszi el? Miért csak most, a szorultságban nyilvánosak a mozgalom belügyei? „Tanuljunk a demokráciát” – teszi fel a kezét Molnár Mihály.

Még meddig? Mindjárt kicsöngetnek.

(Magyar Hírlap, 1989. május 24.)

(VI/2)

Új zászló alatt az alperes

KISZ-ISKOLAPÉLDA BAJÁN

Megújult a helyzet. Április 22-én, egy pénteki napon kongresszushoz ült össze a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség. Mire vasárnap felállt, Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség lett belőle.

– Halló, itt a központ! – mutatkozik be még a régi módon a Duna-parti ifjúsági palota telefonos kisasszonya, és kapcsolja dr. Paukovic Vilmost.

Tőle érdeklődünk, kinek jogutódja a Demisz? Mert Baján februárban, mintegy félezer helybeli lakos aláírásával beperelték a Központi KISZ-t és a Bács-KISZ-t. Máig feledhetetlen az úri gesztus, ahogyan a Bács-KISZ a KISZ KB homlokára ragasztotta a bajai KISZ-iskolát, a hozzátartozó vízparttal együtt. Amit egymás között szerződésbe foglaltak. Száz forintért adták-vették volna, az ötvenmilliót érő oktatási üdülőt.

A bajaiak keresetükben azt kérték; állapítsa meg a bíróság, hogy ez a szerződés semmis, mert jogszabálysértő és társadalmi érdeke ütközik.

A földhivatal a fiatalos lendülettel kötött szerződést sem első, sem másodfokon nem volt hajlandó bejegyezni. A Legfőbb Ügyészség azonban elvi állásfoglalásban fejtette ki, hogy az efféle szerződés nem jogellenes. Ám a földhivatal döntését a legfőbb ügyész mégsem óvta meg.

Telik az idő, közeleg a per napja, május 19. A demiszes Paukovic doktor – bár közli, hogy „ő kérem, nem folyik bele az ügybe” – elmondja, hogy a Demisz egyetemesen jogutódja a KISZ KB-nak. Tehát az alperes nem veszett el, csak másik zászlót bontott. De mi lett a Bács-KISZ-szel, mert az ugyancsak alperes?

– Még nem alakult meg a megyei Demisz – mondja az ifjú munkatársnő Kecskemétről. – Egyelőre a KISZ Bács-Kiskun Megyei Bizottsága néven szerepelünk, június 17-én lesz a megyei küldöttgyűlés, ez fog a névváltozásról határozni.

Mégiscsak lesz tárgyalás. Megvan hozzá a felperes az alperesekkel. Meg a bíróság. Hacsak . . . Dr. Horváth József, a budapesti 27. számú munkaközösség ügyvédje, a Demisz jogi képviselője elfogultsági kifogást emelt nemcsak a bajai, hanem minden Bács megyei bíróság ellen, mondván: a helyi sajtó és közvélemény nyomása nehezedik rájuk. Az eljárásjog szerint a Legfelsőbb Bíróságnak kell döntenie. Ha nem ad helyt a kifogásnak, akkor a bajai bírótól sem vehetik el az ügyet. De bárhol fogják is tárgyalni, ott leszünk, tudósítunk, megyehatártól függetlenül.

— A földtörvény életbe lépésekor egy sor jogszabályt hatályon kívül helyeztek. Az a kormányrendelet, amely szerint társadalmi szervezet az általa kezelt ház, ingatlan elidegenítésére nem jogosult, érvényben marad — mondja dr. Harkai Gergely ügyvéd, az MDF bajai szervezetének tagja. — A szerződés szerint ráadásul a KISZ KB nem használja a Petőfi szigeti Oktatási Központot. Minden maradna a régiiben, csak a tulajdonjogot akarják a pesti központban megszerezni.

Szép csöndben százasokért fölvásárolni a fél országot. Második államosítás? S akkor leülni független szervezetekkel: tárgyaljunk. Tagságunk alig (Baján például a Tóth Kálmán Szakközépiskola négyszáz tanulójaiból harminc a KISZ-es). A hitelünk oda, de miénk a vagyon. Hisz csak Baján ötvenmilliónk van ingatlanban! Akkot hát közmegegyezünk. Hogyan?

Csucs László, a KISZ-iskola vezetője megmondja. Huszonhét éves, külkereskedő, három nyelven beszél és okos. Hajlik a kor szavára. Irodájából a csöndes Sugovicára látni. Szemben az üres mozgalmi szoba. Itt már „szobakiadó” az üzletág, nem pedig a szocialista tudat fejlesztése.

— Előadom a konstrukciót — tekint a hírlapírókra Csucs. — Ez az intézmény nem lehet az ifjúság egyetlen szervezetéé. Bárki belép a házba, KISZ, MDF, keresztény legényegylet, vagy a FIDESZ, ugyanannyit fizet. Önálló vállalkozási formában működünk, tavaly óta önfenntartóan. Tizenhét munkatársammal előteremtjük a pénzt, s a nyereséget visszaforgatjuk. Ha az Autóközlekedési Tanintézet rendez itt egy tanfolyamot, azon keresünk. A hasznot a fiatalok nyári számítógépes képzésére vagy nyelvi táboroztatására költjük. Persze megvan a szigorú magánvéleményem arról is, hogy mi lesz. Szerintem a KISZ KB a vagyonával beszáll majd a MISZOT-ba (Magyar Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsa — a szerk.), s így társadalmasodik a vagyon.

— A FIDESZ, vagy a SZOCDEM ifik befizettek-e már az idei nyárra?

— Nem jönnek. Meglátják a táblán, hogy KISZ és visszafordulnak. Ez előítélet. Úgyhogy le is fogjuk cserélni a cégjelzést, és valami szabadidős dolgot írunk ki.

— A régi taktika, kiosztani a földet, aztán visszavenni. Meg sem fordul a fejében, hogy nem hisznek már Önöknek? Ezért nem kell berbe a függetleneknek ez a ház?

– Nem értem. Mi kulturáltan szolgáltunk. Tantermek, hálók, konyha, motorcsónakleeresztő. Buszt is vettünk a bevételből. Mindenki megnézheti, hogy milyen a színvonal és legyen szerencsénk a következő FIDESZ rendezvényhez. Ha megfizetik . . .

– Miből?

– Vállalkozzanak. Nekik sem tilos.

– Miből vállalkozzanak, hisz nincs semmijük. A KISZ fórban van, harminc éven át pumpálták bele a pénzt.

– Ne haragudjanak, nem értem. Mi a gond?

Az a gond a Sugovica partján, meg mindenütt az országban, hogy a nép vagyona, a „társadalmi tulajdon” az MSZMP-é, a SZOT-é, a KISZ-é, az államé. Ahogyan a társadalom az államé, az állam a párté, és övé a KISZ, a SZOT. Eljutottunk oda 1989 tavaszán, hogy egy-két csónakházat hajlandó bérbeadni. És amíg tőle vesszük bérbé, ő a háziúr.

(Magyar Hírlap, 1989. május 3.)

(VII/10)

KI A HUNYÓ A KÉCSKEI TELKEKEN?

Lezárult a tiszakécskei telekbotrány rendőrségi nyomozása. Napokon belül a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-kapitányság az iratokat vádemelési javaslattal átküldi a kecskeméti városi ügyészségre – halottuk tegnap délelőtt a megyeházán rendezett sajtótájékoztatón. Bejelentették, hogy a kécskei tanács néhai elnöke Miskó István és dr. Petrezselyem László vb-titkár, valamint dr. Kisjuhász Gyula ex-osztályvezető telekértékesítési gyakorlata szabálytalan volt. Az ügyletekből sem Miskó, sem Petrezselyem egyéni hasznot nem húzott. Dr. Kisjuhász Gyula egy esetben 70 ezer forint jogtalan előnyt szerzett és három hozzátartozóját juttatta jelentős kedvezménnyel üdülőtelekhez. Kisjuhással szemben folytatólagosan elkövetett hivatali visszaélés, vesztegetés és hamis tanúzásra felhívás, Petrezselyem ellen pedig folytatólagosan elkövetett hivatali visszaélés büntetnének alapos gyanúja miatt indul eljárás.

Heten voltak a tájékoztatók. Hiányzott dr. Gajdócsi István, a megyei tanács elnöke és hiányzott a rendőrfőkapitány. Am távollétükben is kimerítő volt a délelőtt. A megyei vb titkára, dr. Árvay Árpád elmondta, hogy tavaly novemberben névtelen bejelentésre ő rendelte a vizsgálatot. Az elmúlt öt évre visszatekintve összesen száz gyanús telekügyet találtak. Az olcsó földeken építkeznek, vagy áll már a ház, bennük laknak a jóhiszemű állampolgárok. Hogy ők pozíciójuknál, vagy vastag pénztárcájuknál fogva előnyökhöz jutatták-e Kécskét, avagy legalább egynémely ugyancsak jóhiszemű kécskei polgárt – nem bizonyítható.

Molnár István rendőr őrnagy elmondta, hogy február 3-án rendelték el a nyomozást (első kécskei riportunk alapján), s Miskó Istvánra nézve is terhelő bizonyítékokat találtak. Molnár őrnagy kitért a lapunkban közölt helyreigazításra is, miszerint Petrezselyem László házkutatása során lakásában nem találtak semmit. Ez igaz, csak hogy a házkutatás a gyanúsított munkahelyére is kiterjed. Márpedig ott Petrezselyem igenis eldugott fontos iratokat a vizsgálat elől.

Okulva a Kécskén történektől, a megyei vb-titkár alapos telekvizsgálatot rendelt el Bács-Kiskun tíz településén. Tegnap örömmel jelentette be, hogy alapvetően rend van.

Alapvetően Tiszakécskén is rend volt a megyevezetés szerint a káosz kellős közepén. A Magyar Hírlap első kérdése erre vonatkozott: 1986 januárjában a megyei tanács megvizsgálta a kécskei szervezési és hatósági osztály munkásságát, ahol dr. Kisjuhász irányításával a telekügyeket is intézték. Dr. Sörös Éva osztálya megállapította, hogy 1984–85-ben a nyilvántartás rendezett. Akadtak kritikai észrevételeik is: hiányzott a postagalamb-egyesületek vezetőinek erkölcsi bizonyítványa. Megkérdeztük hát Árvay doktortól: mi a garancia arra, hogy ez a mostani tíz helysége kiterjedő vizsgálat hiteles? A válasz: „én bízom a munkatársaimban”.

Kérdeztünk tovább: múlt hét elején megírtuk, hogy gyanús földügyi nemcsak a tanácsnak, hanem a Solohov Mgtsz-nek is vannak Kécskén. Ebben az ügyben nyomoznak már? Molnár őrnagy azt felelte, hogy vizsgálják a Solohov-ügyet, a telekcsereket. Ha bűncselekmény alapos gyanújára bukkannak, el fogják rendelni a nyomozást.

Szóba került, hogy a kécskei tanács akár polgári pereket indíthat a teleknyertesek ellen az elmaradt haszonért. Hiszen – csak egy példa – Farkas István földhivatali specialista jókora birtoka helyett, ha a hivatalos 550 forint/négyzetméter forgalmi értékkel számolunk, legfeljebb 28 négyzetmétert vehetett volna a Tisza-parton. Miért nem kezdeményezi az elmaradt haszon visszaszerzését a megyei tanács? Tényleg – derült föl Árvay elvtárs. Rögvest megbízta dr. Hegedüs Istvánt, a szervezési és jogi osztály helyettes vezetőjét, hogy lásson munkához.

Kivártuk a végét, hogy azt is megkérdezhessük, ami a telekbotrányon már messze túlmutat. Csütörtökön a megyei tanács ülésén, miután a testület fele elszívárgott, a kitartó 46 tanácstagot – a 82 közül – megszavaztatták: ha Gajdócsi István júniusban megkezdve a visszatekintést aktív korára, elmegy nyugdíjba, kell-e egyáltalán új, főhivatású megyei tanácselnök? A kisebbség szótöbbsége szerint nem kell. Az egyik jelölt a három közül dr. Simon Jenő, aki vállalná is a tisztséget, nyomban visszalépett. Kérdésünk: ha így megy tovább, nem marad jelöltjük? Dehogynem! Árvay doktor szerint ez a szavazás elszármított, s amúgy is érvénytelen. Egyelőre minden bizonytalan, az is, hogy lesznek-e az országban előrehozott helyhatósági választások vagy sem. Az nem igaz, hogy nincs kibonta-

kozás a megyevezetésben. Ahogyan az sem igaz, hogy Bács-Kiskun és Tiszakécske kapcsolata Gajdócsi–Miskó viszonyra szűkíthető. Ennek közlésére már az otthonában lábadozó jelenlegi elnök, Gajdócsi István hatalmazta fel a vb-titkárát.

(Magyar Hírlap, 1988. május 27.)

(VII/9)

Zarándokolnak Kécskéről

ÁLDOZATI BÁRÁNYOK VAGYUNK . . .

Az igazság pillanata: ma délelőtt Kecskeméten sajtótájékoztatót tart a Bács-Kiskun Megyei Tanács a tiszakécskei telekbotrány vizsgálatáról. Síríg tartsd a szád, s akkor kimosunk! Így szól az iratlan szabály. A kécskei tanács gyanúsítottjai eddig hallgattak. Ám rá kellett jönniük, hogy kezüket már nem fogja senki. A héten elindultak Budapestre, hogy régi kedves ellenfelükhöz, a nyilvánossághoz forduljanak bizalommal. Most megszólalnak a döbbsen hallgatók.

A kécskei telekügyletekben gyanúsított zarándokok közül a héten először dr. Kisjuhász Gyula szervezési és hatósági exosztályvezető kereste föl szerkesztőségünket. Együtt érkezett ügyvédjével, valaha futballista társával, dr. Bozóki Imrével. Dr. Kisjuhász május 10-én fölmondott a kécskei tanácsnak. Két nap múlva a vébé azonnali hatállyal, fegyelmi úton elbocsátotta őt, amit május 23-án megfellebbezett.

– Nem a Kisjuhász-ügy hőse vagyok – kezdi magától a beszélgetést. – Kisjuhász-ügy nincs, bár sokan szeretnék.

Ha megszolgálom

– Az a hír járja, hogy szinte a teljes rokonságának juttatott telket szerzett.

– Nem igaz, bár a látszat ellenem szól. Kezdjük az elején. Kécskére 1979-ben kerültem, mint labdarugó. Miskó elvtárs hivatott Lajosmizséről, állást, lakást ajánlott. Én fölvettem neki, mert megszerezte köztudott, Kécskén könnyű olcsó telekhez jutni, hogy gondoljon rám a kedvezményes üdülőtelek akcióban. Azt felelte, előlegbe nem ad semmit. Ha megszolgálom, kaphatok. A focit 1987-ben hagytam abba, akkor már három esztendeje a tanácsnál dolgoztam. Egy vacsorán szóba hoztam az elnöknek a telkem dolgát. Apa, apa – mindig így szólított – , rendben van, jó játékos voltál. Én a két bátyámmal akartam üdülőt építeni a Tisza-parton. Annyi pénzem sem volt, hogy a tizenvalahány ezer forintos vételárat kifizessem. Nemrég lett kész ugyanis a családi házam. Így került a bátyám nevére a telek. Mi jó testvérek vagyunk, sose hittem volna, hogy ebből baj lehet.

– Csakhogy az anyósa nevéen is van egy telek.
– Hát igen. Az úgy volt, hogy az apósom tárgyalta az elnökkel. Régi ismerősök voltak. Végül is megállapodtak abban, hogy négy-szögölenként 250 forintért megvehetik azt a telket, amit kinézték. A lányuknak, aki a feleségem, még azt is elintézték az elnökkel, hogy zöldségesstandot nyithasson a Tiszánál.

– Azt is jutányosan?

– Nézzék, Kécskén a kedvezményes telekakciók már a hetvenes évek elején, az ipartelepítéskor elkezdődtek.

– Ezeket a telkeken jött be az ipar?

– Azt nem tudom, mert akkor még nem volt közöm Kécskéhez. A Kecskemét SC-ben fociztam. Visszatérve, az anyósom nővérének a nevéen is van egy telek, hasonló föltételekkel. De nekem ebben nincs téglám.

– És a vesztegetési ügy?

– Egy távoli roknak köszönhetem. Két évvel ezelőtt fölkere-szett: ki tudna segíteni, hogy ő is telekhez jusson köztük? Az elnök-höz küldtem. Tibikém, ha jó napja van, vagy megtalálod a gyöngé pontját, biztosan segít. Végül is jól jártak, mert 140 ezer forint helyett 70 ezret kellett fizetniük a házhelyért. Én ebben sem vettem részt. Tibor az állítja a rendőrségen, hogy nekem adta a másik het-venest. Bakos Jóska, az építési osztályról meg úgy vallott, hogy azért van erről az ügyletről kétféle átadási jegyzék a tanácsnál, mert én utasítottam, írjanak egy papírt hetvenezerről, egy másikat száz-negyvenről, s mikor melyiket kérik, azt adják oda.

– Ön áldozati bárány?

– Igen, én vagyok az áldozati bárány. Ez abból is kiderül, ahogy összecaptak felettem a hullámok. Tavaly december elején közli velem Miskó elvtárs, hogy följelentettek a családom telkei miatt. Pár napra rá kezdődött a megye vizsgálata, amitől én elnöki uta-sításra távol tartottam magam mint érintett. Hogyan tehetnék arról, hogy épp az én rokonaimat érintő telkekről volt hiányos az adat-szolgáltatás?! Különbön is, a tanácsnál csak iktatószámok jelzik, hogy milyen aktákat vont be a megye, de részletes átvételi elismer-vény nem készült arról, amit elvittek.

– Elteltek az ünnepek, január elején az elnök Pesten volt az Országgyűlésen. Olyankor mindig van idő megbeszélni a főnökök-nek a mi dolgainkat is. Már másnap hívat. Apa, apa, mondja, nem lesz itt semmi baj. Beszéltem Gajdócsival és Tóth Antival (a megyei rendőrfőkapitány-helyettes, országgyűlési képviselő). Adtunk mi elég telket jó elvtársaknak is. Kapsz egy fegyelmet, amit majd ki-emelt április negyedikéi jutalommal kompenzálunk. Január végén hívat megint az elnök. Ideges. Apa, apa, jó lenne, ha keresnél munka-helyet. A családi telkek miatt nem tudlak védeni. Február elsején föbbe lőtte magát, engem 9-én letartóztattak azzal, hogy akadályozom a nyomozást. Így lettem főszereplő.

– Visszategzte Miskó Istvánt vagy csendőrpertuban voltak?

- Nem tegeztem vissza. Ez volt a szokás.
- Valakit kitétek a tanácstól, mert bármiért visszaszólt Miskónak?
- Nem. Nagyon okos volt. Már főlvételkor látta, hogy ki az ő embere.
- Mit tud Gajdócsi megyei tanácselnök és Miskó István utolsó találkozásjáról?
- Csak amit mifelénk mindenki tud. Gajdócsi közölte az elnökkel, hogy fel fogják függeszteni a mentelmi jogát. A Szolnok megyei gazdasági rendészet fog nyomozni ellene, mert Tóth Antal, megyei főkapitány-helyettes, Miskó parlamenti padtársa elfogultságot jelentett be. Beszélik, hogy Miskó elvtárs akkor ki akart lépni Gajdócsi irodájának ablakán. Nem ő lett volna az első.

Ellenzavazat nélkül

- Mi az ön személyes felelőssége?
- Engem kisorsoltak felelősnek, hogy a nehéz kő ne repüljön tovább, Kecskemét irányába. Minden államigazgatási gyakorlat nélkül kerültem be a tanácsi gépezetbe. Ami működött. Az ellenőrzések sem találtak komoly hibát.
- Tegnap reggel dr. Petrezselyem László tiszakécskei vb-titkár keregett föl bennünket. Ő is beszélni akart.
- Hivatali visszaéléssel gyanúsítanak. Ez bűncselekmény, amit nem követtem el. A felelősségem tisztán munkajogi, mert a törvényesség helybeli őreként nem tártam fel a szabálytalanságokat. Amikor 1980. május elsején beléptem a kécskei tanácshoz, ismertem Miskó Istvánt, hisz az ükapám is kécskei. Tudtam, ki mellé megyek dolgozni. A főnök tehetséges, célratörő ember volt, aki a falumból mindenáron várost csinálni. Jogszabályt, törvényességet kutyába se vett. Ha a törekvéseinek egy vb-titkár keresztbe fekszik, nem lett volna még egy alkalma a törvényesség őrzésére.
- Ha Miskó István mindig szabályosan jár el, Kécske város lesz?
- Ebben a hatalmi tagozódásban, elosztási rendszerben egy nagyközség annyira a sor végén volt, s annyira kiszolgáltatott, hogy nem ment volna.
- Áldozati bárány ön is?
- Bennem is megfordultak ilyen érzések. Ez a telekhistória, ami csak a jéghegy csúcsa, kécskei ügynek indult, s elég nagy erők mozdulnak azért, hogy az is maradjon. A megye és Kécske dolgai rövid úton, a két elnök, Gajdócsi és Miskó között dőltek el. Itt van például a kerekdombi iskola... A gödöllői agráregyetem rektora 1987-ben megkereste dr. Romány Pál bács-kiskun pártelső titkárt, hogy a használaton kívüli tanyai iskolák közül kellene nekik egy. Alkotóháznak alakítanák át. A kínálatból a mi kerekdombi iskolánkat választották. 1987 júliusában Gajdócsi István már írta is a levelet a mi elnökünknek. Alig telt el két hónap, Miskó István tisztelettel tájékoztatta Gajdócsit,

hogy megtette a szükséges intézkedéseket. Az épületben lakók elhelyezési költségének átutalása után, hatvan napon belül átadja a kerekdombi iskolát a gödöllőieknek. Azonnal jött Gajdócsi válasza, hogy megyei pénzből odaadják ehhez az 1 millió 200 ezret. Amikor egymásközt mindent elrendeztek, következünk mi, a végrehajtók. Decemberben összeült a kécskei vété, és ellenszavazat nélkül úgy határoztunk, hogy a kerekdombi külső iskola kezelői jogát térítés nélkül odaadjuk az agáregyetemnek. Kilenc éve vagyok vb-titkár, egyszer sem született ellenszavazat. Még csak tartózkodás sem.

Kéz kezet piszkít

– Kinek az érdeke volt, hogy megjelenjen a megyei sajtóban: ön a lakásán rejtegetett dokumentumokat. Azóta lapunk már közzétette a helyreigazítást, hisz a rendőrségi jegyzőkönyv bizonyítja, hogy ez nem volt igaz.

– Nem tudom, kinek az érdeke lehet . . . Dr. Árvay Árpád megyei vb-titkár állította ezt a Bajára kihelyezett vb-ülésen. Dr. Harajka István megyei főügyész ugyanott meg is erősítette ezt.

– Milyen sorsot szán magának?

– A sorsom ebben a pillanatban nemcsak az én kezemben van. Pénteken délelőtt iratismertetés lesz a rendőrségen. Maguk akkortájt bizonyára a megyei tanács sajtótájékoztatóján ülnek majd. Bárhogy alakul is, a szülőfalumat el nem hagyom, nem loptam a várostól semmit. Nyilván azt jelentik be a mai sajtótájékoztatón, hogy mindenért mi felelünk. Pedig egy olyan erősen hierarchizált világban, mint a miénk, a felelősség is megy fölfelé. Kéz kezet fog, kéz kezet mos.

– Kéz kezet piszkít . . .

– Ez a legszörnyűbb mellékterméke az elmúlt negyven évnek. Egyébként, ha Magyarország bármelyik kisvárosát hasonlóképp leltározták volna, ugyanezt találják. A sors bennünket szemelt ki. Egy fekély kifakadt.

(Magyar Hírlap, 1989. május 26.)

(VII/8)

„Forró nyomon” Tiszakécskén

NEM ODA, BUDAI!

Senki nem szól egy szót se, mégis oszlik a hallgatás. Cikkünk forró nyomán dr. Gajdócsi István megyei tanácselnök a megjelenés délutánján berendelte dr. Petrezselyem László kécskei vb-titkárt. Ha a megyefőnök ez után a találkozó után is nyilatkozott volna a rádióknak, ahogyan február elsején, Miskó István halálakor tette, aligha mondhatta volna, hogy akárcsak Miskó, Petrezselyem is „jókedvűen távozott tőle”. A tízemeletes kecskeméti megyeháza, füles tanúink szerint, zengett az iránymutatástól.

Két napra rá, május 11-én, csütörtökön a kécskei tanács végrehajtó bizottsága harmincnyolc éves szervezési és hatósági osztályvezetőjét, az emlékezetes telekbotrány egyik gyanúsítottját, dr. Kisjuhász Gyulát fegyelmi úton, azonnali hatállyal elbocsátotta.

Újabb lista

Már megint van egy listánk. Kitaró olvasóink emlékezhetnek, hogy február elején pillanatképben rögzítettük a százezreket érő, de fillérekért juttatott kécskei telkek listáját. A megjelenés délutánján, háromnegyed háromkor sajtóérettségi távbeszélgetést folytattunk Fehér Géza vezérőrnaggyal, Bács-Kiskun megye rendőrfőkapitányával. Jegyzeteinkből idézzünk fel egy értékes foszlányt.

Mi: — A rendőrség mit tesz ebben az ügyben?

Ó: — Pillanatnyilag nem nyomozunk.

Mi: — Tegnap nyomoztak?

Ó: — Tegnap se.

Mi: — Hát tegnapelőtt?

Ó: — Eddig nem nyomoztunk.

Mi: — Ki rendelheti el a nyomozást?

Ó: — Név szerint?

Mi: — Nem föltétlenül, beosztás, rang . . .

Ó: — Az ügyészség, a rendőrség . . .

Mi: — Az ügyészség a rendőrséggel egyetértésben?

Ó: — Erre jogszabály van, nézzenek utána.

Mi: — Ön is benne van abban a bizottságban, amely a nyomozást elrendelheti?

Ó: — Hát persze! Én vagyok a főnök. De nyomozás alatt lévő ügyekről nem adunk információkat.

Mi: — Ebből esetleg következtethetünk arra, hogy mégis nyomoznak?

Ó: — Azt nem mondtam. Ha sajtóérett lesz az ügy, arról tájékoztatom a sajtóosztályt.

A nyomozás folyik ma is. Sajtóérettnek tartjuk újabb listánkat, melyből most mazsolázni fogunk. Közreadunk néhányat a szerencsés nyertesek névsorából. Ők nem könyvjutalmat nyertek. Nem is szociális alapon jutott nekik Tisza-parti telek. Szabályosan kapták azt, amihez másnak egy élet munkája sem elég.

Ha szegény Miskó Istvánról azt mondjuk, hogy vertikálisan, alulról fölfelé hatalmasodott, akkor a kécskei Solohov Tsz elnöke, a gazdagnak mondott Budai István horizontálisan, a városnak és környékének szélességében uralkodik.

Ügyes a rendszer. Kinéz az ember az autóból egy telket, a legmagyarabb folyó partján. Még jó, hogy az a kécskei Solohov Tsz-é! Az embernek tetszik a telek. Sebességet vált, és elhajt Budai Istvánig. Összehajolnak, a Budai bólintásától már nyílegyenes földút vezet a tsz-táblák szomszédságában lévő romos tanyáig. Mit érhet? Tízezret? Húszat? Örül a gazdája, ha túlradhat rajta. A Solohovnak elővételi joga van, ám előzékenyen lemond róla. Emberünk megvette hát a külterületi telket. Akár másnap elballag a Solohov irodájába, már várják, és fölajánlja cserére a romhalmazt a földdel.

Csereteleknek pedig megkapja azt a szép Tisza-partit vagy zártkertit, amit kinézett magának. Cserebere, hogy ki mit fogadott, mit ígért, mit adott, arra tanú nincs. Még illetéket se kell fizetni. Hiszen csere.

Paraván mögött

Megint egy győzelem. A táblásítás a szocialista nagyüzem érdeke. A romos tanya, aminek elővételi jogáról néhány nappal korábban a Solohov tsz lemondott, már úgyszólván akadályozta a közös gazdálkodását. Most akkor elcseréli. A karaván halad a szocialista látszatok hosszú paravánja mögött.

Ki az ember?

Szilágyi Gábor és felesége, Sáfrán Erzsébet (Kecskemét, Rákóczi utca 21., II. emelet 2.) megvett egy 399 négyzetméteres külterületi földet, fölajánlotta cserére, s így lett az övé a 0230 10 helyrajzi számú, 2043 négyzetméteres virághegyi zártkert. Az értékkülönbséget szerényen számolva is félmillió. Szilágyi Gábor nyugállományú finánc.

Zoboki Balázs (Tiszakécske, Petőfi utca 5.) cserébe adott egy 1616 négyzetméteres telket, s kapott egy 5459 négyzetmétereset. A gazdagodás helyrajzi száma: 0261 6. A takarékszövetkezet elnöke, Abonyi István (Tiszakécske, dr. Bedő utca 36.) is adott egy tanyát, s kapott egy csinos zártkertet. A haszon megközelíti az elnök úr becsületes munkával szerzett éves jövedelmét. Következik Miskó

Gáborné, született Budai Erzsébet (Tizsakécske, Tiszabög 155.) Erzsébet asszony a szegény Miskó unokatestvére és maszek szesz-főzész. Odaadta az 5122 2. helyrajzi számú, 1456 négyzetméteres földet és kapott egy nagyobbat, egy jó fekvésű, 1917 négyzetméterest, a 0630 53-as helyrajzi számon. Úgy hallottuk, hogy a Solohov Mgtsz vezetőségi ülésén ezen a héten Békési Bálint lókupec (Tizsakécske, Zrínyi utca 1.) csereajánlata lesz az egyik napirendi pont.

„Amikor általános iskola építésére kértek tőlünk 4 hektár földet – olvassuk Tanács István: Glasznozty Tizsakécskén című riport-könyvében a Solohov elnökének önvallomását – megkérdeztük a tagságot, egyetért-e azzal, hogy átadjuk a tanácsnak . . . Nekem az a véleményem, hogy személyes előnyt nem szabad ebből kovácsolni. Visszaütné előbb-utóbb, ha azt mondanánk: én, Budai István adtam. Nem én adtam, hanem a közösség adta. Nekem nincs jogom ahhoz, hogy a termelőszövetkezet vagyónából egy nagyobb közösségnek, a városnak juttassak – a tagságnak, amely beletartozik abba a nagyobb közösségbe is, szerintem van ehhez joga. És ha úgy döntünk, isten és ember előtt meg kell, hogy legyen a fölmentés a személyi felelősség alól.”

Nem oda, Budai! A faluvárosban arról beszél a nekibátorodó nép, hogy Budai többnyire maga dönt a közösség nevében, s gátlások nem hátráltatják. Tavaly augusztusban is – emlékeznek rá az agrárturisták és az isztambuli Hungária Áruház eladói – beugrott egy pár keleti csecsebecséért a Hungáriába. Kiköltekezte magát, 1440 nyugatnémet márkát mutatott a számla. Ezret kifizetett belőle, s nagyvonalúan megígérte, hogy jönnek még Solohov-csoportok Isztambulba, hozzák be rajtuk a hiányukat. A jó kuncsaft megértésre talált.

A hídember

Budai vállalja a híd szerepét Nyugat és Kelet között. Érdemei hervadhatatlanok abban, hogy a kécskeiek úgy tudják, van nekik egy testvérvárosuk az NSZK-ban. Mi most eláruljuk nekik: nincs. Lübeck nem Tizsakécske testvérkéje, ezt megerősítették a Belügyminisztérium nemzetközi osztályán. A BM ugyanis valutahiány miatt nem engedélyezte a rokonságot! Barátkozni persze szabad, és Budai elnök barátokozós. Jön—megy Kécske és a marcipános Lübeck között Nyitrai Károly, odaszakadt hazánkfia. S hozza a nyugatnémet turistákat Tizsakécskére. Bőfizetik az utat márkában, Nyitrai gondoskodtat róluk forintban.

Az elnök megszerezte Nyitrait, s az üzletet a téesznek. Ma már a Solohov termálfürdőjének vendéglőse, Szabó István eteti a konvertibilis vendégeket. Kécskén, a Petőfi utcában már idegenforgalmi irodát nyitottak Budaiék, a nem létező testvérvárosi kapcsolatra alapozva.

Egyre forróbb nyomon haladhat a rendőrség. Reméljük, hogy mielőbb sajtóérettnek fogják tartani az ügyet, s Gajdócsi István végre megtartja rég beígért leleplező sajtótájékoztatóját.

*

Tegnap megkereste szerkesztőségünket dr. Petrezselyem Lászlóné, a Tiszakécskei Tanács V. B. titkárának felesége. Elhozta magával azt a rendőrségi házkutatási jegyzőkönyvet, amely tanusítja, hogy az otthonukban, 1989. április 11-én tartott házkutatás során dr. Petrezselyem László lakásában „a házkutatás eredményre nem vezetett”. Vagyis valótlan az, a sajtóban több helyütt megjelent állítás, hogy a vb-titkár „a megyei tanács vizsgálata elől elvont bizonyos dokumentumokat, melyeket azután a rendőrség házkutatás során talált meg.”
(Magyar Hírlap, 1989. május 16.)

(VII/7)

Nem felejtünk, Tiszakécske!

MINDEN FÜGGŐBEN . . .

Telik a gyászév. Május elsején volt három hónapja, hogy Miskó István, Tiszakécske tanácselnöke föbe lőtte magát. Eldördült a startpisztoly, írtuk két nappal a tragédia után, mert az emberáldozattal nem zárult le, hanem épp fordítva, elkezdődött az ügy: vizsgálat indult a kécskei tanács visszaéléseinek tisztázására.

Listánk van arról, hogy ki mindenki kapott az elmúlt öt évben használatbavételi-díj mérséklésével telket a tanácstól. A több száz szerencsés között szép számmal vannak olyanok, akik egy üveg konyak áráért jutottak Tisza-parti házhelyhez, vagy annyit se kellett fizetniük érte.

A megyei tanácselnök, dr. Gajdócsi István február elején azt ígérte, hogy hamarosan sajtótájékoztatón fognak beszámolni a vizsgálatról. A felelősökről. Elmúlt a gyászév első negyede, sajtótájékoztató nélkül. Lehet, hogy Kecskeméten kegyeletsértőnek tartanak? Mi azt tartjuk kegyeletsértőnek, hogy lassan, egyenletesen nyúlik, vékonyodik az ügy. Még egy negyedév, s úgy elvékonyul, hogy már semmit se látni belőle.

Benéztünk hát Kécskére. Dr. Petrezselyem László vb-titkár előszobájában belénk botlott régi ismerősünk, Polyák Albert a művelődési ház igazgatója. Róla megírtuk már, hogy két telket is kapott az első háza építéséhez, összesen 472 forintért. A direktor bátor kritikái hangja a régi. Mikor kartávolságon kívülre ér, s csukja ránk az ajtót, besűg a résen: „Olyanok vagytok, mint Barcs Sándor!”

Petrezselyem doktor ilyeneket nem mond nekünk. Piros arccal ül íróasztala mögött, megfontoltan méri a szót és halkan, hogy a

magnóra, ha lehet, ne jusson belőle. Érzékeny a készülék. Most, hogy hivatali visszaélés alapos gyanúja miatt eljárás alatt áll, Petrezselyem rendkívül törvénytartó. Megkér bennünket, hogy a szöveget, amit a szájába adunk, küldjük vissza, hogy jóváhagyhassa. Mi most semmit nem adunk Petrezselyem László szájába. Megkönnyítjük a dolgát, csak tájékoztatási kötelezettségének kell eleget tenni.

A faluvárosban azt mesélik, hogy ő lesz az új elnök! Némán ingatja a fejét. Nincsenek ilyen ambíciói. Felvilágosít bennünket, hogy a tanácselnök az lesz, akit a tanácsülés megválaszt. A jelenlegi tanács-tagok között nincs jelölt. Valószínűleg június harmadikán időközi választás lesz a megüresedett tanácsügyi körzetben. Valószínűleg olyan emberre szavaznak majd, akiből akár tanácselnök is lehet. Valószínűleg ez az ember Ádám Nándor, a pártbizottság munkatársa, aki a beszélgetés alatt végig a sarokban ült, a hátunk mögött. Némán, mint egy illedelmes hatósági tanú.

Megkérdezzük a vb-titkártól, hogy tényleg eldugott-e iratokat a rendőrök elől. Halljuk tőle, hogy a hivatalban nincsenek biztonságban a papírok, hiszen hozzánk is elkerült az olcsó telkek listája. Ki adta ide? Amikor elmondjuk, hogy a lista bizony a nyilvánosságra tartozik, s neki, mint a törvényesség képviselőjének, réges-rég ki kellett volna raknia a hirdetőoszlopra, kesernyész mosollyal ingatja a fejét. Látjuk az arcán, éretlennek tartja a lakosságot az ilyen mellbevágó közleményekre. Még megkérdeznék a kécskeiek, hogy miért csak tizennégy juttatott telekről találni meg az íveken a végrehajtó bizottság testületi döntésének számát. Nem mondja meg. A vb-ülés nem nyilvános.

Bekérjük dr. Kisjuhász Gyulát, az igazgatási osztály vezetőjét. Ellene is hivatali visszaélés alapos gyanúja miatt folydogál az eljárás. Ötvennyolc napot töltött a vizsgálatiban. Április hetedikén – úgy mondja – „az ügyészség bölcs döntése alapján” – elengedték. Azóta újra betölti bizalmi munkakörét. (Május ötödikén délelőtt ellenőrző kérdéssel fordultunk telefonon Farkasné Batka Gabriella személyzeti vezetőhöz, mert mikor Kécskén jártunk, még függött Kisjuhász doktor fegyelmi ügye. Függ azóta is.)

Minden függ. Lebegtetik. Nem tudjuk, hol tart a rendőrségi vizsgálat. A megyei lap, a Petőfi Népe azt írja, dr. Tóth Antal megyei rendőrfőkapitány-helyettes idézve, hogy a vizsgálatot május végéig szeretnék befejezni. Aha! Lehet, hogy azért késik az ígért sajtótájékoztató.

A Sugovica partjára, Bajára kihelyezett megyei vb-ülésen dr. Árvay Árpád javasolta: „hogy dr. Petrezselyem László tiszakécskei vb-titkárt a jogszabály engedélyezte, egy hónapra mentse fel a munkavégzés alól, tekintve, hogy a megyei tanács vizsgálata elől elvont bizonyos dokumentumokat, melyeket azután a rendőrség házkutatás során talált meg.” A nyugállományba készülő Gajdócsi István megemelte Petrezselymet is. Kifejtette, hogy lehetetlen helyzetbe kerülne Kécske, ha az elnök után a titkárát is elveszítené.

Fordul a világ. A februári tragédia másnapján Petrezselyem azt nyilatkozta: „Döbbenet hallgatunk.”

Mi most ugyanezt mondjuk.

(Magyar Hírlap, 1989. május 9.)

(IX/1)

Terepszemlén a megtámadott Korom Mihállyal

BALLAG A HONATYA . . .

Összegyűlt kétezer-száz aláírás. Ha kétezer-hatszázhetven együtt lesz, megvan a 10 százalék, és megindulhat dr. Korom Mihály országgyűlési képviselő visszahívása. Az MDF kiskunfélegyházi szervezete – a visszahívó – nyílt levelében követeli, hogy Korom Mihály, Kiskunfélegyháza országgyűlési képviselője mondjon le mandátumáról . . .

Szavazz Koromra!

Tegnap reggel 8-kor Korom Mihály már Félegyházán volt, hogy a terepen tájékozódjon. Találkozott az MSZMP városi első titkárával, másodtitkárával és két ismerősével. Mire 11 óra tájban a nyomába értünk, már messze járt. Így a visszahívókkal találkoztunk először.

– Az MDF csak kezdeményezett, de Korom Mihály visszahívása a levegőben volt – mondja Nemcsok Imréné tanítónő. – Mi csak közakaratot teljesítünk.

Bekapcsolódik a beszélgetésbe, Fekete Pál tanár, MDF-tag. Hajtókáján az MSZMP Reformkör jelvénye. Együtt elevenítik fel a '85-ben történeteket, Korom Mihály képviselővé választását.

– Két hivatalos jelölt volt, két ejtőernyős, Korom doktor és, hogy meglegyen az ellenfél is, árnyékjelöltnek mellé tették dr. Gál Gyulát a megyei tanácstól. Mi jó néhányan a városból már akkor egy harmadikat, Bense Györgyöt támogattuk, mert idevalósi, köztünk él, és helyi programmal állt elő. Valaki előre tájékoztatta a város vezetőit, mert Bensének, aki MSZMP-tag, szóltak: hallották, hogy jelölni fogják. Ne vállalja a jelölést. De a jelölőgyűlésen, ahol én mégis javasoltam őt, hétszáz ember jelenlétében olyan lett a hangulat, hogy nem tehetett mást, elfogadta a jelölést.

– Éppen a választás előtt kirándult a tantestületünk – emlékszik vissza Nemcsok Imréné. – Valahol megálltunk, és az iskola párttitkára szólt, hogy a párttagok maradjanak a buszban, a többiek pedig fáradjanak a zöldbe. Mi levegőztünk, s utána megtudtuk, hogy a buszban eligazítás volt: az MSZMP-tagjainak Korom Mihályra kell szavazniuk.

Az eligazítás úgy látszik a választóhelyiségekben is folytatódott. Hodossy Iván, nyugdíjas könyvtárvezető ezt így idézi fel:

– A körzetben, ahol élek, sok az öregember. A Bajcsy-Zsilinszky Általános Iskolában előzékenyek voltak a szavazatszedők. Felajánlották a néniknek, bácsiknak, hogy majd ők aláhúzzák helyettük a megfelelő nevet. Nekik még jó a szemük. Nekem is, úgyhogy magam töl-

töttem ki a szavazólapot. A fülkében tollat nem találtam, csak ceruzát. Elővettem hát a tollamat, és nem titkolom, aláhúztam Bense György nevét.

– Nekünk az a bajunk a képviselőinkkel – összegez Nemcsok Imréné –, hogy nem kérdez meg bennünket, mielőtt szavazna adóra, vízlépcsőre, és más döntő kérdésekre. Egyébként a választási programjában mindent bevett, amit az ellenfelei a városfejlesztés érdekében kívánatosnak tartottak. Amint Bense György kiejtette a száján, hogy művelődési ház kell végre, Korom Mihály rögtön megmondta: hát persze, művelődési ház, az kell! S hozzátette az egyik gyűlésen, hogy az ő kapcsolataival meg is lesz a pénzbeli támogatás. Azóta sincs művelődési házunk.

Gyűlnek az aláírások Kiskunfélegyházán. Május 1-jén a majálison sorba álltak az esőben az ívek előtt a helybeliek. Mi a menet, ha együtt lesz a 10 százalék?

– A törvény szerint a helyi választási elnökségnek kell beadni a visszahívási indítványt az aláírásokkal és az indoklással együtt – válaszolja Dobosné dr. Patyi Mária, városi népfronttitkár.

Lejárnak a mandátumok?

– Mi lesz ezután?

– Az egészket felküldik a megyei választási elnökségnek.

– Ők vizsgálják valamit?

– Nem. Ők felküldik az országos választási elnökségnek.

– De ott már, csak vizsgálják valamit?

– Azt már nem tudom, de ha minden rendben, továbbítják a beadványt az Elnöki Tanácshoz, és a népfrontközpontba.

– Mennyi időbe telhet mindez?

– A jogszabály szerint, akár 160 napba is. Ha feljutott a beadvány, az Elnöki Tanács kijelöli a szavazás időpontját, és akkor voksolhat a helybeli nép igennel, vagy nemmel. Ha nemet mondanak, akkor a pótképviselő, Bense György kerül Korom Mihály helyére.

Feltéve, hogy addigra nem jár le, egy esetleg előre hozott választás miatt, valamennyi magyar képviselő mandátuma.

Megyünk Mindszentre, a szomszédos Csongrád megyébe. A fák között a főtéren üldögélő öregek elárulják, a miniszter, Korom a falu szülőtte, abban a házban van, amelyik előtt sürgönypóznán golyafészket találunk, a rokonainál. Megtaláljuk a házat, bemegyünk. Odabenn családi körben dr. Korom Mihály.

Kinek a nevében?

– Nem ért váratlanul a dolog – mondja. – Két hónappal ezelőtt jutott el hozzám a hír, hogy a Magyar Demokrata Fórum kezdeményezni akarja a visszahívást. Jobban esett volna, ha nem a tömegtájékoztatási szervek híradásából szerezhettem volna tudomást erről. A Félégyházi Hírek, a helyi lap, rendelkezésemre bocsátotta az MDF levelét, amely az én válaszómmal együtt fog megjelenni náluk. Az MDF koncepció s vádirattal felérő módon foglalkozik személyemmel. Nincs okom védekezni és magyarázkodni. Mégis, a tisztelt választóim tájékoztatásáért elmondom, hogy engem több százezred magammal a felszabadulással kezdődött új társadalmi rend emelt ki. Szememre vetik, hogy „konszolidációs buzgókodásom” miatt, ma is „sokak lidérces álmainak vagyok a szereplője”. Igen, én felelős vagyok a munkás-paraszt hatalom védelmére, ezt a tevékenységemet lehet rágalmozni, lehet ferdére elfogultan beállítani, de vállalom akkori tevékenységemet. Különösen azt, hogy a vezetésem alatt működő vizsgálati osztály 1958 decembere és 1960 júliusa között, tisztán politikai nézetei miatt, senkit nem vont büntető eljárás alá.

– Azt mondják – folytatja Korom Mihály –, hogy semmit sem tettem a város felemelkedéséért. Sőt annak kisemmizésében vettem részt! Jó, hogy azt nem írják, hogy megszedtem magam a képviselő-ségen. Holott tevékenyen közreműködtem a néhány évvel ezelőtti kritikus szintet elért szénhiány megoldásában, amikor kellett, fóliát szereztem, kettőzres konténerközpontot, hogy több legyen a telefon, támogattam az Alpári út megépítését, részt vettem a felhalmozódott libamáj értékesítésében, sokféle ügyes-bajos dolog elintézésében. Idekívánkozik még az is, hogy az egyik iskolának 9 ezer könyvet ajándékoztam magánkönyvtáramból. Segítettem megmenteni a Kossuth utcai platánsort. Nemcsokné azt mondta, ha ez sikerül, a félégyháziak áldani fogják a nevemet. Levelükben olvasom, hogy valóban imába foglaltak. Elismerem, hogy művelődési ház valóban nincs, de ennek a gazdasági helyzet az oka. A tévéhíradóban hallottam, hogy ceruzás választás volt 1985-ben. Ez azt sugallja, hogy én a mandátumot csalás útján szereztem meg. Ez mindennek a teteje! Ezzel a választási bizottságot is megrágalmazták. Én 53,9 százalékos szavazati arányt értem el, ami hármas jelölés esetén nagyon jó arány. Én méltó maradtam a mandátumomra. Találkoztam Nemcsoknéval, miért nem mondta szemtől szembe korábban, hogy kifogásaik vannak ellenem?

Van egy levelünk, amit Nemcsok Imréné 1987 októberében írt Korom Mihálynak. Ebből idézzük: „A tévések jóvoltából mi is láthattuk a képviselőnket, aki a nevünkben feltette a kezét, bár megválasztása óta nem állt még egyszer sem a választópolgárai elé... És bár ridegnek hangzik a kérdés, de mégis megkérdem (teljes jószándékkal) Önt: Kinek, illetve kiknek a nevében hallgatott? Miért nem jött közénk?... Tudja-e Ön, hogy ez a város a posvány jelzőt viseli? Nincs ennek a hajdani szép kis városnak már levegője sem, a szó szellemi és fizikai értelmében.”

Megkövetem Nagy Imre lányát

– A keddi Magyar Nemzetben olvastuk, hogy durván megfenyegette Nagy Imre lányát, akit Münnich Ferenc küldött önhöz, s aki öntől segítséget kért.

– Valóban találkoztam 1959-ben Nagy Imre leányával – mondja dr. Korom Mihály, a Bács-Kiskun megyei nyolcas számú körzet képviselője. – 32 éves rendőr ezredes voltam akkor. Ellene semmiféle eljárást nem folytattunk. Ha én akaratomtól függetlenül megsértettem volna Nagy Erzsébetet, én megkövetem, és azt mondom, hogy ne haragudjon rám.

(Magyar Hírlap, 1989. május 4.)

(VIII/1)

Platformsabadság, pártszakadás vagy visszarendeződés?

REFORMVITÁK A MAGYAR UGARON

Előrehozott pártkongresszus mellett foglalt állást a reformműhely több mint ötszáz résztvevőjének döntő többsége szombaton Kecskeméten. A pártszakadás vagy az önálló platform kialakításának dilemmája is élénken foglalkoztatta a jelenlévőket. Határozatot nem hozhattak semmiről, de abban egyetértettek, hogy a párt reformszárnya alkossa meg programját. Ezért a műhelymunka folytatódni fog. Ugyancsak Kecskeméten, a megyei pártbizottság épületében a tanácskozással egyidőben tartották első találkozójukat az MSZMP reformkörei. Nyilatkozatukban sürgetik, hogy idén őszig hívják össze az MSZMP rendkívüli kongresszusát.

Pártszakadás, földindulás? Erről suttogott az ország a múlt héten. Szombaton reggel luxusautón, buszon, Trabanton, első és másodosztályon Kecskemétre özönlöttek a reformerők, a helyes oldalt keresők és a sajtó sem vonta meg szabad szájától az eseményt. Félrezen belefértünk az Erdei Ferenc Művelődési Központ bombabiztos nagytermébe. Kétszázan pedig a szomszédos pártházban képernyőn láthatták a reformerők szárnypróbálgatását. Sőt a városi tévé egyenes adásban közvetítette egész nap a vitát. Akit érdekelt, még Nagykőrösön is megnézhetette.

– Bombariadótól nem kell tartani – nyugtat meg mindenkit a pódiumról a főrendező. Nekünk elmondja még: úgy szervezték meg a jelenlevők nyilvántartását, hogy semmilyen fenyegető telefont ne kelljen komolyan venni.

A megnyugtatás után megoszlanak a vélemények arról, hogy volt-e fenyegetés vagy sem. A pánikot Pozsgay Imre előzi meg azzal, hogy belekezd referátumába.

– Kedves elvtársak, barátaim!

Jó tizenöt éve, hogy mi először hallottuk őt, miniszterhelyettes korában. Még megtehetette, hogy maga vezeti a kocsját. Egy este így állt be a Fiala Művészek Klubja elé. Barátaimnak nevezte a hallgatóságot. Ritka volt abban az időben az elvtárs nélküli megszólítás. A haja sötét volt, zakója karcsúsított s papír nélkül, a szemünkbe nézve beszélt.

Most sem előre megírt szöveget hoz, a jegyzeteiből szónokol. Szabadon. Mindjárt az elején meghatározza a tanácskozás jellegét. Nem könnyű. A tiszteletre méltó gyülekezet felkészültségével demonstrálja azt az erőt, amely a válságból kivezető úthoz kell. Mégsem minősít senkit, hogy itt van, vagy távol maradt: „Mai összejevetelünk – éppen mert műhely jellegű – nem reprezentatív. A feladat, hogy felkészüljünk a párt soron levő kongresszusára, ahol javaslatot kell tenni új programra vagy programnyilatkozatra.”

Az elmúlt tíz–tizenegy hónap megerősítette a tétova és bizonytalan felismerést, hogy gyökeres politikai átalakulás, alapvető modellváltás nélkül nem lesz esélye semmiféle reformkezdeményezésnek. Pozsgay Imre értékelése szerint megterhelő, a pártot is válságba sodró helyzettel kell számolni. Ez a párt viseli az elmúlt négy évtized kormányzásáért a felelősséget. Ebben a pártban történtek azok az események, melyek a tagságban is meghasonláláshoz vezettek. Ezzel együtt viselni kell a kormányzás politikai felelősségén túl azt a terhet is, amit a bizalomvesztés okozott. Önvizsgálatra van szükség. Keserves szembenézés ez, hiszen alapvetően kétféle politikai kultúra él. Az egyik: a négy évtized alatt leépült, megszűnt az állampolgári, a civil társadalom. A párton belüli pedig ma az a kérdés: megmaradni egy ilyen terheket hordozó párt tagjának, vagy kilépni belőle? Az elmúlt hetekben, hónapokban megjelent a pártszakadás fantomképe. „Szeretném előrebocsátani – mondta Pozsgay Imre –, hogy egy európai és morálisan is tartalmas rossz, nem a diabolikus erők hatáskörébe tartozik.”

Összetartható-e a párt? Pozsgay szerint igen. Különösen, ha a fenyegető eszközöket fel tudja cserélni az együttműködés eszközeivel. Nem kell félni, már csak azért sem, mert nincs veszedelmesebb egy félő hatalomnál, melynek a cselekedetei kiszámíthatatlanok, előbb-utóbb az erőszakot választja. Figyelmeztet arra, hogy a gazdasági és a politikai reform csak együtt, kölcsönhatásban mehet végbe. Végül arról beszélt, hogy átadná-e az MSZMP a hatalmat, ha veszítene egy valódi választáson? A válasz: a demokrácia szabályaiba ez is beletartozik. De nincs olyan eszelős politikai mozgalom, amelyik ne akarna nyerni.

A távolmaradókról

Körbenézünk, míg tart a taps, hogy kik a reformerek. Hiszen hallottuk, nem minősít, itt van-e valaki vagy nincs. Reggel még azt beszélték, idetart a főtitkár, hallottuk, hogy részt vesz és felszólal a miniszterelnök. Elfoglaltságuk miatt nem jöhettek el. Németh Miklós előző este mondta le érkezését. Nem hiányzik viszont Aczél György. A szünetben odamegyünk hozzá, s megkérdezzük: hogy érzi magát itt, mi a véleménye arról, amit eddig hallott?

— Majd a végén, majd a végén — mondja Aczél György és mosolyog.

A zárszó után körbefutjuk érte a művházat, nem találjuk. Szemben viszont a lépcsőn ruganyos léptekkel dr. Romány Pál. Két éve ment el a megyéből, az elsőtitkárságból. Neki vajon hogy tetszik, ami itt folyik?

— Ja, ez interjú? Sietnem kell, várnak az olaszok!

A sajtószobában ott pihen Berecz János KB-titkár. Ha ezt mi a klubunkban, a Nyilvánosságban elmeséljük! Nem hiába ül, az orrunk elől viszi interjúba egy angolszász hírlapíró.

A taps elül. Pozsgay Imre után Nyers Rezsőé a szó. Kritikus időről beszél, útkeresésről, mely szerint hatvanhárom óta tart. A központosított tervezés a hatvanas évek végére kimerítette fejlődési lehetőségeit. A részleges reform pedig a nyolcvanas évek elejére jutott ugyanide. Váltani kell, halljuk újra. A reform kényszerűség a gazdaságban és a politikában is.

Az előttünk álló három–négy évben aktív szerepet fognak kapni a tulajdonosi érdekek. A közösségi tulajdont új formában kell működtetni, s teret kell engedni az egyéni vállalkozásoknak. A társasági törvény megadja a kereteket ehhez, de a folyamat központi kényszerűségeivel nem mehet végbe. Csakis önkéntesen, amihez megfelelő érdekeltségre van szükség.

Az áruk és a bérek felszabadításáról, a konvertibilis forint fontosságáról is beszélt Nyers Rezső. A pénzügyi stabilitásért folytatott, ez idáig eredménytelen küzdelemben azonban nem merülhet ki a gazdaság. Legfontosabb teendőnk most már a kitörés legyen! Új növekedési pályára állni kockázatos. A kockázat nem vállalása viszont megint odavezet, ahová az 1985–86-os intézkedések juttattak bennünket, amikor elképesztő méreteket öltött az eladósodás.

A reform indulásához külföldi tőkére van szükség, hisz nem elegendők a saját forrásaink. A szocialista közös piacnak a feltételei sincsenek meg, és számoljunk le egy illúzióval: „Magyarország ma nem integrációképes. Ám képes arra, hogy eredményesebb kapcsolatokat teremtsen Nyugat-Európával.”

Ez a három–négy év sem lesz Nyers Rezső szerint lakodalmas menet. Nagyjából ennyi idő kellene a reálbér-csökkenés megállításához.

A párt dolgairól a szónok azt mondta, hogy az MSZMP nem fordulhat befelé. Nyitnia kell, még akkor is, ha most a szervezeti élet reformjával is el van foglalva. A pártszakadás szerinte a reformokat legjobb esetben is visszahúzná.

– Két-három évről beszél. Kibír-e ennyi időt robbanás nélkül az ország, ha hetente romlik az élet? – kérdezzük Nyers Rezsőtől a szünetben.

– A robbanásveszélyt szerintem nem elsősorban az életszínvonal csökkenés jelenti, mert ez a romlás nem lesz elviselhetetlen mértékű. Az a kérdés, hogy a csökkenés milyen mértékű és irányú jövedelem átcsoportosítás közben megy végbe. Keressük a megoldást. Én a mérsékelt jövedelem-átcsoportosítás híve vagyok.

– Elkerülhető-e, hogy a kitörés 2–300 ezres munkanélküliséggel járjon?

– Valószínűleg nem. A mértéke talán kisebb lesz akkor, ha elegendő tőke jut foglalkoztatást növelő beruházásokra.

– Azelőtt ön is elismerte, hogy külföldi tőke nélkül ez reménytelen. Miért torpan meg határunkon a tőkés?

– Nem mondhatnám, hogy megtorpan, jövoget a tőke, csak nem annyi amennyit szeretnénk. Sok feltételt még nem tudunk teljesíteni. A tulajdonviszonyainktól, a pénzügyeinktől, a gazdasági szabályozás merevségétől egyelőre okkal idegenkednek Nyugaton. Azok a tőkésék jönnek be, akik már tőkebefektetési tapasztalatokat szereztek Kelet-Európában. A három–négy éves reformfolyamat ahhoz is kell, hogy befogadóképesek legyünk. El kell ismerni, azért sem özönlenek hozzánk Nyugatról, mert nagyon átmenetinek látják a politikai helyzetet. Félnek a kockázattól.

Kettős szorításban

A reformesély nemzetközi háttéréről Tabajdi Csaba drámai előadást tartott. A talpon maradás nemcsak a mi ügyünk. A kísérlet, hogy a sztálini modellt teljes mértékben megtisztítsuk, siker esetén másutt is erőt adhat a reformereknek. Magyarországon sajátos szuverenitáshiánnyal küzd: kettős kiszolgáltatottságban élünk. A dilemmát az okozza, hogy miközben reformálni akarunk, Kelet szankcionálhat. Nyugat pedig zsarolhat és diktálhat.

Az MSZMP egységéről Tabajdi Csaba elmondta, hogy a demokratikus centralizmus csődbe vitt bennünket. A centrumot valami szent dolognak kezelik mifelénk. Holott például Gorbacsov sem centrista. Mégis a középpontban van, ahol radikális reformerként egységesítő szerepet tölt be. Mi a teendő? Felvilágosítani mindenkit a reális helyzetünkről, függőségeinkről, az adósságokról, az itt levő mintegy százezer szovjet katonáról. A magyar–szovjet kapcsolat sem lehet tabu téma.

A pártszakadásnak vagy a reformszárny párton belüli elkülönülésének alapkérdését tette föl Gombár Csaba, s mindjárt válaszolt is rá. Véleménye szerint a pártszakadás a helyes út. Megtörténhet békés, kulturált formában, akárcsak a pártok egyesülése. Szerinte erre azért is szükség van, mert a mai MSZMP-n belül akkorák az ellentétek, hogy ez a párt nem találna partnert a koalícióhoz. Szóba hozta, hogy a reformészjárású MSZMP-tagoknak nincs politikai vezetőjük, nincs olyan ember, aki vállalja és elvégzi a reformszárny szervezését. Akár a pártszakadás, akár a paltformszabadság mellett döntenek a reformkommunisták. Gombár Csaba szerint legalább öt feladat előtt állnak: rendkívüli kongresszus kell, a reformkörök horizontális szervezése; jöjjön létre egy bizottság, amely ezeket összehangolja; készítsen pártpolitikai programot; és indítson lapot a reformszárny!

Cselekvőképes kormányt követelt felszólalásában Bokros Lajos. Megítélése szerint a kormány december óta nem ura a helyzetnek, hibás döntések sorát hozza. Példa erre a bevásárlóturizmus átgondolatlan bevezetése, majd ugyanilyen kapkodó megfékezése. Az infláció valódi okának Bokros a belföldi pénzügyi fegyelem lazaságát, s főként a költségvetés fékezhetetlen túlköltekezését tartja. A pazarlás tetten érhető a lakásszektor finanszírozásában és az állami fejlesztések minden belföldi megtakarítást fölemésztő kiadásaiban. Bős-Nagymaros is olyan mértékben terheli az ország erőforrásait, hogy épp a szerkezetváltásra nem marad pénz.

A kormány Bokros Lajos szerint, ma koncepció és összhang nélkül cselekszik. Ennek egyik oka, hogy tagjai nem mind hozzáértő, elképzelésekkel teli emberek. Ám emögött is társadalmi összefüggést találni: a kontraszelekción. A miniszterek legkevésbé a kormányfő előre meghirdetett programját képviselik. Elsősorban saját tárcáérdekeiket érvényesítik fölfelé. Egypárti kormányaink paradox módon terméketlen koalíciókra épültek, melyek az MSZMP-n, mint gyűjtőpárton belül meghúzódo áramlatok, irányzatok labilis és ellenőrizhetetlen keverékéből jöttek létre. „Javasolom – mondta Bokros Lajos –, hogy az Országgyűlés következő ülészakán a kommunista frakció kezdeményezze a kormány gyökeres átalakítását.”

Hetek vannak hátra

Hozzászólásra 140-en jelentkeztek. Képtelenség lett volna, hogy mindenki szót kapjon. Ám ennek bizonyult a reformerek önkorlátozása is. Hét perc után a terem végében villogni kezdett a lámpa: lejárt az idő. Ez cseppet sem zavarta a legtöbb felszólalót. Lengyel László röviden beszélt. Emlékszünk, ő a négyek egyike, tavaly zárták ki az MSZMP-ből. Ma is azt mondja, amit ezelőtt és a KEB-nek is: reformszocialista párt kell. Radikális váltás, mert mindent fölzábal

a központosított gazdaság. Szerkezetváltás, új tulajdoni rendszer, melyben százezrével megjelennek a valódi tulajdonosok.

Lengyel László kimondta: a Grósz-vezetés programja megbukott. Szerinte az a párt, amely képtelen az év második feléig konkrét választási programot adni, esélytelen. A kulcsfeladatok: elvégezni a négy évtized önvizsgálatát. Felülvizsgálni a nemzetiségi politikát, beismerve, hogy Arad tévedés volt. Végül figyelmeztetett arra, nem-hogy évek, de már hónapok sincsenek. Heteken belül eldől, hogy sikerül-e életet lehelni az MSZMP-be.

Súlyos polarizációs veszélyként értékeli Bihari Mihály azt, hogy az MSZMP, az MDF, az SZDSZ vagy a többi párt, mozgalom reformereit még sohasem sikerült közös gondolkodásra összehozni. Bihari nemzeti-politikai szövetség megteremtésében lát kiutat. A többpárt-rendszer működési feltételeit az MSZMP-nek kell megteremtenie, hisz birtokon belül van. Már a választások előtt költségvetési támogatást kell adni a pártoknak, felosztani a nyomdai kapacitást, adásidőt biztosítani nekik a tévében, rádióban. „Az MSZMP mondjon le mindenféle kizárólagosságról.”

Villog az időlámpa, peregnék a hozzászólások. Ki színvonalasan, ki pedig elveszve a részletekben, de majd minden hozzászóló oda-lyukad ki, hogy rendkívüli pártkongresszust kell tartani, ott dőljön el az együttmaradás vagy a békés különválás. A tagságot kell megkérdezni Szántó György szerint, hogy mikor akar kongresszust. Géczy József harminc reformkör nevében javasolja, hogy májusban Szegeden tarsák meg a reformkörök tanácskozását, és még idén ősszel üljön össze a rendkívüli kongresszus.

„Túl plurális ez a terem!” – jött elő a képzavarral dr. Kende Péter, a vereség fekete luftballonjait eregetve az ülésezők feje fölé.

Önmagát túlélt hatalmi rendszer felbomlását jelzi, hogy a reform-fuvallok épp a pártot érték el utoljára. És akkor is a vezetés egy részének elhárító mechanizmusába ütköztek – monda Gázsó Ferenc. – Gyökeres átalakításra van szükség, amire egyelőre nincs program. Amíg a reformerök csak búvópatakként tevékenykedhetnek nem is lesz. Márpedig a pártvezetés a reformszárnyat eleddig illegalitásba kényszerítte. Azt a kiskorúsítást, hogy a demokratikus szocializmusra nem vagyunk érettek, föl kell rúgni, mert a tagság a politika formálását saját kezébe akarja venni.

A zárszóban Nyers Rezső elismerte, hogy fordulatra és új programra van szükség a kormányzati munkában. Az előrehozott kongresszusról az a véleménye, hogy tisztázatlan politikai kérdéseket a kongresszus sem tud megválaszolni. Pozsgay Imre mindenkit a műhelymunka folytatására, reformkörök alakítására biztatott.

Ezzel vége. Ki haza, ki a sajtótájékoztatóra készül. Mi újra megkeressük dr. Vass László főrendező, Pozsgay államminiszter titkárságának vezetőjét. Velünk tart az egyik Békés megyei városka háromnapos reformkörének képviselője, aki támaszt, eszmei visszagigazolást kér.

– Mi az állami vonal vagyunk. Nem foglalkozunk ezzel – mondja dr. Vass. Megadja két kitűnő szegedi reformkommunistának a nevét. – Hivatkozzanak rám, ők majd nagyszerű előadást tartanak önöknek. Azért nem közöljük a város nevét, mert ebben a megyében sem a reformereké a csöndes többség. Egyébként április 29-én Békés megyében pártértekezlet lesz . . .

Társadalmi alku

A nemzetközi sajtótájékoztatón ezt kérdeztük:

– A reformerek győznek talán. De nem látnak-e olyan veszélyt, hogy közben elmúlik az idő, a nép nem vár tovább, s majd a reformereket söpri el?

Nyers Rezső:

– Minden reform drámai folyamat, mert a reformereknek kell vállalniuk mindannak a következményét, ami a reformok szükségességét előidézte. Ennek a drámának a kimenetelét nem lehet megjósolni. Szerintem össze kell fogni a reformereknek az úgynevezett reálpolitikusokkal. Azokkal akik visszarendeződést is vállalnának. Tanulságos a hetvenes évtized, mikor a nép üdvözölte a reformok megállítását. Akkor az úgynevezett reálpolitikusok arattak sikert, mert ideig-óráig javuló életszínvonalat hozott a visszarendeződés. A reformmal járó konfliktusokat ezért akkor nem vállalta senki. Hat veszteséges, korszerűtlen nagyüzemnél torpant meg a reform. Képtelenség volt hozzájuk nyúlni.

Pozsgay Imre:

– Igen, bekövetkezhet. Válsághelyzetben a nép indulata a felkészületlen reformereket is elsöpörheti. Félreértés ne essék, mindaz, ami ma Magyarországon napirenden van, reformok útján, vagy meg-rázkódtatással, de bevégeztetik. A társadalmi alku arról kezdődött el, hogy ez lehetőleg békével történjen. Ezért van szükség a jelenleg hatalmon lévő párt megújulására, hiteles vezetésre és a nép által jóváhagyott politikára. A katasztrófától való elrettenés jegyében én látok esélyt arra, hogy az elkerülhetetlen átalakulás békével menjen végbe. Mondhatnám azt is, amit a pártértekezleten: ez a nyomorult ország a katasztrófára való tartalékait a XX. századra már fölélte.

(Magyar Hírlap, 1989. április 17.)

RÉSZLETES LISTA ÉS ELŐZETES LETARTÓZTATÁS TISZAKÉCSKÉN

Nincs hírzárlat, de a vizsgálatok befejezéséig konkrét tényeket felelőtlenség mondani — nyilatkozta a közvéleményt foglalkoztató tiszakécskei telekügyben Gajdócsi István, a Bács-Kiskun Megyei Tanács elnöke az MTI munkatársának. Elmondta, hogy 25–30 tételből áll az a lista, amelyen az elmúlt esztendőben Tiszakécskén felűnően alacsony áron értékesített telkek szerepelnek. A héten elkezdődött tanácsi vizsgálatok során tételesen kigyűjtötték az átlagosnál olcsóbban értékesített vagy tartós használatba átadott telkeket. Most egyenként felülvizsgálják, mi volt a mérsékelt díj konkrét indoka.

Az eddig feltárt adatok alapján valószínűsíthető, hogy a szóban forgó telkek kétharmadát indokoltan kapták olcsóbban használóik, illetve tulajdonosaik, például szociális helyzetük alapján, vagy azért, mert a telek minősége, fekvése miatt értéke valóban alacsonyabb volt. Tény, hogy visszaélések is történtek, ez ügyben nyomozást folytat a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság. A visszaélésre feltehetően a vb-titkár, Petrezselyem László jóhiszeműsége, illetve körültekintésének, ellenőrzésének hiánya adott módot. Ezért ellene a megyei tanács fegyelmi vizsgálatot indított. Ugyanakkor a tiszakécskei tanács társadalmi elnökhelyettese is vizsgálatot rendelt el a városi tanács szervezési és hatósági osztályvezetője, valamint egyik beosztottja ellen. Gajdócsi István ígéretet tett arra, hogy a vizsgálatok eredményéről tájékoztatni fogja a sajtót.

Kitért a Magyar Nemzet csütörtöki számában megjelent cikkre is; elmondta, hogy a megyei tanács végrehajtó bizottságának minden évben egyszer van olyan ülése, amelyen fő napirendi pontként belső szervezeti ügyeket tárgyalják meg. Erre sem az ügyészség, sem a sajtó képviselőit nem hívják meg, jegyzőkönyv sem készül, hiszen ez kötetlen beszélgetés. A sajtóval szemben egyébként eddig is, ezután is nyitottak lesznek, miként azt tapasztálhatta volna a Magyar Nemzet, ha korábban érdeklődött volna a vb-ülések iránt.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányságon arról tájékoztatták az MTI munkatársát, hogy hivatali visszaélés büntettének alapos gyanúja miatt nyomozást rendeltek el dr. Kisjuhász Gyula 38 éves tiszakécskei lakos, a városi tanács vb szervezési és hatósági osztályának vezetője ellen. Kisjuhász Gyula alaposan gyanúsítható azzal, hogy hivatali beosztásával visszaélve, hozzátartozóinak nevét azok tudtával fölhasználva úgy szerzett meg saját részére üdülőtelleket, hogy az indokolt használatbavételi díjnak csak csekély részét térítette meg.

*

Dr. Kisjuhász Gyulát, a tiszakécskei városi tanács vb szervezési és hatósági osztálya vezetőjét a Kecskeméti Városi Ügyészség hivatali visszaélés büntettének alapos gyanúja miatt előzetes letartóztatásba helyezte.

(MTI)

(Magyar Hírlap, 1989. február 10.)

(VII/5)

A szóvivő megdorgálta az újságírókat

„SAJTÓZÁRLAT” BÁCS-KISKUNBAN

Cudar világ köszöntött az újságírókra Bács-Kiskunban. Két órával a tiszakécskei tanácselnök öngyilkossága után az egyik intézmény tekintélyes vezetője azzal jelentette be munkatársainak az esetet, hogy az újságírók végeztek Miskó Istvánnal. Hasonló értekezletet azóta több helyen is tartottak.

A testületek egy része – jó érzéssel – már a gyászos eset előtt változtatott az addigi glasznosztos magatartáson. A sort az MSZMP megyei végrehajtó bizottsága nyitotta meg. Üléseiről száműzte az újságírókat, bevezették a szóvivői rendszert. Ám a „firkászok” már az első szóvivői értekezleten csupa kényelmetlen kérdéssel álltak elő. Azért azután a napokban a szóvivő kénytelen volt megdorgálni a sajtó illetlen képviselőit – mint mondta: az újságírók részéről olyan önálló kiemelések, részletek kaptak hangsúlyt, amelyek így leegyszerűsítették és megmásították a szóvivő hétférfes tájékoztatóját. Hitelesebben, pontosabban ezentúl, mert különben . . .

Tegnap azután a megyei tanács végrehajtó bizottsága – melynek ülésein mindig jelen lehetett a megyei lap tudósítója – szintén állig begombolkozott. Minden különösebb indoklás nélkül szigorúan zárt ülést tartottak.

Mi történhetett a zárt ajtók mögött? Akadt-e olyan vb-tag aki netán kényelmetlen kérdést tett fel a vezetőknek a tanácsot is érintő telegyűletekről? Rejtély marad. Igaz, nem lesz sok embernek hiányérzete, mert a megyei lap – talán egyedül az országban – még arról a bizonyos öngyilkosságról sem adott hírt olvasóinak . . .

A közéleti meteorológia viharokat jelez. Gyorsan bezárni hát ajtót, ablakot. Bács-Kiskunban ráadásként – elsőik között az országban – visszakapcsolták a jó öreg kézivezérlésre.

(Magyar Nemzet, 1989. február 9.)

(VII/4)

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság tegnap nyomozást rendelt el hivatali visszaélés büntetnének alapos gyanúja miatt dr. Kisjuhász Gyula 38 éves tiszakécskei lakos ellen.

Dr. Kisjuhász Gyula alaposan gyanúsítható azzal, hogy a Tiszakécskei Városi Tanács szervezési és hatósági osztályának vezetőjeként az elmúlt években hivatali beosztásával visszaélve hozzátartozóinak nevét – azok tudtával – fölhasználva, úgy szerzett meg saját részére üdülőtelkeket, hogy az akkori használatbavételi díjnak csak csekély részét térítette meg.

(Magyar Hírlap, 1989. február 8.)

(VII/3)

Ismét: Tiszakécske

NEM VAGYUNK LÁNCBAN

Egy halott ember személyiségi jogainak megsértését lobbantja szemünkre a tegnapi Népszava. A tiszakécskei telekügyekről írva nem sértettük Miskó István személyiségi jogait.

Azonban mit tett vele a szakszervezetek napilapja? Azt írja róla, hogy sose fért be a jogszabályi keretekbe. Úgy gondolom, ezt bizonyítja az a lista is, amelyet február 3-i számunkban adtunk közre arról, hogy ki kapott Kécskén telket pár száz vagy pár ezer forintért.

Fogadjuk el a tegnapi cikkírótól, hogy a néhai tanácselnök nem részesedett a javakból. Az elmúlt időkben bírósági ítételek tömege bizonyította, hogy a jogsértés, a törvénytelenység, a jog kellékeit nélkülöző, a szabályokat semmibe vevő eljárás nem válik bocsánatos bűnné akkor sem, ha az elkövető mindent a köz – esetleg a helyi közösség – érdekében tett. A köz érdekeit – hosszú távon – a jogszerűség szolgálja.

Nem állt szándékomban, hogy érzéseikben megbántsam a gyászoló kécskeieket. Úgy vélem, eléggé bántóak azok a tények, amelyekkel most szembe kell nézniük. Amelyek alól az elnök halála sem menti föl azokat, akik vétkesek. Hiszen a Népszava írja, hogy az elhunyt elnök jogsértéseket követett el. És megkockázatom: ma is ugyanúgy folyna minden, ha – megint a Népszavát idézem –, a májusi pártértekezlet után meg nem indul a párt öntisztulási folyamata, „amelynek eredményeként Miskó István jól kiépített kapcsolattrendszere megszűnt működni.” És ez a lényeg. Konkrétan is, meg általában is.

(Még annyit a Népszavának és cikkírójának: az ő láncukban nem vagyunk szemek. Sem én, sem az épp külföldön dolgozó társszerzőm, Gázsó L. Ferenc. És gondolom, hogy még sokan mások sem.)

(Magyar Hírlap, 1989. február 7.)

(VII/2)

Tiszakécske az öngyilkosság estéjén

„DÖBBENTEN HALLGATUNK”

Önvédelmi fegyverével föbe lőtte magát Tiszakécske fejlődésének „egyszemélyes garanciája”. Tegnap tudósításunk méltatta így az elhunyt elnököt. Utolsó útja dr. Gajdócsi Istvánhoz, a megyei tanács elnökéhez vezetett február elsején. Aznap este dr. Gajdócsi azt nyilatkozta a rádióknak, hogy Miskó István jókedvűen távozott tőle.

El tudjuk képzelni: derűsen kilép a megyeházáról, előáll a szolgálati gépkocsi, irány Kécske, a tanácsháza előtt megállnak, Miskó elnök elengedi a sofőrt, kedélye nyilván a régi, hazaballag, és a fürdőszobában folyót ereszt a fejébe.

Az édesanyja talált rá. Az életvédelmisek még ebéd előtt végeztek a helyszíneléssel. Ezúttal a megyei kapitányság dolgozott.

Van egy listánk

– Szombaton temetjük – mondja Petrezselyem László vb-titkár. Este nyolckor már nem szűrődik ki fény a fölgyszobogózt városi tanács ablakain. Mögötte, a faházban ülnek a gyászolók. Öten vannak, a volt elnök munkatársai és Szabó Tamás vendéglős, aki ugyancsak e szűkebb körhöz tartozik. – Tegnap láttam utoljára. Letaglózt bennünket az esemény. Nem tudok mit mondani. Soha életemben nem voltam abban a helyzetben, hogy egy öngyilkosságra készülő ember lelkivilágába beleképzeljem magam. Döbbenet hallgatunk.

Az íróasztal lábánál három kivégzett unikomosüveg, a fél liter cseresznyéből még van egy nyeletre való. Elhomályosult tekintettel beszélnek arról, hogy Miskó István tele volt tettvággyal, életerővel, dolgozott, tervezett. A városi rangot neki köszönhetette Kécske népe, „amint azt annak idején maga Losonczi Pál is elismerte.”

– Az élet megy tovább – mondja Petrezselyem.

– Telekügyekről, vizsgálatokról hallottunk.

– Vizsgálat, itt? A tanácsi munkát, ugye, folyamatosan vizsgálják, másról nem tudok.

Mi tudunk. Van egy listánk. Kimutatás arról, hogy Tiszakécskén családiház-építéshez kik, hol s mennyiért kaptak tartós használatba telket. A rendelet szerint, amelynek a vonatkozó passzusa 1971 óta változatlan, állami építési telket lakóház céljára a használatbavételi díj mérséklésével is adhat a tanács. Szociális vívmány, hogy nehéz sorsú családok, pályakezdők, s más rászoruló az első otthonuk építéséhez akár ingyen is telekhez juthatnak. Ezt a döntést azonban gondos környezettanulmány előzi meg, amit a végrehajtó bizottság bírál el.

Olcso földek

Hét rovata van a kimutatásnak. A hetedik a vb-határozat számának helye. Az elmúlt öt esztendő alatt több mint százötven nevet, címet tartalmazó listáján összesen tizennégyszer találjuk meg a testületi döntés határozatának számát.

Nézzük meg a nyolcvanötös ívet. Megtudjuk belőle, hogy Szabó Tamás vendéglős a Strand utcában eszmei áron jutott telekhez. A 350 négyzetöglött 350 forintért kapta meg. Méghozzá vb-határozattal. (Száma: 77/1984.). Szentanú szerint a rövid indokolás így szól: Miskó et. személyes megbeszélésére. Érdemes megtekinteniük a Kécskén gyógyfürdőzőknek Szabó Tamás vendéglős szociális alapon szerzett telkét a Strand utcában (helyrajzi száma: 7403/3.). S a telken a kacsalábon forgó házat, parabolaantennával. Vendéglője nyaranta a Tisza partján a helyi elit kedvelt mulatozóhelye.

– Az újság az oka mindennek – mondja Szabó Tamás többszörös milliomos a tanácsi faházban. Nyelve nehezen forog, tegezőre vált. – Amit ti, újságírók csináltatok, az szemét dolog volt. Ti vagytok az oka mindennek.

Sánta, Módra, Takács . . .

Lapozzunk tovább. A friss ügyekre. Tavaly 870 négyzetmétert kapott például Kalló István, az Esze Tamás utcában. A 216 ezer forintos használatbavételi díjat 194 ezerrel mérsékeltek. A vb-határozat száma hiányzik. A tiszabögi Terjéki Sándor még jobban járt 1988-ban. A kécskei Wesselényi utcában jutott 995 jó minőségű négyzetméterhez. A 248 750 forint használatbavételi díjat 248 750 forinttal mérsékeltek. Határozatilag. De hogy ki határozott így, arról nem tudunk, mert azonosítása szám itt sincs.

Tavaly tavasszal, még a kécskei érdemjegybotrány előtt jártunk Polyák Albertnél, a város művelődési házának igazgatójánál. Körbevitt bennünket a kultúrban, közben arról beszélt, hogy ahol mindenről inkább egy ember dönt, mint kettő, nehéz próbára tennie az önállóságát. Bizony nehéz úgy építeni fölfelé a kritikát, hogy az ember két telket is kap az első háza építéséhez. Polyák Albert és neje 1985-ben 780 négyzetmétert kapott a Wesselényi utcában. A használatbavételi díj 217 forint volt. Ezt nem mérsékeltek. Egy évvel később Polyák Albert, neje nélkül, a Kun Béla utcában megint kapott egy telket, most már egy kicsit nagyobbat, igaz, drágábban: 255 forint volt a díj. Ezt sem mérsékeltek.

Sánta, Módra, Takács. Úgy hangzik, mint márkás középpályás sor a megyei első osztályban. A három család 1986-ban összesen 1700 négyzetméterhez jutott, együtt sem fizettek a telkekért tízezer forintot. Menjünk tovább: Tóth Sándor, Erkel fasor 2/A. szám alatti lakos 1986-ban a Szabolcska utcában kapott 1121 négyzetmétert

311 forintért. Azaz dehogy kellett Tóthéknak ennyit fizetni érte! Ezúttal bizonyos, hogy összeült a végrehajtó bizottság, és határozatában a 311 forintot is elengedte.

Elmentünk Tóthhoz az Erkel fasorba, mert megtudtuk, hogy a rendőrségi eljárás során Miskóéknál ő volt az egyik hatósági tanu. Nem találtuk otthon. Csak a földszinti ablakok világítottak az iskolányi méretű magánházban.

Még egy listánk van

Van egy másik listánk is. Az üdülőtelkek tartós használatba adásáról. Ez is öt év termése. Szociális alapon kedvezményes üdülőtelket a jog nem ismert. A kécskei tanács igen. Mennyi ismerős név! Itt van mindjárt Szabó Dezsőné, diskuráló társunk, a vendéglős Szabó Tamás anyja.* Ő a Tisza-parton kapott 384 négyzetmétert 3840 forintért. Méghozzá vb-határozattal (száma: 37/1985.). Alig negyven négyzetméterrel kisebb telket a Tiszánál a pesti Juhászék 174 ezer forintért vettek. A monori Hegedűsék pedig negyvennel nagyobbat 189 ezerért.

A megyei tanács főmérnöke, Nyilas Gábor 90 ezret fizetett azért a telekért, amiért az előbb idézett adatok tanúsága szerint körülbelül százezrel kellett volna többet fizetnie. Kiszámíthatja a helyét, hol áll a megyében és a nagyvilágban, mert Sárosi Péter, a megyei illetékhivatal volt embere például 7320 forintért jutott parti telekhez 1987-ben. De hozzá képest is a zeniten lehet Szabó Gyula kécskei lakos, aki ugyancsak a hús vízparton, a Fürdő utca 55-ben 2840 kemény magyar forintot adott a szabadidő kulturált eltöltésének 284 négyzetméteres lehetőségéért.

Ki lehet Rajk Ernőné Budapesten, a Népfürdő utca 33-ban, aki 528 négyzetméteres parti telket 10 ezer 560 forintért tudott megszerezni ebben a vízvilágban?! Bánhidi József, a kecskeméti Petőfi utcából a Pinty utcában üdülhet, 1986 óta, mikor is megváltotta birtokát 10 680 forintért. Jól ismerik őt Kécskén, hiszen a futballcsapat edzője volt. Ma a megyei tanács sportügyese. Farkas István következik. Fontos ember. A megyeszékhely városi földhivatalának vezetője. Hozzá tartoznak a kécskei föld- és telekügyek. Neki is édes a pihenés 448 négyzetméterén a Tisza mellett (5976/8. helyrajzi szám). Az ára pedig 14 880 forint volt négy évvel ezelőtt.

Kinek könnyít a telkén, hogy Miskó István halott?

Dr. Gajdócsi István, Bács-Kiskun megye tanácselnöke hét órával az öngyilkosság után még nem tudja a választ. Nem látjuk az arcát, mert fontos tárgyalásra siet, ezért a szomszéd épületből telefonon beszélgetünk vele a történekről.

---

*Tartozunk egy helyreigazítással: Szabó Dezsőné nem Szabó Tamás édesanyja.

– Három hónap óta egy mosolyt nem láttam ennek a víg kedélyű embernek az arcán – mondja. – Persze, ötven újsággal bárkit tönkre lehet tenni. Reggelre azért hívtam, mert vannak bizonyos telekügyek a városban. Megkértem arra, hogy gyűjtse ki az alacsony értékesítésű telkeket. Azt is megemlítettem, hogy az ügyben három munkatársa, a vb-titkár, a hatósági és a műszaki osztályvezető ellen vizsgálatot szándékozunk indítani. Neki mentelmi joga van, mint országgyűlési képviselőnek. Biztosan tudják, ő volt a megyénk képviselőcsoportjának vezetője.

A vizsgálat elindult. Eldördült a startpisztoly.

*

Miskó Istvánt a tiszakécskei városháza tanácstermében ravatalozzák föl, s itt szombaton, 10 és 13 óra között róhatják le kegyeletüket tisztelői, barátai. Temetésére ugyancsak szombaton, 14 órakor kerül sor a helyi római katolikus temetőben.

(Magyar Hírlap, 1989. február 3.)

(VII/1)

Öngyilkos lett a tiszakécskei tanácselnök

MEGDÖBBENÉS ÉS TALÁLGATÁS

Életének ötvenhatodik évében, váratlanul, tragikus körülmények között elhunyt Miskó István, Tiszakécske Városi Tanácsának elnöke, Bács-Kiskun megye 6. számú választókerületének országgyűlési képviselője, a megyei képviselőcsoport elnöke. A temetéséről később intézkednek – közli az Országgyűlés, Tiszakécske Város Tanácsa, és a tiszakécskei városi pártbizottság.

(Tudósítónktól)

Gyászlobogó leng a tiszakécskei tanácsházán. A bejárat előtt áll a fehér autó, amely az elnököt utolsó útjáról, a megyei tanácstól hazahozta. A nap híre: önkezével véget vetett életének Miskó István.

1967 óta volt tanácselnök, s hogy Kécske város lett, azt legnagyobb részben neki köszönhette – amint azt annak idején maga Losonczi Pál is elismerte.

Az emberek találgatják a végzetes tett okát. Beszélnek arról, hogy nemrég telekügyben folytatott vizsgálatot a megye, ám pontosan tudni nyilván csak később lehet – ha egyáltalán lehet.

Bács-Kiskun az országgyűlési képviselőcsoport vezetőjét gyászolja, a kécskeiek azt az embert, aki mindenkinek előre köszönt, mindent elintézett – néha még többet is, mint ami egy elnöktől elvárható –, és aki a legtöbb itteni szemében a fejlődés egyszemélyes garanciája volt.

(Magyar Hírlap, 1989. február 2.)

(VI/1)

PRÓBAPER A HÁZIÚRRAL

Ha Baja város vezető ügyészének a nagy téli influenzajárvány idején bevöröslenek a mandulái, ágynak esik, s nem tud elmenni a tanácsülésre, akkor lehet, hogy későn derül ki a huncutság: ez a vállalkozó szellemű tőkeforgató Kommunista Ifjúsági Szövetség miben sántikál? Odafordul önmagához, a központ a megyéhez:

– Öreg, kérlek alássan, nem tudnád ezt a száz forintost ötvenmillióra fölváltani?

– Parancsolj, kérlek alássan.

És ezzel a szerződés – két fél egybehangzó akaratnyilatkozata – megkötöttet. A mi szemünkben az aláírás pillanatától érvénytelenül, hiszen hol vannak itt az egyenrangú felek? Az eladó, a Bács-KISZ, alárendeltje a vevő KISZ kábénak. Ki tudja, hogy K-telefonon kik, milyen utasítással készítették elő ezt a jogi aktust?

Szerencsére ott volt a tanácsülésen Baja vezető ügyésze, s az „egyéb” napirendi pontnál elmesélte, hogy a Földhivatalhoz érkezett egy adásvételi szerződés. A KISZ kábé száz forintért megveszi az európai színvonalú turisztaszállónak beillő KISZ-iskolát, jó helyen, a Szigovica partján, a Petőfi szigeten.

Összenéztek a szenátorok: a hétszentségit! Hiszen az egész Petőfi sziget a mi fiataljainké. S föltekintettek a díszoklevélre: „A Petőfi szigetet a város ifjúságának adjuk, örökös megőrzésre és hasznosításra. Segítse ez a sziget az ifjúság céljainak megvalósítását és gazdagodó szép jövőjének építését. 98/1972. végrehajtóbizottsági határozat.”

Ilyet, hogy tizenhét mozgalmi év elteltével az egyik KISZ a másik KISZ-nek fél kiló disznóhús áráért a fiatalok feje fölött átjuttassa a 150 személyes polképzési üdülőt, a sokat megélt észak-bácskai atyafiak se láttak.

A háborgó szenátoroktól kiszivárgott a hír, s ami egy éve még pletyka maradt volna, abból országos botrány kavardott. A KISZ a kezelésében lévő állami tulajdon adásvételét belügynek tekinti. A város azt akarja, hogy a tulajdonjog ne változzon, továbbra is a megye fiataljaié legyen az üdülő, s legalább az egyik szárnyban azok a kollégák lakjanak, akiket a város iskolái képtelenek elhelyezni.

A MDF perbe szállt. Félézer aláírást gyűjtöttek tiltakozásukhoz, s a bajai polgárok nevében bíróság elé viszik az ügyet. Próba-per indul, ahol a bajai aláírók a felperesek. Elsőrendű alperes a Bács-KISZ, másodrendű alperes a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség központi bizottsága.

A Legfőbb Ügyészség állásfoglalással sietett az események után: nem történt jogsértés, a földről szóló 1987. évi I. törvény szerint az efféle adásvétel megengedett. Ez az állásfoglalás persze jogállamban a független bíróságot semmire sem kötelezi . . .

(Az MDF Országos Gyűlésének Lapja, 1989. március 12.)

(I/22)

PÁRTÉRTEKEZLET KISKUNMAJSÁN

Az emeleti tanácsteremben gyülekeznek a vonzáskörzet kommunistái. A teret kék drapéria osztja ketté. A drapérián a címer, mögüle bomlik ki a magyar trikolor. A küldöttek asztalain is kék terítő. Vörös zászló nincs a teremben. Az kint a házon leng. 1988. december 3. Pártértekezlet a kiskunmajsai művelődési otthonban. Bács-Kiskun e körzetében léptek ki legtöbben a pártból: 780-ból 81-en.

A felszólalásokban sok a nagypolitika nagypolitikusaitól ellesett fordulat, kevés a helyi ügy. Az elmúlt másfél évtizedben mesterséges mamuttá pumpált és ma már összeomlás előtt álló, a környéknek új földesurat teremtő Jonathán Mgtsz-t például meg sem említik. Elhangzik azonban a Hitel, a Magyar Demokrata Fórum, dr. Kozma Huba neve. Ő az MDF helyi szervezője. És említődik dr. Pongrácz Elemér, a falu elhunyt apátplébánosa is. A halott pappal Majsza nyugdíjas tanácselnöke, Csupity István egy hangoskodó kisebbség, a sztálinisták képviseletében vív élesedő osztályharcot. Kifogásolja, hogy cikketek között róla a helyi lap. Csupity egy másik cikket is kifogásol. Ez nem a majsai újságban jelent meg, holott dr. Kozma azt szerette volna. A Hitel második számában látott napvilágot Reformhitelenség címen. Dr. Kozma többek között arról ír – név nélkül –, „hogy Majsán kik vehetik meg szolgálati lakásukat semmiért”. Akkor most írjunk nevet is. Csupity István bizony az elnöki házban feledkezve élvezi a nyugállományt. Azt is elmondja Csupity, hogy ő 45-ös párttag, s az MKP vezetőitől tanult meg politizálni. (Vagyis Rákositól, Gerőtől, Farkastól és Révaitól). Ebből következően föl-tette a kérdést: mi ez a szundikálás? „Mit csináljunk ezzel a Kozma Huba féle céggel? Mi 800 ezren vagyunk, ők 6000-en.” Az olvasó ebből kitalálhatja, mit csinálna Csupity István, ha tényleg 800 ezren lenne. Azután azt mondta a veterán, hogy „az MDF vagy mi azisten nyavalya a neve, ellenség!” Kiskunmajsai vezetői és tagjai deklasszált elemek. Nem nagyon értem, hogy bárki, aki azt állítja magáról, hogy a munkásmozgalom emlőiből szopta a tudatát, hogyan tekintheti deklasszált elemnek a kétkezi munkást, a gazdálkodó parasztembert, a főiskolát, egyetemet végzett tanárt? Más kérdés azonban, hogy a különféle fasiszták az emberiséget en bloc tekintik deklasszálnak, s hatalomra jutva eszerint is járnak el vele.

Baj nincs. Csupityot helyre tette egy-két felszólaló, a helyi lap szerk. biz. elnöke, a pártelsőtítkár, a megyei kiküldött és a Központi Bizottság képviselője. Számomra egyénileg hasznos volt, hogy egy ilyet a maga teljességében hallhattam. Csak az zavar, hogy a kiszabott tíz perc helyett félóraban jutott neki az a demokrácia, amely a felekezet elleni és/vagy népellenes uszítókra – törvényeink szerint – nem vonatkozik. Néhány éve – és ezért foglalkoztam vele ilyen hosszan – Csupity veterán még nyolcezer ember vezetője volt

az elnöki székben. Ezért Somogyi László majsai elsőtitkár helyzetértékelése azt az időszakot is mérlegre tette, amelynek köz- (és gyakran magán-) életét Csupity, majd hű követői határozták meg.

Majsa posztcsupityiánus, de még prekibontakozásos idejében történt, 1985-ben, hogy betiltották a könyvklubot, s leváltották vezetőjét, dr. Kozmát. Azután két vadászpuskás mezőőr megrohamozta a helytörténeti gyűjteményt és bezárta, lepecsételte az ajtáját. A helytörténeti gyűjtemény vezetőjét is leváltották, aki ugyancsak dr. Kozma volt. Minderről Somogyi László a pártértekezleten azt mondta, hogy „az akkori megyei párt- és tanácsi vezetés elhamarkodott döntésének szolgálai végrehajtása volt”. Most aztán merre?

A szétvert könyvklub szerepét ma már betölti az MDF klubja az Ifjú Gárda Művelődési Házban. A múzeumügy máig rendezetlen. Az elhamarkodott döntés szolgálai végrehajtását kizárólag úgy lehet kiigazítani, ha dr. Kozma visszakapja vezetői állását.

Az is elhangzott Majsán, hogy egy bizalmatlansági indítványt követő hercehurca után lemond Nagy Csaba tanácselnök. Igaz, csak az ebédszünetben. Én kérdeztem erről Péter Szabó János párttitkárt. Hírül adom, hogy ezúttal nem akar a falu máshonnan hozni elnököt, s hogy a nép véleményét is meg fogják kérdezni. Akár a népszavazásig is elmennek. Elnökválasztás esetében azt a jelenlegi tanácstörvény nem teszi ugyan lehetővé, de az Elnöki Tanács engedélyezheti”.

A legizgalmasabb helyi ügy a majsai pártértekezleten, hogy felépüljön-e az új mozgalmi ház vagy ne. Tulajdonképpen ez az MSZMP belügye is lehetne, ha nem volna a közvélemény, helyben és az országban, amely ferde szemmel néz minden haszontalan beruházást.

A Központi Bizottság 24 millió forintot adna a székház építésére. Helyet kapna benne a pártbizottság, a KISZ az úttörők, a Vörös-kereszt, s jutna hely lakásoknak vagy mini szállónak. Ha nem épül meg Majsán, máshol fognak a 24 millióból pártházat építeni. De akkor itt fel kell újítani a régi székházat – 6 millióért. És nem születik végső megoldás. Alakuló ülésén, 1988. március 5-ikén az MDF helyi szervezete is tárgyalt erről, s ajánlásaiban a pazarló beruházás közcélú felhasználását javasolta.

Lenin írt a pártnak pártonkívüliek által való ellenőrzéséről is. Ebben az egyszerűnek látszó építészeti dilemmában sokat segíthetne, ha kitennék az áruház kirakatába az új székház terveit és költségvetését. Meg azt is, hogy a tervek melyik esztendő árszintjén készültek. Hadd lássa a vonzaskörzet pártonkívüli népe meg a frissen kilépett 10,4 százalék, hogy mi az, ami 24 millióba kerül? Mellé kell tenni a mostani székház tatarozási tervét is. Szintén a költségvetéssel együtt. A társadalmi kontroll lássa azt is, hogy mitől 6 millió a felújítás.

Az ifjúsági mozgalom embere, Dömötör Zsuzsa KISZ-titkár felolvasva állásfoglalásukat. A kiszisták a székház építését nem támogatják és nem kívánnak benne helyet maguknak. Csertő István szanki iskolaigazgató így beszélt: „Ha megépítjük, újabb példája lesz a hibás

elosztásnak egy olyan helyzetben, amikor a létminimum alatt kell családoknak megélniük. A KB más helyen se építsen ilyeneket. Fontosabb Majsán a szennyvízcsatorna. Adják ide arra.”

Jöjjön a 24 millió! Az értekezlet vállalta, hogy székházügyben megagitálja – nem az embereket, nem a népet, hanem: a lakosságot. A 66 küldöttből négyen tartózkodtak és mindössze heten szavaztak ellene. Az ellenkezők csekély platformja nem volt hajlandó elfogadni a többség történelmi bölcsességét: elvtársak, bármi történik is, az az épület Majsán fog maradni... Az MDF majsai csoportja karácsony előtt nyílt levelet intézett a helyi pártszervezethez. A levélben tiltakozik a pocskolás, a paternalizmus ellen. Javasolja, hogy pártházügyben tartsanak nyilvános társadalmi vitát.

*

(A december 7-iki viharos tanácsülés Nagy Csaba lemondása ügyében a döntést januárra halasztotta. Az ülésen szóba került Csávolszki László vb-titkár felelősségének kérdése is.)

(Hitel, 1989/1)

(I/21)

NEM ÉPÜL MAJSÁN PÁRTHÁZ

„Jöjjön a 24 millió!” – rikkantott tavaly decemberben a kiskunmajsai pártértekezleten Csávolszki László vb-titkár, fogadkozva, hogy meggyőzik majd a lakosságot, értsen egyet a pénz elpocskolásával. Vonzáskörzeti értekezletén a majsai MSZMP forradalmian a tékozlás mellett döntött.

Abban az országban, ahol iskolakrétára a szülők adják össze a pénzt, ahol a kerületi tanács fizeti ki karácsonyi ajándékként a munkáscsaládok villanyszámláját, ahol üzemcsarnokok konganak az ürességtől, a határ kapitalista oldalán viszont csurig „gazdasági emigránsokkal” a légerek, ott valóban kell egy újabb párház, hogy a testület méltó körülmények között tanácskozhasson a tarthatatlan állapotokról.

A decemberi pártértekezlet után az MDF majsai csoportja nyílt levelet intézett a helyi MSZMP-hez. Megint tiltakoztak. És javasolták, hogy tartsanak nyilvános társadalmi vitát. Levelüket többek között elküldték a helyi tanácsnak és a Nyilvánosság Klubnak is. Eltelt egy hónap, már-már azt hittük, hogy Csávolszki Lászlónak sikerült megagitálnia a városjelölt nagyközség polgárait és kiterjedt tanyavilágát, amikor lankadó sorokat hozott a posta.

Híven a pártállami hagyományokhoz, a pártnak írt levelet nem a címzett, hanem a helyi politomassza állami nyúlványa, a vb-titkár válaszolta meg. Neki kellett blamálnia magát, hogy nem jön a 24 millió. A felsőbb pártszervek elhalasztják az építkezést, ezért a „nyilvános társadalmi vita értelme és indokoltsága nem állapítható meg.”

Marad a régi pártház tatarozása. Hatmillióért. Bizonyos, hogy az MSZMP helyi bizottsága bátran a köz elé tárja majd tatarozási terveit. Például egy kirakatban mutatva meg, hogy mi sok minden fog a szép summából csinosodni.

Azért sajnálhatjuk, hogy elmarad a nyilvános vita. Néhány dolog érdekelné a zsűrit. Vagyis a honpolgárokat. Kik is voltak azok, akik a megye korábbi párt- és tanácsi vezetésének elhamarkodott döntését szolgálva és oly sietve hajtották végre, hogy órák alatt szétverték a könyvklubot, s pár nap múlva a helytörténeti gyűjtemény dolgozóit vadászpuskás mezőőrökkel dobatták ki munkahelyükről? Önkritikájuk az utcára kerül-e, vagy belül marad a párt nyilvánosságán; És a múzeumosok visszakapják-e állásukat;

A válaszok egyelőre késnek. Ami biztos: az építő hatású üres telek. Itt tartunk.

(Hitel, 1989/4)

(I/20)

KÁDERDŐLŐ?

Öt bőrkabátot loptak el a kiskunmajsai Kanizsa sörözőben az idén. Két és fél nyilván megkerült, mert az őrsparancsnok beszámol arról, hogy a nagyközségben a felderített bűncselekmények aránya 50–60 százalék. Eltűnt továbbá a faluban tizenhat motorkerékpár, hetven méter kábel, s több kerti szivattyú. A listát Bács-Kiskun megye mindennapi orgánuma, a Petőfi Népe hozta nyilvánosságra tanácsülési tudósításban. Mellekesen értesülhettünk arról is, hogy ezen az ülésen tárgyalták a Nagy Csaba tanácselnök elleni bizalmatlansági indítványt. Am hogy a falu népéből kik miért akarták visszahívni az elnököt, arra alighanem a kabátlopások akkurátus ismertetése miatt azon a napon nem jutott nyomófelület a helyi lapban.

Az „összeolvasók” a Népszabadságból tudhatták meg, hogy a majsai lakosok képviselőjében harmincan miért követelték a népfrontnál az elnök visszahívását: ő s a vezetése alatt álló tanács nem törődik a település, különösen a külterületeken élők érdekeivel. Áldatlan a helyzet a szeméttelep környékén, hiányzik a csatorna, a telefon. Bezárták a tanyai iskolákat. A honpolgár hosszan készült, hogy elmondja mindezt a választottak előtt, a tanácsülésen. Nála illetékesebbet erre aligha találni, hisz Farkas László a szeméttelep közvetlen szomszédságából jött a falu közepébe, néphatalmának centrumába. Pár éve, mikor távol onnan, a szegedi út mellett házat emelt, s önállóságra adta a fejét, gazdálkodásba fogott, nem gondolta, hogy a szemét lesz a társbérlejtje. A bekerítetlen szeméttelep azóta a portájáig terjedt. A megszálló guberalóktól tartva, szürkületkor bezárt ajtót-ablakot. Gyakran nappal is, mert a felgyújtott szeméthalmok Kanizsa sörözőig bűzlő füstje elsőnek nála szaglik.

A harmincas éveiben járó férfi élete első komoly hozzászólására összeszedte megmaradt bizalmát. A saját szavaival beszélt, érthető magyar nyelven, a közösség gondjairól. Képzeljük el azt a tanácsülést, ahol a tét az elnök leváltása. Órák óta lankasztja a figyelmet a bizottságok beszámolója s a közrend, közbiztonság majsai állapota, kabátlopásostul.

S akkor végre szóhoz jut a visszahívó. Sorolja a szemétiügyeket, hogy a népfront ülésén az elnök visszahívását követelő levelet fel sem akarták olvasni. Később sem a tartalmát vizsgálták, hanem azt, hogy géppel íródott. Hogy kerül az írógép a futóhomokra? S egyáltalán: honnan tudják ott, hogy milyen jogszabály alapján lehet egy elnököt visszahívni? Gyanús. Olyannyira, hogy „kiváltotta a fásultságot”. Legalábbis a Petőfi Népének két nappal későbbi értékelése szerint. Kohl Antal riportertől megtudtuk azt is, hogy mikor a választópolgár szólásra emelkedett, „megromlott a levegő” és a résztvevők „ásítózni kezdtek.”

Gyanús. Ha sose jártam volna Kiskunmajsán, akkor sem érteném, miért kezd pánikszerűen unatkozni egy testület abban az órában, melyben vezetője sorsáról kell döntenie. Csak nem azt akarja sugallni Kohl Antal kollégám, hogy a tanácsstagok már mindent előre tudtak? Dehogyan akarta, hisz az elnök a székében maradt, s a Petőfi Népe ezt győzelmesen azzal nyugtázta, hogy valamiféle igazság született: Farkas László és azok, akik a menesztést indítványozták, „vesztesként hagyták el a termet”.

Évtizedeken át megszoktuk, hogy felelős pozíciókban ülők mentesek a felelősségre vonástól. Akkor is, ha kezükön elfolyik a közpénz, ha a nyilvánosság kizárásával vizsgálat folyik ellenük, ha földesúrrá válnak téveszelnöki székben, ha izzadt éjszakákon alkalmatlanságukkal gyötrődnek, s reggel már csak a pohár tud erőt adni az új feladatokhoz.

Elterjedt, hogy vezetőellenes a hangulat. Pedig ha hangulat van, csak a rossz vezetők ellen. Ők kiáltanak éberségért, igyekeznek fölfelé védelemért a páternoszteren, szervezik a sajtójukat, s mindenkinél hangosabban hirdetik a reformot, a megújulást, az alkalmatlankok eltávolítását, a tisztogatást soraikban.

A többi vezető – remélem, hamarosan ők lesznek többségben – az ellenőrzésben, a bátor bírálatban, a nyilvánosságban, a vitában nem vezetőellenességet lát, hanem a körötte élők lassú öntudatra ébredését.

Azt a keseredés folyamatot, ahogyan államosított polgárból polgártársakká válnak. Válunk. Félelmeinktől nem gyötört, nézeteinket vállaló egyéniségekké, ami elvezet a belső békéhez. Elvezet a szabadsághoz, amely minden. Kié?

(Képes 7, 1988. október 8.)

(I/19)

VASÁRNAPI TÜSKÖS

A fajüldözök, odalenn Dél-Afrikában már megint verik az elnyomottakat. És Európa? A művelt Nyugat? Az elment Amerikába, azt meglőtték, ez kíséret élén hazaérkezett. A légkör szívélyes, a nézetazonosság teljes, a barátság megbonthatatlan. Csak ott lenn délen ne bontakozna ki a gumibot a fajtaüldözött feketékkel szemben.

Mire a Vasárnapi Tüskös minden hétvégén kapható lesz a kiskunmajsai rikkancsoknál, addigra a helyi lapban már a helyben történeletről olvashatunk. És vezető helyen nem arról, hogy ez megnyitotta, az átvágta, azt felavatták, ezek meg összeültek, s megjelent a megye előadója is. Hanem ilyenkor aratás előtt például arról, hogy Marisban már megint elszállt libaszárnyon egy tanyai iskola, a cipőszövetkezetben annyi a munka, hogy az aljaszalag behosszabbodott az irodákba, és a városi jogú nagyközség határában begyulladt szemét füstje ott bűdösödik a Kanizsa söröző kerthelyiségében.

Álmodik a nyilvánosság. Helyi lap már van, ha nem is vasárnapi, ha nem is tüskös, csak a kevésbé szúrós Kun-Majsa. És megvan a jelképpé emelkedett sündisznócska is, a „tüskös” a falu középületein és a Jonatán téesz termékein. Valaha azzal csúfolták Kun-Majsa népét, olyan szegények, hogy a tüsköst is kifordítják a bundájából és befalják.

Képzelt lapunk MÉRGES TÜSKÖS című rovatában volna a helye a Marispuszta 165-ben romló iskolának. A bejáraton lakat, az épület balfelében laknak. Ruskó Jánosék 1979 májusában költöztek ide. Azután még téli reggeleken a tanító néni gyakran kérte Ruskó műszerészt, ugyan segítsen már befűteni az olajkályhába, mert jönnek a gyerekek. A nyolcvanas tanévzáró után elcsöndesült az iskola. Bezárták. A tanyákról idejáró gyerekeket „bekörzetesítették” Majsára, azt, aki messze lakott, azt szűk szobáival várta a kollégium.

Tavaly télen népi ellenőrök jártak ott. Tizenöt éve 216 gyereknek tervezték a koleszt. Csak 140 tanuló lakta, „ennek ellenére a zsúfoltság ténye mind a tanuló szobában, mind a hálókban tapasztalható”.

És ennek ellenére a férőhelyek számát a helyi tanács 1988. augusztus 1-től 150 főben állapította meg, két nevelői és egy gyermekfelügyelői állás egyidejű megszüntetésével.

A libaszárnyakon már-már elszálló marisi iskola környékéről most körülbelül annyi gyerek jár a nagyközségbe iskolába, hogy érdekükben már le kellene venni a lakatot az osztályajtóról. Le is veszik. Pontosabban Rafaj Imre majsai lakos veszi le, teljes joggal. Kialkudta az árát, nem tudni mennyit, neki adta el az iskolát a Jonatán Mtgsz ezen a tavason. Már a Jonatán elnökhelyettese, Szikora Gyula sem emlékszik, mit fizetett az új tulaj. „Nem én intéztem – mondja –. Úgy 100 és 200 ezer forint között”. És megtudjuk tőle, hogy valamiféle gazdasági célra akarta használni a Jonatán az épületet. Aztán mégse

használták, úgyhogy most legalább hasznosul. A libára nagy szükség van, emelték az árát. Emberre is nagy szükség van. Bár nem tudunk arról, hogy emelték volna az értékét. Az embernek pedig iskolára, közösségi, egészségügyi helyiségre van szüksége. „Erre az eredeti tulajdonosnak, a tanácsnak kellett volna gondolnia! – mondja Szikora Gyula –. A mi dolgunk a gazdálkodás”.

Legalább ezer liba vidám gágogásától lesz hangos az iskola és környéke. Hogyan lett az iskola a Jonatáné? Arra gondolni sem merünk, hogy könnyed kézmozdulattal – a pénzügyben könyvjóváírás a neve – a tanács, élvezve a majsaiak bizalmát, átengedte a százlábban álló termelősövetkezetnek az épületet. Nyilván eladták, még ha erről nem is értesítettek mindenkit. A házban élő Ruskóékat például, legalábbis állításuk szerint, nem.

A hagyomány tovább él. A Jonathán, Ruskóék így mondják, ugyancsak nem értesítte őket arról, hogy nemcsak megszerezte, de tovább is adja az egykor tanítás célját szolgáló helyiségeket.

Az új honfoglaló Marisban már hordja a terményeket, a libatápot, cölöpözik, hogy jelezze, meddig terjed a tanügyi libaó!l. Végre nyitunk! Mire újra elegendő gyerek nődögél a környező tanyákon, kinyit az iskola – a libáknak.

„A mi közigazgatási területünkön, a majsai tanyavilágban – nyilatkozta Nagy Csaba, a térség tanácselnöke az Alföld 1987 októberi számában – eddig tizenhárom iskolát zártak be. Hivatalosan két évig kell fenntartanunk az épületet, utána, ha valaki jelentkezik, hogy meg szeretné venni, olcsón viheti. Még mindig jobban járunk, mintha összedül. Terveink azok vannak. Sőt, a lakosságra is nagyon figyelünk. Ahol az igény legcsekélyebb jelét tapasztalánk, ott mindent megpróbálnánk. Sajnos, nincsenek igényeik ezeknek az embereknek. Ha a helyi lakosok mozgolódnának, akkor látnánk értelmét. De nem mozgolódnak. Pedig nagyon figyelünk rájuk.”

Figyelmes a tanács. Azt nem tudjuk, miben érdekelt, de hogy miben nem, azt sejtteni lehet. S a majsai példa e tekintetben határtalan. A Valóság 1986 februári számában Andor Mihály az országos helyzetről írja, hogy az iskolák visszatelepítése nem érdeke a közigazgatási apparátus tagjainak magánemberként, mert a „visszakörzetesítéssel” saját településük fejlesztési forrásai csökkennének. Azért sem érdekük, mert a több helyen lévő több iskola, több munkát róna a szakmai felügyeletre. És ugyanezért nem érdeke a visszatelepítés a központi iskola igazgatójának sem.

Olvassunk tovább a reménybeli Vasárnapi Tüskösben. Képzeljük a harmadik oldalra a helyi cipőipari ktsz dinamizmusát. A cikk címe akár ez lehetne: Talpalnak az irodában. Merthogy a cipészeknél új szelek hajtják a futószalagot. Az előzmény sem a Vasárnapi Tüskösben jelent meg, hisz Vasárnapi Tüskös nemcsak most nincs, hanem tavaly sem volt, amikor 1987. május 4-én Bari István elnök, aki épp akkor járta meg Kínát, Braziliát, így beszélt lapunk riport-

jában: „Két hónap múlva itt, az én irodámban is termelés lesz . . . Most nem az iroda a fontos, hanem a hatékonyság. A gyorsítás.” Beszéltünk a ktsz-től Keresszeziné Miklós Zsuzsával, s megtudtuk, hogy Bari elnök irodája ugyan még megvan, de a hétből két hivatali helyiséget már megszüntettek. Meghosszabbították az aljaszalagot, így ahol eddig a termelés szakadatlan fejlődésének kimutatásai készültek, ezután a cipőkre rögzítik a talpakat.

Következő oldalán a szemétben turkál a Vasárnapi Tüskös, mert a majsai zöldek szürkék a portól, büztől, a szegedi út mindkét oldalán. A helyi sajtó helyett az országos is megteszi: vállaljuk a veszélyt, hogy szeméttügyekben edzett mosonmagyaróváriak háborognak majd azon, ami a futóhomok fölött bűzölög. A Kis-Alföldön ugyanis lehet, hogy délben is kapható lapunk, s benne a riport, amit a „tett-helyen” a hivatalból hajnaltájt gondosan fölvásárolnak. Így aztán legfeljebb a fejét kapkodhatja, aki venné az újságot. Óvárról Majsán, Majsáról Óváron olvashat a nyájas. A hírlapírónak pedig az az érzése támad, hogy dohos pincemélyben kis kézi zúzdák őrlik fel a helyi ügyeket. A céleszközökön, kézi erővel, ötven–száz példányt hatékonyan ledarálnak, a kézjelet nyugtatására.

Hiába tűnik el a hír, az állati bűz marad.

Állati bűz, mert a szemétteltelepet – szabálytalanul – dögtemetőnek is használják. Hetvenegy ember aláírásával panaszlevelet kapott erről Nagy Csaba tanácselnök. A három sűrűn gépelt oldalas dokumentumot sem a helyi lapban olvashatjuk, holott abban is közérdekű kérdésre tarthatna számot. Például a község összes szennyvizét a telep gödreibe ürítik a tartálykocsik. A tanyák kútjai 150–200 méterre vannak ezektől a gödröktől. „Házat építettünk itt, kiköltöztünk a családommal, hogy nyugodt környezetben gazdálkodjunk – méltatlankodik Farkas László. – Most szántszándékkal mérgezem a gyerekeimet. Vagy téglánként teherautóra rakom a tanyát és elviszem innen.”

Lehet, hogy ez be fog következni, mert a szemétnak már szűk a terep, új meg új területet foglal el. Kitüremkedik a hosszas folytonossági hiányokban szenvedő kerítésen. Hamarosan ott lesz száraz időben is az ajtó előtt. Ha sok eső esik, már most is a porták szélénél himbálódzik. Noha az olajbányászat szennyét mostanában már nem a majsai telepen ürítik, jön azért ipari szenny is bőségesen. A baromfi-feldolgozás egyik végtermékeként a csirkelábak, a cipőiparból a hulladék, ragasztó és festékmaradék, a sütőde tojáshulladék, üres halkonzerves dobozok nagy tételben . . . S mindez pár méterre a faluba vezető legfontosabb úttól, a szegeditől.

„Majsának van fürdője, halásztanyája, vadasparkja – írják a tanácselnököknek a választók –, és van egy szégyenteljes hátsó udvara. A kellemetlen persze csak az, hogy ebben a hátsó udvarban emberek laknak.”

Sőt, nemcsak laknak, hanem, mint levelükből láttuk, mozgolódnak is e hátsóudvari honpolgárok. Úgyhogy az elnök gondolkodóba

esett, de újra csak az jutott eszébe, amit korábban az Alföldben nyilatkozott: „Sajnos, nincsenek igényeik ezeknek az embereknek.”

Ugyanis az „igényekkel” hozzá forduló hátsóudvariaknak, látványos változást nem ígérve, Nagy Csaba többek között a következőket válaszolta: „...sajnálatos módon a kulturált emberi környezettel szemben támasztott állampolgári igényszint mélységesen alatta van a kívánatosnak, és ennek kialakítása az egész társadalom, így településünk minden lakójának feladata... Csak együttes és a környezetért felelősséget érző és a közös munkában részt is vállaló cselekvés vezethet eredményre.”

Ennyi fért a Vasárnapi Tüskös elképzelt mutatványszámának fővárosi lapszemléjébe. Minden valamire való lapnak van levelezési rovata. Mi is várjuk az olvasói észrevételeket nem a frásznoszty, hanem a mégis új és magyar „glasznoszty” szellemében.

(Magyar Hírlap, 1988. július 23.)

(1/18)

TÁRGYILAGOSAN, HA LEHET(NE)...

A Magyar Hírlap 1988. július 23-i száma Vasárnapi Tüskös címmel ironikus riportot közöl Zeleti Miklóstól, aki immáron sokadik alkalommal foglalkozik településünk kisebb-nagyobb múltból öröklött, vagy jelenleg meglévő problémáival.

Mint annyiszor, ezúttal is meglepő az a vehemencia, amellyel bizonyos jelenségeket ostoroz a szerző. Szépséghibája, hogy – véletlenül, vagy készakarva – lazán felülemelkedik a tényeken és makacs elfogultsággal próbálja „népnevelni” Kiskunmajsát. Indítékaira nehéz ráismerni, azt viszont világosan látni lehet: Z. M. következetesen igyekszik vizsgyást és ellenérzetet kelteni a nagyközség lakosságával szemben, vezetőit pedig kedvezőtlen színben feltüntetni.

Nézzük meg konkrétan a kifogásolt jelenségeket. Visszatérő ideája Z. M.-nek a sündisznó, mely emblémával szerinte tele vannak a falu középületei. Ismét csak azt mondhatom, hogy az állatka rajzolatát kizárólag a helyi Jonatán Mg. Tsz. használja márka-védjegyként. Majsának 1985 decembere óta van elfogadott címere, melyben nem szerepel ez a jelkép. Kedvenc témája a cikkírónak a tanyai iskolák sorsa, ezzel kapcsolatban annyit: helyesebb – és hitelesebb – lett volna, ha a külterületi lakosság véleményének ismeretében veti papírra véleményét.

Kiskunmajsa közigazgatási területéből 225 km² a tanyavilág, ahol mintegy 1450 épület szolgál lakás, illetve gazdálkodás céljára. Jelenleg összesen 115 általános iskoláskorú gyermek él itt, „kinn”. A volt külterületi iskolák környékén – de másutt is – olyan a népeség életkor szerinti összetétele, hogy egyáltalán nem várható, a közeli és távoli jövőben a gyermeklétszám dinamikus növekedése.

A riporban említett Marispusztai határ 28 km² kiterjedésű, 17–9 alsó-, 8 feltőtagozatos – kisdíák lakja. Ha Z. M. megkérdez legalább bennünket, megtudhatta volna, hogy legrissebb írásbeli közvéleménykutatásunk tanulsága szerint a tanyai iskolák újbóli megnyitása – sem Marispusztán, sem másfelé – nem esik egybe az ott élő családok igényeivel. (Egyébként ennek pontos felmérésére a közelmúltban külön „ad hoc” bizottságot hoztunk létre.)

Megjegyzem, hogy a Marispusztai iskola eladása a Tsz-nek nem elvtelen alkú következménye. A gazdaság nőbizottsága fordult hozzánk azzal a kéréssel, hogy a külterületi idős Tsz-tagok szervezett programjait – öregek napját, ismeretterjesztő előadásokat, foglalkozásokat stb. tarthassák meg ezekben a helyi iskolákban. Hogy időközben letettek ennek a szándékáról, az utólag nem hatálytalaníthatja az . . . . . vételi érvet.

Más kérdés, hogy a volt tanítói lakásban elhelyezett házaspár, és a most odaköltözött bérlők birtokháborítási vitáját a Tsz-nek és az illetékes hatóságoknak sürgősen rendeznie kell. (Egyébként a külterületi állattartást – ha szabályos – nincs lehetőségünk megakadályozni.)

Z. M. megtisztel azzal, hogy hivatkozik az Alföld 1987 októberi számában megjelent nyilatkozatomra, csak hogy a citált szövegrész nem az Alföldben, hanem a Magyar Hírlap egyik 1985 márciusi számának mellékletében látott napvilágot; az írást szintén Z. M. jegyezte. Mellékesen: Már akkor sem azt. (Igaz, elmulasztottam helyreigazítást kérni.)

Tökéletesen egyetérték a szerzővel abban, hogy nem volt a legbölcsebb döntés a szeméttelep helyének kijelölése. A tévedést azért mégsem kellene az én nyakamba varrnia, mivel csak 1982. május elseje óta látom el a tanácselnöki tisztséget, a hulladéktárolás pedig 1976-tól történik a mostani területen. Ettől függetlenül a cikkben említett panaszos levél kézhezvétele óta intézkedések egész sorával igyekeztünk olyan körülményeket teremteni, amelyek megoldást jelenthetnek a valóban égető gondokra.

Elvégeztettük a vízminőség vizsgálatokat, és bebizonyosodott: a folyékony szennyvíznek az erre a célra készített medencékben való ürítése és ülepitése nem rontja, nem mérgezi a környező tanyák ásott kútjainak vizét. A szeméttelep őrzéséről, karbantartásáról rendszeresen gondoskodunk, peremére élősvényt telepítünk, addig is, amíg új hely kijelölésre lehetőség nyílik. Minderről ugyancsak hivatalosan tájékoztattuk volna az újságírókat, ha kíváncsi lett volna a „másik fél”-re. Teljesen önkényes, és félreértésre okot adó a panaszlevélben írt válaszból kiemelt szövegrész. Ha ilyen pontos információkkal rendelkezett Z. M., akkor talán idézhette volna „igen tisztességesen és komolyan foglalkozunk a probléma rendezésével”.

Az sem mellékes körülmény, amelyről szintén tudhatott a cikk szerzője, hogy a Népfront Gazdasági és Környezetvédelmi, valamint

a Tanács Településfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottsága együttes ülésén — a panaszosok bevonásával — határozta meg a szükséges tennivalókat.

Végezetül: úgy vélem, nem szerencsés dolog fontos tények, adatok ismerete nélkül véleményt nyilvánítani, tanulságokat levonni az állampolgárokat joggal irritáló helyi ügyekben (országosokban sem, persze).

Remélem, ezután is hamarosan elkövetkezik az az idő, amikor a riportot befejező glasznoszty szellemében elfogadjuk az igazságot, amely az objektivitás alaptörvénye: „audiatur ad altera pars”.

Nagy Csaba sk.

Kiskunmajsa Városi Jogú
Nagyközségi Tanács Elnöke
p.h.

(V/1)

A FEJLŐDŐ RÉM

Elfogyott a dugóra a pénz, jön ki a szellem a palackból. Az üveg száját Halász Lajos Rém községben az ülepével törekszik befogni. Baja vonzaskörzetében járunk, a másfélezer lelket félemlítő rémi párttitkárnál. Disznóvisitástól hangos, megtartó, zsíros félelem ez. Lajos bácsi is éppen disznót vág a társadalmilag hasznos munkaidő-alap terhére. Hiába keressük állandó tartózkodási helyén, a Dózsa tsz általános elnökhelyettesi irodájában.

Főlizzik a helyi *K* vonal. Délután fél négy van, még teljes harminc percig kézi kapcsolású, kurbliis technika segítségével kutathatunk, hol tölti a hurkakolbászt Lajos bácsi? És amikor már nincs telefon, útbaigazít a népidemokratikus tapasztalat: vágjunk neki bátran a falunak, ahol a Szamara áll, ott ől éppen Lajos bácsi.

Indulnánk, de a párttitkárelnökhelyetteshalászelvtárslajosbácsi beszamarázik a helyére. Vezető korban lévő, karcsúságát mégis megőrző, nagyleptű, lassú tekintetű férfi. Fotel kínál, kávé rendel:

— Hát mi járatban, elvtársak, mifelénk?

Járatunk menetrendszerű. Útban vagyunk — nemcsak a sztálinistáknak —, hanem a megyei pártértekezlet felé is. Másnap, 1988. december 17-ikén Halász Lajos a küldöttek között foglalja majd a helyet. Újra látjuk egymást.

Menetrendszerű ahogy híre jött, hogy Horváth László, a borotái körzeti megbízott rendőr a Bács-Kiskun megyei pártértekezlet hétköztében kiszállt Rémbé. Bevonult a tanácsházára, hogy begyűjtse Kovanecz László, Vető Zoltán tsz-tagok és Valter József patikus személyi adatait. Parancsra tette. Össze kellett írnia Rémben a Hitel előfizetőit.

— Nem tudok az egészeztől. Amikor történt, itthon sem voltam — szabadkozik Lajos bácsi. — Mi az, hogy Hitel? Újság? Én még nem láttam.

Gyors mögékerüléssel íróasztalánál terem, kirángatja a fiókokat, dossziékat vagdos egymáshoz.

– Ezt kerestem! A gyógyszerész levelét. Még nem is válaszoltunk rá. Pedig kéne. Lassan egy hónapja kaptuk. Képzeljék, a patikus nyílt levelet intézett a taggyűlésünkhöz! A tagság föl volt háborodva, jogosan. Alig bírtam elcsitítani az embereket. Zúgtak a tagok, mert aki azért van, hogy minél jobban szétforgácsolódjunk, az a társadalom és az ország ellensége. De én mondtam, hogy a Demokratikus Frontnál (sic!) ez nem így jelentkezik. Mikor Valter Réembe költözött, világosan elmagyaráztam neki, hogy tizennégyféle szervezetben dolgozhat. Itt van nekünk kérem az MHSZ, a Vöröskereszt, az önkéntes tűzoltók, a nőtanács... Beléphet bármelyikbe. Szívesen látjuk. Ő ezt a Magyar Demokratikus Frontot választotta. Eligazítottam a tagságunkat, hogy a Demokratikus Front is előrehaladást akar a népnek. Dehogy értek én egyet azzal, hogy a rendőr járjon előfizeteket begyűjteni! El se hiszem.

Felajánljuk, hogy átmegyünk a tanácsházára együtt, s tisztázzuk a túlkapást. (És eszünkbe jut egy dunántúli párttitkár régi mondata: „Nade elvtársaim! Mernék én túlkapni, ha nem kapnék rá utasítást?!”)

– Négy múlt. Senkit nem találnánk a tanácsházán. Hanem a levél itt van, elolvashatják maguk is.

A másológép munkaideje még nem járt le, a párttitkár készített egy kópiát. Megtudjuk tőle, hogy miért kellett megvédenie Halász Lajosnak a tagság felelős morájától Valter József gyógyszerészt.

„Az utóbbi időben elég sok ingerlékeny támadás éri a gyógyszerésztárat és ezzel személyemet, hogy a gyógyszerész sokszor csak fél napokat van nyitva – olvasható a nyílt levélben – Ezúton közlöm, hogy a félnapos nyitvatartás mellett nekem egy másik községben is el kell látnom a gyógyszerészvezetői teendőket. Több ízben előfordult, hogy a helyettesítést az MSZMP gyűlései miatt kellett vállalnom, mivel a párttag kollégáknak Kecskemétre kellett utazniuk gyűléseikre. Példának éppen a mai napot (nov. 24.) szeretném felhozni. Délelőtt Csávolyon helyettesítenek, mivel a kollégina Kecskeméten tartózkodik a vállalati MSZMP szervezet ülésén. Délután 14–18 óráig Rémen kell nyitva lenni, s mivel asszisztensem a helyi párt tagja, szintén pártgyűlésen lesz ez idő alatt...

Manapság állandóan a főmunkaidő becsületéről beszélnek, mellyel teljes mértékben egyetértek. Azzal azonban egyáltalán nem, hogy a mozgalmi, politikáló gyűléseit a jelenleg uralkodó Magyar Szocialista Munkáspárt elég gyakran munkaidőben, annak rovására, tartja. A jelenleg elismert és bejegyzett, Önök által alternatív szervezetnek nevezett szervezetek ezzel szemben kizárólag hétvégén, pihenőidejük rovására, önköltségesen tartják rendszeresen taggyűléseiket... Példaként csak a Magyar Demokrata Fórumot hozom fel... jómagam is alapító tagja vagyok, és már itt helyben is szaporodik az MDF tagok száma. Egyelőre nem tudom elképzelni, hogy az egyesülési törvény esetleges jóváhagyása után (melyet a keddi Központi Bizottsági

ülés is támogatott) megalakuló többi politikai párt is élvezni fogja-e a fenn említett kedvezményeket és jogokat . . . Ezen levél is a jelenleg kialakult nyílt politikai légkörnek köszönheti megszületését, és bízom benne, hogy megértést talál Önök között is. Kérem, szíveskedjen az MSZMP helyi vezetősége nyílt levelemre válaszolni, illetve ha magasabb fórumot kívánnak erre a célra igénybe venni, vállalatunk pártbizottságához fordulni. Azon követelésemet továbbra is fenntartom, hogy beosztottaimra munkaidőben szükség van, függetlenül politikai és egyéb társadalmi funkciójuktól, és ragaszkodom hozzá, hogy a heti 42 óra munkaidejüket munkahelyükön töltsék el. Tisztelettel: Valter József gyógyszerész.”

– Mi köze a patikusnak a mi dolgunkhoz? Kilencven párttagból csak egy dolgozik a patikában, Schauer né. Pártvezetőségi tag. Mi itt Rémben csak a pártvezetőségi megbeszéléseket tartjuk munkaidőben. A taggyűlés este szokott lenni. Alig bírtam az emberekkel, akkora volt bennük az indulat.

Hallgatjuk Lajos bácsit, az élő múltat. Az ötvenes éveket meg a hatvanasokat. Úgy mondja, nem érdem, hanem állapot, hogy húsz éve párttitkárkodik Rémben. Előtte tíz évig a népfrontot vitte. Még korábban fejtőgulyás és templomi előénekes. A faluban így emlegetik: Lajos bácsi, a hatáltalános elnökhelyettes. Még templomi előénekes korából tudja, miféle ideológiai veszedelmek lesnek Isten házában az agrárproletárra. Annak is pártfegyelmet rendel, aki a gyereke esküvőjére megy oda.

– Nézzék, az ember a testvééréért, az anyjáért nem felelhet. Mindösszesen két társadalmi temetés volt a faluban. A többi pappal. De az esküvő, az más. Saját lányát, fiát nem képes meggyőzni? A párt nem igényli, hogy emiatt felbomoljon az esküvő, szétmenjenek a fiatalok. De ha résztvesz a tag a szertartáson, vállalnia kell a szervezeti szabályzat szerint ráeső fegyelmi eljárást. Öt fokozat van. Bármelyiket megkaphatja. Ez nem önös érdek. Keresztelés, bérálás esetében ugye, tiszta a kép. Egyértelmű a felelősség. A többinél mérlegel a bizottság. Volt már példa arra is, hogy Baja magához rendelte a fegyelmi ügyet . . . Régóta csiszolgom az emberek tudatát. Van is eredmény! Ami ebben a községben társadalmilag, gazdaságilag sikerült, az nem kis dolog! Becsülete van a főmunkaidőnek. És minden szombat, vasárnap százötven, kétszáz ember dolgozik. Egy millió kétszázezer forint termelési érték jut egy dolgozóra a térségben. Nézzenek körül. Nálunk lakáskultúra van, autók állnak a házak előtt, a hat-hét-nyolc osztályt mindenki kijárta.

Másnap, Lajos bácsival együtt hallgatjuk Kecskeméten dr. Szabó Miklós megyei első titkártól: „Miközben eredményeinket soroljuk, a világ elmegy mellettünk.”

A Bács-Kiskun megyei pártértekezlet délutáni szünetében sajtótájékoztatót tart Pozsgay Imre államminiszter. Megkérdezzük tőle, mi a véleménye a borotái rendőr rémi kiszállításáról: „Én ezt nagyon nehezen tudom elbírálni – mondja Pozsgay Imre. – Mert ha tiszta

helyzet az, amit itt elmondott, nincs okom kételkedni benne, akkor idétlenségnek és rossz magyar hagyománynak, a magyar közrend és biztonság rossz hagyományának tartom. Emlékszem, nagybátyám falusi kőműves volt, az ő lakására még a csendőrök jártak Népszavát elkobozni. Úgyhogy, amíg a sajtószabadsághoz vezet az út, addig lesznek ilyenek. Nem rendőri úton kell kezelni se a Hitelt, se más szellemi megnyilvánulást.”

Miközben Lajos bácsi alfele a kiüresedett palackra tapad, a szellem körülötte kering. Pozitív a kicsengés. Híreink szerint a mértékadó körök Rémben mind a mai napig nem verték meg a három előfizetőt. Hódít a „tolarencia”.

(Hitel, 1989. jan.)

(I/17)

A HELYI TŰZRENDESZET

Ahogy a rossz újságcikkek szoktak indulni, úgy kezdem ezt a hozzászólást: levelet hozott a posta. Igaz, nem néhány napja, mégcsak nem is a közelmúltban, hanem 1985 őszén. Néhány középiskolás diák írta meg, innen a szomszédos tanyai kollégiumból, hogy hétfőtől–péntekig tartó otthonában mennyire rosszul érzi magát. Franka Tibor kollégámmal nyomába eredtünk a panasznak. Szociográfikus riport kerekedett a dologból, 1985 decemberében. (Ettől kezdve mintegy másfél éven át kóválygott az írás a magyar sajtóban, míg az Alföld 1987 októberi számában végre megjelent.)

Járt természetesen a helyileg illetékes Forrás című folyóiratnál is. A barkácsolással és kistermeléssel foglalkozó főszerkesztő, kéziratunkon hosszan elüldögélt. Majd azt mondta nekem egy értekezlet szünetében a pártközpont folyosóján, hogy „higgadt elemzést kell írni erről a problémáról”.

Amikor az Alföldben megjelent az írás, elküldtük a kiskunhalasi Népi Ellenőrzési Bizottságnak, hogy egészségben tekintsék közérdekű bejelentésnek, s kértük, hogy néhány kérdést külön is vizsgáljanak meg. A fiúkat–lányokat elválasztó folyosón szintelzáró ajtó van, amit éjszakára bezárnak. Ez megfelel-e a tűzrendészeti előírásoknak? A rendkívül zsúfolt kollégiumban milyen károkat okoz az, hogy az alsótagozatos általános iskolásokra és a gimnazistákra azonos házi-rend vonatkozik. Helyes-e, hogy az egyik tanárnő, Felföldi Lászlóné rendszeresen beáll a gimnazista fiúk zuhanyozójába beszélgetni?

Még írtam a közérdekű bejelentést, de már nem is nagyon tetstett, amit csinálunk. Milyen funkciózavar ez? Milyen szereptévesztés? Két szalajtott hírlapíró, mi vagyunk a szülői értekezlet? A tűzoltóparancsnokság? A művelődési osztály? Az oktatásügvi reszortos a helyi pártbizottságon? Az ifjúsági szervezet? A Diáktanács? A kisdobosparancsnok?

Miért kényszerült arra az a néhány gyerek, hogy ne hozzájuk forduljon, hanem nekünk írjon levelet, s miért kényszerültünk mi arra,

hogya ne nekik lajstromozzuk a bajokat, hanem a népi ellenőrzésnek tegyünk közérdekű bejelentést?

A vizsgálatot nem a halasi, hanem a megyei NEB folytatta le. Első levelüket – Szvorény János elnök aláírásával – 1987. november 19-én írták. Véleményünk lényeges pontokban megegyezett. Noha a megyei NEB levele működési zavaraink értékes dokumentuma is. „Volt, akiben az ajtó jelenléte – írták a szintelzáró szerkezetről – csak az Alföld folyóiratban megjelent cikk után tudatosult”.

Ezt a megállapítást mi természetesen dicséretnek tekintettük. Tanulságosabb ennél, hogy – amint a különféle hivatali viselők zöme – ennek a levélnek a fogalmazói sem tettek különbséget társadalom, állam és párt között. „Összegezve megállapítható – írták –, hogy a diáktothont társadalmi program hívta életre.” De hogy ezt a következtetést miből vonták le, arra nem találtunk levelükben utalást.

Csak annak nyomait találtuk, hogy az érdekelt pedagógusok, az érintett anyai szülők, azaz a társadalom illetékes része tiltakozott. A maga módján és csekély lehetőségeivel ellent mondott az ötvenes évek, vagyis az eredeti hatalomfelhalmozás korszakának módszereivel véghezvitt tervutasításos embergyártásnak. Vagyis, a diáktothont, itt a szomszédban, nem társadalmi program hívta életre. Erre vonatkozólag kizárólag állami és párt dokumentumokat találtunk. Amit az állam és a párt akar, az a hatalmi apparátus embereinek szemében társadalminak számít, amit pedig a társadalom akar, az nem számít.

Sok-sok apróságban adott igazat a MNEB-vizsgálat riportunknak. A Bács-Kiskun Megyei Népi Ellenőrzési Bizottság megígérte például, hogy Felföldi Lászlóné ezentúl nem fog a nagyfiúk zuhanyozójában felügyelni a rendre. Levelüket olvasva már-már azon drukoltam, hogy legalább a tűzrendészeti ügyben ne nekünk legyen igazunk. Ne kényszerítsük ki, hogy a tűzoltóparancsnok oldjon meg egy elsősorban pedagógiai problémát. De itt a tűzoltóparancsnok kell, „A szintelzáró ajtó fenntartásához – olvassuk a MNEB harmadik levelében –, immár Tréfás Antal elnökhelyettes aláírásával – a kiskunhalasi Tűzoltóparancsnokság a zárszerkezet kiszerelésével járult hozzá”.

Milyen funkciózavar következménye, hogy ez az ügy a hírlap-írókig, s aztán még a tűzoltóparancsnokig jutott? Nem is igazán jó, amit kérdeztem. Nem zavarról, hiányról kell beszélni.

Hiányzik az egész országban a hivatal által lakosságnak nevezett honpolgárok, lokálpatrioták, emberek, szülők, gyerekek, utcabeliek helyesbítő szavának intézményesült formája. A kinevezve-választott vezetők kezén elsikkad a közérdek, hiszen a köz érdekétől nem, csupán feletteseiktől függenek. Szedik az adót, hivataluk lejártával bennmaradnak a szolgálati házban, ami ugye nem az ő

pénzükön épült. Írják fel a jelentéseket, bélyegzőkkel, aláírásokkal asszisztálnak a helybéli gazdasági vezetőknek a közvélemény kikapcsolásával hozott döntéseikhez. Foggal-körömmel kapaszkodnak abba a mozdulatlanságba, amit másutt most brezsnyevizmusnak neveznek, s ami egzisztenciájukat úgy ahogy még biztosítja, de ha ilyen marad, hamarosan az egész nép egzisztenciáját teszi tönkre. Azzal töltik munkaidejüket, hogy ki kit informál, na nem azért, hogy az információk terjedését a közösség érdekében segítsék, hanem azért, hogy a saját érdekeik miatt akadályozzák. Az emberek pedig a választók, nem is gondolnak arra, hogy az ilyen figurát vissza is lehet hívni tisztségéből. Sőt, kell. Hogy is juthatna ez eszükbe? Hiszen megválasztani sem ők választották meg.

Ezért lettek a hírlapírók a fórum. A fellebbezés színhelye a debreceni, a Budapesti sajtó. Az országos nyilvánosság a helyi közélet pótlására. Nem fordulhat saját közösségéhez, akinek saját közössége nincs. Aki magánéletéből föltekintve egy kísértettársadalom rémképét látja, amelynek teljes gazdasági függésben lévő újságjában menetrendszerűen megtörténik, hogy a bűnöző oktatja a népet arról, a hibákat hogyan javítsa ki. Azt hiszem, legtöbbször még emlékezünk a majsai holtlelkekkel kereskedő kiskun Csicsikovra, nevét ne is említsük, Tóth Lajos, aki a Jonatán sajtóorgánumban népnevelte falunkat, miközben bűnszóvetkezetben sikkasztotta el a pénzüket mindaddig, amíg be nem vonult a kecskeméti börtönbe.

Hiába veszi észre kívülről vagy akár belülről valaki, hogy ég a ház, ha a tűzrendészek ennél a tűznél sütögetik soványka pecsenyéjüket. Akkor nem ég a ház. Legalábbis mindaddig nem ég, amíg a fenekék alatt is ki nem gyullad a szék, a markokban is fel nem izzik a pecsenyébe szűrt nyárs. Akkor már ég. Akkor már ég. Akkor az ágazatvezető Csicsikov megy a börtönbe, a népi ellenőrzés ellenőriz és akkor igazat ad, akkor egy kis gyors önbírálat, áthelyezés, nyugdíj, aki megint megúsza, munkaruhának új azbesztnadrágot kap, hogy állja a sarat, bocsánat, a tüzet, még egy darabig. Aztán kezdődik minden előlről. Illetve semmi nem előlről kezdődik, hanem folytatódik ugyanaz, ugyanúgy.

Kiskunmajsának is van egy álma. Hogy újra város lesz. Ma akkor is városokat kell csinálnunk, ha nem akarjuk. De még ebben a viszonylag könnyű helyzetben is csak közösség érheti el a városi rangot, nem egy-két ember mániája. Hiába épült repülőtér a városi jogú nagyközség határában, ha a faluban nincs csatornázás, s éjszaka főtéren antilop nagyságú patkányok szafáriznak. Húsz méterre a tanácstól. Volt-e véleménye a tökéletesen aránytévészítő építkezésekről a tanácsnak; Vagy mukkanni se mert?

Gombár Csaba írja valahol, hogy a központi hatalom helyi függését nem tekinthetjük helyi hatalomnak. Itt Majsán például az lenne a helyi hatalom, ha a gazdák, az alkalmazottak, a tsz-tagok stb. először is elmondhatnák véleményüket a helyi politikáról, s látnánk, hogy nem falra hányják a borsót, mert véleményük alakítja

a helyi politikát. Tehát azt például, hogy legyen-e csatorna, épüljön-e diáktotthon, új pártház, hol emelkedjen az új iskola . . .

Ha tőlünk nyugatabbra megkérdezzük valakit egy Majsához hasonló településen, hogy mi a politika, azt válaszolja: a politika az, hogy lesz-e szökőkút az utcájuk sarkán. Ha Kigyósbán megkérdezzük ugyanezt Gábor gazdától, azt mondja, hogy Dél-Afrikában megint tüntet a kisebbségbe szorult többség. Észébe se jut, hogy a politika az ő élete lehetne.

Tisztelt Feketék!

Aki még nem járt itt, s van kedve sétálni egyet a majsai határban, láthatja, hogy milyen rossz homokföldet kellett itt termővé változtatni. Sikerült. Hát körülbelül ilyen most ennek a társadalomnak a talaja, nagyban, kicsiben egyaránt. Ezt kell termőre fordítani. Sikerüljön. Akkor ebből a faluból újra város lesz, ebből az országból újra Európa.

(Kiskunmajsa, 1988. március 5. Hozzászólás az MDF alakuló ülésén)

(IV/1)

Hítelalbum Halasról

CSATORNA, HA TUDNA . . .

Kiskunhalason a városszépészeti buzgalomból műszaki probléma lett. S ahogy a riportbeli gesztenyesor elhullatta leveleit, úgy terebélyesedett a dolog. Társadalomszépészetté nőtte ki magát.

Páratlan helytörténeti esemény Kiskunhalas életében: szeptember 24-én nem a városházán, hanem a csípős bácskai halászléről nevezetes Érsekcsanádon tartotta ülését Kiskunhalas tanácsának végrehajtó bizottsága.

Gyülekezés 7,45 órakor a tanácsháza előtt, olvassuk a meghívóban. (Ügyiratszám: 72–11 1987.)

A tájjellegű tanácsülés meghívottai hatvan kilométert buszoztak, hogy még ebéd előtt meghallgassák a beszámolót: a bázishoz képest eredményes volt-e a szervezési és jogi osztály munkája? A napirend második pontja a felszíni víz és szennyvíz elvezetésének ügye volt, különös tekintettel a Batthyány utcai csatornázásra. Halas, de talán a megye legszebb gesztenyesora rugaszkodik az ég felé ebben az utcában. Ötven–hatvan esztendő fák. Az emberi nyugdíjkorhatárt sem érik meg, ha nem kegyelmez nekik a vébé. Ez volt a tét Érsekcsanádon.

– Csatornaépítés ürügyén megeshet, hogy kiirtják ezt a becses természeti értékünket – mondja Nagy Szeder István, halasi patrióta, akinek az édesapjáról épp most készül utcát elnevezni a város. – Eddig is volt ott csatorna. Most is van. A betoncső nem rohad el a földben. Mért kell mindig másikat építeni? Csak költeni, ha kell, ha nem! Hítelből irtani a fákat, ahelyett, hogy más lehetséges műszaki megoldást keresnének!

Hozzáértő ember véleménye. Nagy Szeder István nyugalmazott építészmérnök, több mint tíz éven át a környékbeli vízgazdálkodási társulat műszaki vezetője volt. Azokban az időkben, 1963 és 1974 között, még nem pangott a víz a vezetékekben.

A helyi sajtó, a Halasi Tükör is kiszerveztette a tervbe vett csatornázást és a Batthyány utcai fák jövőjét: „Azt senki sem vitatja – írják –, hogy szükséges a csapadékvíz-elvezető csatorna, ám túl nagy-nak tűnik az ára. A terv szerint ugyanis az új vezeték a századelőn ültetett gesztenyesortól alig két méterre épülné meg... A tervező szerint legkevesebb tizenöt fa esne áldozatul a munkának, de a károsodás pontos mértékét persze lehetetlen előre látni... az elmúlt években már egész út- és fasorok estek áldozatul az építőknek. A Jókai, a Kossuth utcai fasor, a Hősök ligete, a fasor a Vasút, a Szabadkai, a Zalka Máté, a Tinódi utcában, már csak az idősebbek emlékezetében él!”

Azt nem mondhatni, hogy nem üléseztek oda, tanácskozták vissza a dolgot a felelősség centrumaiban. Minden napra egy jegyzőkönyv esett.

A városfejlesztési bizottság nyitotta a sort szeptember 22-én. Ott Kispéter Imre például arról beszélt, hogy a Dongér nevű főcsatorna több mint nyolcvan éves, eliszaposodott, s bárhogy javítják a belevezető csatornákat, a Dongérnél megáll a tudomány – meg a víz. Büdösödik. Tanulmányt kellene készíttetni arról, hogy miért áll a víz?

Másnap, 23-án, a közúti építők halasi részlegénél járt körbe a jelenléti ív. Itt már népfrontos összefogás bimbósodott, melynek később élére állt a párt helyi szervezete. Párt, népfront és Nagy Szeder István együtt – ez már a második helytörténeti esemény Kiskunhalás életében. A kibontakozás, röviden a jegyzőkönyvből: „Javasoljuk, új nyomvonal kijelölését a Batthyány utcával párhuzamos Berzsényi utcában.”

Huszonnegyedik reggelén megérkezett Érsekcsanádra a halasi végé különjárata. Megszületett a határozat: „A végrehajtó bizottság megerősíti, hogy a Batthyány utcai csatorna az eredeti terveknek megfelelően kerüljön kivitelezésre azzal, hogy a megérült gesztenyefák helyére... új fákat kell telepíteni. Határidő: azonnal. Felelős: műszaki osztályvezető.”

A testület épp csak megemésztette a híres érsekcsanádi hallevest. Másnap már létesítési engedélyt adott a beruházás „bonyolítására”, hogy a kecskeméti közúti építők a Batthyány utca csapadékvíz csatornáját hatvan centisről nyolcvan centi átmérőjűre fejlesszék. „A kivitelezést úgy kell elvégezni, hogy mások érdekeit ne sértse” – olvassuk a határozatban. A rendelkezés tíz pontból áll, indoklása két mondat: „Határozatomat az 5/1970. (XII. 31.) OVH sz. rendelet 2. paragrafusában a helyi vízgazdálkodási feladatok ellátásával kapcsolatos jogkörömben eljárva hoztam meg. A kikötéseket pedig a

megtartott helyszíni szemle és az előkészítés során megtartott egyeztetések indokolják.”

Akikkel nem egyeztettek kellőképpen, azok tíz nap múlva fellebbeztek. A Hazafias Népfront városi bizottsága kérte a határozat hatályon kívül helyezését, a kivitelezés azonnali megtiltását – személyes anyagi felelősség terhe mellett. Követelték azt is, hogy a végleges döntéssel várják meg a város átfogó vízrendezési tervének elkészültét. S mert a Batthyány utcai fákat a halasi lakosok egybehangzó óhájának megfelelően, már korábban védetté nyilvánították, a népfrontosok kérték e védettség tanácsi megerősítését. Öt sűrűn gépelt oldal volt az indoklás.

– Célhitelt kapott a város a csatornaépítésre, hatmillió forintot. Idén csönd lesz a Batthány utcában, mert nincs már kapacitás a munka elkezdésére. A hitelt még sikerült a jövő évre átmenteni.

Pajor Kálmán vebétagot hallgatjuk a munkahelyén. Ő kórházban volt, amikor a testület Érsekcsanádra kirándult, hogy döntsön. De azon a véleményen van, hogy egy korábbi döntés megváltoztatása a közvélemény nyomására, csak növelné a végrehajtó bizottság tevékenységét.

A hatmilliós célhittel kigömbölyödött a harminckétezer lakosú város adóssága. Most kilencvenmillió forint. A harmadik helytörténeti értékű esemény Kiskunhalason.

Miből telik Halasnak ekkora adósságra? – kérdezhetnék a krahácsiak, ha nem építették volna le a szószóljukat a rádióban. Hát kérem: volt ugye kötvény, negyvenmillióért. Csatornákra egyszer tízmillió, háromszor negymillió, az ugye annyi, mint huszonkétfélmillió. Desszertnek szociális lakástámogatásra másik huszonkétfélmillió. A számla: nyolcvannégymillió. Mit hozhatunk még? A hatmilliót, de ebben már a fairtás ára is benne van.

Az első osztályú adós fizet. Idén 7,6 milliót. Ebből négy és félmillió törlesztés, a többi kamat. Jövőre kezdődik a szoc.-lakáshitelek visszafizetése. Ennek csak három százalék a kamata. Kész nyereség. Legalábbis a célhitelekhez képest, mert azokra tizenkét százalékkal többet kell visszaadni, mint amennyit kaptak. A tanteremfejlesztésre kibocsátott negyvenmilliót érő kötvények után tizenegy százalék a kamat. De ez csak 1991–92-ben lesz a tanács gondja. Két év alatt harmincöt–harmincötmilliót kell visszafizetniük. Hogyan? Miből? Ez már egy új ciklus választási győzteseinek a vállát nyomja majd.

Első osztályú tanács manapság adósságból bontakozik ki. Aki hiteles célt talál, célhitelre lel. S aki célba ér, az most fejlődik, amíg nem késő, „hozomra, újságpapírosba (s nem söpri le a mérleget)”. És örömmittasul a helyi vezetés, a Bükkben, a Bakonyban, meg a futóhomokon: öt–nyolc év áremelését védi ki, aki érti az idők szavát. A kamat még mindig olcsóbb, mint öt év múlva önerőből kifizetni a szoclakást, tantermet, csatornát.

– Követve a kor divatját, hitelből fizetnek-e vissza hitelt?

– Ott azért még nem tartunk – mondja Somogyi Antal, halasi tanácselnökhelyettes. – Nehogy azt higgye, hogy Halas a kezdeményező. A központi támogatás visszaszorul, feszítő gondok mindenütt. Szerzte a megyében, sőt, az egész országban kötvényeket bocsátanak ki. A megye súlyoz, a megye rangsorol és továbbítja az igényeket az OTP-nek, amely ugyebár a tanácsok bankja is. Pénzhez jutni nehéz a mai világban.

Elkölteni könnyebb. Halason például sok pénz elfolyt már a csatornáknak. Jövőre csordogál az újabb hatmillió. De melyik nyomvonalon? A Batthyány, a Berzsényi utcában, vagy másutt? Fórumot rendezett erről november 9-én a városszépítő bizottság. A vélemények.

Dr. Mayer Antal kecskeméti kertészmérnök: Ősszel, amikor a vegetációs időszakból kifelé megy a növényzet, akkor kell építeni a csatornát. Jövő ősszel. Kíméletesen, kézi földmunkával is, hogy megmaradjanak a fák.

Nemere Péter, a Dél-Bács Megyei Vízmű főmérnöke: Ha azt a pénzt, amit a Batthyány utcára szánnak, az egész város csapadék-elvezető rendszerére költenék, jobban járnánk.

Pajor Kálmán, a városszépítők elnöke: Ki kell-e adni azt a hatmilliót?! Csak rendbe kellene tenni a régi csatornát, nem kerülne ennyi pénzbe!

Dr. Lekrinszki Ferenc főügyész: Van egy testületi határozat, államhatalmi-államigazgatási szerv határozata. Elindult a munka, és akkor mi elkezdünk vitatkozni! Rendelkezésünkre áll hatmillió. Nem vitatkozni! Dolgozni, alkotni! Építenünk kell a jövő számára!

Pajor Kálmán ismét: Itt műszaki kifogások hangzanak el, ezeket nem lehet elintézni államhatalmi szóval.

Azóta csönd van. A gesztenyesor egyelőre szabadlábbon. A tanács felfüggesztette a végrehajtást, a csővezetés ügyét télvíz idejére elnapolták. A halasi tanácselnök-helyettes így összegezi a történeteket: „Ez szép összefogás volt.”

(Magyar Hírlap, 1987. november 20.)

(IV/2)

Magyar Hírlap
szerkesztősége

FELJEGYZÉS

Bajnok Zsolt főszerkesztő et.-nak!

Tudomásunk van arról, hogy 1987. november 20-i, kiskunhalasi riportunkat a helyi vb megtárgyalta. Az ülésen – egy másik vébétag elmondása szerint – elhangzott, hogy sajtópert kellene indítani a Magyar Hírlap ellen. Hosszan vitatták, hogy cikkünk milyen valótlan tényeket tartalmaz, illetve hogy hamis színben tünteti-e fel Kiskunhalas tanácsi vezetőit. Arra a végeredményre jutottak, hogy – sajnos – a riportban minden igaz. Ezért nem perelnek. Dr. Ván Lajos vb-tag csak jóval ezután fordult levélben szerkesztőségünkhöz. Háromoldalas levelében egyetlen olyan konkrétumot sem írt, mely állításainkat cáfolná. A szerző kísérőlevelében ragaszkodik ahhoz, hogy levelét átdolgozás nélkül közöljük. Ez a levél azonban nem csak tartalmi „szellőssége”, hanem stílusa miatt sem lehet alkalmas arra, hogy lapunkban megjelenhessen. A levélíró többször szóvá teszi, hogy úgymond a teljesebb valóságot azért nem tárhattuk az olvasó elé, mert az informálódásra Halason kevés időnk volt. Ezt cáfoljuk: pontosan annyi időt fordítottunk rá, amennyit kellett. Riportunk alátámasztására a szükséges dokumentumok fénymásolatai ma is rendelkezésünkre állnak.

(Zelei Miklós)

(Gazsó L. Ferenc)

(III/1)

„SODORJON ÉRTELMES VIHAR”

Kedd a napja. Ilyenkor értekezlet, telefonok, postabontás, korrek-túra. Most csütörtök van, reggel kilenc, benn ül mégis: érkeznek a fővárosi riporterek. Eligazító szavak a munkatársaknak, táskájába hajtja a napilapokat, felmutat egy tömött borítékot:

– Fiúk, ez az utolsó restanciám! Viszem a tanyára. Kéziratot odakinn jobban tudok olvasni.

A hatvanas évek. Mikor a gimnazisták a pad alatt verset olvastak, és nem képregényt. Mikor függelemsértésnek számított az iskolába becsempészett Új Írás. Megtanultuk Buda Ferenc, Ladányi Mihály, Ágh István, Bella István fénylő sorait. Ekkor jelentkezett első kötetével Hatvani Dániel. „*Sodorjon értelmes vihar le nem gyűrt hullámaival, legyen örök bűvölet e léteben örvénylő zene!*” (Üvegcserepek Tiszatáj – Magvető 1965.)

Kecskeméten vagyunk, a Forrás szerkesztőségében. 1974 januárja óta Hatvani Dániel jegyzi nevével a lapot. Főszerkesztő. Kilépünk

a Szabadság téri sajtóházból, megszólal a városházáról a harangjáték: „Kecskemét is kiállítja nyalka verbunkját . . .”

– Akkor előbb a városi lakásba megyünk. Harmadszor költöztem a Széchenyi városrészbe. Most a tanyáról. Egy szoba és két fél. Februárban kaptuk a megyei tanácstól, elnöki keretből. Másképp évekig kellett volna várni. Nemsokára szerelik a telefont. Még nem rendezkedtünk be. Ilyenkor annyi minden kell. Csillár a mi szobánkba – most az a legsürgősebb.

Új szaga van a lakásnak. Friss minden, mint a primőr saláta. A dolgozó-félszoba polcain a könyvek régiek. Ipolyi Arnold: Magyar Mythológiája, a népi írók háború előtti művei, őstörténet, néprajz, szociográfiák.

– Ezek a könyvek még a jobban eleresztett időkben valók. Mikor volt miből . . . Szépirodalmat keveset tartok, azt is inkább a tanyán. Ezekben a városi lakásokban nem fér el.

Az előszobában előszobafal, kabátnak, kalapnak, ernyőnek. Látszik, hogy nem gyári.

– Az én művem. Ma se vagyok mester, de elbarkácsolok. Tudom miből mit lehet csinálni. Van akkora öröm, mintha megírnék egy takaros szonettet.

Idén januárban ünnepelte Hatvani Dániel ötvenedik születésnapját. Sokan köszöntötték, pályatársak, tisztelők, tisztségviselők.

– A megyei tanács kipuhatolta a környezetemben, hogy minek örülnék a legjobban. Egy villanyfűrónak, ami ütvefűrni is tud. Meglett, négyezeröttszáz forint értékben. Jó kis gép, sokat segít most a lakás berendezésénél . . . Induljunk fiúk, a tanyára. De előbb daráért. Nem szoktam különutat tenni érte, csak ha más dologgal is összeköthetem. Ahogy gazdaságosabb, ahogy kisebb a költség. És útközben az embertakamányt is ki kell egészíteni.

Megy előttünk a Trabantkombi, tetején csomagtartó, el se lehet téveszteni. Utat mutat. A Kisdobos utcában beteszünk a saroglyába egy zsák tápot, ára 255 Ft. A sarki közértben tejet, kenyeret veszünk.

– Ó, már csak kettő negyven a tojás. Most állok úgy, hogy tojásból se vevő, se eladó nem vagyok. Csak az árát néztem.

A Hatvani-tanya Helvécián van, nyolc kilométerre Kecskemét magjától.

– Kocsi nélkül sincs a világ végén. Ha az ember idejében indul a busz elé, hamar visszaér a városba. Kadafalván át négy forint, a helvéciaival a duplája.

Elhozzuk a kulcsot a szomszédból, Jolánkáéktól. Ők etetik a két kocat, az aprójószágot, amikor nincs idekint a tulaj.

– Ez gazdaház volt, méghozzá módos. Legalább ötven éves. Errefelé úgy volt, hogy a gazda mellett építette föl a magáét a kapása. Kisebbit, szegényesebbit. Jolánkáéké a kapástanya. De ők sem eredeti lakók. A hetvenes években költöztek ide.

Megnézzük a cocákat, szomorúak-e még? Elégedetten rőfög mind-

kettő. Pedig előző este a szomszéd megkarikázta őket, mert kicsit elszemtelenedtek, féltő volt, hogy kitúrják az ólat.

– Hamarosan nekiszalajtom őket a nagykésnek. Kilós darabokban be a mélyhűtőbe, és az idén megint csak nem fogunk a húsospult elé állni. Ez olyan nyolcvan–kilencven kilós, a nagyobb száz körül. December elején vágunk utoljára, azt földolgoztuk. Hurka, kolbász, sajt, meg ami ilyenkor szokásos. Én magam füstöltem. Az apósoméék Tószegen élnek, onnan a szaporulatból mindig kikerül a malac. Amikor úgyis megyünk látogatóba, elhozzuk. Hetven kilós süldőt adtak először. Akkor még csak az egyik kislányunk volt meg. Ott állunk a kicsi gyerekekkel a télben, ládában a coca, de hiába nézem, próbálgatom, a láda nem fér a Skodába. Elő a csavarhúzó! Már csak nem hagyjuk itt, ha egyszer adták. Leszerelem a hátsó ajtót, lehajtom az ülést, be a ládát, benne a coca . . . Vissza a helyére az ajtót, indulhatunk. A feleségem az első ülésen a gyerekekkel, teljesen szabálytalanul. Itthon ugyanaz a kínlódás mégegyszer. Leszerelni az ajtót, aztán vissza . . . De a coca a ládában a lehajtott hátsó ülésen, eljött.

Bemegyünk az épületbe. Az előszobában a szuette tükör alatt anyai örökség: ó szuszék. Belül múlt századi beírások: „Eszter, született 1847-ben”, aztán néhány fiatalabb.

– A szuszékban csöpp gyerekkoromtól apámék már csak gabonát tároltak. Anyám örömmel adta, faluhelyt szívesen megválnak ezektől az alkalmatosságoktól. Itt a tanyán jó. Nézzetek körül nálam, ez már komfortos. Ott a fürdőszoba, melegvízzel, kazán fűt, igaz, belekerült nyolcvan valahány ezer forintba. Nyögjük egy ideig a részleteit . . . Akkor mehetünk a pincébe, egy pohár borra? Sajt termés.

Görnyedve lépkedünk a meredek lejárón. Közel a mennyezet. A lépcsővel szemben 410 literes hűtőláda, van helye a disznóhúsnak. Beljebb hordók, ládák, lopó.

– Rágcsálnátok almát? Van az is . . . Több a hordó, mint a bor. Nyolcvanháromban kifogtam az utolsó rekordtermést. Négyezer négyszögöl szőlőm volt, már nincs meg. Termett rajta 16 hektóval. A második évben már csak három és felet szüreteltünk. Nem mondom, nyolcvanháromban ráhagytam a metszésnél, ez megdobta a termést. De az ilyesmi a következő évben mindig visszaüt.

Ízlik a gazda bora, a homoki vörös. Hatvani Dániel teletölt egy öblös kancsót, kiveszi a hűtőpultból a mínusz 32 fokra fagyasztott bagdulyást. Megyünk, a gazdaságból már alig látunk valamit.

A telek 550 négyszögöl, megművelte az utolsó kapavágásig. Amott málnabokor, földieper, konyhakert. Tíz almafa, ugyanannyi körte, cseresznye, meggy, birs. A kerítés mellett széltől védett helyen új telepítésű szőlő.

– Zweigelt. Sok földet kellett megforgatni érte, de négy év múlva, ha erre jártok, ihatunk a borából. Rajna menti vörös. Egy barátomnál kóstoltam először, meglöttintettem a pohárban, pirosra festette az

oldalát. Ilyet még életemben nem ittam. Gondoltam, megpróbálom, pedig 32 forintért árultak egy oltványt belőle. Van lugas is, a kerti bútor Géro György helvéciai fafaragó művész kezemunkája. Tizenöt éves Trabantot adtunk érte. Menjünk, megmutatom miből képzeljük a megélhetést, amikor kiköltöztünk ide.

Például a tyúkból. Modern kiképzésű férőhely. Az alja rácsos, a villanyt automata kapcsolja ki-be. Az etető önetető. Most tíz tyúk az állomány.

– Elkülönített tojatót is építettünk az apósommal. Két hétig dolgoztunk, amíg mindez elkészült. Gondolhatjátok, azért az én kötetlen munkaidőmmel igencsak kalkuláltunk a tanyára településnél. Annak idején szándékosan a januári fagyban jöttünk ki, hogy ne a májusi idillel találkozzunk először, olyankor minden él, virul, hanem amikor kipróbál bennünket az idő. Vigyázz, megy az állomány kifelé! Fogd meg, tereld vissza, csukd rá az ajtót . . . Száz–száz–hús tyúkot terveztem ide, belefogtunk, aztán félbemaradt, fölszámoltuk, mikor kiutalták a lakást. Ahogyan abbamaradt a fóliázás. Most, hogy újra városlakók lettünk, kiiktattuk a primőrt, hiszen több gondoskodást kíván, mint a jószág. Jó időben ki-, rossz időben betakarni, figyelni rá. Most már csak az önellátásra gondolunk. Legfeljebb esetenként jut a piacra is. Tizenöt kiló répáért nemrég kaptam ötszázat a zöldségestől. Nem sok, de ennyit se reméltem érte. Ha az ember gazdálkodni kezd, leleményesedik. A sárgarépát sűrűbben kell vetni, a ritkítmányt a tyúkoknak adtuk korábban. Aztán tavaly elvittük a kereskedőnek, ezerötyszáz forintot nyomott a markunkba érte. Jézus, hát ezért is pénz lehet kapni? Amit kiritkítunk?

Az udvaron nagyhalom faanyag, gondosan letakarva nejlonnal. Új ház épült?

Egy elképzelés élt bennem arra az esetre ha mégis kint maradunk. Megvettem a fát, ott egy kis bontott téglá is. A melléképületet szerettem volna átalakítani, nyeregtetősre, dolgozó- és könyvtárszobának. Az idő nem használ a fának, de mind beljebb hordjuk a szabad ég alól.

Fölenged a bagulyás. Az étkezősarokban nekiülünk az evésnek. Fejünk fölött a lejárt naptár lapjai. Lapos aktok. Az aktuális lányok a szerkesztőség helyiségeiben tartják mozgásban a fantáziát.

– Bekényszerültünk, vissza a Széchenyi városrészbe. Lakótelepre. Meg kell adni Zsuzsannának, Etelkának azokat az esélyeket, amiket egyáltalán megadhatunk. A kisebbik lány angol óvodába jár, a nagyobbik harmadiktól fog angolt tanulni. A télen egy hétig nem tudtunk közlekedni. Jó itt a tanyán, szeretek elvonulni, de idegesít, ha kimaradok valamiből, ami odabent történik. Haza kell jönni, mert éhes a jószág, és ha hazajöttem, nincs lelkerőm újra elmenni. Lehetne játszani a gondolattal, hogy mit írtam volna, ha nem permetezek, nem tyúkokat etetek, nem moslékot kavarok.

Kanalazzuk a gulyást. Finom. Húsrá hízlalt, jókor vágott disznóból főtt. A gazda szívesen kínál, merünk, míg jól nem lakunk. „Látam a boldogságot én, | lány volt, szőke és másfél mázsa. | Az udvar szigorú gyöpén | imbolygott göndor mosolygása. | Ledőlt a puha, langy tócsába, | hunyorgott, rőffent még felém. | ma is látom, mily tétovázva | babrált pihéi közt a fény..”

– Két érvényes szerződésem van. A Szépirodalmi Kiadóval, húsz év szociográfiára szól a megállapodás, az Ifjúsági Lap és Könyvkiadóval pedig egy kisregényre. Készen van az interjúkötetem is . . . De élni kell. Nyolcvanban bent laktunk a lakótelepen. Kicsi volt még a lány, heveny hasmenés gyötörte. Sárgarépát kellett ennie, hogy meggyógyuljon. Nyolcvan–kilencven forintot kértek egy kilóért. Ez elgondolkodtatott. Azt hiszem, minden további nélkül kapnék egy színekurát a megyeszékhelyen. Ebben a korban már nem a régi az ember, bajok vannak az egészséggel, fáradnak az idegek. Négy évvel ezelőtt a Forrás szárszói száma után, amit a Kossuth Könyvkiadó Szárszó kötete követett, beszélgettem erről a megye egyik vezetőjével. Azt mondta, megkapnám akkor is, ha holnap mennék. De marasztalt. Úgy látom, a munkatársaim zömének érdeke, hogy a helyemen maradjak.

Eszi a pénzt a kétlaki élet. A tanyán a tető javítása húszezerbe került, az új kút tizenhatezret vitt el. Személyi kölcsön, mezőgazdasági kölcsön, fűtéskorszerűsítés – mindez egy időben. Jelenleg a két lakás terhe és háromféle hitel nyomja a főszerkesztőt.

Egy évtizeden át zajos viták folytak a Forrás egy-egy számáról. Elültek. Most rend van. Nem kell a lelkeket fellobbantani. Nyugalom kell az alkotáshoz. De az ezerfejű cézár, a közönség, hálátlan. Ahogy a szólás tartja: ki a forrásból eleget ivott, háttal fordul felé. Kihörpintjük borainkat, s tele hassal kísétálunk a kertbe, a napra. Délutáni szélcsend.

– Hopp a sóska! Hogy megnőtt! Holnap viszem a piacra. Lehet vagy két kiló.

– Mennyi most kilója?

– Harmincöt–negyven forint.

*

Hatvani Dániel költő, szociográfus, a Forrás című szépirodalmi szociográfiai, művészeti folyóirat főszerkesztője 1937-ben született Tiszaderzsén. Szegeden, a József Attila Tudományegyetemen szerzett jogi diplomát, utána a Petőfi Népe újságírója volt. Hét könyve jelent meg: négy verses, egy kötet szociográfia, egy elbeszélés- és egy riportkönyv. 1981-ben Radnóti-díjat kapott.

(Magyar Hírlap, 1987. június 6.)

A MÓRICGÁTI JÉGREVÜ

Fölülírottak, Móricgáton jártunk. A télben nemcsak a kocsi, a jog kereke is megcsúszik. Jogot sérteni úgy is lehet, hogy a papírforma rendben van. De ha valaki könnyelműen bízik mások járatlanságában, megesik, hogy az oly kezes papírt egyszercsak dugdosni kell: nem „szakszerű” a jogsértés.

A Móricgáti Petőfi Tsz a silány futóhomokot nemcsak kultúr-növényekkel köti, hanem galvánüzemmel, fémfeldolgozóval és pár éve szórakoztató elektronikával is. Már amennyire szórakoztató ellenálláslábakat, filléres darabbérért ezerszámra hajtogatni, családi körben. A téesz és a Budapesti Rádiótechnikai Gyár (BRG) gazdasági társaságát így is szívesen fogadták a környékbeliek, mert csaknem háromszázuknak adott kenyeret. Közülük 89 bedolgozó értesítést kapott tavaly, november elején. Munkásgyűlésre hívták őket abból az alkalomból, hogy a társaság 1987-től megszűnteti a bedolgozást. Gyülekeztek is a munkások november 10-e reggelén. Köztük volt Tallér Benőné.

A konyhában ülünk, átjöttek a szomszéd bedolgozók is. Mind a szabadságukat töltik, hogy mi lesz azután, egyikük sem tudja.

– Kun János tartotta az ülést – mondja Tallérné. – Főnök egy sem volt ott, a Jani csak művezető. Mondta, hogy vége a bedolgozásnak; annak, aki munkát akar, be kell járnia az üzembe. Hiszen járnánk mi, ha tehetnénk! Épp azért vállaltuk ezt a bedolgozást, mert napi nyolc óra hosszat nem tudunk távol lenni hazulról. Nálam kicsi a gyerek, másnál beteg a szülő, vagy épp ő maga.

– Mondtuk Kun Jánosnak ezeket a gyűlésen, azt felelte, hogy ismerik a gondokat. De így rendelkezett az igazgató tanács, hát így lesz. Neki kiadták, mit kell mondani, ő elmondta. Itt a nyilatkozat, írjuk alá ki-ki a magáét. Ez csak felmérés, hogy tudják, mire számíthatnak a jövőben.

Egy papíron, két nyilatkozat előre gyártott szövegét kapta a munkásgyűlés.

I. változat: „Alulírott vállalom, hogy 1986. XII. 01-től a munkát a BRG GT kiskunmajsai üzemében felveszem és alkalmazottként dolgozom (minden munkanapon bejárok, napi 8,5 órát dolgozni) teljes munkaidőben. Dolgozó olvasható aláírása.”

II. változat: „Alulírott nyilatkozom, hogy az üzemben alkalmazotti munkaviszonyt nem tudok vállalni, ezért kérem a termék megszüntetésével a munkaviszonyom megszüntetését. Dolgozó olvasható aláírása.”

A kettő között ez áll a stencilen: „Ezen nyilatkozat egyikét aláírva kell leadni a művezetőjének, de csak a tájékoztató gyűlés után.”

– Ők is tudták, hogy nem bírunk bejárni – mondja Beráné. – Azzal nyugtattak, hogy ez csak előfelmérés, még az sem biztos,

hog valóban megszűnik a termék. Erről majd a soron lévő igazgató-tanácsülés dönt. Azt hittük, hogy ha valóban nem lesz szükség ránk, emberhez méltó módon közlik velünk. Nem gondoltuk, hogy a felmérés egyszer csak átváltozik felmondássá. Falusi ember, ha hivatalos papírt tesznek elé, általában aláírja.

– Máskor is volt már felmondás, ilyenkor, telente – így Bozó Antalné. – Mikor elfogyott a munka, felmondattak, mikor újra lett, szerveztek másokat. Igaz, hogy a mi részlegünket ez nem érintette, mert a művezetőnk elintézt mindent és igyekezett együtt tartani bennünket. Levelet írtunk Badacsonyi elvtársnak, a téesz-elnöknek. Ebben az áll, hogy az előfelmondásunkat rosszhiszeműen csikarták ki, sőt a felmondási időnek a téeszre háruló kifizetését is meg akarják tagadni. Ezért kértük, hogy a nyilatkozatunkat tekintsék semmisnek. Január 5-én adtuk postára a levelet, válasz még nem jött.

Találtunk embert, aki nem mondott fel saját magának. Az ágas-egyházi tanyán, a nappaliban, bőrfotelben, színes tévé előtt ülve fogad Farkas László textiltechnikus. Képzett ember, ezért a rádió-technikai üzemből megbízott üzemvezető, később művezető volt. Ismeri a céget.

– Kihúztam azt a fél sort, melyben kérem a munkaviszonyom megszüntetését, és így írtam alá a papírt. Nekem a munkaviszony kellett, mert itt a tanyán libát tömök. Ezért vállaltam bedolgozást. Most telik a szabadságom. Várom. Nekik kell lépni.

Az „emberi oldal”: az egyik bedolgozónak kerítésre kell az a havi háromezer, a másiknak körítésre – hús nélkül. Ennek is, annak is Ilcsik László művezető hordatta házhoz az ellenállást, s a többi félkész szerelvényt. Ő számolt el a munkával az üzemből.

– Én már előbbre tartok, mint az embereim, a felmondási időmet töltöm – mondja. A gyűlésre, ahol végül is kiadták az utunkat, engem meg se hívtak. A nyilatkozatot is csak jóval később láttam. Hiába kértem az üzemvezetőtől, nekem már mutatóba sem jutott belőle. Sajnálom, hogy nem voltam ott, mikor sztozogaták a papírt, mert megkérdeztem volna: ha bejönne mind a 89 bedolgozó, ugyan hova ültetnétek őket? De ki felelt volna? Hiszen szegény Kun Janin kívül teremtett lélek nem volt ott a vezetőségből. Január 6-án kérdeztem a főmérnököt, milyen munkát szánnak nekem ezután? Ha kell, akár beülök forrasztani az asszonyok közé. Erre azt felelte, hogy akkor járok a legjobban, ha elfogadom a felmondásukat, a felmondási időt is kiadják. Nem mentem bele. Még aznap megkaptam a felmondóleveletemet. Az indoklásban ez áll: „Az Önnel folytatott egyeztető tárgyalások során nem sikerült olyan munkahelyet felajánlani mások érdekeinek megsértése nélkül, melyet Ön elfogadott volna.”

A majsai szerelde csarnokában jó a helykihasználás. Legfeljebb „vertikálisan bővíthetnének”, a mennyezet irányába. Idehívták, várják a falusi, tanyai bedolgozó munkásnőket.

– A látszat csal – figyelmeztet Huszár György üzemvezető.
– Három műszakban dolgozunk. Délután, de főleg éjszaka itt nagyon sok hely van.

Megkérdezzük, hogy nem sért-e üzemi, esetleg szolgálati titkot, ha beszélgetünk az asszonyokkal. Nem sért.

Tizenhatan vállalták a bejárást a 89 bedolgozóból. Kürtösi Józsefné egy hete ül a mérőműszer előtt a „bárszéken”. Kompenzál, vagyis részegységek fordulatszámát méri.

– Egy kislányom van, harmadik elemista. Ilyenkor déltájban megebédel a mamánál, utána egyedül van otthon. Az iskolában azt mondták, évközben nincs felvétel a napközibe, csak szeptembertől.

Halász Árpádné is most ismerkedik a benn-dolgozással.

– Kértem, hogy hatórás műszakba osszanak be, mert műtém volt, nem bírom egyhuzamban a nyolc órát végigülni. Hatórászás nincs. A munka menne, csak két-három óránként pihennem kellene kicsit. De akkor nem keresek annyit sem, mint otthon. Kefehíd alkatrészeket készítek, tegnap 700 sikerült. Ezer darab a norma, ezért 120 forintot fizetnek. Ma megpróbálom elérni az ezret. Ötszázat is csinálhatok, nem szólnak érte, de akkor 60 forintért dolgoztam egész nap.

Kis Istvánnának tegnap sikerült teljesítenie a normát. Háromezer kondenzátort hajtogatott.

– De úgy, hogy tovább maradtam benn – mondja. – Hogy ma mi lesz, nem tudom. Otthon áramkört forrasztottam, itt ezt futószalagon végzik. Én se bírom az ülést, engem is műtöttek. De ez munkahely, nem panaszkodni, hanem dolgozni járunk ide, a munkásülésem is megmondták: akinek gondja van, könnyítsen rajta maga.

Szinte a karjainkba fut Szabó Jenő, a Móricgáti Petőfi Tsz szak szervezeti titkára. Építésvezető, úgy mondja; kétszázharmincas taglétszám nem bír el függetlenített titkárt. Ide a szereldébe időnként belátogat, mert itt van a tagság 45 százaléka.

– Nagyobb körütekintést igényelt volna a bedolgozás megszüntetése – mondja kérdés nélkül is. – Én például utólag értesültem az eseményekről. Ezt helytelenítem. Jeleztem is az illetékeseknek, mert a termelési tanácskozásokon, szétszórtságunk ellenére, mindig kialakul az üzemi négyyszög. De ahogy hallok, az elnökünk sem vélekedik másként. Dolgozói panaszok hozzám nem érkeztek.

Javasoljuk a szakszervezeti titkárnak, látogasson el velünk Kürtösi Józsefné nődolgozó munkapadjához.

– Ejnye . . . Miért nem tetszett mondani, hogy baj van a napközivel? – Szabó Jenő csupa csodálkozás.

– Ó, hát szoktatom én a gyereket az önállósághoz, tetszik tudni, csak nem biztos, hogy sikerül.

Mindenki derűs, Szabó Jenő merő jóindulat és segítő szándék, már megyünk is tovább, a sorban következő szervezett dolgozóhoz, s csak a hátunk mögül halljuk:

– Aztán a végén majd még ez a munka se lesz . . .

Szabrics Árpád, a BRG üzemgazdasági fősztályvezetője Budapesten így beszél az átszervezés okairól:

– Termelésünknek mintegy 85 százalékát, például a magnók mechanikus részét, kivitelre gyártjuk. Minőségi észrevételek érkeztek külföldről. Kinti piacunkat nem veszíthetjük el, ezért meg kell erősíteni a gyártási fegyelmet. Tavaly az első negyedév végén új berendezéseket, többek között egy tőkés importból vásárolt hullámforrasztót állítottunk be Majsán. Tavaly a majsai szereldében az átlagos benti létszám 154 fő volt. Az üzemben végzett munka könnyen ellenőrizhető, s 35–40 százalékkal nagyobb a termelékenysége is. Az igazgató tanács októberi ülésén bejelentettük, hogy ha nem tudnak év végéig embereket odahozni – a régi bedolgozókat, vagy másokat –, akkor elvisszük más gyárunkba az új berendezést. Száz ember kellett volna a meglévő létszámhoz. Száz helyett 25 jött össze. A valutáért vett drága gépet ezért egy-két hónapon belül elhozzuk Majsárról.

Havas erdő szélén kis faház, a téeszvezetőség irodái. Először a jogászt keressük – mondaná meg, hol tanulta az iratszerkesztés módját. De a jogász továbbképzésen van. Bent találjuk viszont Badacsonyi Pétert, a téesz elnökét. Ötvenes, zömök, idevalósi ember. Tehenész, ezt meg is mondja, mikor a szórakoztató elektronikáról kérdezzük. A marhatenyésztésben viszont otthon érzi magát. Alkatereszegységekről nem vitatkozik, de nem is ez a dolga.

– Mi adtuk a munkaerőt, a BRG a gépeket és a munkát. Így ment ez 1980 óta – mondja. – Tavaly jelezték a gyáriak fenn Kecskeméten, és odafönt Budapesten, hogy ellenőrizhető körülményeket akarnak. A feladat adott, ott a szép, nagy, modern üzemcsarnok, tessék dolgozni. Egy éve tudtuk, hogy nem kerülhető el a létszámgyarapítás. Kerestük a megoldást. Én fejpénzt ígértem minden beszerezett emberért. Tíz forintot a benti vezetőknek, ötöt a kintieknek. A végén 100 forintra emeltem a fejkvótát.

– Én erről nem is tudtam – jegyzi meg Ilcsik László, aki eljött velünk a beszélgetésre. – Csak azt nem értem, főnök, hova tűntek a munkásgyűlés idején?

– Pesten voltunk, az üzemvezetővel, a BRG vezérigazgatójánál. Még aznap is küzdöttünk a bedolgozókért. De áthúzták a vonót az alkun.

– Akkor a gyűlést el kellett volna halasztani. Előre felmondatuk az embereket – így Ilcsik László.

– Miért kellett volna elhalasztani? Azt akartuk, hogy minél többen jöjjenek be, maradjanak a mi dolgozóink. Inkább emellett agitáltál volna, és nem az ellenkezőjéért!

– Honnan veszi, hogy agitáltam?

– Állítólag azt mondtad: emberek, ne menjenek be, akkor nem tud a téesz mit csinálni, úgy hagyják az egészet ahogy van.

– Kinek mondtam? Azt az embert kellene idehozni!

– Például Tóth Andrásnének. Ha bebizonyosodik, ezért maximálisan eljárók ellened!

(Tóth Andrásné lakásán bekapcsoljuk a magnót. Kérdezzük tőle, agítalta-e a művezető, hogy ne vállalja a benti munkát. A válasz: nem.)

– Túlságosan akartuk, hogy bejöjjenek az emberek – összegez az elnök. – Ha tévedés történt, vagy jóhiszeműen lettek félrevezetve, az nem az én hobbim volt. A közösségért tettük. Olyan ügyben nem járkálok a bíróságra, amit ügyis elveszíték. Majd utánanéznünk.

– Móricgáton január végén tükörsima jég borított mindent. Befagytak az indulatok is. Azt nem hittük, hogy megtörjük a kiskun jeget. Sóztunk. Hátha olvad.

*

Február 16-án délután telefonon beszélünk Somogyi Lászlóval Kiskunmajsza párt-első titkárával, aki elmondta: nem tartja humanusnak az eljárást, amellyel megszüntették a bedolgozók munkaviszonyát. Azóta fölvettek a kapcsolatot a helybéli cipőipari szövetkezettel, amely bedolgozási munkalehetőséget ad azoknak, akik a BRG-ből távozni kényszerülnek. Hamarosan valamennyiünket levélben értesítik erről.

(Magyar Hírlap, 1987. február 11.)

(II/2)

Finálé a móricgáti jégrevüben?

A NÉVTELEN LISTA

A télen Móricgáton jártunk, ahol a Petőfi Tsz és a BRG gazdasági társasága sajátos módon mondott föl a környékbeli bedolgozóknak. Munkásgyűlésen – úgymond – felmérést készítettek, hogy ki hajlandó bejárni a GT kiskunmajsai üzemébe, és ki az, aki inkább a munkaviszonya megszüntetését választja. Aki ez utóbbit írta alá – felmondott önmagának. Múlt héten levelet kaptunk az egyik érintettől. Újra útrakeltünk, hogy megtudjuk, beváltották-e az ígéretet, kapnak-e munkát a hoppon maradt bedolgozók. Hol tart most a móricgáti jégrevü?

„Arról a bizonyos beígért értesítésről lenne szó, amelyben kiértesítenek bennünket, hogy bedolgozói munkát kaphatunk. Ez, sajnos, idáig nem érkezett meg – olvassuk a majsai névtelen levelét. – De vannak más gondok is: 1. A két hét felmondási időre járó pénzt csak azok kapták meg, akik írtak a téves elnökének. A töb-

bivel nem történt jogsértés? ... 2. A felmondási nyilatkozatban az állt, hogy: – ha megszűnik a termék – ...; hát még most sem szűnt meg a termék és hazahordják a bent dolgozók, mert bent nem győzik gyártani.”

Nem csoda, hogy levélírónk nem ír alá. Egyszer már az orra alá dörgölték az aláírását, amellyel akarátán kívül kiléptették a Budapesti Rádiótechnikai Gyár kiskunmajsai üzeméből, a többi bedolgozóval együtt. megtanulta akkor, hogy azért, mert előtte van egy hivatalos papír, nem kell rögtön aláírni.

A névtelen panaszra mégsem futottunk volna a városi jogú nagyközség pártbizottságára, ha nem Somogyi László, Kiskunmajsa párt első titkára ígéri lapunkban még a télen, hogy más bedolgozói munkalehetőséget kapnak mindazok, akik távozni kényszerülnek a BRG-ből. Hogy hamarosan valamennyiüket levélben értesítik erről.

– Sok jót, sajnos nem mondhatok, pedig februárban már láttuk a kibontakozást – sülyed ülogarnitúrájába Somogyi László. – Februárban a helybeli Cipőipari Szövetkezet megkeresésünkre ígérte, hogy munkát ad az otthon maradóknak. Csak a listára volt szüksége, hogy kik azok.

– És kik azok?

– A listát máig nem állították össze a Móricgáti Petőfi Tsz-ben. Az elnök a szívével betegeskedett, aztán végre kitavaszkodott, közben a gazdasági titkárunk megjárta Pestet, a BRG vezérigazgatójánál firtatta, hogy tényleg nem tudnának-e bedolgozói munkát adni. Mondta, hogy nem tudnak. Április 16-án vb-ülésem beszámoltattuk Badacsonyi Pétert, a móricgáti elnököt a munkahelyi demokratikus fórumokról, akkor komoly formában előjött a bedolgozók ügye. Az elnök beszámolóját nem fogadta el a testület, de megtudtuk belőle, hogy lista nincs, pedig senki nem adott felmentést arra, hogy az újságban is megjelent döntést ne hajtsák végre. Lehet, arra számítottak Móricgáton, hogy a munka nélkül maradt bedolgozók előbb-utóbb bekényszerülnek a majsai üzemükbe.

Somogyi László készséges. Segít, hogy meggyőzzük magunkat a szavai hiteléről. Fölhívhatja telefonon a Cipőipari Szövetkezet elnökét. Míg a kapcsolatra vár, nem hunyorít barátságosan, nem túr a hajába, nem igazít a szemüvegén – ahogy riportokban szokás –, hanem odasúgja: Bari István most járta meg Kínát, Brazíliát. Olyan üzleteket szerzett ...

– A szövetkezet elnöke fogadja magukat, kettőig ráér – mondja fennhangon. – Egyébként a tömeghangulat oldaláról vannak veszteségei ennek az ügynek. Cikkük nyomán erózió indult meg a majsai BRG-ben. Az emberek azt gondolták, az jár jól, aki hamarabb vált. A tavaszon vagy ötvenen mentek el az üzemből. Munkásgyűlés, helyzetföltérás: csökkent létszámmal stabilizálódott a helyzet.

Mindjárt fél kettő. Rohanunk a cipőiparba. Az elnök nincs a helyén, a műhelyben találjuk.

– Az én helyem itt van, nem az irodában – mondja és elindul velünk az irodájába. – Cola, kávé? . . .

– Hivatalosan is kérték a listát a mórícgáti Petőfitől?

– Csakis úgy. Hogy maradjon nyoma. Itt van ni . . . A telex. Február 19-én küldtem át: szíveskedjenek a névsort laccímmel együtt megadni, hogy értesíteni tudjuk a bedolgozást vállalókat. Válasz nem jött. Ennek ellenére ismerősökön keresztül azóta felvettünk legalább tíz olyan bedolgozót, aki korábban a BRG-nél volt. Csak a névsoron múlik, hogy valamennyien munkát kapjanak nálunk. Olyat, ami szakképzettség nélkül, otthon elvégezhető. Sarokbehúzás, talpbélés ragasztás, van munka bőven. Két hónap múlva itt, az én irodámban is termelés lesz.

– És hol lesz az iroda?

– Az ebédlőben. Most nem az iroda a fontos, hanem a hatékonyság. A gyorsítás. Négyszázezer pár cipőre szerződünk, ez majdnem duplája a tavalyinak. A felsőrészek exportra is mennek. Évi tizenötezer pár.

Rég elmúlt két óra, de Bari István rugalmasan marad. Beszél az új modellekről, termékváltásról, darabbérről, önmagáról: hogyan nőtt föl itt az üzemben, hogyan forrott vezetővé. Holott vezetőnek nem jó lenni. Nincs napi nyolc óra, nincs letettem a lantot, csak a felelősség, kihívások, az átállás.

Jelenlétünkkel nem hátráltatjuk tovább az irányítást. Megyünk a tanyavilágba. Ilcsik László tanyáján még a régi szél fúj. A bedolgozók művezetője volt, ő nem mondott fel saját magának, mint az asszonyok. Neki a téesz mondott fel. Letelt a három hónap, megkapta a munkakönyvét, azóta döntőbizottsághoz, bíróságra megy, igazat keresni.

– A MIL-lapomon elírták anyám nevét, a kilépéskori munkabérvovatot pedig elfelejtették kitölteni – mondja Ilcsik. – Arra hivatkoznak, hogy nem tudnak munkát adni nekem a telephelyen. Most várok. Hogy mihez kezdek, még nem tudom. Lehet, hogy disznókat veszek fel ide, a tanyára.

– Akkor magának jár az elhelyezkedési támogatás. Három hónapig az átlagkereset 75 százaléka és ha még ezután sem kapna megfelelő munkát, újabb három hónapig a hatvan százaléka.

– Tudom én is, utána néztem a jognak. Hiába. A tanácssházán a munkaerő-gazdálkodással foglalkozó asszony csak nézett rám, azt sem tudta, mi ez az egész.

Mi ez az egész? A vonalban Mórícgát, Badacsonyi Péter elnök.

– Kiadtam a munkaügyi-nek, hogy válaszoljon a cipősök telexére. De most továbbképzésen van. Péntekig.

– Melyik péntekig?

– Hajtjuk az ügyet. Meglesz a lajstrom.

– A fölmondási időre járó pénzt sem kapta meg mindenki, akinek jár. Kizárólag azok, akik írásban reklamáltak!

– Mi azoknak postáztuk, akik sérelmeztek. Honnan tudjam én, hogy ki mondott föl és ki nem?

Nem lehetünk elég gyorsak. Mire ez a cikk megjelenik, talán már Badacsonyi Péter kezében lesz a lista. S arról pontosan megállapítja, hogy kinek jár még fizetség a felmondási időre.

A télen azért mentünk Móricgátra, hogy megtörjük a kiskun jeget. Nem hittük, hogy tavaszig csúszunk rajta. Ugrottunk hát egy duplát, s ha taps nem is kíséri a móricgáti jégrevüt, a nézőtér teli, és fináléra vár.

(Magyar Hírlap, 1987. május 4.)

(I/16)

Pesti Központi Kerületi Bíróság
6. B. VII. 24.818/1986/4. szám

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Pesti Központi Kerületi Bíróság Budapesten, az 1986. évi október hó 7. napján megtartott személyes meghallgatáson meghozta az alábbi

v é g z é s t :

A bíróság
Dr. Gázsó Ferenc I. r. feljelentett,
Zelei Miklós Dezső II. r. feljelentett és
Gyapay Dénes III. re. feljelentett
ellen becsületsértés vétsége címén indult büntető eljárást

m e g s z ü n t e t i .

Az ügyben eddig felmerült és a jövőben esetleg felmerülő bűnügyi költséget a feljelentők és a feljelentettek külön-külön – felmerülésének indoka alapján – viselik.

I n d o k l á s :

Dr. Vedres Ferenc és Dr. Vedres Ferencné feljelentők 1986. június 4-én a Kiskunhalasi Városi Bírósághoz érkezett feljelentésükben hatályos magánindítványt terjesztettek elő a feljelentettek ellen.

Feljelentésükben előadták, hogy a III. r. feljelentett által szerkesztett „KÉPES 7” című folyóirat I. évfolyam 4. számában, – mely 1986. május 3-án jelent meg – az I. és II. feljelentettek neve alatt Mérges a tüskös címmel cikk jelent meg, mely rájuk nézve a becsületük csorbítására alkalmas kifejezéseket tartalmaz.

A bíróság 1986. október 7-én személyes meghallgatást tartott, melynek során – a személyes meghallgatáson jelen lévő – Dr. Gázsó Ferenc és Zelei Miklós feljelentettek kijelentették, hogy sajnálkozásukat fejezik ki azért, hogy a Képes 7 1986. május 3-án megjelent Mérges a Tüskös című cikkükben olyan kifejezések jelentek meg,

amelyeket a feljelentők becsületsértésként értékelték. Kijelentették továbbá, hogy a feljelentőket becsületükben vagy személyiségi jogaikban sérteni soha nem állt szándékukban.

Az I. és II. r. feljelentettek fenti nyilatkozatára tekintettel a magánvádlóként eljáró Dr. Védres Ferenc feljelentő a vádat valamennyi feljelentett vonatkozásában elejtette. A fentiekre tekintettel a bíróság a Be. 319. § (1) bekezdés b) pontja alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A bíróság a bünygyi költség viseléséről a Be. 328. § (1) bekezdése II. fordulata alapján határozott.

Budapest, 1986. október 7.

Dr. Péntek László sk.
bíró

A végzés dr. Gaszó Ferenc I. r. és Zelei Miklós I. r. feljelentettek vonatkozásában a kihirdetés napján jogerős!

Dr. Péntek László sk.
bíró

a kiadmány hitelül: pecsét

(I/15)

Dr. Hodossi Sándornak
A Bács-Kiskun megyei Pártbizottság
ideológiai titkárának
Kecskemétre

Tisztelt Hodossi Sándor!

Immáron harmadik alkalommal hallom az Önnek tulajdonított magyarázkodó kijelentést, miszerint kettőnk megállapodását én rúgtam föl a Képes 7-ben május elsején megjelent Mérges a tüskös című írással.

Mielőtt még – a hallgatás közmegegyezés – az effajta, meglehetősen kényelmes kibúvó további, követhetetlenül kacskaringós zöld utakban folytatódna, közlöm Önnel a következőket:

a) Közöttünk kecskeméti találkozáskor 1986. január 28-án semmifajta megegyezés nem jött létre.

b) Ezt a megbeszélést sem én, hanem dr. Sztrápák Ferenc újságíró kezdeményezte.

c) A Képes 7. negyedik számában közölt ominózis dolgozatot – a közhiedelemmel, híreszteléssel ellentétben – kettős álnév alatt nem én, hanem valódi, szüleiktől örökölt néven Gászó L. Ferenc és Zelei Miklós szerzők írták.

d) A televízió Hét műsorában 1986. május 25-én adásba került, a Kiskunmajsai környéki tanyai iskolák omladék-sorsát főlegesen, kiutat kereső környezettanulmányban nem dr. Romány Pál elsőtitkár szavaira, érveire válaszoltam, így hát nem is folytathattam vele – mint az idáig hírlík – „dialógust a televízió nyilvánossága előtt”; csupán a magam véleményét, miszerint az itt honos parasztság elleni merénylet volt ebek harmincadjárja hagyni ezeket az iskolákat, hangoztattam.

Az Első titkárral készített riportot egyébként is a velem való beszélgetés másnapján készült.

Ezzel szemben Ön azon a bizonyos kecskeméti megbeszélésen az akkori helyzetet „átmenetinek” minősítette és „békés kibontakozással” biztatott. Ellenzéki ségém egyetlen argumentumának azt tekintette, hogy azon a botrányosnak ítélt kiskunmajsai Balczó-estén nem akadályoztam meg „nem egy súlycsoportba tartozó emberek” (Balczó András és Péter Szabó János kiskunmajsai ideológiai titkár) – az utóbbi közneveltségre jutásával végződő – mérközését.

Ezzel szemben Önök írásba adták – kivételes alkalom! – 1986. március 19-én, hogy „Jelenlévők egyetértettek abban, hogy dr. Kozma Huba képzettségének és végzettségének megfelelő munkakörben való elhelyezkedéséhez segítséget nyújtsanak, az erre vonatkozó készség a helyi párt- és gazdasági vezetők részéről fenn áll.” Mindezek megvalósítására kísérlet sem történt; ellenkezőjére annál inkább.

Ebben a tizenegyedik hónapja húzódó tragikomikus csetepatéban a demokrácia minimális előfeltételeként emlegetett megértést és türelmet egyedül én tanúsítottam annak ellenére, hogy képesítésemnek megfelelő elhelyezkedésemet – késleltetett pályázati elbírálásokkal, jólidőzített fél éves katonai behívóval, sajtóban (is) elkövetett hitelrontással – „szerződés-” de inkább törvénysértő módon Önök csak akadályozták.

Mikor az Önök emberei lepecsételtették, vadászpuskás mező-örökkel vigyáztatták a Kiskunmajsai Helytörténeti Gyűjteményt, még nem volt – a Balczó-ürügyet leszámítva – épkezláb terhelő bizonyítékuk ellenzéki ségünk igazolására. „Majd lesz!” – gondolták. Nem lett, minden göcsörtös kutatás, keresgélés ellenére a mai napig nem. Ennek ellenére presztizs-okokból továbbra is úgy tesznek, mintha lenne. Dr. Geri István megyei tanácselnök-helyettes ezt nyilatkozta 1985. december 19-én, egy marispusztai iskolában tartott nőbizottsági ülésen: „A Kiskunmajsai macerák nem itt születnek, hanem a Szabad Európában és a CIA-ban, nekik ez a dolguk.” Dr. Vederes Ferencné pedig – például – ezt, néhány hónappal később: „A múzeum bezárása is a könyvklub miatt robbant ki. Hogy mit csináltak? Politika ellenes dolgot. Én nem tudom, én nem voltam ott... Nem mi találtuk ki. Én ezért nem mentem soha. Az utóbbi két évben át-

csúszott ez egy nyugati vagy mit tudom én milyen irányításba. Fö-
lülről ezt mondták.”

S szólnak a híresztelések múzeumban lefoglalt adóvevő készülék-
ről, kémtevékenységről, külföldre csempészett milliós értékekről.
Csakhogy Kiskunmajsa, és ez az ország meglehetősen szűkrezabott
terület, ahhoz meg különösen az, hogy az ilyen hírek valóságtartal-
ma – minden ezt gátolni igyekvő görcsös akarat ellenére – hama-
rosan ki ne tudódjon. És ha egy testület már csak tekintélyének
megőrzésére vigyáz, vállalnia kell előbb-utóbb a törvénytől való be-
következő presztizsvesztés kockázatát (is).

E levél egy-egy másolati példányát tájékoztatásul és híradásként
megküldtem Balczó András világ- és olimpiai bajnoknak, Bihari
Mihály jogtudósnak, Buda Ferenc és Csoóri Sándor költőknek, Fekete
Gyula írónak, Fodor Péternek, az MSZMP KB munkatársának, Franka
Tibor és Gázsó L. Ferenc újságíróknak, Ilia Mihály irodalomtörté-
nésznek, Lezsák Sándor és Nagy Gáspár költőknek, Radics Kata-
linnak, az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztá-
ly vezetőjének, Romány Pálnak, az MSZMP Bács-Kiskun megyei
bizottsága első titkárának és Zelei Miklós költőnek.*

További tisztelettel üdvözl:
Kozma Huba sk.

Kiskunmajsa, 1986. szeptember 29-én

*Vád: Kihasznlva a posta jóindulatát K. H. cikkeket juttatott Pestre.

(14)

Óvári Miklós elvtársnak
az MSZMP PB tagjának
a KB titkárának
Budapest

Bpest, 1986. VII. 29.

Tisztelt Óvári Elvtárs!

Szomorú, ám tipikus ügyben fordulok Önhöz támogatásért. A köze-
pén kezdve: 1985. november 29-én a Bács-Kiskun Megyei Múzeumok
igazgatójának tudta nélkül bezárták az ország egyetlen tsz tulajdon-
ban lévő helytörténeti gyűjteményét, a kiskunmajsai Jonathán Mgtsz
múzeumát, kizárva munkahelyükről az ott dolgozókat.

Ezt egy másik hasonló esemény előzte meg: 1985. november 25-én
felfüggesztették a kiskunmajsai könyvklub működését. Előtte három
nappal, november 22-én minden idők legeredményesebb sportolóját,
Balczó Andrást látták vendégül a könyvklubban. Balczó a klubesten
erős istenhitéről is beszélt a közönségnek, de a mai Magyarországon

az istenhit nem üldözendő. Mindezt két kollégámmal (és barátommal) a Magyar Hírlap 1985. december 2-, 3- és 4-i számában, illetve a Képes 7 1986. május 3-i számában megírtuk.

Az írásoknak erős visszhangjuk volt, felelős körökből azt hallottam, hogy a könyvklubot természetesen nem Balczó miatt zárták be, hanem azért, mert ott rendszeresen jobboldalikat láttak vendégül. Íme a „jobboldaliek” névsora: Csoóri Sándor, Fekete Gyula, Mándy Iván, Liska Tibor, Hervay Gizella, Timár Máté, Tabajdi Csaba, Jókai Anna, Varga Domokos, Pozsgay Imre, Rockenbauer Pál és (Nb!) Zelei Miklós.

1985. december 13-án az MSZMP helyi bizottságán Nagy István közlési párttitkár és Péter Szabó János titkár bejelentette, hogy „ellenforradalmi csoportot tetek ártalmatlanná”. A majsai rendőrpáncsnak helyettese, Ohat Béla arra kérte fel a jelenlevőket, hogy legyenek éberek, s ha bármit megtudnak „a könyvklubosok tevékenységéről”, értesítsék az első rendőrsőt. Kiskunmajsza környékén pedig (nyilván némi sűgás eredményeképpen) napokon belül elterjedt a hír, hogy „ellenforradalmi fasiszta lázadás” készülődött a majsai könyvklubban, „de időben leleplezték”.

A Jonathán Mgtsz helytörténeti gyűjteményének bezárása után állás nélkül maradt a gyűjtemény vezetője, dr. Kozma Huba. Róla ma is mint „ellenzéki személyről” beszélnek. Kozma doktor ellenzéki hírére először 1984 nyarán keltették. Kiskunmajsán, a megyei honismereti taborban le akarta vetíteni Sára Sándor híres doni filmjét. Az ötlet nem vált ellenállásba ütközött. Felkérték, hogy önként adja fel állását, munkahelyi telefonját megvonták stb. Akkor Köpeczi Béla közbelépése csillapította le (időlegesen) a kedélyeket. Folytatódott az ellenzékiességbe keverés (szorítás?) a megszüntetett tanyai iskolák, illetve a még működő egyetlen körüli ügyekkel. A sajtóban felhívtuk a figyelmet arra, hogy a megszüntetett iskolák épületei romlanak, a körülöttük élő (és gazdaságilag fejlődő!) tanévvilág pedig mindenféle művelődési intézmény nélkül maradt. A működő külső-kigyósi iskolába pedig reggel fél hatkor kell elindulniuk az alsótagozatos kisgyerekeknek, mert nincs iskolabusz. A tanítóházaspár éveken át próbálkozott a helyi szerveknél, de semmit sem sikerült elérniük. Az újságcikk, és az országos fölháborodás után rögtön lett busz, viszont mindazokról, akik ezt az ügyet mozgatták, a helyi és megyei illetékesek, mint ellenzéki személyekről kezdtek beszélni, köztük a külső-kigyósi Benedek tanítóházaspárról is (akik talán nem is tudják, hogy mit jelent ez a szó).

Ez az irány már egészen veszedelmes gyakorlatra mutat, akik nem nyugszanak bele a tehetetlenségbe, helyi lustaságokba, kisebb-nagyobb korrupciókba, azokat kikiáltják ellenzékieknek, s máris kezdődhet a boszorkányüldözés. Társadalmunk legjobb erőit szorítják ki így a közéletből.

S hogy még cifrább legyen a történet: 1945. januárjában kényszerleszállást hajtott végre egy amerikai bombázó Kiskunmajsa térségében. Ott akkor már vége volt a háborúnak, az amerikai katonák közel két hétig vendégeskedtek a faluban. Erre, és a szerencsés földreérkezésre emlékezve a veteránok néhány éve levelet írtak a falu plébánosának, aki 1945-ben angolul tárgyalt velük, mert szerették volna fölvenni a kapcsolatot az egykori vendéglátókkal. E levelezést – akkor még a helytörténeti múzeum igazgatójaként – dr. Kozma Huba folytatta. Végül a valahai repülősök ezen a nyáron ellátogattak Kiskunmajsára. A Külügyminisztériumból Karikás Péter fejezte ki egyetértését, a HNF és az Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége védnökségét vállalt a látogatás fölött. Kozma Hubát viszont az imperializmus szekértolójának nevezték el. Dr. Kozma jelenleg a kiskunmajsai Petőfi Tsz-ben kombájnellenőr. Annak ellenére, hogy az MSZMP helyi bizottságának első titkára és titkára írásba adta, hogy végzettségének megfelelő munkakörben való kiskunmajsai elhelyezéséhez segítséget nyújtanak.

Kozma Huba múzeumi állását a Bács-Kiskun megyei múzeumok Igazgatósága már másodszer hirdette meg, mert az első alkalommal is végül csak Kozma Huba pályázott. A második pályázat határideje 1986. aug. 14-én jár le, de időközben megjött a megyeszékhelyről a papír: dr. Kozma Hubát 1986. aug. 15-ével behívták hat és fél hónapos katonai szolgálatára. Ha nem nyeri el újra egykori múzeumi állását (ami sajnos valószínű), nem lesz módja és ideje megfelelő állást keresni.

Nem akartam Önt ezzel az – egyébként nem jelentéktelen – ügygel zaklatni. 1986. július 15-én levélben akartam segítséget kérni Pozsgay Imrétől, de megtudtam, hogy szabadságon van, s csak augusztus 15-én érkezik vissza. Az idő pedig – és nem csak az – szorít.

Elvtársi üdvözléssel:

Zelei Miklós sk.

Budapest,

Igmándi u. 9.

1112

(Tel.: 866-897)

(I/14)

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

Központi Bizottsága

Zelei Miklós elvtársnak
Budapest,
Igmándi utca 9.
1112

Kedves Zelei Elvtárs!

Megkaptam a kiskunmajsai múzeum ügyében írt levelét.

dr. Kozma Hubát nem ismerem, tevékenységét megítélni nem tudom, s így felelősen nem foglalhatok állást sem mellette, sem ellene. Nem ismerem a könyvklub tevékenységét sem, s nem tudom megítélni az ott elhangzott előadások, lefolytatott viták tartalmát és politikai hatását.

Az Ön által említett részlettől eltekintve nem ismerem Balczó András előadását sem. Csak melleleg jegyzem meg, hogy Balczó András istenhite az ő *magánügye*, s ha nem akarunk kultúrharcot kirobbantani, márpedig nem akarunk, meg kell maradnia magánügynek, nem a kultúra templomába való, mint ahogy az egyházak templomaiban sem hirdetnek materializmust.

A helyi szervek – közöttük az intézményt fenntartó szövetkezet – álláspontját és annak indokait sem ismerem. A levelében szereplő néhány szavas utalás, a különféle híresztelések bizonyára nem elegendők az ügy megítéléséhez.

Bizonyára vannak lusta, tehetetlen, sőt korrupt emberek is, s bizonyára még többen, akik fellépnek az ilyen jelenségekkel szemben. Az utóbbiak között van, másokkal együtt, az MSZMP is. Nem hiszem, hogy mint tendencia igaz lenne társadalmunk legjobb erőinek kiszorítása a közéletből.

Elolvastam a megjelent cikkeket is, de ettől sem lettem okosabb, mert ezekben nagyon különböző dolgok keverednek. Őszintén szólva nem értem: ha a természetbarátok rendeznek valamit – rossz, ha a könyvbarátok – jó, ha japánok jönnek – rossz, ha amerikaiak jönnek – jó.

És hogyan kerül ide Tóth Lajos *volt* ágazatvezető ügye? Ha úgy igaz, ahogyan írja, ez csalás. A csalás bűncselekmény, rendőri, bírósági ügy. Magyarországon nincs olyan rendelet, amely lehetővé tenné, hogy élő személyről közintézményt vagy bármi mást elnevezzenek. Éppen ellenkezőleg: az újjászervezett MSZMP első határozatainak egyike az volt, hogy élő emberről, hazairól vagy külföldről, nem szabad elnevezni utcát, intézményt, még egy úttörőcsapa-

tot vagy szocialista brigádöt sem. Egyik cikkében szerepel Kiss Zoltán halála is. Mint egyszerű olvasóban is visszatetszést kelt az, ha egy tragikus halálesetet bármilyen cél érdekében megpróbálnak felhasználni.

Nem tetszik az sem, ha különböző jelenségek tendenciózus bemutatásával koncepció alakul ki. Így könnyen kimutathatók a romlás virágai, és ez is vezethet boszorkányüldözéshez, gyanakváshoz, a közösségi esélyek gyengüléséhez.

Végezetül még valamit megemlítenék. Sokat szoktunk beszélni arról, hogy a szocialista demokrácia fejlesztésének részeként növelni kell a helyi szervek önállóságát és felelősségét, az egyes ügyeket ott kell eldönteni, ahol azokat a legjobban ismerik.

Levelét ezért tájékoztatásul megküldtem Romány Pál elvtársnak azzal a kéréssel, hogy az említett ügyekben foglaljanak állást és saját hatáskörükben döntsenek.

Elvtársi üdvözzettel:
Óvári Miklós

(I/13)

LEVÉLVÁLTÁS

Szokatlan megoldás: levelezési rovatunk ezúttal szinte egyetlen témával foglalkozik, s ami azt illeti, nem is igazi olvasói levél alapján...

Magunk sem hittük volna, hogy a 4. számunkban bemutatott „mérgeztüskös” – a kiskunmajsai Jonathán Tsz címerét díszítő sündisznócska – tényleg ennyire mérges... A május első hetében megjelent riport hullámverései azóta is érezhetőek szerkesztőségünkben, annyi telefon, levél, üzenet és küldönc után úgy gondoltuk, még egyszer szólánánk, tisztáznánk az írás valós szándékát, elválasztva az igazat, a rárakott tüskéktől. S bevalljuk azt is, hogy némi lendületet adott tünődésünknek a megyei napilap, a Petőfi Népe május 16-án ellenünk intézett kirohanása... Előbb hát lásuk: mit nem akartunk. (Csupán csak az érthetőség kedvéért: a majd 10 gépelt oldalnyi riport néhány sora a kiskunmajsai japán napokkal foglalkozott.) Szóval nem akartuk – s itt következzen egy idézet az e témakörben született számos levél egyikéből –, hogy „e cikkben kigúnyolják, lejárattják termelészövetkezetünket, annak vezetőit, a nagyközség vezetőit, a Természetbarát Szakkört, annak vezetőjét. Kigúnyolják, neveltségessé teszik a japán népszokásokat, a béke jegyében tartandó japán napokat, kételyt és jelentős kárt okoznak a kiállítóknak és meggátolják a rendezvényt.”

Nos, mindez nem állt szándékunkban. És csak sajnáljuk, ha stílusunk, csipkelődésünk, csípésünk némelyeknek a kelleténél jobban fáj. Sőt, magunk is együtt örültünk a majsaiakkal a japán napok sikerén. Merthogy – el is felejtettük mondani – egyes szkeptikusok ellenére, még a Képes 7 cikke dacára is elmentek a japánok Majsára... Lezajlottak a tervezett programok, a keleti konyha két mű-

vésze: a Novotelből érkezett FACSAR SÁNDOR és FINTA JÁNOS izesen főzte a niigatai pulykalevest, a jávai omlettet, a mandulás tofut . . .

Mi mindent rendben találtunk Majsán, s csak sajnálni tudjuk, hogy a szomszédos megye városi lapjának, a Délmagyarországnak a munkatársa május 19-én viszont így ír: „kongó kiállítóterem, az üres székekkel ásitózó . . . klubhelyiségben tartott előadás . . . meg-
lehetősen lehangoló látvány annak, aki az egzotikus élményeket sejtető plakát buzdítására kerekedik fel a gyümölcs, szőlő és zúgpálinka vidékére”. De hát isten mentsen itt állást foglalni, kapja csak meg a Délmagyarország is a magáét a Petőfi Népetől . . .

Szóljunk inkább a lényegről, ami miatt a cikk íródott. Egy emberről próbáltunk hírt adni, Dr. KOZMA HUBÁRÓL, illetve állástalanságának különös történetéről. A tsz bezárta a helytörténeti gyűjteményt, s így nem tartott többé igényt a nagyközség életében így vagy úgy, de indulatokat kavarázó Kozma Hubára.

Ennyit írának tehát Majsának, ám semmiképpen sem szeretnénk válasz nélkül hagyni a Petőfi Népeben megjelent dolgozatot. Akikhez nem jutott volna el az orgánum, íme egy kis ízelítő, hogyan látják ők Kozma Huba működését: „. . . tény például, hogy a bölcsészdoktor ellen – noha az idézett cikk ezt rágalomnak minősíti – előző munkahelyén, a gimnáziumban háromszor fegyelmet indítottak, és kétszer kapott is. Az elsőt még 1973-ban az adminisztrációs fegyelem megsértése miatt. A másodikat 1979-ben, a határozat indoklása szerint: a szocialista tanár–diák viszony megsértéséért. A harmadikat pedig 1980 júliusában indította ellene a gimnázium igazgatója, szintén a szocialista tanár–diák viszony megsértése miatt. De ezt már nem fejezték be, mert a most elmarasztalt tsz vezetője kikérte, kimentette. Tudjuk, hogy mindhárom fegyelmi közömbös lenne a mostani ügy szempontjából, de ha már egyszer a cikkben említik, akkor ragaszkodni kellett volna a tényekhez”.

Hát akkor ragaszkodjunk . . .

Az első – immár 13 éves! – fegyelmet egy nyári, szünidőbeli (!) valóban megbocsáthatatlan, tanárhoz alig méltó tettéért kapta. A nyaraló harmadik osztály adatait kellett valamilyen kód szerint feldolgoznia, s e jeles számtani műveletben a bölcsészdoktor hibázott.

Cifrább, sejtelmesnek mondható a második ügydarab is, amelynek már címe sem rossz: a szocialista tanár–diák viszony megsértése. Nos hát a tanár úrnak egykori diákja miatt gyűlt meg a baja. A gimnáziumból már elballagott lány ugyanis megbukott valamelyik főiskolai vizsgáján és elkeseredésében öngyilkosságot kísérelt meg. Előtte azonban gondosan megírta vagy 20 búcsúlevelet. Egy közülük a bánatos főiskolás szerelmi vallomása volt – a hajdani tanárnak címezve. Aki a levelet természetesen sona nem látta. Nem mutatták meg neki. A lány szerencsésen megúszta a dolgot, dr. Kozma – nem. Állítólag a szülők feljelentették az iskola igazgatójánál, követelve a felelősségre vonást. Kozma doktor fellebbezni akart, de főnöke le-

beszélte erről, mondván, hogy az egészet csak a szülő megnyugtatósára rendezik . . . És ha túl sok a nyoma az ügynek, az a tanintézetre vet rossz fényt.

És a harmadik? A vád ugyanaz, a történet – nem. Ezúttal a diák-színjátszók ténykedését érte szó, természetesen a szakkör vezetőjét – kitatálták? Kozma Hubának hívják –, no meg a „színészurakat” és a „színésznőket” – értsd: harmadikos diákok –, s a bachanáliákat – értsd: színpadi próbát.

Nos, e gimnáziumból még a mi birkatürelmű hősünk is odébbállt, természetesen a Petőfi Népe hírszolgálatával ellentétben az „ügyből” fegyelmi nem lett, K. H.-t nem kimentették, hanem – hívták.

Ki fűjkál hát és miféle szeleket? – kérdezhetnénk, ha követnénk a jeles laptárs érvrendszerét. De hát ezt nem tennénk, inkább csak két aprócska észrevételt terjesztenénk elő az újszülött (első életének elején járó) szerénységével a bölcs (fejlécén 41. évét hirdető) megfontolt laptárshoz.

Az egyik szóljon a stílusról, ami, nekünk így tanították, maga az ember (vagy a szerző? a lap?). Tehát javaslat: csinján a jelzőkkel! Bár Kozma Huba nevében különösebben nem kívánnánk szólni, felnőtt, jogait ismerő ember ő, és ezért bizonyára el tudja dönteni, hogy a Petőfi Népe róla alkotott megállapítása: „igencsak pálya szélére került pedagógus”, a tizenéves koholt vádak felmelegítése, a róla ezek után kialakuló kép vajon mennyire sérti állampolgári méltóságát, szakmai hírét, személyiségéhez fűződő jogait.

Második megjegyzésünk a fontosabb. A Petőfi Népének nekünk küldött üzenetéről van szó, az utolsó bekezdésről, amely szerint a karaván – ha némelyeknek az irány nem is tetszik – halad. Kedves szerkesztőség! E mondatocskában viszont legalább egy szóval kevesebb található, jelesen, hogy melyik irány nem tetszik némelyeknek? Pedig e nélkül kicsit sanda, kissé inszINUÁLÓ e bölcselet . . . Mert nekünk például nem tetszik az emberek meghurcolása, az, hogy az ágazatvezető halottak nevében veszi fel a tsz járandóságot, nos, ez az irány a Képes 7-nek bizony nem tetszik. És a Petőfi Népének?

Abban viszont egyetértünk, hogy az indulat és az elfogultság nem jó tanácsadó. Mi úgy hisszük, nem voltunk indulatosak, s valljuk, nem mi vagyunk elfogultak! Márcsak azért sem, mert szerkesztőségünk vagy 140 kilométerre dolgozik a mérges tüsköstől, míg az ügyben prókátorkodó Petőfi népe csak harmad annyira . . .

(Képes 7, 1986. június 7.)

(I/12)

Városi Bíróság
Kiskunhalas

Alulírottak Dr. Vedres Ferenc (aki 1923. március 15-én Kiskunmajsán született, a. n.: Kiss Julianna, szem. sz.: 0896, Kiskunmajsa, Tanács-

köztársaság út 98. szám) és Dr. Vedres Ferencné (aki 1928. december 8-án Nagykőrösön született, a. n.: Kulcsár Mária, szem. sz.: 0819, Kiskunmajsza, Tanácsköztársaság u. 98. szám alatti lakos)

Büntető feljelentést

teszünk a Btk. 180. §-a és b) pontjában meghatározott nagyobb nyilvánosság előtt elkövetett becsületsértés vétsége miatt,

Gazsó L. Ferenc és Zelei Miklós cikkírók, valamint Gyapay Dénes főszerkesztő ellen alábbi tényállás alapján: A Hazafias Népfront Képes Családi Magazin 1986. május hó 3-án megjelent Képes 7. I. évfolyam 4. számában „Mérges a tüskös” cím alatt becsületünket sértő cikk.

A cikket Gazsó L. Ferenc és Zelei Miklós a lap munkatársai írták, Gyapay Dénes főszerkesztő a kiadását engedélyezte. A cikk mindkettőnkre vonatkozóan a munkakörünk ellátásával, közmegebiztatásunk és közérdekű tevékenységünkkel összefüggésben becsületünk csorbítására alkalmas kifejezéseket használ. A feljelentésünkben kiemelném a kirívó és igen durva becsületsértő megjegyzéseket, amellett, hogy az egész cikk az emberi méltóságunkat és a személyünkhöz fűződő jogokat súlyosan sérti.

Többek között Dr. Vedres Ferencnével kapcsolatban a megszólítás „Ki ez a nő? . . . „Anyánk” . . . ő a kultúra Kiskunmajsán.

A férj Dr. Vedres Ferenc vonatkozásában „azért jut pénz az olyan kultúrvigalmakra, amiket Anyánk talál ki a falusiaknak”. Továbbá „Feri bácsi azután most merre?” . . . azt követő megjegyzések, pl. A tsz-szel kapcsolatos könyv kiadása, vagy a könyv kiadásával kapcsolatos megjegyzés: „a könyvben sehol sem találtuk meg a kiadói engedély számot. Igaz Vedres dr. feltüntette, „kézirat gyanánt”, de ez a könyv nem kézirat, hogyan jelenhet meg ez a kiadvány? Továbbá egy kijelentés a cikkben „azóta kizárták a tsz-ből”.

Ismételten kijelentjük, hogy a cikk és a kiemelt megjegyzések súlyosan sértik becsületünket, és emberi méltóságunkat. A megjelent cikket 1986. május hó 5-én olvastam, ekkor szereztünk róla tudomást.

A rendelkezésre álló határidőn belül a magánindítványunkat egyidejűleg megtesszük és kérjük a Városi Bíróságot, hogy Gazsó L. Ferenc, Zelei Miklós és Gyapay Dénes cikkírók ellen az eljárást folytassa le, vonja őket felelősségre.

Csatoljuk a cikkről készült fénymásolatot.

Kiskunmajsza, 1986. május 29. napján

Tisztelettel:
dr. Vedres Ferenc sk.
feljelentő
dr. Vedres Ferencné sk.
feljelentő

A KARAVÁN HALAD MAJSÁN IS

Képes hetilapunk – a legújabb – kétoldalas riportban állítja: mérges a tuskós. Az írás visszhangja a megérdemeltnél is nagyobb, ám a véleményekből nemcsak az egyetértés hangja hallatszik.

A riport két szerzője gúnyos szavakkal említi a kezdeményezést, miszerint japán napokra készülnek Kiskunmajsán. Megközelítés kérése az egész – sugallják. Azaz, ha akarom, jó az ügy. Ők másként akarják, amiben csupán az a zavaró, hogy előre elmarasztaló véleményyt mondanak valamiről. Ettől talán mindössze fél lépés az, hogy mondjuk a Budapesti Tavaszi Fesztivál is pusztá pénzpocsékolás, a nemzeti kivagyiság csúfos példája lenne ugyane logikát követve.

A riport szerint a nagyközségbe a bölcsészdoktor vitt kultúrát. Ez így leírva azt sugallja, mintha kizárólagosan ő vitt volna. De ez nem igaz. Konencsni Györgynek, a Kossuth díjas grafikusnak a nevét a szerzők is említik, Járitz Józsa festőművész mellett. De a lista még így sem teljes. Ki állíthatná, hogy a körzeti orvos – akinek gyűjteményéből mellesleg a bölcsészdoktor is rendezett kiállítást – kevesebbet tett a község népeért, vagy ha úgy tetszik a helység kultúrájáért? S akkor még nem említettük a többi orvost, a tanárokat, mérnököket, közgazdászokat és – igenis – a tsz-elnököket, politikai munkásokat.

A cikk – és ezt, ha Majsáról van szó az utóbbi időben már meg is szokhattuk – legnagyobb terjedelemben a honismereti gyűjtemény tavaly november 29-iki bezárásával foglalkozik. Nagy port vert fel az ügy. Annak idején a Magyar Hírlap három napon át tárlalta a „kiskun krimi” újabb és újabb fordulatait. Az írás volt-e szenzációs, vagy az eset? Ezt sem akkor, sem azóta nem kérdezték. Talán lehetett volna körültekintőbben is elvégezni az átadást. Az viszont nem lehet vitás, hogy a döntés jogosságához kétség nem férhet. Ha ugyanis a tsz alapíthat múzeumot, azt akár át is adhatja, különösen ha terveiben ez már szerepel, s eljött az ideje annak, hogy a szakmai továbbfejlődést garantáló nagyobb múzeumi hálózat részeként működjön a jövőben.

A szelek azóta is innen fújnak. Valakik nyilván nem képesek elfogadni a döntést. Ettől azonban a tények tények maradnak. Ilyen tény például, hogy a bölcsészdoktor ellen – noha az idézett cikk ezt rágalomnak minősíti – előző munkahelyén, a gimnáziumban háromszor fegyelmet indítottak, és kétszer kapott is. Az elsőt, még 1973-ban, a határozat indoklása szerint: a szocialista tanár–diák viszony megsértéséért. A harmadikat pedig 1980. júliusában indította ellene a gimnázium igazgatója, szintén a szocialista tanár–diák viszony megsértése miatt. De ezt már nem fejezték be, mert a most elmarasztalt tsz vezetője kikérte, kimentette. Tudjuk, hogy mindhárom fegyelmi közömbös lenne a mostani ügy szempontjából, de

ha már egyszer a cikkben említik, akkor ragaszkodni kellett volna a tényekhez.

Főleg ahhoz a közös gazdasághoz méltatlan a tények ilyen lezser kezelése és a becsmérítő hangvétel, amely az ismertett előzmények után is munkát, feladatot adott annak, aki mint pedagógus már igencsak a pálya szélére került. Mi lesz Majsán? Elkezdődtek a japán napok. Akinek kedve van és aki az eseményeket akarja látni, meggyőződhet arról, hogy a kitekintést, a szép kapcsolatteremtést szolgálja-e a rendezvény, vagy más, esetleg kicsúfolandó, netán üldözendő ügyet. A majsai múzeumban régi fényképekből nyílt kiállítás. A karaván – ha némelyeknek az irány nem is tetszik – halad. Az indulatok, az elfogultságok viszont maradnak. Sajnos egyik sem jó tanácsadó, de úgy látszik, mindig akadnak olyanok, akik másra képtelenek hallgatni, odafigyelni, s akad fórum, amely „mikrofont” ad hamisan zengő áriájuknak.

(Petőfi Népe, 1986. május 3.)

(I/10)

Gazsó L. Ferenc – Zelei Miklós:

MÉRGES A TUSKÖS

A sündisznó két lábra állt és homo sapiens módjára lefetyeli a bódító nedűt. Hozzányúlni nem szabad, tuskéi mérgesek. Mérgestuskös. Honnan tudjuk, hogy mérges? Valaki már hozzányúlt.

Fusson a hír mint egykor a kunsági homok! Japán napokra készül Kiskunmajsa. Ötnaposra tervezik a nippon vigadalmat. Lesz ideje Majsának és a nagyvilágnak, hogy megismerje egymást. Mi fér az öt napba? Minden. Bababemutató, ikebanászok vetélkedője, távolkeleti utcabál. A Kanizsa étteremben disznótoros – pálcikával.

Kun gésák kísérik a japán vendégeket. Ha ugyan jut japán Majsának. De ha nem jut, a helyi gésa bizonyára nem marad munka nélkül a sokadálomban.

A természetbarát-kör évente kirukkol. A múlt nyáron lehozta a megkötött homokra, a veterán autók nemzetközi találkozóját. A földíszített falucentrumban sokáig várta a nép az öreg autók ünnepélyes bevonulását, de hiába. Addigra a tisztességben megőszült kocscsodák úrvezetői már berúgtak a tiszteletükre rendezett berúgatáson, a falu szélén. Ott van ugyanis a Safari-park, a helyi vezetés büszkesége. Évekkel ezelőtt, amikor megjutalmazták vele a városi jogú nagyközség lakosságát, még úgy volt, hogy egy jutányos tevét is hozatnak bele. A parkőr azonban protestált. Hajlott korára, munkaköri leírására hivatkozott, és a munkavédelemre, merthogy hallotta: a púpos állat harap is. Futni hagyták a tevét. Miből telik keleti civilizációra a majsai természetbarátoknak? S miért épp a japánok jönnek a veterán autók után? A választ csak Anyánk tudhatja – ha tudja. Anyánk:

dr. Vedres Ferencné — így emlegeti őt a majsai utca embere. Ki ez a nő? A helyi közművelődés tanácsi felelőse, egyben a természetbarátok elnökszoznya. Féje szerint, ő a kultúra Kiskunmajsán. Márpedig dr. Vedres Ferenc csak tudja, merthogy ő meg a gazdasági élet motorja. A Jonathán Tsz elnöke, aki a föllendülésnek ad új és új löketeket itt. Szocialista nagycsalád az övék. Beosztók, ezért jut pénz az olyan kultúrvigalmakra, amiket Anyánk talál ki a falusiaknak. Amerre járunk, mindenütt a piáló sündisznót látjuk: cégezen, cím-kén, házfalon.

Kezdi rühellni a falu népe a boroskupából lefetyelő tusköst. A Jonathán címerébe a falut csúfoló legendából került a sün. Várták egykor a püspököt a majsai hívek, s a gyerekeket kiküldték messzi előre az útra, hogy csatárláncban jelezzék, ha közeledik a nagy ember. Hadd szóljon a harang. Az egyik kölkök meglátott egy sündisznót, amit arrafelé közönségesen tuskösnek hívnak. És felkiáltott: ott a tuskös! A közelében álló félreértette, s úgy adta tovább, hogy jön a püspök. Így harangoztak Kiskunmajsán egy sündisznónak. A másik változat prózaibb, de nagyon is igaz: olyan szegények voltak errefelé az emberek, hogy a sündisznó sonkáját is megették. Erre mondta a legújabb legenda szerint, a téesz elnöke, dr. Vedres Ferenc, ha ez volt a csúfoló, most majd büszke lesz a tuskösre a falu.

A sündisznó két lábra állt és homo sapiens módjára lefetyeli a bódító nedüt. Hozzányúlni nem szabad, tuskéi mérgesek.

Olvashat-e a libatömő?

Mérgestuskös.

Honnan tudjuk, hogy mérges? Valaki már hozzányúlt.

A merész embert dr. Kozma Hubának hívják; kultúrát hozott a faluba: könyvklubot szervezett, helytörténeti gyűjtést irányított. Meghívott írókat, sportolókat, politikusokat —, a valódi nyilvánosság embereit. Példák a hosszú névsorból: Pozsgay Imre, Mándy Iván, Balczó András . . .

Mi bajuk lehetett a falu vezetőinek Mándy Ivánnal? Varga Domokossal? Timár Mátéval? Tabajdi Csabával? Fekete Gyulával? Rockenbauer Pállal? Ki tudja. Az biztos, hogy valami nem tetszett, mert bezárták a könyvklubot, ahol a vitaestek folytak. Tavaly, november 27-én, egy szerdai nap estéjén, különös klubfoglalkozást tartottak a kiskunmajsai könyvtárban.

— A dolog úgy indult — mondja dr. Debreceni József, a gimnázium magyar-történelem szakos tanára —, hogy a könyvbarátok körének vezetősége összehívta a tagokat és az érdeklődőket, hogy vitára bocsássa programtervezetét. Aznap délelőtt azonban közölték a vezetőséggel, hogy az esti összejövetel lebonyolításának gondját leveszik vállukról, egyszemélyi vezetés lép életbe, s a kör

összejöveleteit a jövőben nem a könyvtárban, hanem az új népfrontszékházban tartják, mert ott megvannak ehhez a technikai feltételek. Mindenki felzúdult. Dósa Imre agrármérnök és KISZ-titkár a Jonathánban, szó szerint ezt mondta: „... kár a könyvbarát klubot innen a könyvek közül kiszakítani. Egy könyvbarát klubnak a könyvtárban a helye. Ez olyan, mintha egy kézilabdameccset pingpongasztalon játszanánk”.

— Én vitatkoznék ezen — volt a válasz. — Mennyiben van jelentősége annak, hogy könyvek között ülünk?

— Sok máson is vitatkoztak még e különös szerda estén — folytatja dr. Debreceni József. Mintegy tizenöt hozzászóló mondta el, hogy az elhangzottakkal és a stílussal nem ért egyet. Ellenérv nem akadt, mindenre azt a választ kapták, hogy szabál az szabál.

No de a szabál közben változott. Az egyesületi törvény alapján bárhol a hazában közművelődési egyesületet lehet alapítani, s ez önálló. A majsai könyvklub azóta sem tartott összejövetelt a népfrontszékházban. De ez kevés. A fej kellett, nem a klub! Kozma doktor a helytörténeti gyűjteményt vezette, az ország egyetlen tsz-tulajdonban lévő múzeumát. Ahogy a sün tuskéi a simogató kéztől az égnek merednek, úgy tuskésednek a tekintetek ma is a gyűjtemény hallatán. Pedig elég idő lett volna arra hogy csituljanak az indulatok.

Restaurátor – almafákkal

Tavaly, november 29-én pénteken délelőtt tíz órakor a múzeumot váratlanul bezárták.

Ugyanaznap a következő levelet keltezték dr. Kozma Hubának, a falugyűjtemény vezetőjének: „Értesítem, hogy a Bács-Kiskun megyei Tanáccsal megállapodás született, mely szerint a Megyei Tanács a Helytörténeti Gyűjteményünk szakmai vezetését, irányítását átveszi... Önt, mint a mi dolgozóinkat... az Ön választásának megfelelően belsőellenőri vagy közgazdasági csoportban, előadó munkakörben foglalkoztatjuk, fizetésének meghagyása mellett. Mindkét munkakör gondolkodást és (így, egy 1-lel!) intelligenciát igényel, és feltételezhetően az igényeknek eleget tud tenni.”

Ezt a levelet sem iktatták, úgy küldték el Kozma Huba magyar-történelem szakos középiskolai tanárnak, aki melleleg bölcsészdoktor.

November 29-én, a lepecsételés napján az intézkedésekről az illetékes megyei vezető, a Bács-Kiskun megyei Múzeumok igazgatója, dr. Bánszky Pál semmit sem tudott. Járatosak vagyunk Majsán, a leltározás hetében is ott voltunk. Szinte be sem fértünk a múzeum irodájába, annyi vendég nyüzsgött. Mindenki ellenőrzött valakit. A leltárkészítőket a tsz belső ellenőrei, őket a tanács illetékesei, az egészet a megyei muzeológusok. S hogy ők se maradjanak felügyelet nélkül, jelen volt a megyei tanács. Olyan volt az

egész, mint egy forgósínpad, sűrűn váltogatták egymást az érdeklődők. Jött Tóth Lajos, a háztáji ágazat vezetője, és mindjárt ránk támadt: a hajhászokra, akik mindenütt a bajt keverik.

A tsz-irodán, alig terültünk el dr. Vedres Ferenc koloniál foteljeiben, Tóth Lajos megint jött, ütni kész harciassággal. Szocialista erkölcsről, az üzemi titok védelméről papolt, végül ki kellett küldeni, hogy a tárgyra térhessünk.

– A gyűjtemény? Minden a jog szerint történt – mondja az elnök.

– Itt vannak a hivatalos papírok, bárki megnézheti őket. Például ez a jegyzőkönyv a megbeszélésről, amelyen ott volt a megyei tanács elnökhelyettese, és két községi vezető is. Pontról pontra megállapodtunk mindenben. Én elmondtam, hogy a múzeum vezetőjének és dolgozójának kellő szakmai képzése nincs. Abban maradtunk, hogy a gyűjteményt biztonságosan lezárjuk és a leltározás után a megyé veszi gondozásba. Az alku november 26-án történt. Három nappal később már pecsét került a gyűjtemény ajtajára és ultimátum a dolgozók kezébe: helyben kézbesítve. (Iktatószám nélkül.)

– Szorosak a határidők – jegyezzük meg.

– Mi értünk a szőlőhöz, a birkához meg a libához, de egy múzeum igazgatása a szakvonalra tartozik. Megérthető, a mezőgazdaságcentrikusság zavarja a kibontakozást.

– Két télesztag sovsárról is szó van, nemcsak a múzeumról. Még hozzá olyan emberekről, akik Majsa szellemi életéért sokat dolgoztak.

– Mindkettőjüknek tisztességes munkát ajánlottunk a gazdaságban... Gondok közt vajúdik az ország, a szüntelen átszervezések korát éljük. S látja, Kozma Huba is a sajtóhoz szaladgál, ahelyett, hogy hozzánk jönne.

– De a bölcsészdiplomával...

– Ugyan! Ha fölmondana, mi teljes jóindulattal mellé állnánk. Megkapná a fizetését, amíg csak a téesz jog engedi, s ezalatt elhelyezkedhetne bárhol, hiszen az országban keresik a pedagógusokat. Az itteni gimnázium igazgatójával is beszéltem róla, nem az én hibám, hogy náluk nincs helye. Különbén is... Megmentettük, kinyújtottuk érte a kezünket, mikor a gimnáziumban, ahol azelőtt tanított, fegyelmet akartak neki adni.

Lássuk a jóindulatot. Csak egy példa. 1985. augusztus 21-én írásos dorongot postázott a téeszelnök dr. Kozma Hubának: „Kénytelenek vagyunk szigorú figyelmeztetésben részesíteni, mert az augusztus 16-tól meghirdetett kiskunmajsai rendezvénysorozaton belül az Ön vezetése alatt működő Helytörténeti Gyűjtemény az ünnep alatt zárva volt...” (Ezt a levelet iktatták.)

Érdeemes idézni a válaszlevélből is: „... Ön azt írja, Elnök Úr, szigorú figyelmeztetést tartalmazó levelében, hogy a Helytörténeti Gyűjtemény az ünnepek alatt zárva volt. Pedig 1985. augusztus 17-én délután, Ön is járt itt vendégeivel és a község vezetőivel, s a múzeumlátogatás minden zavaró tényező nélkül végbemehetett.

Ezen túlmenően intézményünkben járt látogatók egy részével is bizonyítani tudjuk a minket sújtó állítás valótlanágát. A vendégkönyvi bejegyzések augusztus 17-én 10, vasárnap, 18-án 16, 19-én hétfőn 46, augusztus 20-án kedden pedig 25 aláírást tartalmaznak, pedig a kialakult és megfigyelt gyakorlat szerint „a múzeumokban megfordulóknak csak mintegy egynegyede írja alá a vendégkönyvet”.

– Válaszlevelem után – mondja Kozma Huba – az elnök megígérte, hogy írásban vonja vissza a figyelmeztetést. Az írást azóta is várom... A gimnáziumi fegyelmi ügy pedig egyszerű rágalom.

Olvassunk bele a megyei múzeumigazgatóság minősítésébe: „Kisebb hibáktól eltekintve... a szakleltárak vezetése szabályszerű... Az eddig elvégzett hatalmas munkát tagadni nem lehet, ezért Darányi Évát, a gyűjtemény kezelőjét dicséret illeti...” Mit ér az elismerés? Egy éve sincs, hogy ezt írták, és Darányi Éva azóta pályamódosításra kényszerült: libákat „restaurál” a tanyán.

– Ezek itt egyhetesek – mutat körbe birodalmán. – Ha meg-nőnek, s nyolc hét múltán értük jön a felvásárló, annyi pénzt kapunk a bátyámmal, amennyit a múzeumban egy év alatt kerestem. Igaz, rá is kényszerítettek, hogy sokat keressek. Épp belekezdtem volna a közép fokú restaurátori tanfolyamba, amikor kikaptam a könyve-met a tsz-től... Maradt a gazdaság. Ha elszámol az aprójószággal a libarestaurátor, megy a gyümölcsösbe, az almafái közé. A gyümölcsös az övé, a föld, amibe a gyökerek kapaszkodnak, a Jonathán tulajdona. Részesben műveli.

Mi az ügy? A könyvklub? A múzeum? Kozma doktor? Vagy a japán napok?

A romlás.

A gyanakvásból félelem, a félelemből agresszió, a közösségi esélyekből – japán napok lesznek. És állatalanság a falu bölcsészdoktorának. Azaz, dehogyan maradt Kozma Huba munkanélküli. Beültették a Jonathán belső ellenőri irodájába, aztán belekóstolhatott a közgazdasági csoport munkájába is. Végző soron fölmondtak neki, kiadtak három hónapot, hogy keressen magának állást, akárhol. Esetleg ne Majsán. A tavalyi nyereségrészesedését, kétezer-valahány-szár forintot precízen visszafizették vele. Ő meg is tette ezt a szívességet, nehogy baja legyen annak, aki „tévedésből” kiutalta neki az összeget. Pedig akkor már ki figyelt erre a Jonathánál?

Mindenki Csicsikovval volt elfoglalva.

Pénzesutalvány a halottnak

Pável Ivanovics Csicsikov Kiskunmajsán a már emlegetett ágazat-vezető: Tóth Lajos. Ő is holt lelkekkel kereskedett. A részes földék megváltásáért járó pénzt évekig fölvette a tsz nyugdíjasai helyett. Várták a pénzes postást a kisöregék a kunsági tanyavilágban, de csak nem jött a járadékkal. Mígnem Fehér Imre (Kiskunmajsa, Lenin u.

36. sz. alatti lakos) beballagott a Jonathán Tsz központjába, megsürgetni a járandóságot. Akkor derült ki, hogy valaki előzékenyen aláírta helyette az átvételi listát, miközben ő egy fillért sem kapott. Átnézték az ivatek, írásszakértőket hívtak a tsz-be. Kitudódott, hogy – akivel már többször összefutottunk – Tóth Lajos vagy háromszáz tagtársának tartozik: összesen 900 ezer forinttal károsította őket szorgalmasan. Tóth a háztáji ágazat volt vezetője nem az az ember, akiben nincs meg a szándék, hogy helyrehozza amit elrontott. Fölvette az éves prémiumát, a jó munka megérdemelt jutalmát, és postázni kezdte a mások visszajáró pénzét. Lázás igyekezetében Dávid Lajos címére is küldött 4200 forintot. Csakhogy Dávidnak két éve nincs szüksége a föld árára, merthogy porhüvelybe a járadékos föld alá költözött. Ahogy Bárkányi József, Busa Béla, Klinkó István, Kovács István sincs az élők sorában azok közül, akiknek pénzt küldött a majsai Csicsikóv. A Jonathán Tsz üzemi lapjának februári számában még így oktat a megtévedt vezető: „Ismét elmúlt egy nagyon nehéz, és küzdelmes esztendő, és ez az idő arra szolgál, hogy elgondolkozzunk azon, hogy vajon mit akarunk, mit szeretnénk megvalósítani, és mi az, amit jobban kell csinálni. Kijavítani a hibákat, hogy ebben az esztendőben ne forduljanak elő.”

Feri bácsi, most aztán merre? . . .

Ezt a kérdést nem mi fogalmaztuk. Az állva italozó sün emblémával díszített 230 oldalas kiadvány egyik riportjának címe. A könyvet a Jonathán Mgtsz negyedszázados évfordulójára jelentette meg dr. Vedres Ferenc, akinek nagy része van abban, hogy a mű napvilágot látott, mert dr. Vedres Ferenc a szerkesztésben is közreműködött, s dr. Vedres Ferencről például ezt olvashatjuk benne: „Voltam olyan önző, hogy amikor a közösségen próbáltam lendíteni, akkor is mindig a saját törekvéseimet, elképzeléseimet éltem ki . . .” A könyvben sehol sem találuk meg a kiadói engedélyszámot. Igaz, Vedres doktor feltűntette: „Kéziratgyanánt”. De ez nem „kézirat”, ez könyv. Hogy jelenhetett meg ez a kiadvány? Azóta kizárták a tsz-ből.*

Feri bácsi, most aztán merre? . . .

Irány a múzeum? Ma is találgatják Majsán, kinek a nevét viseli majd a helytörténeti gyűjtemény. Konecsni Györgyét, a falu Kossuth-díjas grafikusát? Járitz József festőművészt, akinek képeit külön terem őrzi? Sokak szerint az is megeshet, nem kell sokáig várni arra, hogy a múzeum bejárata fölött ez álljon: dr. Vedres Ferenc Helytörténeti Gyűjtemény. Senki ne higgye, hogy ez lehetetlen, vagy mi szürkülődünk. Rendelet teszi lehetővé, hogy akár nyugállományba vonult ép, egészséges tsz-elnökökről közintézményt nevezzenek el, valahol Magyarországon.

Lehet, hogy erre iszik a tüskös?

(Képes 7, 1986. május 3.)

*Ha egy sor életre kél. . . Egy „önálló” életre kelt sor okozott némi galibát 4. számunkban. Mérge a tüskös című riportunk egyik szereplőjéről, Tóth

Lajosról, a Jonathán Mgtsz háztáji ágazatának volt vezetőjéről írtunk. Őt – mint a riport nyomdába adása után megtudtuk – azóta kizárták a tsz-ből; ezt a tényét írtuk meg egyetlen sorban. Csakhát ez a sor bizony nem oda került, ahová szántuk: útnak indult és egy olyan bekezdés végén „kötött ki”, ahol dr. Vedres Ferencre, a tsz elnökére is érthető ez a megjegyzés. Természetesen nem rá gondoltunk; Tóth Lajost zárták ki a tsz-ből. (Képes 7, 1986. május 10.)

(I/9)

Kiskunmajsa
Jonathán MGTSZ
elnökétől

1986. január 3.
iktatószám: 31/1986.

dr. Kozma Huba Elvtársnak
Kiskunmajsa,
Kiss Gyula u. 3. sz.

A helytörténeti Gyűjtemény leltározásával kapcsolatosan néhány olyan kérdés merült fel, melyre választ kérünk. Ugyanis a leltározás által megállapított tények a Szervezeti Szabályzat be nem tartását, pontatlanságát és visszaélések lehetőségeit is tartalmazták.

1. A leltári könyv pontatlan vezetése, a tételszámok kimaradása, a dupla leltározás lehetővé teszi egyes anyagok – melyek a gyűjteménybe bekerültek – eltűnését, megsemmisülését.

2. A leltári könyvnyilvántartása szerint 37 tétel ténylegesen hiányzik. Megfelelő válasz szükséges, hogy a tételszám alatti szereplő anyagok hol találhatóak?

3. A leltározásban jelzés van, hogy 3 szekér és egy szőlőprés ki-selejtezése történt meg, melyet két udvaros szállított a szeméttelrepre. Véleményünk szerint a két udvaros ezeket elszállítani nem tudta. Feltétlenül szükséges a gépjárművezető személye, valamint a selejtező bizottság erre vonatkozó nyilatkozata.

4. Járítz-képek nyilvántartása sem egyértelmű, ugyanis első esetben 41, továbbiakban 10, és a tájházhoz 2 db Járítz képet kapott a szövetkezet ajándékba. A leltározó bizottság jelzése szerint 41 kép került nyilvántartásba és további 7, amely 1985. májusában Kecskemétre került.

Tudomásom szerint Kecskemétről többször jelezték az ott lévő Járítz képek hazaszállítását, amely a mai napig nem történt meg. Tehát választ kérünk a Járítz képek mennyiségére, hogy miért nem kerültek mindezideig hazaszállításra?

5. A jegyzőkönyv szerint a történeti dokumentumok beültározása nem történt meg, holott azok Kiskunmajsa történetében végtelenül fontosak! Ez miért nem valósult meg?

6. A leltár jegyzőkönyv szerint kiderült, hogy a telefon nyilvántartási könyv vezetése a Belső Szabályzatunkban egyértelműen előírt bizonylat!

A telefonszámok felülvizsgálatánál megállapítottuk, hogy havi

250–300 helyi, 25–30 távolsági, és 1–3 külföldi beszélgetést folytattak.

Szakértőkkel konzultálva a vélemény az, hogy ezek a beszélgetések nem a Helytörténeti Gyűjtemény céljait szolgálták, hanem zömében egyéb célúak voltak. Kérünk erre vonatkozó részletes információt, vidéki számokkal, kikkel, miért folytattak beszélgetést – természetesen csak a hivatali célúakra vonatkozólag – miért vált szükségessé külföldi beszélgetések folytatása.

Egyben kérjük közölni, hogy miért nem tudták átadni a telefon nyilvántartási könyvet?

Milyen mennyiségű telefon beszélgetést tartanak reálisnak hivatali célokra?

Milyen mennyiséget magán célokra, melyet jelzésük szerint kinek kell befizetni?

Amennyiben nem kapunk megnyugtató választ és a későbbiek során kiderül, hogy a beszélgetések nem közcélúak voltak, nem a gyűjteménnyel kapcsolatosak, a pontos felderítéssel kapcsolatos összes költséget áthárítjuk.

Fenti kérdésekre a választ *folyo évi január hó 18-ig* kérem megadni.

(Dr. Vedres Ferenc)

Jonathán Mg. Termelőszövetkezet
6120 Kiskunmajsa (pecsét)

(I/8)

Dr. Vedres Ferencnek
a Jonathán MGTSZ
elnökének

Tisztelt Elnök úr!

1986. január 3-ára keltezett és 31/1986-os iktatószámmal ellátott postai küldeményében kérdéseket intéz hozzám, levelének néhány részletét azonban hosszas töprengés után sem tudom megfejtetni. Azt írja például, Elnök Úr, levelének bevezető soraiban: „Ugyanis a leltározás által megállapított tények a Szervezeti Szabályzat be nem tartását, pontatlanságát és visszaélések lehetőségeit is tartalmazták”. Ha a szervezeti szabályzat pontatlan – Ön ezt írja –, ebből logikusan csak az következhet, hogy visszaélésekre nyílik lehetőség – valóban. Az viszont még nem, hogy történnek ilyenek. Azt is írja, Elnök Úr, munkahelyi telefonbeszélgetéseinkről: „Szakértőkkel (?!) konzultálva a vélemény az, hogy ezek a beszélgetések nem a Helytörténeti Gyűjtemény céljait szolgálták, hanem zömében egyéb célúak voltak”. Egyféle módon lehet megállapítani, hogy azok a „múzeumi beszélgetések” milyen célzatúak voltak: ha ezeket a beszélgetéseket szorgalmasan lehallgatták. Azt azonban minden valószínűség szerint tudja Ön is, hogy ez az eljárás Magyarorszá-

gon, de szinte minden jogállamban törvénytelen, s ilyesmire a jóhírű Jonathán termelőszövetkezet elnöke egyébként sem vetemedne. Így hát valószínűleg valami másra gondolt; csakhát a pontatlan fogalmazás – szövegromlás? – következtében mondanivalója homályban marad.

Mindezek ellenére természetesen szívesen segítenék Önnek. A kérdések megválaszolásához elengedhetetlenül szükséges dokumentumok (leltárkönyvek, jegyzőkönyvek például) azonban a Helytörténeti Gyűjteményben (Kiskunmajsa, Félégyházi út 5–7.) vannak. Sajnos – mivel munkahelyemről 1985. november 29-én az Ön (?) utasítására kizártak – csak akkor kerülhet sor érdembeni válaszadásra, ha ezekhez az okmányokhoz ismét hozzáférhetek. Ellenkező esetben én is könnyen a pontatlanság bűnébe esnék, s azt mindenképpen szeretném elkerülni.

Tisztelettel üdvözli, s munkájához további sikereket kíván:

Kiskunmajsa, 1986. január 16-án

Kozma Huba

(I/7)

GYŰJTEMÉNYBŐL MŰZEUM

Követendő példa az az évek óta megnyilvánuló kezdeményező-készség, önzetlen támogatás, amelyet a Kiskunmajsa közművelődéséből, művészeti életéből jelentős részt vállaló helyi Jonathán Tsz tanusít. Egyebek mellett képzőművészeti rendezvényeket, fafaragótábort, olvasótábort szervez és finanszíroz a településen. A szövetkezet támogatásával jött létre 1985-ben Majsa helytörténeti gyűjteménye is. Nem véletlen tehát, hogy dr. Vedres Ferenc, a téesz Eötvös-díjas elnöke egyéb magasszintű elismerések mellett a Szocialista Kultúráért kitüntetés birtokosa is, hiszen a mezőgazdasági termelés dinamikus fejlesztésén túl, a lakosság kulturális igényeit mindig szem előtt tartották az irányítása alatt álló termelőszövetkezetben.

A napokban értesültünk arról, hogy a szövetkezet a helytörténeti gyűjtemény kezelését a megyei múzeumi hálózatnak kívánja átadni. Miért? – Erről érdeklődtünk a Bács-Kiskun megyei Tanács művelődési osztályán Szabó Attila osztályvezetőtől.

– Még az év elején levélben kérte a Jonathán Tsz a megyei tanácsot, hogy vegye át helytörténeti gyűjteményét, mely jelentősen fejlődött, gazdagodott az elmúlt esztendőben (jelenleg már több mint tízezer értékes tárgyat őriznek itt, s elérte azt a szintet, hogy megfelelő szakmai felügyeletet kapjon a továbblépés érdekében. Ennek megteremtésére a téesz nem tud vállalkozni, de az anyagi és erkölcsi segítségtől természetesen a jövőben sem zárkozik el.

Egyébként már 1982. május 4-én a majsai tanács egyik jegyzőkönyvében megfogalmazódott az az igény, hogy a gyűjtemény legkésőbb 1985 végéig a megyei múzeumi hálózatba kerüljön. Most a VII. ötéves terv előkészületei során nyílt lehetőség arra, hogy teljesítsük a kérést. Az átvétel elkerülhetetlen technikai teendője, a leltározás rövidesen befejeződik, s a megye múzeumi hálózatának egyik értékes részeként működhet tovább a majsai helytörténeti gyűjteményt őrző intézmény. A gyűjteményből tehát múzeum lett, amely alaposabb szakmai felügyelet, szakszerű irányítás mellett láthatja el a feladatát a jövőben. Mindez bizonytalannak az intézménynek is fontos szerepe lesz az elkövetkező időkben azon a széles – bár döcönőktől korántsem mentes – úton, amelyen Kiskunmajsza halad a városiasodás felé.

K. E.

(Petőfi Népe, 1985. december 13.)

(I/6)

F: Péter Szabó meg a másik úgy vallatott a Balczó-ügyben meg a Hubáék minden dolgában, hogy már csak az hiányzott, hogy a szemembe világtssanak. Ki akarnak vágni a pártbizottságról. Hogy ilyen módszerekkel lehet dolgozni máma, ezt nem hittem volna el. Azt lehet csinálni, hogy kilépek a pártból, elmegyek a szarítóba dolgozni és kinyitom a számat. Csak nem bírom a fizikai munkát. Tényleg nem bírom. Beleőrülnék.

Z: Az iskolába nem mehatsz vissza?

F: Itt? Ezek mindent elintéznének, hogy ne vegyenek föl sehova. Csak fizikai melóra. De azt nem bírom. A Várkonyi Balázs most szervezi a szegedi rádiót. Arra gondoltam, hogy odamennék.

Z: Menj. Addig menj, amíg nem késő. Itt egy négyzetméternyi zöld fű nincs már. Csak ne gondolkozz sokat. Addig gondolkozol, hogy a végén nem mehatsz oda.

F: Január 15-ig kell választ adni.

Z: Igyekezz előbb. Nehogy megteljen. Eladod a lakást, Szegeden veszel egy másikat és kész.

F: Dehogy adom el. Ki lehet adni négy-öt ezer forintért, abból Szegeden bérlek egy garzont.

Z: És a pártból se kell kilépni.

F: Na jó, megyek, mert megint vallatni fognak. Ne haragudj, de a sarok előtt kiteszlek. Baj?

Z: Ugyan...

[Beszélgetés Faludi Évával a kkmajsai pártbizottság politikai munkatársával, elbújva egy mellékutcában, az ő dáciájában, 1985. XII. 10-én délben Majsán. (Rekonstrukció)]

VÁLASZ A KISKUNMAJSAI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY ÜGYÉBEN

Mi lesz a folytatás? – teszi fel immár harmadszor a kérdést egyre fokozódó dühvel, krimivé duzzasztva egy ésszerű döntést követő intézkedést; furcsa előfeltételezésük igazolásában a legvisszataszítóbb érvanyagtól sem visszariadva a Magyar Hírlap két munkatársa: F. és Z.

A folytatás egyfelől egy jól működő, szakszerűen irányított és vezetett múzeum lesz, másfelől – bízvást hiszem – az újságírói fantázia nem gerjeszti tovább a kedélyeket, vagyis pont kerül a hét sztorijává növelt téma végére. Noha informátoraik prominens körébe (a másik oldal képviselőjeként) nem volt módom beférni, következőképp most előnytelen pozícióból fogalmazom meg a választ, ám illetékességből ezt elfogadva is válaszolok.

Mi is történt Kiskunmajsán? 1981-ben a Jonathán Tsz ismert művelődés- és művészetpártoló támogatása eredményeként létrejött egy helytörténi gyűjtemény, annak működési feltételeivel együtt. Az eltelt 4 év során aztán a gyűjtemény jelentősége, nagyságrendje túlnőtt azon, hogy azt egy termelőszövetkezet – tekintettel arra, hogy nem rendelkezhet ahhoz szakmai feltételekkel – az elvárásoknak megfelelően gondozni, fejleszteni tudja. Ez év első felében több ízben megkereste tehát a termelőszövetkezet elnöke a megyei tanács vezetőit, kérve támogatásukat abban, hogy váljék a gyűjtemény a megyei múzeumi hálózat részévé. E kezdeményezésekről a gyűjtemény vezetője is tudott.

Az akkori tárgyalások során előzetes egyetértés és állásfoglalás született arról, hogy a VII. ötéves terv előkészítése kapcsán 1985 végén szülessen megnyugtató döntés a gyűjtemény ügyében. Ennek jött el az ideje november 26-án, amikor a termelőszövetkezet vezetése, a városi jogú nagyközség párt- és állami vezetőinek támogató egyetértésével megegyezett a megyei tanács illetékes vezetőjével a gyűjtemény további működtetésének feltételeiről és a megyei múzeumi hálózatba történő átvétel lépéseiről. A gyűjtemény értéke megköveteli az átvétel gondos előkészítését, különösen akkor, ha az értékek egy részét nem vették megnyugtatóan számadásba és a gyűjtemény vezetői engedély nélküli kereskedelmet is folytattak. Ebből adódóan szükséges volt a tulajdonos döntése arról, hogy november 29-én történjen meg olyan lezárás, amely a teljes szakmai feldolgozás ideje alatt is kellő vagyoni védelmet nyújt. A termelőszövetkezet vezetősége úgy látta jónak, ha a megyei múzeumnak történő átadás előtt az épületet lezárja.

Természetesen ilyen lezárást nem magánemberként hajtanak végre munkakörükből adódóan is a szövetkezet vagyoni védelméért felelős személyek, hanem erre írásban utasítást kapnak. Így történt a közéletben és magánéletben önmagának tiszteletet és megbecsülést

szerzett Kiss Zoltánnal is, akinek halálát minden emberiséget elvetve, izléstelen módon hozzák összefüggésbe a cikksorozat szerzői a múzeum ügyével.

December 2-án a helytörténeti gyűjteményt a megyei múzeumi szervezet igazgatója, a felügyeletet gyakorló művelődési osztály képviselőinek jelenlétében, jegyzőkönyvben rögzítetten is átvette a termelőszövetkezet vezetésétől, és ütemtervet dolgozott ki az anyag leltározására és szakszerű feldolgozására. E munkát még aznap megkezdte. Ennek befejezését követően – immár új szervezeti keretek között – dolgozhat azután a múzeum ismét a nagyközség közösségének „kulturális fórumaként”. Arra a szintén többszörösen felvetett kérdésre pedig, hogy Bánszky Pál mikor, vagy miért nem tudott a kiskunmajsai eseményekről, kézenfekvő a válasz: az előkészületekről tudott, a termelőszövetkezet vezetésének szándékát ismerte és írásos tervszöveggel is segítette, s a vezetői döntést követően kellő időben megkezdhetette az átvétel szakmai előkészítését.

Végezetül: a termelőszövetkezet vezetése a gyűjtemény kezelésével megbízott dolgozóinak azért ajánlott más jellegű munkát az átszervezés idejére, mert saját alkalmazottai foglalkoztatásáról, anyagi biztonságukról kötelessége gondoskodni. Azt sem hagyhatja figyelmen kívül, hogy egy intézmény magasabb szintre – a döntés lehetőségét megadva az új munkáltatónak – csak képzett szakemberek vezetésével juthat. Ennyi hát a sztori, semmivel nem több. Mi F. és Z. véleményével ellentétben biztosak vagyunk abban, hogy az eddig rendezetlen működési körülmények helyett a gyűjtemény múzeumi intézményként, a termelőszövetkezet változatlan anyagi és erkölcsi támogatása mellett, a nagyközségi és megyei tanács támogatásával megerősítve magasabb színvonalon működik majd.

Kecskemét, 1985. december 5.

Szabó Attila sk.
osztályvezető
MT VB Műv. Osztály

(I/4)

[Dr. Vedres Ferenc és Bajnok Zsolt 1985. dec. 5. délutáni telefonbeszélgetése. Hívó: Dr. V. F. (Rekonstrukció)]

V: Hogy tűri Bajnok elvtárs, hogy ilyen hazugságok jelenjenek meg a lapjában?

B: Tétélesen mire gondol?

V: Azokra a hazugságokra, amik a maga lapjában megjelentek!

B: Igen, de konkrétan mire?

V: Hogy-hogy mire? Nem olvasta? Én harminc éve vagyok vezető. Én más fórumokhoz is tudok fordulni. Vegye tudomásul, hogy mi egyenlő pozícióban vagyunk!

B: Nem pozícióról van itt szó, hanem . . .

V: . . . hát miről?!

B: Hanem arról, hogy tételesen ki kellene fejtenie, hogy a kifogásolt cikkben mi nem felel meg a valóságnak.

V: Cikkek!

B: Elnézést, ön nem mondta, hogy több cikkről van szó.

V: Ízléstelen kegyeletsértő hazugságról van szó, amik a maga újságjában jelentek meg!

B: Úgy látom, ön most nincs abban az állapotban, hogy részletesen kifejthesse, hogy mit kifogásol. Arra kérem, nyugodjon meg, s levélben írja meg a kifogásolt részeket, a valótlan tényeket.

V: Mondja Bajnok úr, mert én magának azt, hogy elvtárs, már nem is mondom! Ki a maga főnöke a Politikai Bizottságban?

B: Ne marháskodjon, uram!

V: Velem ilyen még nem történt! Én minden fórumhoz hozzá fogok fordulni!

B: Csinál, amit akar!

(I/3)

Kiskun krimi?

LEPECSÉTELTELT MÚZEUM

Az ország egyetlen téesz tulajdonában lévő helytörténeti gyűjteménye, *falumúzeuma* a kiskunmajsai Jonathán szövetkezeté. 1981-ben a munka ünnepén nyitották meg, s a múlt héten pénteken délelőtt tíz órakor már be is zárták. Igaz, *váratlanul*.

– A főnököm, a múzeum vezetője éppen szabadságot vett ki és Pestre utazott – kapkodja a levegőt *Darányi Éva*. – Én, mint máskor is, dolgoztam az irodában, mert a gondnoki teendők ellátása mellett már restaurátori képesítést is szereztem. Egyszer csak jött a Jonathán ágazatvezetője, *Kiss Zoltán*, egy belső ellenőr és három rendész. Egyenesen hozzám.

– Hol az igazgató?! – kérdezik.

– Szabadságon. Elém tettek egy levelet, amit a Jonathán elnöke, *dr. Vedres Ferenc* írt alá. *Káta Imre* bácsinak meg, a teremőrnek, egyből felmondtak, azzal, hogy nincs szükség a munkájára. Elolvastam ami a nevemre szólt. Az volt benne, ha a megyei fölöttes szerv, nem jelölték meg konkrétan, hogy kire gondolnak, átveszi a múzeumot, s ha ez az ismeretlen, aki a múzeumot majd átveszi, igényt tart a munkámra, akkor az állásomban maradhatok. A megyei múzeumigazgató, *dr. Bánszky Pál* pénteken délután egy órakor minderről még semmit sem tudott. Ezt azért állíthatom, mert azonnal személyesen mentem be hozzá Kiskunmajsáról Kecskemétre. Ugyanis meglepődtem.

A Jonathán múzeuma, legalábbis eddig, jobb hírnévnek örvendett annál, semhogy egyik percről a másikra bezárják. E derült égből az intézkedés furcsa azért is, mert nálunk múzeumokat, hacsak el nem lopnak belőlük néhány értékes alkotást, nem szoktak bezárni, nem szokták hétvégére lepecsételni az ajtót a nagyközönség előtt. De még milyen nagy közönség! Évente ötezen nézték meg a kiállításokat. Egy tizenkétezer lelkes községben ez nem akármilyen szám.

A falunak és a Jonathánnak is jó reklám volt — *eddig!* — a múzeum. Kiállításairól rendszeresen hírt adott a sajtó, szerepeltek a tévében, a rádióban. Évi hat időszakos kiállítást rendeztek, néprajzi állandó kiállításon mutatták be a környék múltját, láthattuk ott többek között *Plugor Sándor, Gy. Szabó Béla* munkáit. Különtermet rendeztek be például a falu szülöttének, *Konecsni Györgynek*. De az intézmény nemcsak múzeum volt, hanem még *aktuális* szóhasználat-tal, *kulturális fóruma* is egy falu közösségének. Előadások, találkozók, rendhagyó irodalom- és művészettörténeti órák színtere.

— Kecske métről — sorolja az útvonalat a gondnok-restaurátor — eljöttem Pestre megkeresni a főnököt, ugyanis azt a levelet, amit az elnök, dr. Vedres Ferenc nekem küldött, természetesen nem írtam alá. Azért indultam megkeresni a főnököt, mert neki is címzett a Jonathán egy hasonló tartalmú papírt, s én nem döntök egyedül. Ha ő aláírja, én is aláírom. Neki azt ígérték, ha munkájára az ismeretlen szerv nem tart majd igényt, akkor visszamehet tanítani. Nekem meg azt, hogy 3400 forintos fizetésem változatlanul hagyása mellett visszavesznek eredeti munkahelyemre, a Jonathán bér- és munkaügyi osztályára. Utasítottak, hogy szedjem össze a személyes holmimat és vigyem haza. Hazavittem. Ez volt az egyetlen, amit világosan megértettem. Most nem tudom, hogy én dolgozom vagy sem? Fegyelmem, úgy tudom, nincs. Folyamatban nincs... Akkor miért? Hogyan?

Mi sem tudtunk a kérdésre válaszolni, amikor megtalált főnökével, *dr. Kozma Hubával* együtt fölkerestek bennünket. — A majsai gimnáziumban tanítottam — mondja Kozma doktor —, amikor fölkertek, hogy szervezzem meg a Jonathán múzeumát. Ott hagytam érte a pályát, s nagy örömmel nekifogtam. Én is a faluban születtem, s nem véletlen, hogy az egyetlen után visszamentem. Az, ami pénteken délelőtt történt, számomra is érthetetlen, s nemcsak azért, mert nem tartózkodtam otthon, a munkahelyemen.

Tudtommal a múzeummal kapcsolatban semmilyen kifogás nem merült föl. A közelmúltban tartottak szakmai ellenőrzést, mindent rendben találtak. Ennek ellenére lepecsételték az ajtót, s ha hazaérek, nem mehetek majd be.

Itt állunk hát a lepecsételt Jonathán múzeum előtt. *Mi lesz a folytatása?* Akad-e majd a téésben olyan jogász, aki az eddigieket indokolni tudja? *Mert a páratlan esethez páratlan szakember kell.* (Magyar Hírlap, 1989. dec. 2.)

(I/2)

A KISKUN KRIMI FOLYTATÁSA

Mi lesz a folytatás?

Ezzel a kérdéssel hagytuk nyitva tegnapi cikkünket a kiskunmajsai Jonathán szövetkezet saját tulajdonú helytörténeti gyűjteményéről. Eddig az történt, hogy teljesen váratlanul november 29-én pénteken délelőtt tíz órakor a Jonathán három rendésze és két vezető dolgozója bezárta és lepecsételte az intézményt.

Felhívtuk tegnap dr. Bánszky Pál megyei múzeumigazgatót Kecskeméten, aki csak aznap értesült az eseményekről, s csak annyit mondhatott, hogy „december 9-én hétfőn a Bács-Kiskun megyei Múzeumok Igazgatósága elkezdte a majsai gyűjtemény leltározását.”

A múzeum vezetőjét, dr. Kozma Hubát tegnap reggel nyolcra hívták munkahelyére. A Jonathán vezetőségével lefolytatott megbeszélésen jelen volt a megyei múzeumigazgató is, és Sárközi Sándor, illetve Szabó Sándor a megyei tanácstól. A múzeum vezetője aláírta, vagyis tudomásul vette azt a levelet, amelyet a Jonathán elnöke, dr. Vedres Ferenc címzett neki. A levélben tudatták, hogy a leltározás december 2-án kezdődik. (A fentiek szerint e dátum közben eltolódott.) Valamint azt is tudomására hozták, hogy intelligenciát igénylő munkakörben, a belsőellenőri vagy közgazdasági csoportban foglalkoztathatják, december 11-től, mert „a megyei vezetés az újjászervezett helytörténeti gyűjtemény – illetve valószínű múzeum – dolgozóit csak később nevezi ki...”

Ha múzeum má lép elő a majsai gyűjtemény, az jó. A módszer, ahogy ezt előkészítik – aligha.

(Magyar Hírlap, 1989. dec. 3.)

(I/1)

Ferenc napjának hajnalán

A KISKUN KRIMI HALOTTJA?

Mi lesz a folytatás – tettük fel tegnap a kérdést a kiskunmajsai Jonathán szövetkezet lepecsételt múzeumának bezárásáról szóló cikkünk élén. Az történt ugyanis, hogy teljesen váratlanul, november 29-én, pénteken délelőtt tízkor a Jonathán három rendésze, egy belső ellenőre és Kiss Zoltán osztályvezető bezárta, sőt, le is pecsételte a helytörténeti gyűjtemény bejárati ajtaját.

Hétfőn Lepecsételt múzeum című írásunkban beszámoltunk róla, hogy az intézmény vezetője és gondnok-restaurátora elképzelni sem tudja, miért zárták be előttük és a közönség előtt a jóhírnevű falu-

múzeumot. Megkérdeztük a megyei múzeumigazgatót, dr. Bánszky Pált is, ahogy azt tegnapi számunk A kiskun krimi folytatása című jegyzetében megírtuk. A legilletékesebb, vagyis dr. Bánszky is csak hétfőn értesült az eseményekről, s csupán annyit tudott mondani, ahogy december 9-én megkezdik Majsán a leltározást.

Kiss Zoltán osztályvezetőt dr. Vedres Ferenc, a Jonathán elnöke az osztályvezető kifejezett kérésére írásban, de iktatószám nélkül – utasította, hogy a helytörténeti gyűjtemény biztonságos lezárását végezze el, s a leltározásban, amit a megyei szervek végeznek majd, vegyen részt.

Az utasítás második felének Kiss Zoltán már nem tud eleget tenni. Tegnap, Ferenc napjának hajnalán otthon rosszul lett és mire az orvos odaért, meghalt. Dr. Kiss Tibor ügyeletes orvos szerint Kiss Zoltán halálát valószínűleg szívinfarktus okozta. Végleges válasz csak a boncolás adhat. Az ügyeletes orvos feleségétől, dr. Kiss Tibornétől megtudtuk, hogy a halála előtti délutánon és estén Kiss Zoltán, a Jonathán osztályvezetője „borzasztó ideges volt”, s állandóan dr. Vedres Ferencnek a múzeum bezárására vonatkozó utasításáról beszélgetett feleségével.

A múzeum kizárt igazgatójától még egy adalékot sikerült tegnap délután – telefonon – beszerezni. Az elhunyt osztályvezető szó szerint a következőket mondta, arról beszélve, hogy pénteken délelőtt ő csak utasítást hajtott végre: „Ha el akarjuk zavarni a molnárt, ahhoz még nem kell szétverni a malmot is . . .”

A fejleményekről annyit, hogy dr. Kozma Huba a gyűjtemény vezetője, még ma sem tud sokkal többet annál, amennyit pénteken megtudott. Munkatársaival együtt kizárták a múzeumból, de miért? Igaz, tegnap már majdnem behívták Kecskemétre, a megyei múzeumigazgatóságra, de a találkozót egy távirattal elhalasztották.

November 29-e, péntek délelőtt tíz óta, tehát szokatlanul gyorsan peregnek az események a majsai homokon. A lepecsételt kulturális fórum körül sok minden lezajlott, sajnos már tragédia is, noha akadnak, akik elegánsan úgy tesznek, mintha semmi sem jutna el hozzájuk. Talán ezért sem sikerült eddig választ kapni, hogy tulajdonképpen mi történik és miért?

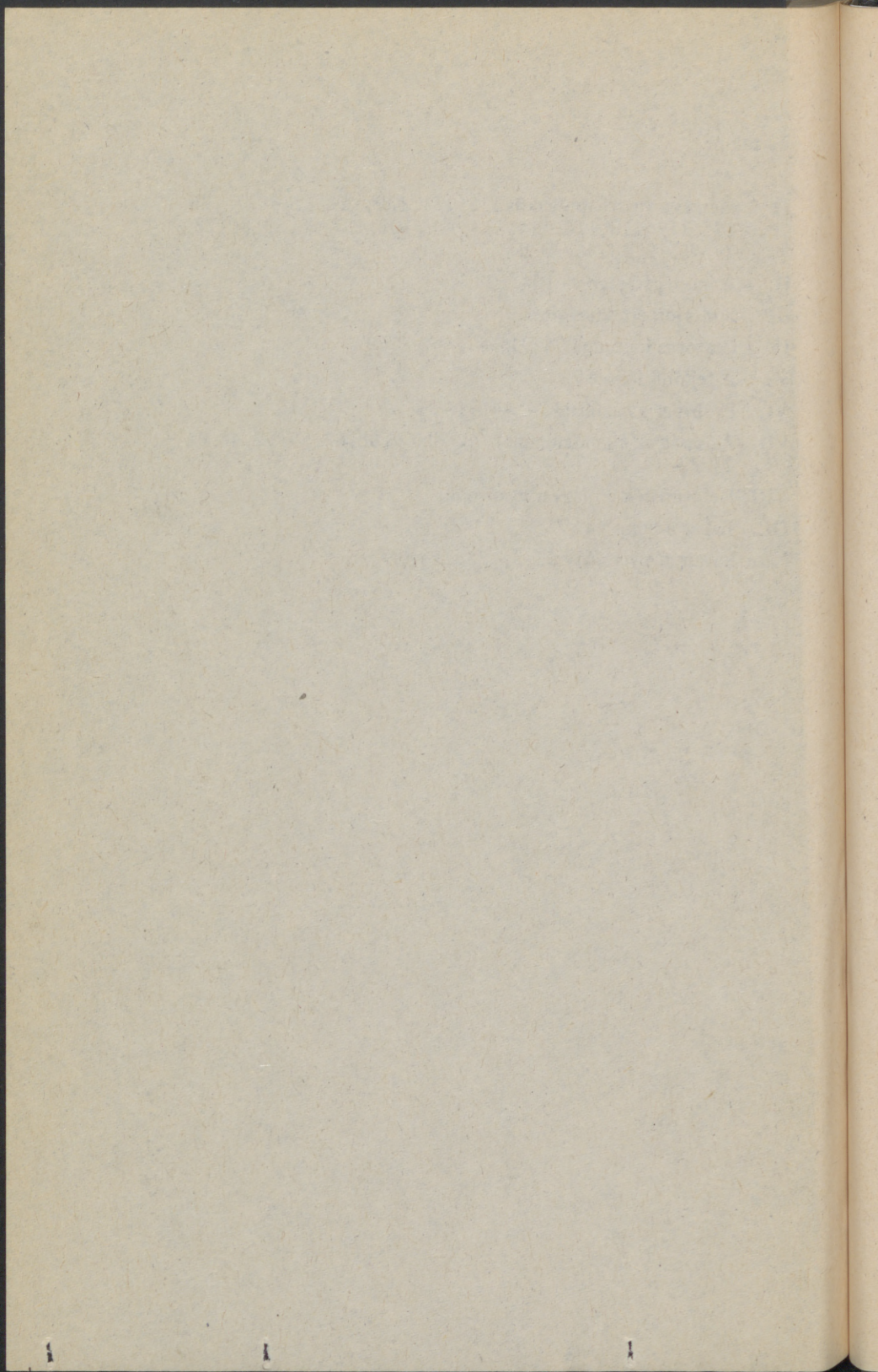
Harmadszor kérdezzük: mi lesz a folytatás?

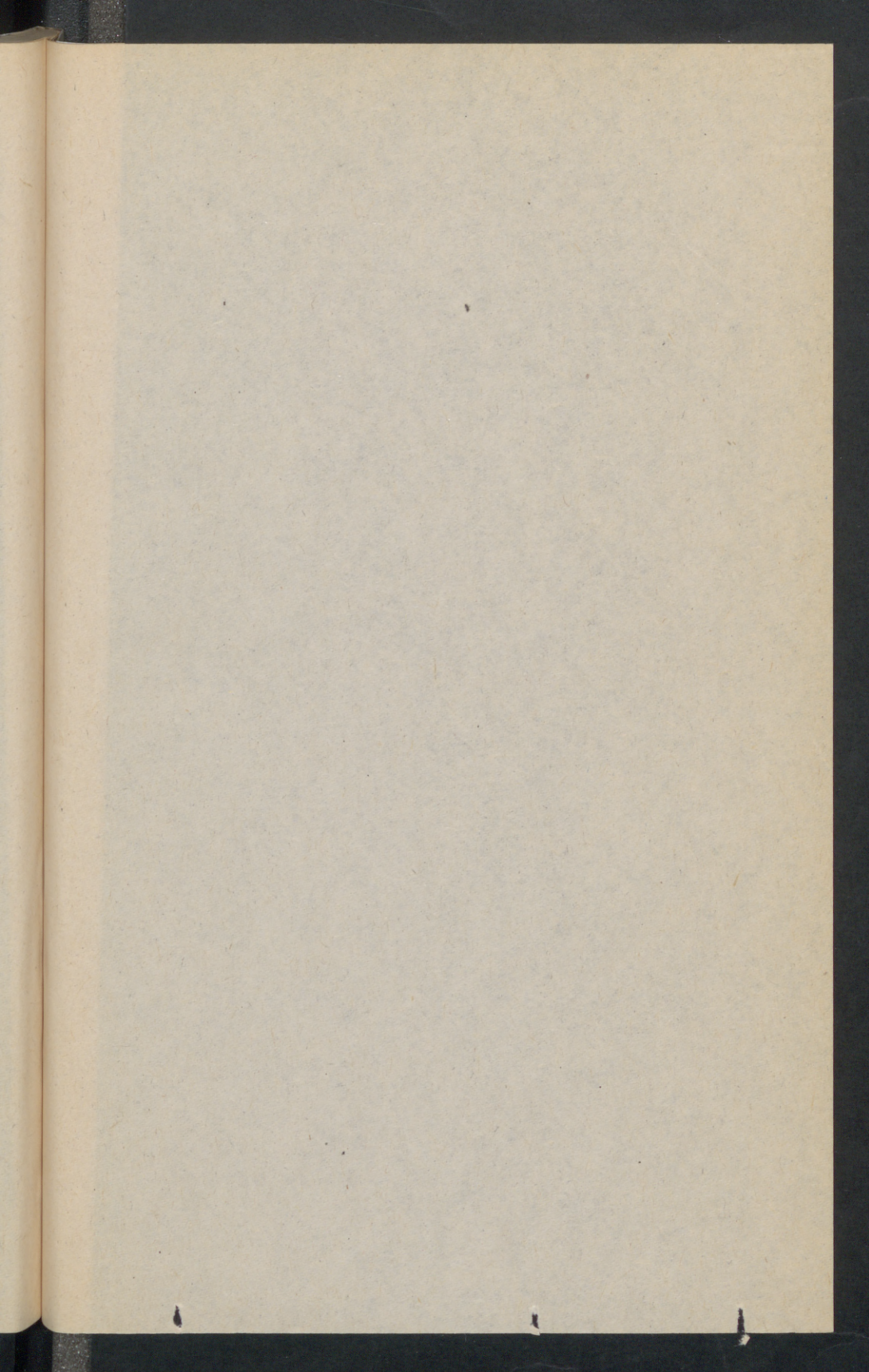
(Magyar Hírlap, 1985. dec. 4.)

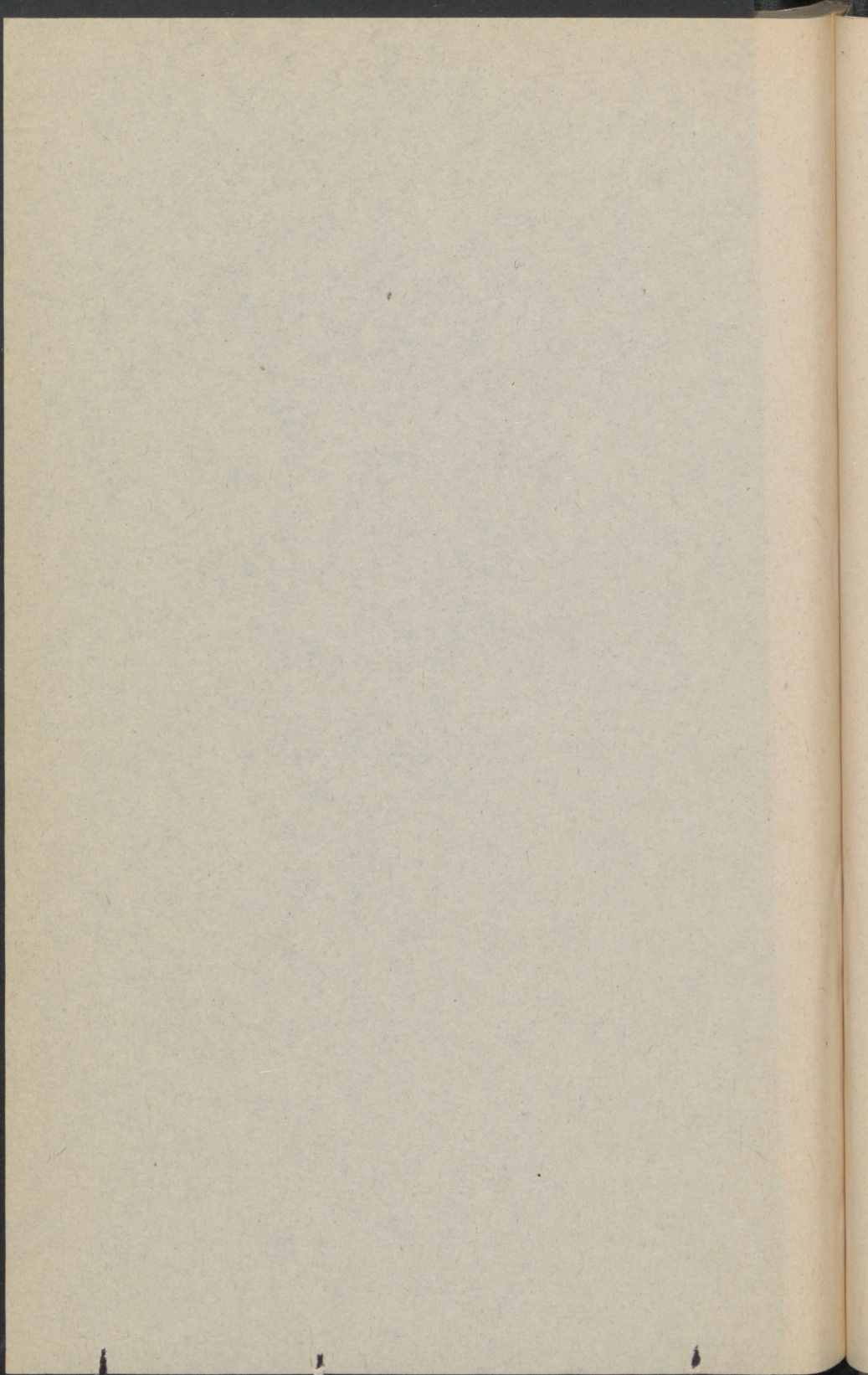

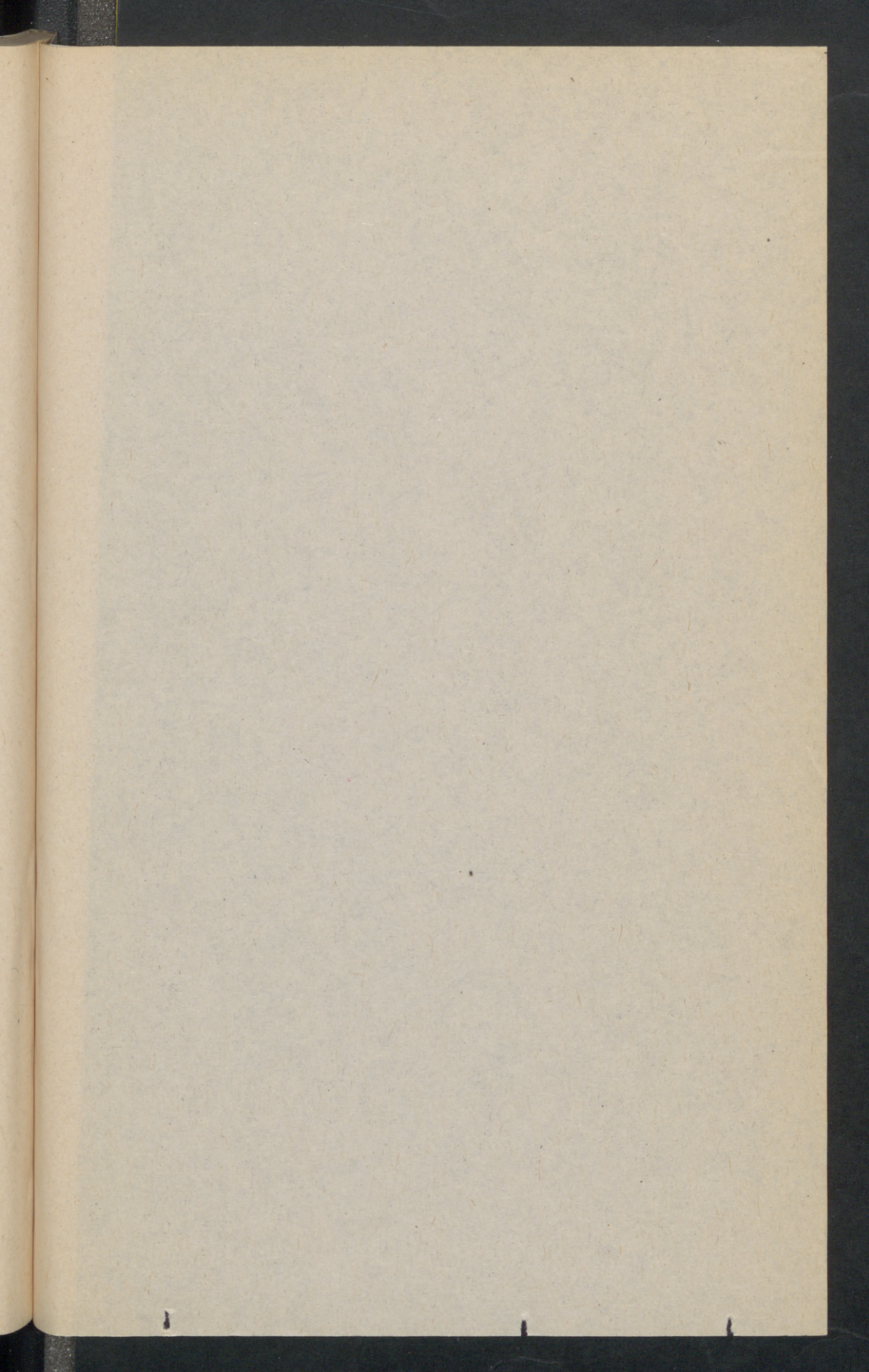
Tartalom

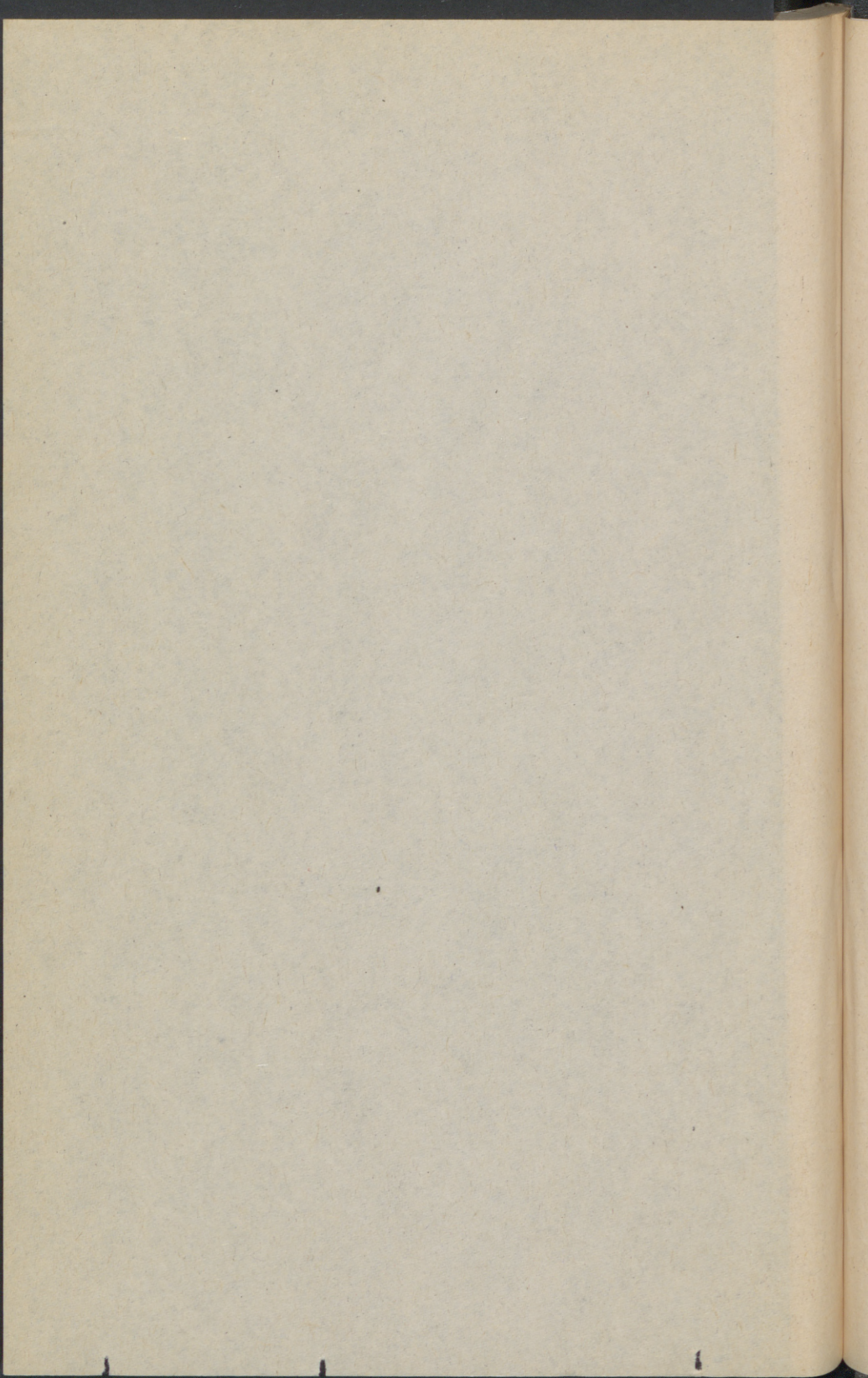
- I. Mérges a vasárnapi tüskös 133, 131, 130, 129, 128, 127, 126, 125, 119, 118, 116, 114, 113, 110, 108, 107, 88, 83, 80, 78, 77, 75, 39, 38, 36, 33, 7
- II. A mórícgáti jégrevű 104, 100
- III. Sodorjon értelmes vihar 95
- IV. Csatorna ha tudna 95, 91
- V. A fejlődő Rém 85
- VI. Próbaper a háziúrral 74, 44, 41
- VII. Az újság az oka mindennek 73, 70, 69, 68, 67, 55, 52, 48, 46, 23, 22, 14, 11
- VIII. Reformviták a magyar ugaron 60
- IX. Ballag a honatya 57
- X. Savanyú a vívmány 32, 31, 25, 21

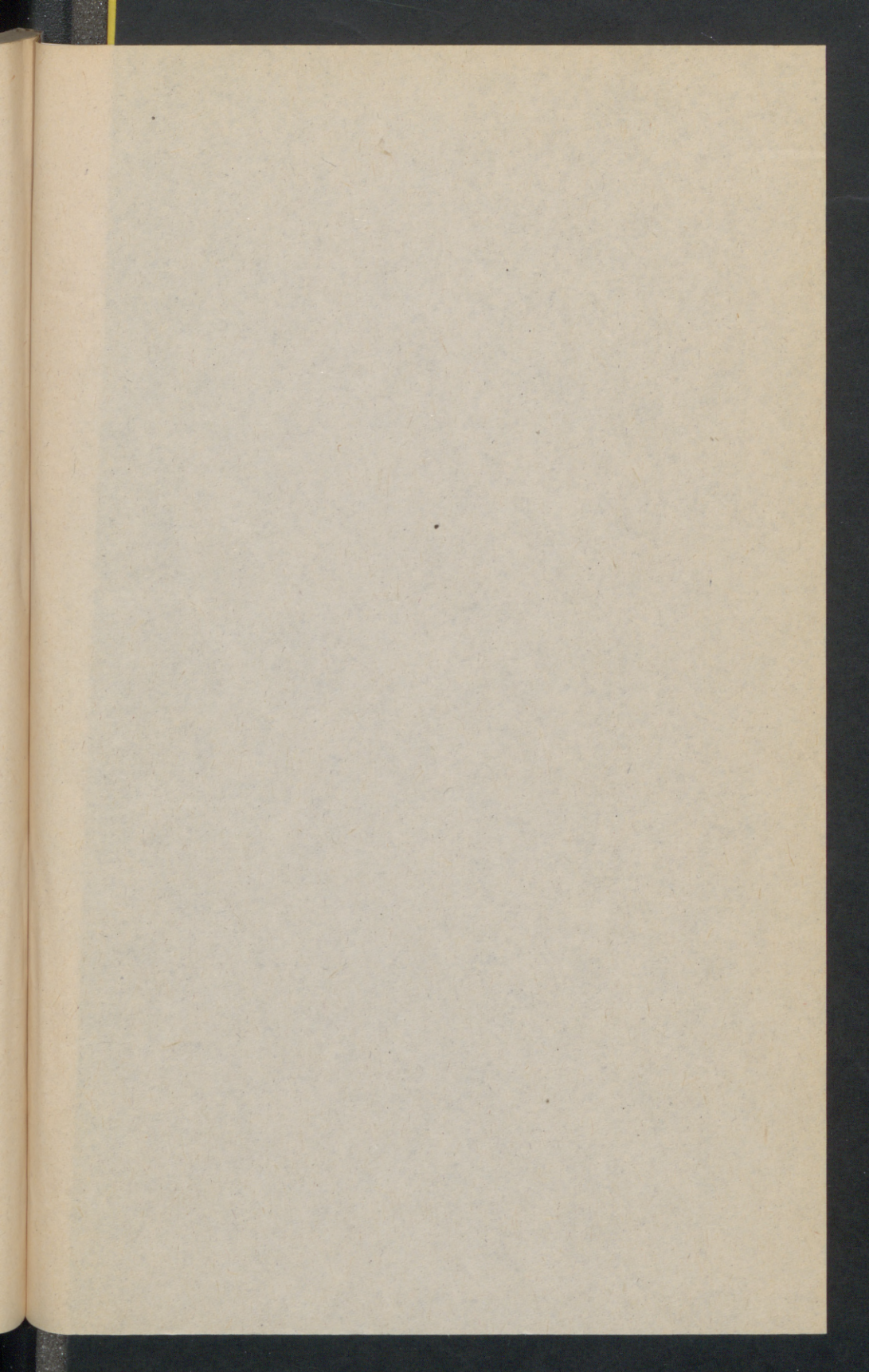

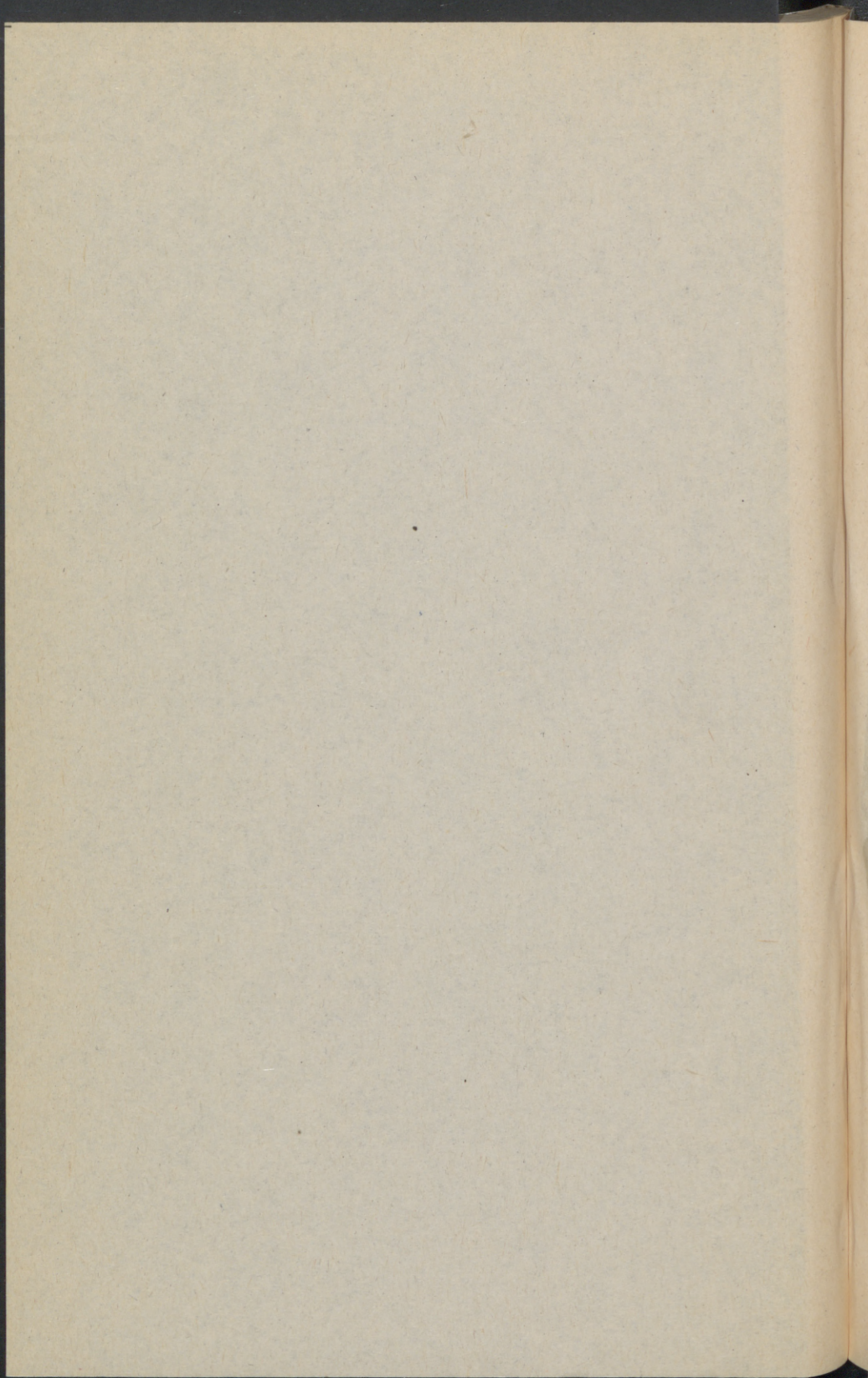

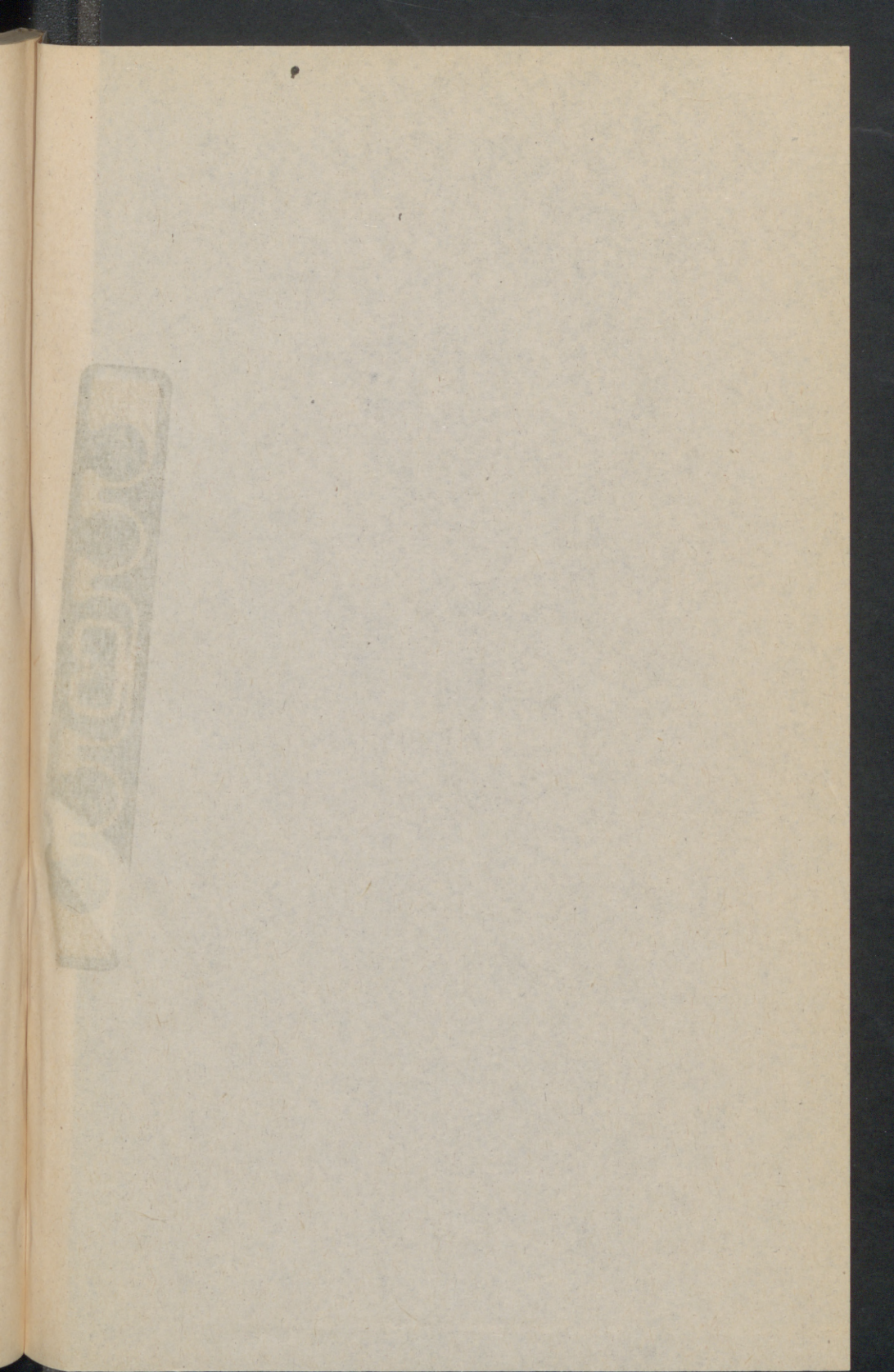

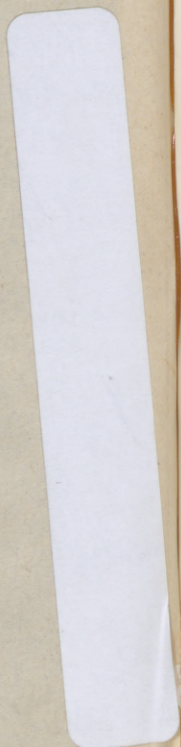

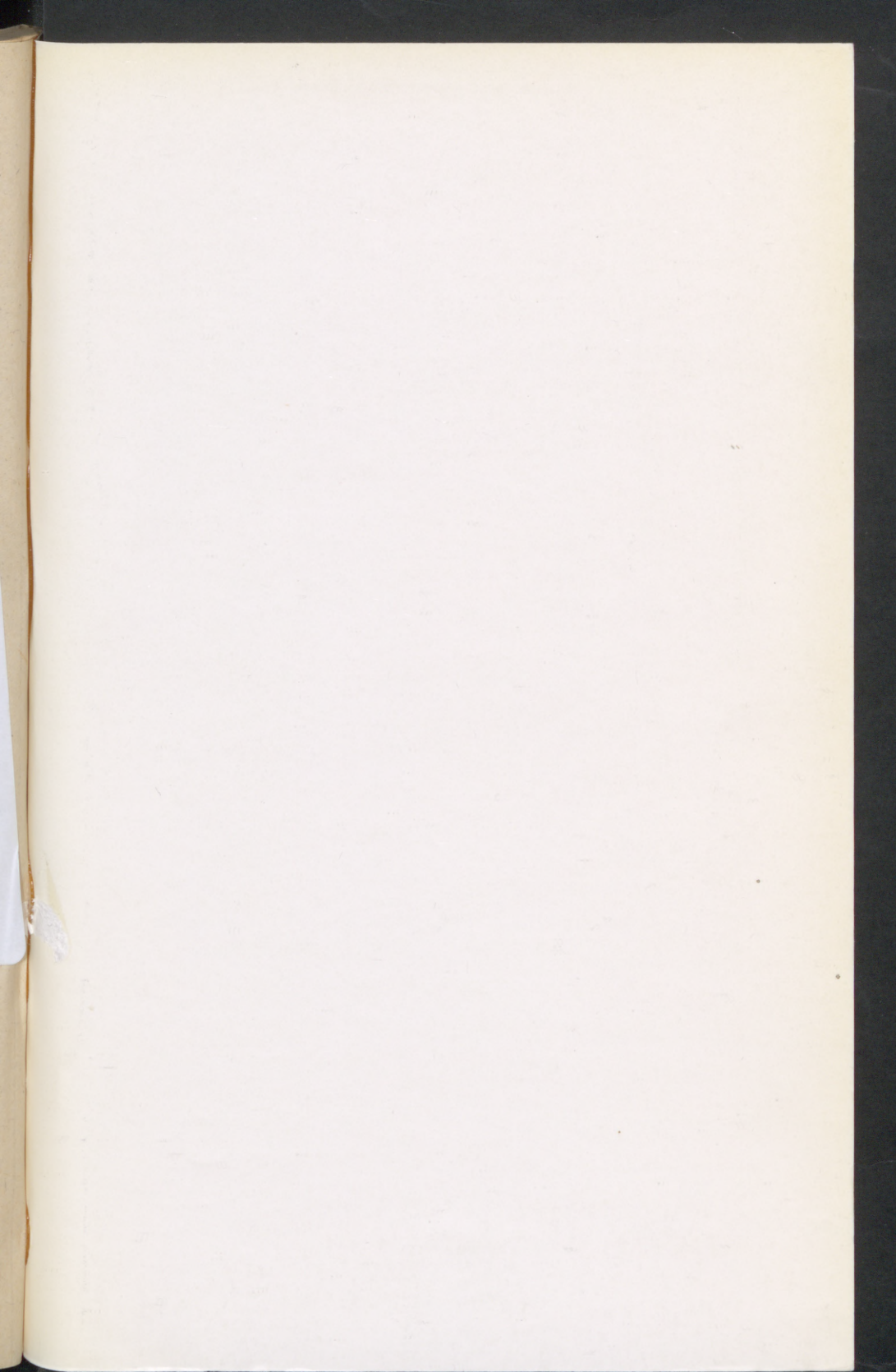

28212

„Az újság az oka mindennek.”

112 Ft
